

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

5. ULUSLARARASI YAYIN KONGRESİ

Birinci Basım: Şubat 2011, İstanbul

Baskı: Ayhan Matbaası (0212) 445 3238

ISBN: 978-975-365-014-4

Türkiye Yayıncılar Birliği

Prof. Kazım İsmail Gürkan Cad. Ortaklar Han No: 12/3 34440
Cağaloğlu İSTANBUL TÜRKİYE

T: + 90 212 512 56 02

F: + 90 212 511 77 94

W: www.turkyaybir.org.tr

E: info@turkyaybir.org.tr

Basın Yayın Birliği

Cağaloğlu Yokuşu Saadet İş Hanı No: 42/312-313-314
Cağaloğlu İSTANBUL TÜRKİYE

T: + 90 212 512 04 97

F: + 90 212 526 70 37

W: www.basyaybir.org

E: info@basyaybir.org bilgi@basyaybir.org

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

SUNUŞ	7
KOMİTE ÜYELERİ	11
KONU BAŞLIKLARI VE KOMİSYONLAR	17
KATILIMCILAR	25
EŞBAŞKAN KENAN KOCATÜRK'ÜN	
5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ AÇILIŞ KONUŞMASI	29
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANI ERTUĞRUL GÜNAY'IN	
5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ AÇILIŞ KONUŞMASI	33
AÇILIŞ OTURUMU KONUŞMALARI	39
DOĞAN HIZLAN	39
ELİF ŞAFAK	43
MÜNİR ÜSTÜN	47
ÜMİT YAŞAR GÖZÜM	53
KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE	
TARTIŞMAYA SUNULMASI	59
1. KOMİSYON: SEKTÖREL YAPI	61
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE TELİF HAKLARI	73
3. KOMİSYON: YAYINCILIKTA DEVLETİN ROLÜ VE	
DEVLET YAYINCILIĞI	116
4. KOMİSYON: ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI	122
5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI	129
6. KOMİSYON: AKADEMİK-ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI	146
7. KOMİSYON: SÜRELİ YAYINLAR	156
8. KOMİSYON: KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA	164
9. KOMİSYON: KÜTÜPHANELER VE DERLEME SORUNLARI	172
10. KOMİSYON: YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM	178
11. KOMİSYON: ÇEVİRİ POLİTİKALARI	185
KAPANIŞ KONUŞMALARI	196
SONUÇ BİLDİRGESİ	199

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ SUNUŞ

4 Aralık 2009 ANKARA

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

5. Ulusal Yayın Kongresinin hazırlık çalışmaları; sektörün tüm bileşenlerinin kendi aralarında yaptıkları toplantılar sonucunda seçtikleri temsilcilerden oluşan Ulusal Yürütme Komitesi, tarafından başlatılmıştır. Ulusal Komitenin kongreye ön hazırlık çalışmaları yedi olağan toplantı sonucunda gerçekleşti.

Ulusal Komite Üyeleri, Kongreyi sektörel sorunların çözümü için büyük bir şans olarak görerek bu şansın en verimli şekilde kullanılması bilinci ve özveriyle çalışarak kişisel ve kurumsal katkıları sağladılar.

Ulusal Komite, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumlarından alınan görüşler doğrultusunda tartışma başlıklarını ve alt başlıkları ayrı ayrı irdeleyerek belirledi.

Komisyonlarda yer almasında yarar görülen kurum temsilcilerinin, konuyla ilgili birimler ve bilgi sahibi kişilerden oluşması, sonraki aşamalarda iletişimin bu ilgililer üzerinden gerçekleştirilmesi, komisyonlarda görev almak üzere komisyonların çatısını oluşturmak üzere kişilerin önceden ve isimli olarak belirlenmesi, ayrıca sektörü temsil eden dallar bazında gönüllü katılımı esas alan bir davetli listesinin hazırlanması kararlaştırılarak davetler yapıldı. Komisyon üyeleri içinden komite üyeleri, Komisyonlara seçilen temsilciler içinden de Komisyon Başkan ve Başkan yardımcıları belirlendi.

Ulusal Yürütme Komitesi, dördüncü olağan toplantısında Komisyon Başkanlarının katılımıyla Komisyonların çalışma sistemi ve komisyon üyeleri ile ilgili özgür tartışma ortamı oluşması için komisyon çalışmalarının e-posta ortamında yapılması yönünde ilke kararı aldı. Bu doğrultuda;

1. Komisyonlarla ilgili kongre delegeleri ve sivil kurum ve katılımcılardan gelen görüşlerin değerlendirilerek arşivlenmesi,
2. Ulusal Yürütme Kurulunun gelecek toplantılarına komisyon başkanlarının da katılması,
3. Komisyonlarla ilgili çalışmaların Komisyon başkanlarınca Ulusal Yürütme Komitesi toplantılarında sunularak tartışılması yönünde ilke kararları oluşturularak etkin ve üretken bir ortamda çalışmalarını yürüttüler.

Komisyon üyeleri kongre öncesinde bir araya gelerek belirlenen konular ve bazen de yeni konuları da tartışarak Genel Kurula sunulacak ön raporlarını oluşturdu ve Ulusal Komiteye sundular. Ulusal Komite üyeleri aynı zamanda bir Komisyonun da Başkan ve Başkan Yardımcılığını üstlendiğinden arzu edilen koordinasyonu sağlamış oldular.

Sonuç olarak 5. Ulusal Yayın kongresinin 244 seçilmiş kongre üyesi gönüllü olarak birlikte aylarca çalışarak ülkemiz tarihinde belki bir ilki “Birlikte Düşünüp Birlikte Eylemenin Yollarını Arayarak ”ortaya objektif sonuçlar çıkarabildiler.

Beşinci Ulusal Yayın Kongresi Kitabında yer alan raporlar, tartışmalar ve alınan kararlar kongrenin sektörün bütün aktörlerinin katılımı ve salt kamu tezlerine dayandırılmadan sivil toplum anlayışına uygun ilk Kongre olarak başarıyla sonuçlandığını göstermektedir.

Alınan kararlar, yayıncılık dünyasına ışık tutacaktır. Kongre kararlarının hem sektörün kendi içine dönerek özeleştiri yapmasını hem de başta Kültür ve Turizm Bakanlığımızla birlikte Milli Eğitim Bakanlığımızın öncülüğünde somut sonuçlar yaratmasının takipçisi olacağız. İlgili kurumların Kongrede alınan kararların uygulanması ve hayata geçirilmesi için uygulamalarını kongre kararlarına göre uyarlama iradesini göstermeleri, gerekli durumlarda yasa ve yönetmeliklerin hazırlanmasını sağlamaları ilkesel olarak sektör tarafından beklenilmektedir.

Kongre sonucundan önümüzdeki dönemde sektörel sorunların tespiti, gelişmeleri, yeni işbirliklerini ve teknolojik gelişmeleri izlemek ve altıncı Yayıncı Kongresine gidecek süreci hazırlamak üzere Ulusal Yayıncılık İzleme Komitesi seçilerek göreve başlamıştır. Kongrenin himayelerinde gerçekleşmesini sağlayan Kültür ve Turizm Balanımıza ve değerli yöneticilerine, ilgili tüm Bakanlıklarımızın yönetici ve uzmanlarına, Sivil Toplum kuruluşlarımızın yönetici ve uzmanlarına, Ulusal Komite Üyelerine, Komisyon Başkan, Başkan Yardımcıları ve üyelerine, Kongrenin Genel Kuruluna teşekkürü bir borç sayıyoruz.

Kongre Eşbaşkanları

Ümit Yaşar GÖZÜM

Kenan KOCATÜRK

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ KOMİTE ÜYELERİ

4 Aralık 2009 ANKARA

ONURSAL KOMİTE

Ertuğrul GÜNAY	Kongre Onursal Başkanı	Kültür ve Turizm Bakanı
İsmet YILMAZ	Kongre Başkanı	Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı
Şenay BAŞER	Başkan Yardımcısı	Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
Aytekin YILMAZ	Genel Sekreter	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü

ULUSAL YÜRÜTME KOMİTESİ

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

1- Ümit Yaşar GÖZÜM	Eşbaşkan	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdür Yrd.
2- Kenan KOCATÜRK	Eşbaşkan	Türkiye Yayıncılar Birliği
3- Aziz ZEREN	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanı
4- Münir ÜSTÜN	Üye	Basın Yayın Birliği
5- Enver ERCAN	Üye	Türkiye Yazarlar Sendikası
6- Mine SOYSAL	Üye	Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği
7- Necdet NEYDİM	Üye	Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği
8- Celal MUSAOĞLU	Üye	Türkiye Eğitim Yayıncıları Derneği
9- Cengiz AVCILAR	Üye	Kitap Dağıtıcıları Derneği

KOMİSYONLAR

Komisyon No	Komisyon Başkanları
1. Komisyon	SEKTÖREL YAPI Komisyon Başkanı Hayati BAYRAK Komisyon Başkan Yrd. Serhat BAYSAN
2. Komisyon	YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE TELİF HAKLARI a- Yayımlama Özgürlüğü Komisyon Başkanı Ragıp ZARAKOLU b- Telif Hakları Komisyon Başkanı Tuğrul PAŞAOĞLU Komisyon Başkan Yrd. Hüseyin DOĞRU
3. Komisyon	YAYINCILIKTA DEVLETİN ROLÜ VE DEVLET YAYINCILIĞI Komisyon Başkanı Dr. Aytekin YILMAZ Komisyon Başkan Yrd. Ebubekir ERDEM
4. Komisyon	ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI Komisyon Başkanı Fatih ERDOĞAN Komisyon Başkan Yrd. Necdet NEYDİM
5. Komisyon	EĞİTİM YAYINCILIĞI Komisyon Başkanı Niyazi ŞİMŞEK Komisyon Başkan Yrd. Celal MUSAOĞLU
6. Komisyon	AKADEMİK - ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI Komisyon Başkanı Fahri ARAL Komisyon Başkan Yrd. Kenan KOCATÜRK

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

KOMİSYONLAR (devam)

Komisyon No	Komisyon Başlıkları
7. Komisyon	SÜRELİ YAYINLAR Komisyon Başkanı Enver ERCAN Komisyon Başkan Yrd. Mehmet TURGUT
8. Komisyon	KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA Komisyon Başkanı Arman FİKRİ Komisyon Başkan Yrd. Muharrem KAŞITOĞLU
9. Komisyon	KÜTÜPHANELER VE DERLEME SORUNLARI Komisyon Başkanı Raşit ÇAVAŞ Komisyon Başkan Yrd. Ahmet VURAL
10. Komisyon	YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM Komisyon Başkanı Ümit Yaşar GÖZÜM Komisyon Başkan Yrd. Münir ÜSTÜN
11. Komisyon	ÇEVİRİ POLİTİKALARI Komisyon Başkanı Müge GÜRSOY SÖKMEN Komisyon Başkan Yrd. Mehmet MORALI

KONGRE SEKRETERYASI

1- Mehmet TOPRAK	Daire Başkanı
2- Fatih KAMBAK	Daire Başkanı
3- Mehmet DEMİR	Yayın Standartları Şb. Md. V.
4- Hatice YALÇIN	Yayın Planlama ve Hazırlama Şb. Md. V.
5- Esin KARAMAN	Yayın Tanıtım ve Destek Şb. Md. V.
6- M. Ayhan HAZIRLAR	Kütüphaneci
7- Hakan ÜNLÜ	Kültür ve Turizm Uzm. Yrd.
8- Mehtap ÇAYIRLI ORAY	Tashihiçi

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ KONU BAŞLIKLARI VE KOMİSYONLAR

4 Aralık 2009 ANKARA

1. SEKTÖREL YAPI

- Yayıncılık sektörünün ekonomik boyutu (Türk ekonomisindeki yeri ve sektörel büyüklük)
- Dünyada ve Türkiye’de yayıncılık sektörünün durumu (karşılaştırmalı veriler - ekonomik)
- Yayıncılık sektörünün gelişme trendleri (AB ülkelerinde bazı yararlı uygulamalar ve Türkiye’de uygulanabilirliği)
- Yayıncılıkta altyapı, üretim ve maliyet sorunları (yazar, matbaa, çevirmen, telif)
- Maliyet ve finansman sorunları (vergi, stopaj ve destek)
- Dağıtım, ticaret sorunları
- Mevzuat, altyapısı ve ihtiyaçlar
- Dijital yayıncılık
- Yayıncılıkta etik kurallar
- Ticaret ve tüketici hakları kanunlarında yayıncılıkla ilgili düzenlemeler (promosyon kitap dağıtımı vb.)
- Yayıncılığın KOBİ’leşmesi ve KOSGEB uygulamalarından yararlanma
- AB ülkelerinde uygulanan sabit fiyat uygulaması (*fixed prices*) ve yayıncılık sektörüne etkisi

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- Yayıncılıkla ilgili toplanan fonların kullanımı ve teşvikler
- Yayıncılıkla ilgili FSEK dışındaki mevzuat (Matbaalar Kanunu, Basın Kanunu, Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu, Türk Ticaret Kanunu vb.)
- Yayıncılık alanındaki STK'ların gelişmesi, sektöre katkısı
- Kitap üretimini kolaylaştıran ve geliştiren uygulamalar
- Dijital yayıncılık (e-kitap, web yayıncılığı, e-kütüphane vb.)
- Ortak yayın
- Üniversite ve yüksek okullarda yayıncılığa yönelik eğitim
- Dijital baskı ve kitap üretim teknolojileri (isteğe göre baskı, dinamik yayıncılık sistemleri)
- İstatistik verilerin toplanması ve paylaşımı (ISBN, ISSN, bandrol, sertifika vb. veriler)

2. YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE TELİF HAKLARI

- Yayımlama özgürlüğü
  - Anayasal sistemimizde özgürlük anlayışı ve basın yayın özgürlüğü
  - Yasal düzenlemeler TCK, Basın Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu vd. yasalar
- Fikrî haklar
- Fikrî mülkiyet açısından yazar hakları ve sorunları
- Fikrî mülkiyet açısından yayıncı ve editöryal haklar
- FSEK ve uygulamadaki sorunlar
- Bandrol, sertifika, kayıt tescil uygulamaları ve sorunları
- Telif haklarıyla ilgili mevzuattan kaynaklanan sorunlar
- Korsan yayıncılık
- Dijital gelişmeler, korsan ve sorunlar
- Yasal düzenlemeler
- İntihal ve çeviri korsanlığı
- Fotokopi yoluyla yapılan korsan yayıncılık

- Dijital teknoloji ve telif hakları (dijital haklar –erişim, arama, veri tabanı– e-korsan, hak ihlalleri, dijital toplu hak yönetimi)
- Telif ajanslarının rolü

3. YAYINCILIKTA DEVLETİN ROLÜ VE DEVLET YAYINCILIĞI

- Devletin yayıncılık sektörüne yaklaşımı ve yayın politikası
- Devletin yarattığı haksız rekabet (fiyatlandırma, tekelleŐme)
- Kamu kurum ve kuruluşlarının yayıncılığı
- Çeşitli bakanlıkların yayıncılık sektörünü etkileyen uygulamaları
- Yerel yönetimlerin yayıncılığı
- YÖK Yasası ve uygulamalara yansımaları
- Devlet-sektör işbirliğiyle Ulusal Kitap Kurumu oluşturulması (okumayı özendirme, uluslararası ilişkiler vb.)

4. ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI

- Çocukların ve gençlerin kitap seçme ve okuma hakkı, özgürlükleri
- Çocuk edebiyatı ve eğitim yayıncılığı - farklılıklar, etkiler...
- Millî eğitimde çocuk kitaplarının işlevi, kullanımı
  - Öğretimde çocukları ve gençleri kitap okuma alışkanlığını etkileyen uygulamalar
    - 100 Temel Eser Uygulaması
    - Talim ve Terbiye Kurulu komisyonları
    - SBS, ÖSS vb. merkezî sınav sistemi
    - Okul-sınıf kütüphaneleri
    - Okuma saati uygulaması
- Eğitiminin eğitimi (öğretmenlerin çocuk kitapları konusunda oryantasyonu)
- Eğitimde çocuk kitaplarının farklı yaklaşımlarla çeşitli kullanımları

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

5. EĞİTİM YAYINCILIĞI

- Programları hazırlama süreci ve ders kitapları yayıncılığında tek tipleşme
- Ders kitaplarını hazırlama inceleme ve onaylama süreçleri
- Yardımcı ve kaynak kitaplar
- Ücretsiz ders kitabı seçimi, ihalesi ve dağıtımı
- MEB'in ders kitabı yayıncılığı
- Yabancı dil eğitimi
- Dijital yayıncılığın eğitime etkileri
- Yabancı dil eğitimi yayıncılığı ve kitap ithalatı
  - Yabancı dil eğitiminde yaşanan sorunlar
  - Yabancı dilde ders kitaplarının seçimi ve hazırlanması
  - Gümrük işlemleri, vergilendirme, bandrol uygulaması vb.
- Engellilere yönelik yayıncılık
- Eğitim programlarının hazırlanma süreci

6. AKADEMİK - ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI

- Türkiye'de akademik yayıncılık ve üniversiteler
- YÖK Yasası ve akademik yayıncılık
- Üniversite eğitiminde ders kitaplarının kullanımı
- Üniversitelerin yayın yönetmeliği ve yeni düzenlemeler
- Korsan yayın ve fotokopiyle çoğaltımlar
- İntihal
- Bilimsel yayınlarda editörlük, çeviri sorunları, dil kullanımı, terminoloji sorunları ve ortak sözlük
- Akademik yayıncılıkta dijital gelişmelerin etkisi
- Dijital eğitim yöntemleri (uzaktan eğitim, e-öğrenme, e-sınav, e-kitap, akıllı sınıflar)
- Yabancı dilde eğitimin etkileri

7. SÜRELİ YAYINLAR

- Ulusal süreli yayıncılık ve süreli yayın politikaları
- Hakemlik kurumu
- Uluslararası ve yerel veri tabanları
- Süreli yayınlarda standartlar
- ISSN kullanımı ve yaygınlaştırılması
- Süreli yayınlarda üretim dağıtım satış problemleri
- Kütüphanelere süreli yayın alımı
- E-dergiler

8. KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA

- Dağıtım şirketleri, uygulamalar ve sorunlar
- Yurt genelinde yaygın dağıtımın sağlanması
- Kitapçılığı özendirici teşvikler (her il ve ilçede bir kitapçı projesi)
- Zincir mağazalar ve marketlerdeki uygulamalar
- Dijital ortamda kitapçılık: Dijital tanıtım, dağıtım ve satış yöntemleri (internet, kitap ağları, e-ticaret)
- Kitap satış elemanlarının eğitimi
- Kitap fuarları, şenlik ve panayırılar
- Reklam, sponsorluk vb. uygulamalar
- Perakendede promosyon uygulamaları
- Satış ve dağıtımı kolaylaştıran gelişmeler ve uygulamalar
- Ücretsiz ders kitaplarının dağıtımının değerlendirilmesi

9. KÜTÜPHANELER VE DERLEME SORUNLARI

- Okuyucu-yayıncı ilişkilerinde kütüphanelerin yeri ve işlevi
- Halk kütüphanelerinin yeniden yapılanması, geliştirilmesi

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- Devlet kurum ve kuruluşlarının kütüphanelerinin oluşturulması ve kitap alımı
- Kitap okumayı özendiren ve yaygınlaştıran projeler, yaklaşımlar, kampanyalar
- Kütüphanelerde telif haklarını ilgilendiren uygulamalar
- Derleme uygulamaları, sorunları, Derleme Yasası ve bibliyografik kontrol
- İstatistik verilerin toplanması ve paylaşımı
- Arşiv ve belgelerin Türkçeleştirilmesi ve okura sunulması projeleri
- Kütüphanecilik eğitimi, kütüphaneciliğin bir meslek olarak teşviki
- Dijital bilgi (içerik oluşturma, derleme, koruma, arama, e-arşiv, e-kütüphanecilik)

10. YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM

- Dünyada gelişen yayıncılık anlayışları, (co-publishing vb.) örgütlenme modelleri
- Mimarlık, sanat, arkeoloji vb. prestij / butik kitaplar
- Yayın standartları: Dünyada ve Türkiye’de
- Materyal türlerine göre yayın standartlarının belirlenmesi
- Dijital yayıncılık standartları, ulusal politikalar, yayıncılık sektörüne etkisi
- AB’de yayıncılığa yaklaşımlar ve yasal düzenlemeler; AB fon ve hibelerinin kullanılması
- Türk kültür ve edebiyatının dışa açılımı, tanıtımı, ulusal destek projeleri (TEDA)
- Yunus Emre Kültür Merkezleri
- Uluslararası kurumlar ve STK’larla işbirliği
- Uluslararası fuarlar, devlet desteği ve teşvikler (KOSGEB, Dış Ticaret Müsteşarlığı vb.)

11. ÇEVİRİ POLİTİKALARI

- Günümüz dünyasında eviri yayın politikaları: Yayıncılar, evirmenler
- Çeviri editörlüğü ve denetleme uygulamaları
- Fikrî haklar açısından eviri
- İntihal, uyarlama, kısaltma, özet ve kaçak yayın
- Yurtdışından destek projeleri
- Kitap evirmeni eğitimi
- Çeviri atölyeleri
- AB eviri fonları
- E-eviri programları

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ KATILIMCILAR

4 Aralık 2009 ANKARA

RESMİ KURUMLAR

1. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı
2. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
3. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
4. Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü
5. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü
6. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
7. Milli Eğitim Bakanlığı Teknik Öğretim Genel Müdürlükleri
(Erkek Teknik –Kız Teknik)
8. Kültür ve Turizm Bakanlığı Hukuk Müşavirliği
9. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
10. Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü
11. Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü
12. Millî Kütüphane Başkanlığı
13. Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
14. Maliye Bakanlığı Vergi Konseyi
15. Türk Standartları Enstitüsü
16. Emniyet Genel Müdürlüğü
17. Adalet Bakanlığı
18. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı
19. Tübitak. Ulakbim

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

20. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
21. Devlet Planlama Teşkilatı
22. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
23. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
24. Ankara Cumhuriyet Savcılığı Basın Savcısı
25. Türkiye İstatistik Kurumu
26. Ulaştırma Bakanlığı Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT)
27. Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu
28. TBMM Kütüphane, Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü
29. Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu
30. Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu
31. Dış Ticaret Müsteşarlığı
32. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü
33. Dışişleri Bakanlığı Kültür İşleri Genel Müdürlüğü
34. Türkiye Bilimler Akademisi. (TÜBA)
35. Adalet Bakanlığı Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesi

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

1. İstanbul Kültür ve Sanat Ürünleri Ticaret A.Ş. (İBB Kültür A.Ş.)
2. Çocuk Vakfı
3. Çocuk ve İlkgençlik Kültürü Edebiyatı Araştırmacıları Derneği (ÇİKEDAD)
4. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
5. Türkiye Yayıncılar Birliği
6. Basın Yayın Birliği
7. Basım Yayın Meslek Birliği (BASYAYBİR)
8. Yayıncılar Meslek Birliği (YAYBİR)
9. Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (İLESAM)
10. Edebiyat ve İlim Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (EDİSAM)
11. Türkiye Yazarlar Birliği (TYB)
12. Edebiyatçılar Derneği

KATILIMCILAR

13. PEN Yazarlar Derneği (PEN)
14. Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS)
15. Bilim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (BESAM)
16. Kitapçılar Derneği
17. Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği (ÇEVBİR)
18. Toptan Kitap Dağıtıcıları Derneği
19. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD)
20. Çocuk Yayınları Derneği
21. Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği (ÇGYD)
22. Çocuk Edebiyatçıları ve Sanatçıları Birliği Derneği
23. Akademik Yayıncılar Birliği
24. Sektörel Yayıncılar Derneği (SEYAD)
25. Çeviri Derneği
26. Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği (OYÇED)
27. Türkiye Eğitim Yayıncıları Derneği
28. Eğitim Kültür ve Sanat Ürünleri Aktif Pazarlama Firmaları Derneği (EKSDER)
29. Türk Kütüphaneciler Derneği
30. TÜYAP
31. Tüvana Okuma İstekli Çocuk Eğitim Vakfı (TOÇEV)
32. Ankara Ticaret Odası (ATO)
33. İstanbul Ticaret Odası (İTO)
34. Yunus Emre Vakfı
35. Öğretim Elemanları Derneği

EĞİTİM KURUMLARI

1. Ankara Üniversitesi Fikrî ve Sınai Haklar Araştırma ve Uygulama Merkezi (FİSAUM)
2. Eğitim Reformu Girişimi
3. Bilkent Üniversitesi Kütüphane Müdürlüğü

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

EDEBİYAT FAKÜLTELERİ

1. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi
2. Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMLERİ

1. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
2. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

MÜTERCİM TERCÜMANLIK BÖLÜMLERİ

1. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü

KÂĞITLA İLGİLİ KURUM KURULUŞ VB.

1. Basım Sanayii Eğitim Vakfı (BASEV)

TELİF AJANSLARI

1. ONK Ajans
2. İstanbul Telif Ofisi
3. Kalem Ajans
4. Bengü Telif Ajansı
5. Yelkovan Telif Ajansı
6. Nurcihan Kesim Telif Hakları Ajansı
7. Nurcihan Kesim Telif Ajansı
8. Akçalı Telif Hakları Ajansı
9. Aslı Karasuil Telif Hakları Ajansı
10. Marcon Telif Hakları ve Çeviri Ajansı
11. ZNN Literary Agency
12. Anatolialit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.

EŞBAŞKAN KENAN KOCATÜRK'ÜN 5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ AÇILIŞ KONUŞMASI

4 Aralık 2009 ANKARA

Sayın Kültür ve Turizm Bakanım Ertuğrul Günay, Sayın Yayıncı Dernek ve Meslek Birliği Başkanlarım, Sayın Yazar ve Çevirmen Örgütü Başkanlarım, Sayın Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği Başkanım, Sayın Kitap Dağıtımçıları ve Kitapçılar Derneği Başkanlarım, Sevgili Yazarlar, Sevgili Çevirmen ve işlerini büyük bir aşkla ve şevkle yapan Sevgili Yayıncı Meslektaşlarım, kongremizin Sayın Komisyon Üyeleri, Sevgili Misafirler iki gün sürecek 5. Ulusal Yayın Kongresine, Ulusal Yürütme Komitesine adına, sizlere hoşgeldiniz diyorum.

İlki 1939'da düzenlenen ve uzun aralıklar ile 1975, 1991 ve son olarak da dördüncüsü 1998 yılında yapılan ulusal yayın kongrelerinde ele alınan konuları genelde kamu kuruluşlarının belirlemesi, sivil toplum örgütlerine gerek oluşumda gerekse içerik çalışmalarında yeterince yer verilmemesi en büyük eleştiri konusu olmuştur. Ülkemiz yayıncılığının son on yılda katettiği olumlu gelişmeler ilk kongrenin düzenlenişinden 70 yıl sonra 5. Ulusal Yayın Kongresi'nde alışılmışın ötesinde bir konsept ve yöntem izlenerek, yayıncı, yazar, çevirmen, telif ajansı, dağıtımçı, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve meslek örgütü yöneticileri ile birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığından birer temsilci ile sınırlanan Ulusal Yürütme Komitesi'nin yapısı, devletin sivil toplum ve özel sektör ile işbirliğine verdiği önem ve diğer kongrelerden farklı olarak bu kongreyi kamu kuruluşlarının iç toplantısı olmaktan çıkarmayı hedeflemiştir.

Yönetişim kavramının örnek alınacak bir çalışma örneğinin sergilendiği bu çalışmada 5. Ulusal Yayın Kongresi'ni bir Yürütme Komitesi oluşturulması

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

fikri benimsenmiş ve bu anlayış çerçevesinde yazar, yayıncı, çevirmen, dağıtım-cı, meslek örgütleri, kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör temsilcilerinin katılımları sonucunda 5. Ulusal Yayın Kongresi Yürütme Komitesi oluşturulmuştur.

Ulusal Yürütme Komitesi:

1. Ümit Yaşar GÖZÜM	Eşbaşkan	Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdür Yardımcısı
2. Kenan KOCATÜRK	Eşbaşkan	Türkiye Yayıncılar Birliği
3. Aziz ZEREN	Üye	Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanı
4. Münir ÜSTÜN	Üye	Basın Yayın Birliği
5. Enver ERCAN	Üye	Türkiye Yazarlar Sendikası
6. Mine SOYSAL	Üye	Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği
7. Necdet NEYDİM	Üye	Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği
8. Celal MUSAOĞLU	Üye	Türkiye Eğitim Yayıncıları Derneği
9. Cengiz AVCILAR	Üye	Kitap Dağıtıcıları Derneği

oluşturmuştur Ulusal Yürütme Komitesi yaptığı tarama çalışmaları sonucunda ve yaptığı toplantılar sonucunda kongrede ele alınacak konuları saptamıştır. Bu konular:

1. SEKTÖREL YAPI
2. YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE TELİF HAKLARI
3. KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA
4. DEVLET YAYINCILIĞI
5. ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI
6. EĞİTİM YAYINCILIĞI
7. AKADEMİK - ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI
8. ÇEVİRİ POLİTİKALARI
9. YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM
10. SÜRELİ YAYINLAR
11. KÜTÜPHANELER ve DERLEME SORUNLARI

EŞBAŞKAN KENAN KOCATÜRK'ÜN AÇILIŞ KONUŞMASI

Saptanan konularla çağdaş gelişmiş ülkelerdeki gibi yayıncılığımızın sektörleşmesinin önündeki sorunların tespiti ve çözüm önerileri getirilmesiyle beraber yayıncılıkta uluslararası yayıncılık sektör standartlarını yakalama hedeflenmekte ve yayıncılığın uluslararası alanda rekabet edebilir seviyelere ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Kongrenin bu yoğun ve yüklü gündemi için komisyonlara seçilen üyeler kongre öncesinde çeşitli toplantılar yaparak kongreye hazırlandılar. Bu süreçte farklı meslek örgütlerinden olduğu gibi konularının uzmanları ve devletin çeşitli kurumlarından katılan komisyon üyeleri konuları en ince detayına kadar tartışırken belki de ilk defa bir ilki gerçekleştirdiler:

“Birlikte düşünebilmek.” Ulus olarak pek becerikli olmadığımız; birlikte düşünmek ve birlikte yapmaktır. Karşılıklı olarak birbirimizi dinlemeyi anlamayı becerince, sorunlar karşısında çözüm odaklı yaklaşımların da ortaya çıkmaya başladığını gördük.

Elbette bu hazırlık çalışmalarının son hallerinin kongremizdeki komisyon toplantılarında verileceğini umuyoruz.

Ümit ediyoruz ki bu kongrede yayıncılık sektörümüzün gelişmesi için sunulacak çözüm önerileri ve kararları ülkemizin yol haritası olsun.

Bu kongrenin hazırlık çalışmaları sırasında gönüllük esasıyla çalışan tüm komisyon üyelerine ve bu çalışmaların büyük bir titizlikle hazırlanmasında çabaları olan Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürümüz Sayın Doç. Dr. Aytekin Yılmaz'a , Genel Müdür Yardımcımız ve Eş Başkanımız, Dostumuz Ümit Yaşar Gözüm'e ve Bakanlıkta bu kongre için emeği geçmiş tüm arkadaşlarımıza Ulusal Yürütme Komitesi adına teşekkür ederiz.

Göreve geldiği günden bu yana yayın dünyamızın sorunlarına ilgiyle yaklaşan ve kongremizin Onursal Başkanı Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Ertuğrul Günay'a da ayrıca yürekten teşekkür ediyoruz.

Öyle ümit ediyorum ki birlikte düşünüp birlikte çözümlerini bulacağımız sorunlarımızı yine birlikte hayata geçirmenin yolunu bulacağız.

Hepinizi saygıyla ve sevgiyle ve teşekkürlerimle selamlıyorum.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANI ERTUĞRUL GÜNAY'IN 5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ AÇILIŞ KONUŞMASI

4 Aralık 2009 ANKARA

Ulusal Yayın Kongresi'nin Değerli Üyeleri Komisyon Başkanlarımız, Medyamızın Değerli Temsilcileri,

Yayıncılık, pek çok sektör gibi Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet eliyle desteklenmiştir. 1939 yılında yapılan Birinci Neşriyat Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda çeviri eserlerin yayımlanmasıyla başlayan süreç, edebiyat ağırlıklı kültür yayıncılığımızın gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır. Yayıncılığımız toplumsal, ekonomik ve siyasi gelişmelere koşut olarak zaman içerisinde evrimini sürdürmüştür.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

1980 döneminin etkilerinin bir ölçüde azalmaya başladığı 90'lı yıllarla birlikte Türkiye'de yayıncılık sektörü ciddi bir ivme kazanmaya başlamıştır. Bunda büyük sermaye birikime sahip kuruluşların yayıncılık sektörüne girmesinin yanı sıra yayıncılarımızın teknolojik gelişmelere daha kolay erişmelerinin etkili olduğu da söylenebilir. Yayıncılık sektörünün üretimlerinin topluma ulaştırılması için Batı ülkelerindekine benzer modern kitabevlerinin açılması bu dönemde hız kazanmıştır.

Bu süreçte, 10 yıl içinde 1991 ve 1998 yıllarında iki kez yayın kongresinin toplanması yayıncılık alanında yaşanan gelişim ve değişimin en somut göstergesidir.

Yayımlanan kitap sayısı bakımından son 10 yılda %300 büyüyen Türkiye yayıncılık sektörü buna paralel bir ekonomik gelişim de ortaya koymuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığımızın bütün bu gelişmelerden ve Türkiye'de ve dünyada yaşanan değişimlerden bağımsız bir şekilde yayıncılık sektörü içerisinde bir aktör olarak yer alamayacağı 2000'li yılların başından itibaren anlaşılmaya başlanmıştır. O yıllarda uygulamaya başlanan orta ve uzun vadeli politikaların meyvelerinin olgunlaşmaya başladığını bugün daha iyi görebilmekteyiz.

Bu dönemde gerçekleştirdiğimiz projeler ulusal ve uluslararası boyutlarda ses getirmiş, takdir toplamıştır. Bu değişim ve yenilik anlayışı kültür hayatımızın en önemli sacayaklarından birisi olan yayıncılık alanında daha önce görülmemiş ölçüde verimli sonuçlar doğurmuştur. Şüphesiz bu değişimin başarılı sonuç vermesinde devlet-özel sektör diyalogunun sağlam bir şekilde kurulmuş olması etkili olmuştur.

Türk yayıncılığının yeniden yapılandırılması yolunda atılan adımların genel şeması sektörü oluşturan paydaşlarla kurduğumuz diyalog neticesinde oluştu. Bu çerçevede, sektörün gerçek aktörleri olan yazarlar, yayıncılar, çevirmenler, telif ajansları, kitabevleri ve kitap dağıtıcılarının oluşturdukları meslek örgütleriyle katılımcı bir iletişim sürecinin sonunda yayıncılık altyapımızın, çağdaş bir kimliğe kavuşturulacağına inanıyorum.

Bildiğiniz gibi sürecin önemli bir sorunu olarak öncelikle kamu yayıncılığının yeniden yapılandırılması zorunluluğu ortaya çıktı. Önceki yıllarda sektörde faaliyet gösteren herhangi bir yayınevi gibi yapılan ve hemen her alanda kitap basımı gerçekleştiren Kültür ve Turizm Bakanlığımızın bu alandaki rolü yeniden kurgulandı; sektörün gelişmesi için engelleri ortadan kaldıran, yol açan bir kurum olarak yeniden yapılanması sağlandı.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANI ERTUĞRUL GÜNAY'IN AÇILIŞ KONUŞMASI

Bakanlık, yayıncılık sektörüne alternatif olarak kitap yayımlayan bir kurum olmaktan çıkmış ve kültürümüzün temel alanlarında yayınevlerinin maliyet ve zaman gibi nedenlerle yayımlamaya cesaret edemediği az sayıda ancak nitelikli, özel eserler yayımlayan bir yapıya kavuşturulmuştur.

Bu değişimin rakamsal boyutunu kısaca sizinle paylaşmak istiyorum: Kültür ve Turizm Bakanlığı 2000'lerin başında yılda 230 civarında kitap yayımlamaktaydı, ancak son yıllarda bu rakam kültürel miras konulu eserler ağırlıklı olmak üzere 10-15 civarına inmiştir. Bu değişimden dolayı ilk zamanlarda kamuoyunda ciddi eleştirilerle karşılaştık. Ancak, bugün geldiğimiz noktada sektörel gelişim için kamu yayıncılığını yeniden yapılandırmanın olmazsa olmaz bir zorunluluk olduğu net olarak anlaşılmıştır.

Bu dönemde ortaya çıkan yeniden yapılanma stratejisi yayımlanan kitap sayısının azalmasından ibaret kalmamıştır. Yayıncılığımızın sektörleşmesi ve uluslararası alanda etkin bir konuma gelmesi ve işbirliği imkânlarının artırılması için bir dizi destekleyici proje hayata geçirilmiştir. Çevirmenleri ve Yayıncılarıyla Türk Edebiyatı Uluslararası Sempozyumları, TEDA Projesi, Her Ülkeye Bir Türkiye Kitaplığı Projesi, Yunus Emre Kültür Enstitüsünün açılması, uluslararası kitap fuarları ve onur konukluğu projeleri bu değişimin ve açılımın sacayaklarını oluşturmaktadır.

Bakanlığımız bir yandan da yayıncılık sektöründeki yasal ve teknik düzenleme eksikliğinin giderilmesi amacıyla Türk yayın standartları çalışmasını başlatmıştır.

Bugün geldiğimiz noktada bu sürecin ve bu süreçte yapılan çalışmaların çok verimli sonuçlar ortaya çıkardığı görülmektedir. Son dönemde yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen özel sektör yayıncılığı büyük bir atılım gerçekleştirmektedir. Gerek yayımlanan kitap sayısındaki artış ve sektörün ekonomik boyutundaki büyüme gerekse sektörün uluslararası alanda her geçen yıl artan itibarı, başarılı işbirliğinin ve uygulanan politikaların sonucudur.

Bütün bu güzel gelişmelere rağmen sektörün önünde aşılması gereken pek çok engelin hâlâ var olduğu da bilinen bir gerçektir. Yeterince sermaye birikimine sahip olmaması sektörün önündeki önemli engellerden birisidir. Ekonomik bakımdan ülkemizin gelişmesi ve millî gelirin artması ile birlikte kişi başına kitap okuma oranının artacağını düşünüyorum. Tabii ki kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili sivil toplum ve özel sektörün okumayı özendirecek faaliyetleri de bu alanda önemlidir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Bunun yanı sıra her ne kadar son yıllarda yapılan düzenlemelerle pozitif adımlar atılmış olsa da özellikle uygulamada fikrî mülkiyet hukukunun dünya standartlarını yakalayamamış olması sektörleşme çabasındaki yayıncılığı olumsuz etkilemeye devam etmektedir.

Yayımlama özgürlüğü alanında yaşanan sıkıntılar da son yıllarda çıkarılan yasalar ile hafiflemiştir. Yazar, yayıncı ve çevirmenlerin daha özgür hareket edebilmeleri ve eserlerini ortaya koyabilmeleri için gerek Bakanlığımızın gerekse hükümetimizin büyük bir gayret içerisinde olduğu malumunuzdur. Bu çabalar neticesinde sivil inisiyatifin de etkisiyle günümüzde yasaların yayıncılığın derlelerini azaltmaya dönük düzeltmelerle elden geçirildiği de bir gerçektir.

4. Ulusal Yayın Kongresi'nden bu yana geçen 11 yılın değerlendirileceği ve özellikle 2004 yılından bu yana uygulanan Türk Yayıncılığının Yeniden Yapılandırılması Projesi sonucunda oluşan kamu-özel sektör işbirliği ile yayıncılığımızın katettiği aşama ile teknolojik, ekonomik ve sosyal alanda yaşanan büyük değişimler yeni bir Ulusal Yayın Kongresi'nin yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Nisan ayından bu yana çalışmalarına devam eden 5. Ulusal Yayın Kongresi Yürütme Komitesi'nde yayıncı, yazar, dağıtıcı ve çevirmen meslek örgütlerinin temsilcisi 7 üye ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'na temsilen birer üye bulunmaktadır. Eşbaşkanlı yapıda oluşturulan komiteye yayıncı meslek birliklerinin temsilcisi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi başkanlık etmektedirler. Ulusal Yürütme Komitesi'nin yapısı, Bakanlığımızın sivil toplum ve özel sektör ile işbirliğine verdiği önemin açık bir göstergesidir.

Kongrenin hazırlık aşamasında tamamen sektörel sorunların tespiti ve çözümüne odaklanan ön koşulsuz bir işbirliği yürütülmüştür. Son yıllarda sektörleşme yönünde ortaya koyduğumuz ısrarlı iradenin meyvelerini bugün aldığımızı rahatlıkla söyleyebiliriz.

Yayıncılığın sektörel yapısından anayasa ve yasalarla güvence altına alınan yayımlama özgürlüğüne; telif hakları ve dijital yayıncılıktan korsanın önlenmesine; yayıncılıkta devletin rolünden kitap ve süreli yayınların kütüphanelere alınması ve derleme yasasına; çocukların ve gençlerin kitap seçme özgürlüğünden eğitim yayıncılığına ve akademik yayıncılığa; kitap dağıtımının bütün il ve ilçeleri kapsayacak şekilde yaygınlaşmasından kitap fuarları ve kitap şenliklerine; kültür, edebiyat ve sanatımızın yayıncılık aracılığıyla dünyaya açılması ve uluslararası kitap fuarlarına katılım için teşvik sağlanmasından AB uyum yasalarına ve yazı dili birikimimizin dünyaya açılması için büyük önem taşıyan

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANI ERTUĞRUL GÜNAY'IN AÇILIŞ KONUŞMASI

çeviri-çevirmen politikalarına uzanan geniş yelpazede yayıncılığın bütün boyutları bu kongrede ele alınacaktır. Bütün bu konuların Türk yayıncılığında yaşanan olumlu gelişmeler ışığında sektörün bütün temsilcileri ile birlikte tartışılması ve çözüm önerileri sunulmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Kültür, sanat ve edebiyatımızın gelişimini ve dünyaya açılımını sürdürmesi için Türk yayıncılığının dinamik yapısını koruması büyük önem taşımaktadır. Yayıncılık sektörü bu yapısı sayesinde teknolojik gelişmelere başarıyla uyum sağlamakta ve karşılaştığı sorunlara hızlı bir şekilde çözüm yolları aramaktadır. Dünya ile ekonomik ve kültürel alanda daha yakın ilişkilerin kurulmasını da ancak böyle bir dinamik yapı ve planlı bir şekilde yürütülen politikalar sağlayacaktır.

Dil, kültür, sanat ve edebiyatımızın hem ulusal boyutta hem de uluslararası boyutta yaşatılması, geliştirilmesi ve tanıtılması açısından büyük önem taşıyan yayıncılığımızın yaşadığı gelişim ve değişim sürecinde, Bakanlığımızın üstlendiği öncü rol gereği çalışmalarına devam edeceğinin altını burada bir kez daha çizmek istiyorum.

Yayıncılık sektörünün bütün bileşenlerinin katkılarıyla oluşturulan 5. Ulusal Yayın Kongresi vesilesiyle gerek Bakanlığımızın gerekse meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin ortaya koyduğu çabaların anlaşılmasını ve yapıcı eleştirilerle desteklenmesini temenni ediyor, kongreye katkıda bulunan bütün temsilcilere ve komisyon üyelerine teşekkürlerimi sunuyorum, kongrenin ülkemiz adına başarılı sonuçlar ortaya çıkarmasını diliyorum.

AÇILIŞ OTURUMU: DOĞAN HIZLAN

Türkiye’de Yayın ve Yazın Hayatı

Yayıncılığın yayın ve yazın diye bir arada anılması isabetli bir karar olmuştur. Gerçekten de ikisi arasında çok önemli ilişkiler ve çok önemli duyarlı bağlar vardır. Çünkü yayıncılık sadece bir ticaret alanı değildir. Yazar gibi egosu olan, çabuk kırılan bir kişiyle karşılıklıdır. Başka alanlarda ticaretinizi yaparken çok güzel biçimde pazarlık yaparsınız, tartışırsınız. Ama bir yazarla bunu yapmanız mümkün değildir. Böyle de olması gerekir. Çünkü gerçekten de yayıncılığın ticari yanından önce gelen bölümü ve asıl unsuru yazarlıktır. Eğer yazarlar, çevirmenler olmasa yayıncılık diye bir dünya nasıl var olacak ve ne iş yapacak?

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Dikkat ederseniz bizim yayıncılığımızın ilk dönemlerinde yayıncıların çoğu da yazardır. Orhan Veli “Bir şairin kadir kıymetini bir şair bilir.” der. Gerçekten de yazar-yayıncılar, zamanında çok daha başarılı olmuşlardır. Örnek verecek olursam; Yaşar Nabi Nayır, Erdal Öz, Mehmet Fuat; yeni kuşaklardan Enis Batur, Tarık Dursun Kakıncı, Ülkü Tamer bunların hepsi yazardır, şairdir ve yayıncıdır.

Yazar, yayıncı olmanın birtakım üstünlükleri de vardır, zorlukları da vardır. Eğer bir yazar, sadece kendi edebiyat beğenisinin doğrultusunda kitap yayımlamayı sürdürürse o zaman yayınevi tekdüze bir yayınevi olur ve genişleyemez, gelişemez. Ama bir açıdan da kendi zevkini yansıttığı kitaplarla o zevkinde bir yükseliş çizgisi sağlar. Ben de yazar, yayınevi yönetmenliği yaptım. Altın Kitaplarda, Semavi Yayınlarında, Hürriyet Yayınlarında da... Bir yazar-yayıncının iki şeyi daima gözetmesi lazım. Bu benim kendi beğenimdir, kendi edebiyat anlayışımın kendi dünya görüşümün içinde yer alan yapıtlardır, eserlerdir. Bunları yayımlamam gerekir. Çünkü ben niye yayıncıyım? Bunun dışında bu kitap benim edebiyat anlayışıma aykırıdır. Bu benim edebiyat anlayışıma, dünya görüşüme aykırıdır. Ama kendi alanında dorukta sayılabilecek niteliklere sahip kitaptır. Yayıncı bu iki dengeyi gözetmelidir. Aslında birçok iyi yayıncı da bunu gözetmiştir.

Yazın ve yayın derken şu özellikler var: Aslında yayıncılık, bir ölçüde hem olağan bir çalışmadır hem de bir tahmindir, hatta biraz abartarak söylersem kehanettir. Çünkü her yayıncının amacı bastığı nitelikli iyi kitabının satılmasıdır ki bu da o yayıncının başarısını gösterir. Ama hiç kuşkusuz yazar ve yayın bir arada giderken bu tahminleri aşan, bu durumu değiştiren birçok özellikler vardır. Yayın dünyasında yabancı yayınlar arasında enteresan bir kitap vardı. “Martı” diye yayımlandı. Richard Bach’ın kitabı. Büyük yayınevlerinin hepsi onu reddetti ama küçük bir yayınevi deneme olarak bastı ve kitap bütün dünyayı sarstı. Bu bilinmeyen, görünmeyen ve yahut yayıncının tahmin edemediği bir şey olsa gerek.

Tabii Türkiye’de yazar, yayın dönemi şu açıdan önemlidir. Ben Altın Kitaplara geldiğimde “Türk Yazarları” dizisi başlatmıştım. Benim yazar dostlarım olduğu için onları davet ettim ve onlar da yayınevine geldiler ve kitaplarını verdiler. Ama bütün bunların içinde onlara özgü diyalogu bildiğim için ben de oradan geldiğim için yayınevi bu kitapları yayımlamakta başarılı oldu. Aynı biçimde çevirmenler için de söz konusu... Şimdi yazın ve yayına baktığımızda, Türkiye’de yine bu ince ilişkilerin yürütülmesi gerekir. Ben yayıncı arkadaşlara onu söylüyorum. Her zaman da söylediğim bir şey var. Her çok satan kitap, çok satıyor diye eleştirilmemelidir. Her az satan kitap da çok şaheser olduğu için

kimse anlamıyor denilemez. Bu dengeyi yayıncıların bence göz önünde bulundurması lazım.

Yayıncıların duyarlı olduğu bir konuyu da söyleyeyim. Abdülbaki Gölpınarlı, Yunus Emre kitabını bastırmak için bir yayınevine gidiyor. Yayınevi sahibi arkadaşımızın içeride bir misafiri olduğu için hocayı 10 dakikalığına sekreterinin yanında ağırlamak istiyor. Baki Hoca böyle şeyi istemez. Hemen bana Altın Kitaplar'a geliyor. "Bunu hemen basın." diyerek bırakıyor. Tabii hemen bir haftada kitabı çıkarıyoruz. İşte bu yayıncı-yazar münasebetlerinin bir yönü.

Dergi çıkartırken "Yeni Edebiyat Dergisi" alıngan şairlerden biri olan Cemal bir gün dergiye geldi. O zaman dergide "Şiirin Alfabeti" diye bir yazı yazıyor. Benim de yanımda bir misafirim olduğu için Cemal Süreya ile ilgilenemedim. Daha sonra "Nerede Cemal Süreya" dediğimde gitti dediler. Anladım ki Cemal, o olayın hüznüne kapılmıştır. Kendisi evini yeni taşımış, iz sürerek yeni taşındığı evine gittim. Kendisi benim çok eski arkadaşım. Cemal'e "Yazın bende unutmusun onun için geldim." dedim. O da "Aa unutmusum hakikaten!" diyerek karşılık verdi ve Cemal'le yeniden bir ahbablığımız başladı. İşte gerçekten ben yayıncıların bu inceliği göstermesi gerektiğine inanıyorum. Çünkü yazarlar buna layıktır.

Yazar-yazın ilişkisine gelince her şey değişiyor, her şey büyüyor. Belki Türk yayıncılığı henüz bir endüstri, bir sanayi kimliği kazanamadı. Çünkü bunların büyük boyutları var. Ama onlara bu boyutları kazandıracak yazarlar da var. Tersten söyleyecek olursam çok satan yazarlar yayıncının bir kurum, bir sanayi kuruluşu gibi davranmasını sağlıyor. Mesela, onlardan biri şu an aramızda bulunan Elif Şafak. Elif Şafak'ın kitapları için bir yayınevi faaliyet göstermek zorundadır. Çünkü sonuçta bu ticari bir şey aynı zamanda... Ama bir ivmeyi kazandıran bazen yayınevi oluyor, bazen de yazar oluyor. Bu endüstriyel münasebetin dengeli gitmesiyle yayıncılığın gelişeceğini umuyorum. Çünkü hep şu vardır: "Efendim yayın şöyle olmalı, yazın şöyle olmalı." İşte televizyon diye bir şey var. Şimdi televizyona çikalım mı çıkmayalım mı? Böyle bir soru beni korkutuyor, ürkütüyor.

1935 yılında Nazım Hikmet, "Kitabı bir meta gibi satmak için çalışmalıyız." diyordu. 74 yıl evvel bir şairin bulduğu bir gerçek üzerine şimdi aslında hangi medya unsuru varsa onu kullanmak gerekiyor. Çünkü medya unsurları bir yazarın daha çok satmasını ve büyük kitlelere ulaşmasını sağlar.

Eskiden insanlar evlerine gittiklerinde kitaba gömülürlerdi. Günümüzde 100 kanallı televizyonlar var. Yayıncılar reklam giderleri için şikâyet ederlerdi. Ama

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

ben buna katılmıyorum. Eğer bir bütçe yapacaklarsa bunun içine mutlaka reklam giderlerini koymak zorundadırlar. Öbür türlü kitabı çıkarıp ortada bırakırsanız bu kitabı kim sahip çıkacak? Onun için yayınevinin kitabı satmak için büyük çaba göstermesi gerekir. Yazar da onu motive ediyorsa o zaman gerçekten yayıncılığın kurtuluşu gerçekleşir. Hep biz şunu söylemeliyiz: İnsanlara kitabı daha kolay ulaştırmak için yazarın da ortada gözükmesi gerekmektedir.

Evet... Yayın ve yazın bence budur. İkisinin münasebeti çok duyarlı bir denge kurulmasını gerekli kılmaktadır. Diliyorum bu hassas terazi iyi kurulsun. Böylece Türk yayıncılığı ve Türk edebiyatı farklılaşsın.

AÇILIŞ OTURUMU: ELİF ŞAFAK

Yazar Gözüyle Türk Yayın Dünyası

Kendi açımdan yazın dünyasını nasıl gözlemlediğimi anlatmak istiyorum. Bana çok sık sorulan sorulardan biridir: Türkiye’de kadın yazar olmak nasıl bir şey? Ben genelde bunun zorluklarının güzelliklerinden daha çok olduğuna inanıyorum.

Ama şu da bir gerçek: Türkiye’de yazın dünyamız, yazılı kültürümüz hâlâ ağırlıklı olarak “erkek” egemen bir dünya. Her ne kadar okurların çoğu, özellikle roman okurlarının çoğu kadın olsalar da ve kadınlar bence bu sektörü endüstri boyutunda ayakta tutan temel güç olsalar da yazarlara ve yayıncılara baktığımızda erkeklerin sayıca daha çok olduğunu gözlemliyoruz. Çünkü kadınların sahip oldukları, kuşaktan kuşağa aktardıkları sözlü kültürün de yazılı kültüre aktarılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. O yüzden mümkün meritebe sözlü kültürle yazılı kültür arasında daha fazla köprü kurmamız gerektiğine inanıyorum.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Ben konuyu üç boyutta ele almaya çalışacağım:

1. Yazarla eleştirilenler açısından
2. Yazarla yayıncılar açısından
3. Yazarla okur açısından.

Eleştirilenlerle ilişkiler açısından baktığımızda aslında bizim en çok eksikliğini duyduğumuz şey edebiyat eleştirisi kurallarının yeterince palazlanmamış olması. Değerli eleştirilenlerimiz de var ancak çok az sayıda. Edebiyat eleştirilenlerine çok ihtiyacımız var aslında. Bizi yıpratın şeylerden bir tanesi de eleştirilenimizi yaparken fazla yazar odaklı eleştiri yapmamız. Biz yazarlarımızı ya çok seviyoruz ya da onlara çok kızıyoruz. Halbuki böyle bir söylemin ne yazara ne de kültür hayatına faydası var. Bir yazarın kişiliği son derece nahış olabilir. Onunla aynı masada bile bulunmak istemeyebilirsiniz. Ama yazdığı bir yazı, bir roman ya da şairin yazdığı bir şiir sizi can evinizden yakalar. Dolayısıyla kitaba, esere, metne odaklanarak eleştiri yaparsak bunun çok daha esnek, insancıl ve daha yapıcı eleştiriler getireceğine inanıyorum.

Yayıncılarla yazarlar açısından baktığımızda ben son 10 yılda çok olumlu gelişmeler olduğunu gözlemliyorum. Birçok yazar arkadaşımız çok fazla kitap çıkmasından, kalitenin o kadar önemsenmemesinden şikâyet ediyor ama bence uzun vadede belki niteliği düşük gibi görünen şeyler kendi içinde zaten zamanla elenecektir. Ama onun yanı sıra yayınevi sayısının artması, yayıncı sayısının artması ve yazar sayısının artması ve bunlarla birlikte gelen zenginleşmenin hepimize katkısı olacağına inanıyorum.

Bununla beraber biz yazarlar sadece alıngan değil aynı zamanda egoist insanlarız. Bence çok şişkin egolarımız var. Çünkü yaptığımız iş, çok yalnız bir iş. Paylaşmayı bilmiyoruz. Mesela bir sinema yönetmeni ne kadar kibirli olsa bile ekip çalışması yapmayı biliyor veya diyelim bir müzisyen o da kibirli olabilir ama paylaşmayı ve ekip çalışması yapmayı biliyor. Yazarın kibri hiçbir şey benzemiyor. Çünkü haftalarca, aylarca bazen senelerce kendi dünyamızda bireysel bir üretimde bulunuyoruz. Ekip çalışması yapmayı başkalarını dinlemeyi bilmiyoruz. Çok “ben” merkezli bir iş yapıyoruz. Tam da bu yüzden editörlere çok ihtiyacımız var. Editörlüğün çok önemli bir kurum olduğunu düşünüyorum. İyi bir editör yazar için çok iyi bir şanstır. Ben kendimi bu konuda şanslı hissediyorum. Hem Metis Yayınevinde hem Doğan Yayınevinde çok iyi editörlerle çalıştım. Hâlâ da çalışıyorum. Ama kurum olarak baktığımızda editörlük kurumunun yeterince önemsenmediğini görüyorum. Olaya şöyle bakılıyor: Yazar zaten Türkçeyi biliyor, editöre ne gerek var. Oysa biz yazarlar olayın o kadar içinde oluyoruz ki dışarıdan bakamıyoruz. Bize kusurlarımızı gösterecek, olaya dışarıdan bakan bir göze ihtiyacımız var. Hem olayın

içinde hem dışında olabilecek ve bizi yönlendirecek editörlere ihtiyacımız var. Amerika'dan bir örnek vermek istiyorum. Oradaki yayınevimde iki editörle çalışıyorum. Bunlardan bir tanesi sadece “dil”e bakıyor. Bir diğeri de teknik meselelere bakıyor. Yani romandaki teknik hatalara bakıyor. Bir örneği paylaşmak istiyorum. “Aşk” kitabımda Boston’da geçen bir otel ismi var. “Onyx Hotel” diye. Karakterlerden bir tanesi o otelde kalacak. O yüzden otelden bahsetmem lazım. Ben otelle ilgili gerekli araştırmayı yapmıştım. Romanı editöre yolladığımda teknik editörden bir mesaj geldi. Diyor ki: “Roman önümüzdeki sene Eylül ayında bitecek. Bu otelin o tarihlerde dekorasyonu değişecekmiş. Siz kitapta otel odalarında pembe ve gri tonların kullanıldığını yazmışsınız bu doğru ama birkaç ay içinde bej ve kahve tonlara geçilecek. O yüzden lütfen bu ayrıntıyı düzeltelim.” Bu kadar didik didik eden editöryal bir çalışma var. Bu sadece yazarlarla değil akademisyenlerle de böyle çalışılıyor. Yani siz çok ünlü bir profesör olsanız da yine çok ciddi bir editörle çalışıyorsunuz. Bu bizim eksikliğini çok duyduğumuz ve bence biz yazarların da çok takdir etmediği bir başka boyut.

İkinci mesele: Kitapların üzerinde biz yazarların ismi yazıyor ama arkasında o kadar çok insanın emeği var. Özellikle çevirmenlerin çok emeği var. Çevirmenlerin emeklerinin karşılığını alamadıklarını düşünüyorum. Bu da birçok şeye yansıyor. En başta da emeklerini ayırdıkları zamanı kısıtlıyor. Birçok çevirmen başka bir iş yapmak zorunda kalıyor ve akşam eve gittiklerinde çeviri yapıyorlar ve bu da kendi üretim seviyelerinde düşüş yaratıyor. Bu da editörlere bağlı... Çevirmen iyi bir editörle çalışıyorsa yaptığı çevirinin de kalitesi artacaktır.

Bir diğer sorun da korsan: Korsan bizim için önemli bir sorun ama biz korsanı yeterince önemsemiyoruz. Dilde önemsemiyoruz sanki... Çünkü “korsan” kelimesinde bile sevimlilik var aslında. Belki bunun adının değiştirilip “hırsızlık” konulması gerekiyor. Kayıt dışı yayıncılık sadece yazarın cebinden, emeğinden çalınan, alınan bir hırsızlık değil. Bir de görünmeyen bir boyutu var. Yayınevimde çalışan çevirmeninden editörüne, matbaa işçisinden dağıtıcısına kadar herkesin cebinden çalınan bir para... Bu konu üzerinde daha çok durulması bizim en büyük talebimizden biri.

Yine Batı’yla kıyaslayarak iki küçük nokta üzerinde durmak istiyorum.

Bunlardan bir tanesi benim orada çok sık rastladığım kitap kulüpleri... Kitap kulüplerinin aşağıdan gelen bir etkiyle yayın dünyasını canlandırdığına tanık oldum. Bunların bir kısım ev kadınlarının kurduğu kulüpler. Örgü ve kitap kulüpleri mesela... Sivil toplumdan gelen, toplumun içinden gelen özellikle kadınların kurduğu ve yaşattığı kitap kulüplerinin ve yine kütüphaneciler tara-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

findan desteklenen kitap kulüplerinin yayın dünyasına bambaşka bir canlılık getireceğine inanıyorum.

Bir başka aksaklık özellikle görme özürlülerle ilgili yapılan çalışmaların çok az olması. Özellikle bu konuda biz yazarlar da bir şey yapmıyoruz. TÜYAP'a gelen Batılı yazarlardan biri bir şey anlatmıştı. Kendisi 7-8 sene boyunca görme sorunu yaşamış ve "odyo kitaplar" dinleyerek kendimi ilerlettim ve beni yazarlığa yönelten de aslında bu oldu diyor. Olaya böyle baktığımızda Türkiye'de görme özürlü bir okurun ulaşabilecek kaynağı ne kadar? Bizlerin daha çok şey yapması gerektiğine inanıyorum.

Son olarak üçüncü boyut olarak yazarla okur açısından bahsetmek istiyorum. Benim için belki de en önemli kısımlardan bir tanesi. Ben Türkiye'de çok iyi bir edebiyat okuru olduğuna inanıyorum. Özellikle şikâyet ederiz. Tabii ki gönül ister ki daha fazla insan daha fazla kitap okusun. Ama bunun yanında mevcut edebiyat okurunun da hakkını yememek lazım. Edebiyat okurlarının belirli bir kesimini kadınlar oluşturuyor. Her kesimden, her kılık kıyafetten, her kültürden kadınlar çok duygusal bir roman okuru. Yurtdışında mesela, Amerika'ya baktığımızda çok fazla kitap basılıyor ve bunlar çok çabuk buharlaşıyor. Ama Türkiye'de durum böyle değil. Türkiye'de okur bir kitabı sevdiği zaman hayata buyur ediyor. Alıp yengesine, anneannesine okutuyor, Almanya'da yaşayan kuzenine gönderiyor. Bunlara sürekli tanık olduğum için bizim enerjimizin, ilhamımızın, moralimizin çok önemli bir kısmı okurdan geliyor. O yüzden okurun hakkını yememek gerekiyor.

Toparlamak gerekirse bence kültür, bir birikim, bir bütün, mekânda ve zamanda bir bütün... Mekânda bütünlükten kastım bir alanda bir zenginlik, bir başka alanı da zenginleştiriyor. Bir yazarın çok fazla satması başka bir yazarın da uzun vadede çok satmasına katkıda bulunuyor veya bilmediğin bir alanda yeni açılımların doğması hiç farkına varmadığımız bağlantılarla bir başka alanı tetikliyor. Her şey birbiriyle bağlantılı ve bir bütün...

Kültürün zamanda bir bütün olduğunu düşünüyorum. Bundan da şunu kastediyorum: Ben Türkiye'de bir kadın olarak yaşayabiliyorsam, yazabiliyorsam bunu benden önce yaşamış, özellikle kadın yazarların varlığına borçlu olduğumu düşünüyorum. O yüzden bence bir vefa duygumuzun da olması gerekir. Ta Osmanlı son döneminden bugüne kadar mümkün olduğunca farklı dönemlerde yaşamış yazarların eserlerini takip etmek, zikretmek ve birbirimize hatırlatmakla da yükümlü olduğumuzu düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

AÇILIŞ OTURUMU: MÜNİR ÜSTÜN

"Bize önce başkalarının sözü, başkalarının hikâyeleri, başkalarının kitapları, yani gelenek dediğimiz şey eşlik eder. Edebiyatın insanoğlunun kendini anlamak için yarattığı en değerli birikim olduğuna inanıyorum. İnsan toplulukları, kabileler, milletler edebiyatlarını önemsedikleri, yazarlarına kulak verdikleri ölçüde zekileşir, zenginleşir ve yükselirler ve hepimizin bildiği gibi, kitap yakmalar, yazarları aşağılamalar milletler için karanlık ve akılsız zamanların habercisidir. Ama edebiyat hiçbir zaman yalnızca milli bir konu değildir. Kitaplarıyla bir odaya kapanan ve önce kendi içinde bir yolculuğa çıkan yazar, orada yıllar içinde iyi edebiyatın vazgeçilmez kuralını da keşfedecektir: Kendi hikâyemizden başkalarının hikâyeleri gibi ve başkalarının hikâyelerinden kendi hikâyemizmiş gibi bahsedebilme hüneridir edebiyat. Bunu yapabilmek için yola başkalarının hikâyelerinden ve kitaplarından çıkarız."

ORHAN PAMUK - Babamın Bavulu

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Yayıncılık sektörü kültürleri birleştiren rengarenk bir gökkuşağı niteliğindedir. Diğer bir deyişle yayıncılık sektörü entelektüel merkezin temelini oluşturmaktadır. Yayıncılık gelişmiş ülkelerin en önemli unsurlarındandır. Yayıncılık işiyle kuyu kazmaktır. İyi yayıncılar tutkuyla iyi edebiyat ve iyi kitap yayımlayan inatçı ve sabırlı insanlardır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında hemen her alanda olduğu gibi yayıncılık sektörü de ağırlıklı olarak devlet eliyle yapılmış ve gelişmiştir.

1960'larda dünyanın özgürlük havası hiç kuşkusuz edebiyat ağırlıklı kültür yayıncılığımızın gelişmesine neden olmuştur.

1990 sonrasında yaşanan gelişmelerle yayıncılığımız ivme kazanmaya başlamış, bu dönemde masaüstü yayıncılık ve baskı teknolojilerinin gelişmesi bu ivmenin en önemli etkenlerinden biri olmuştur.

Doksanlı yıllar, büyük sermayenin kısmen yayıncılık alanına girmesinin yanı sıra Batıdaki gibi modern kitap mağazalarının açılmasıyla beraber yayımlanan kitap başlık sayısı ilk defa 10.000'leri yakalamıştır.

2000'li yıllarda Türk yayıncılarının dünya yayıncılarıyla entegrasyonu gerçekleşmeye başlamış, yayıncılık sektörüne çağdaş bir bakış açısı hâkim olmuş ve yeni yayınevleri kurulmuştur. Teknolojik gelişmeler yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmış, kısaca yayıncılık hızlı bir gelişim göstermiştir.

Kültürlerarası diyalogun sağlanmasında kitabın önemli bir işlevi vardır. Bu özellik manevi açıdan da ulusları birbirine yaklaştırır. Biz hem doğu kültürünü hem de batı kültürünü birlikte yaşamış bir ülke olarak, uluslararası diyalogu sağlayabilecek kültürel-coğrafi ve siyasal birikime sahibiz. Bu birikim 21. Yüzyılda Türkiye coğrafyasında kendini göstermektedir.

Son yıllarda Kültür Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşları arasındaki yönetim ilkesi bizlere ulusal ve uluslar arası alanda başarılar getirmiştir. Bu işbirliğinin oluşmasında ve gelişmesinde büyük katkıları olan başta Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Ertuğrul Günay'a, Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Sayın İsmet Yılmaz'a Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü Sayın Aytekin Yılmaz'a ve Genel Müdür yardımcımız Sayın Ümit Yaşar Gözüm'e yürekten teşekkür ediyoruz.

Yayıncılık alanında yeni kurulan sivil toplum kuruluşları bizlere güç vermektedir. Çevirmenler Meslek Birliği, Yayıncılar Meslek Birliği, Basım Yayın Meslek Birliği ve diğer sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri takdire şayandır. Son yıllarda telif ajanslarının sayısındaki artış da sevinç verici bir gelişmedir. Özel-

likle genç yazarlarımızın yazdığı kitapların hem içerik hem de satış olarak karşılık bulması; Elif Şafak, Murathan Mungan, Murat Gülsoy, Nazan Bekiroğlu, Sema Kaygusuz, Şebnem İşigüzel, İskender Pala ve Aslı Erdoğan'ın başarıları ülkemizde edebiyata olan ilgiyi artırmaktadır. Ayrıca edebiyatımızın yapı taşları Ahmet Hamdi Tanpınar, Nazım Hikmet, Necip Fazıl, Mehmet Niyazi, Mustafa Kutlu, Yakup Kadri, Reşat Nuri Güntekin ve Adalet Ağaoglu'nun yarattığı etki bizlere güç vermektedir. 2008 yılında 35.000 yeni başlıkta kitap yayımlayan yayıncılarımız birçok Avrupa ülkesi ile yarışır hâldedir. Türkiye'de kitap çeviri oranının %35 civarında olduğunu ve ülkemiz okuyucularının global seslere açık olduğunu bilmemiz yayıncılarımız için önemli bir veridir.

Evet küçük bir girişten sonra, biraz da hayallerimizden söz etmek istiyorum.

Bizim hayallerimiz var:

- Yayın sayısı yıllık 250.000 yeni başlık olan büyük bir sektör,
- Cirosu 10 milyar avro'yu geçen bir yayıncılık endüstrisi,
- Ülkenin her yerinde kitabevleri açılmasını özendirici teşvikler getirilmesi,
- Okuma alışkanlığı üzerine kurulmuş bir eğitim sistemi,
- Kreşlerden başlayarak ilköğretim, lise, üniversite ve halk kütüphaneleri tarafından sarılmış bir Türkiye,
- Reel sektör içerisinde tanımlanmış bir yayıncılık mesleği,
- Yayıncılık sektörünün istatistik verilerinin kayıt altına alındığı bir sistem,
- Yatırım gücü artmış bir yayıncılık sektörü,
- Yayıncılık mesleğine nitelikli personel sağlamak için yüksek eğitim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim olanakları sağlanmış üniversiteler,
- Reklam verirken kara kara düşünmeyen büyük bir sektör,
- Yazar ve sanatçının hakları korunma altına alınırken yayıncılık mesleğine yatırım yapmış ve yapacak olanların önünü açan, yayıncıların da haklarını koruyan yeni bir Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu,
- Yazar ve yayıncıların yazdıkları ve yayımladıkları kitaplardan dolayı yargılanmadıkları özgür bir ülke,

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- Korsan yayıncılığı önlemek amacıyla bandrol ve sertifika zorunluluğu olmayan bir yeniden yapılanma,
- Korsan yayıncılığın neden yapıldığını sorgulayan yayıncılar,
- Korsan yayıncılığa karşı irade koyabilen emniyet, maliye ve belediye güçlerimizin etkinliği,
- Korsan yayıncılığa karşı etkin ve caydırıcı karar alabilen bir yargı sistemi,
- İyi Düşünce ve Güzel İfade Özgürlüğü ödüllерinin verildiği bir sektör,
- Üniversite yayınevleri dışında özel yayınevleri tarafından kitapları yayımlanan ve ödül alan akademisyenlerin eser verdiği bir özgürlük ortamı,
- Fotokopi yoluyla çoğaltmaların yapılmadığı üniversitelerimiz ve okullarımız,
- Öğretmenlerin öğrencilerine rahatça kitap tavsiye edebildiği özgür bir eğitim sistemi,
- Öğrencilerimize kitap sağlarken yayıncıyı, dağıtımıcıyı ve kitapçıyı mağdur etmeyen, ders kitabı yayıncılığını özel sektöre bırakmış bir Millî Eğitim Bakanlığı,
- Erkeklerin okuyucu, kadınların yayıncı olduğu bir Türkiye,
- Yayıncılarla birlikte ortak üretim yapan belediyeler, odalar, kurum ve kuruluşlar,
- Kitabın promosyon malzemesi olarak dağıtımının yapılamayacağı yazılı medya tarafından kabul edilmesi,
- Yayıncının fatura keserken %8, fatura alırken %18 gibi dengesiz oranlardan arındırıldığı bir mali yapı,
- Üreten insanlara yazar ve çevirmenlere getirilmiş vergi muafiyetlerinin olduğu bir maliye sistemi,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, İTO ve İBBB'nin katkılarıyla açılışının yapıldığı KİTAP KENT projesinin hayata geçmesi,

AÇILIŞ OTURUMU: MÜNİR ÜSTÜN

- Dijital yayıncılığı anlamış ve onunla senkronize olabilmiş bir yayıncılık sektörü,
- Frankfurt'a, Londra'ya ve dünyanın diğer kitap fuarlarına öz sermayeleriyle katılan yayınevleri,
- Uluslararası TÜYAP kitap fuarına katılan 70 ülke,
- Türk edebiyatını dışa açan ve yaptığı kitap telif satışlarıyla holdingleşmiş ajanslar...
- Frankfurt'ta, Paris'te, New York'ta, Tokyo'da, Şam'da ve dünyanın önemli şehirlerinde faaliyet gösteren Yunus Emre Türk Kültür Enstitüleri,

İnanın çok şey istemiyoruz... Bu potansiyel bizlerde var...

Herkese teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

AÇILIŞ OTURUMU: ÜMİT YAŞAR GÖZÜM

Ulusal Yayın Kongrelerinin Yayıncılığımızdaki Yeri

Yayıncılık sektörü kültürleri birleştiren köprü niteliğindedir. Bir başka ifadeyle yayıncılık sektörü entelektüel merkezin temelini oluşturmaktadır. Aynı zamanda bir ülkenin gelişmişliğinin de önemli ölçütlerinden birisidir.

Türk yayıncılık tarihi köklü bir geçmişe sahiptir. Osmanlı döneminde genel olarak bakıldığında kitap yayıncılığı, okuyucu kitlesinin sınırlı olmasından dolayı yok denecek düzeydedir. Okuma yazma oranının %10'da olduğu o dönemlerde yayıncılık daha çok gazete ve dergi yayıncılığı olarak algılanmış, çok az sayıda kitap basılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren yayıncılık faaliyetlerine büyük önem verilmiş, kültürün önemli bir taşıyıcısı olarak yayıncılık faaliyetlerini teşvik edici tedbirler alınmıştır. 1 Kasım 1928 yılında ilan edilen Harf Devrimi bu bakımdan da bir milat teşkil etmektedir. Yeni alfabe ile birlikte geniş bir okuma-yazma seferberliği başlatılarak kısa zamanda okuma-yazma oranı artı-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

nlmıtır. Bu durum beraberinde yayıncılık faaliyetlerine de bir ivme kazandırmıtır. 1938’lerde kitap yayıncılığı için gerekli olan okur kitlesi oluşmuş, ilk ve ortaöğretim yaygınlaşmaya başlamıtır.

Fakat takdir edileceği üzere Cumhuriyetin ilk yıllarında maddi olanaksızlıklardan ve sermaye yetersizliğinden dolayı devlet, yayıncılık sektörüne de el atarak en büyük yayıncı konumuna gelmiştir. Diğer pek çok alanda olduğu gibi yayıncılık alanında da biriken sorunlar devleti bu konuda ciddi bir adım atmaya ve yayıncılıkla ilgili bütün kişi, kurum ve kuruluşların katıldığı bir yayın kongresi düzenlemeye sevketmiştir.

Ülkemizde yayıncılıkla ilgili konuların ele alındığı, sorunların tartışıldığı, bilginin paylaşıldığı Ulusal Yayın Kongrelerinin ilki böyle bir ortamda Birinci Türk Neşriyat Kongresi adıyla 1-5 Mayıs 1939 tarihleri arasında düzenlenmiştir. Bu kongrede ülke genelinde basım ve yayın işlerinin gözden geçirilmesi, resmî ya da özel bütün ilgililerce geleceğe yönelik olarak devletçe ve bireyce izlenecek yolların saptanması hedeflenmiştir. Kongreye yazarlar, yayıncılar, eğitimciler, araştırmacılar, milletvekilleri ve Bakanlık görevlileri katılmıtır.

Bu kongrede resmî ve özel, ülkenin bütün basın-yayın işleri gözden geçirilmiş; devletçe ve özel girişimcilerce izlenecek yol ve yöntemler tartışılmış; Türkçenin yazılı konuşulması bağlamında, kitaplı toplumu oluşturmanın gerekleri ve ilkeleri saptanmıtır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel, Yayın Kurultayının işlevini ve çalışmalardan beklenen sonucu “... Eğitim öğretim kurumlarının yetiştirdiği milyonluk okur - yazar çoğunluğa ekinsel besin olacak dergi, kitap, sözlük ve bilgilik (ansiklopedi) gibi öğrenme ve uygarlık araç - gereçlerini bir an önce onlara verebilmek için, hangi girişimde bulunmak gerektiğini, hangi yol ve yöntemi kullanmak gerektiğini bu kurultayda ortaya çıkarıp saptamak olanağını kazanmış bulunuyoruz...” diyerek dile getirmiştir.

Ülkenin yayıncılık politikasının belirlendiği bu kongre son derece yararlı olmuştur. Nitekim kongrenin programı yayıncılıkla ilgili sorunların ilk kez esaslî bir şekilde planlanarak üzerinde durulduğunu gösterir. Yayın alanındaki etkinliklerin bu toplantıda belirlenmesi açısından Birinci Türk Yayın Kongresi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bir tercüme planının hazırlanması ve dünya klasiklerinin dilimize çevrilmesi faaliyetleri bu kongrenin aldığı ve uyguladığı en önemli kararlar arasında sayılmaktadır.

- Basım, yayın ve satış işleri encümeni
- Dilekler encümeni
- Edebî mülkiyet encümeni

AÇILIŞ OTURUMU: ÜMİT YAŞAR GÖZÜM

- Gençlik ve çocuk edebiyatı encümeni
- Mükâfat, yardım ve propaganda işleri encümeni
- Neşriyat programı encümeni
- Tercüme işleri encümeni

adlarıyla yedi farklı komisyon şeklinde çalışmalarını yürütülen kongrede öne çıkan diğer önemli kararlardan bazıları ise şunlardır:

- Bir çocuk edebiyatı kütüphanesinin kısa zamanda kurulması,
- Halka yönelik yayınlar için yıllara ayrılmış bir programın oluşturulması,
- Özel yayıncılığa devletçe yapılan yardımın daha verimli ve esaslı bir yolla konması,
- Düşünsel haklara ait mevzuatın günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi.

Büyük yankılar uyandıran bu kongrenin kararları hemen uygulamaya konularak bir çeviri bürosu kurulmuştur.

Birinci Türk Neşriyat Kongresi'nde bu tür kongrelerin düzenli aralıklarla toplanması kararlaştırılmışsa da başta siyasi istikrarsızlık olmak üzere ülkenin yaşadığı ekonomik ve sosyal sorunlardan dolayı kongrenin ikincisi ancak 1975 yılı gibi çok geç ve yine ülkemiz için oldukça kaotik bir ortamda ve tarihte yapılabilmektedir. 1939 yılından itibaren geçen zaman zarfında yayıncılıkla ilgili sektörel anlamda önemli ilerlemeler kaydedilmiş ancak şartlar yayıncılık sektörünün tekrar ele alınmasını ve ortaya çıkan yeni sorunlarla beraber çözümsüz kalan sorunların çözümünü gerekli kılmıştır.

Bu amaçla 24-27 Ocak 1975 tarihlerinde 2. Türk Yayın Kongresi toplanmıştır. İkinci yayın kongresinde ana karakter olarak, her ne kadar birinci kongre ile aralarında uzun bir zaman varsa da, birinci kongrede ülkede bir yayın ve yayıncılık politikası oluşturulmaya çalışılırken bu kongrede artık yayıncılığımız ile ilgili teknik konular gündeme gelmiştir. Bu gibi başlıklar yayıncılığımızın bir gelişme içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca ilk defa kütüphaneciler bu kongrede yer almışlardır.

Bu kongrede tartışılan başlıca konu başlıkları ise şöyle sıralanabilir:

- Baskı işleri, baskı tekniği, kâğıt ve matbaa malzemesi sorunu
- Standartlar ve kitap düzeni
- Yayın dağıtım, tanıtım, reklamı ve PTT ücretleri

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- Yazar ve yayıncıları özendirme, telif hakları sorunu, iyi ve güzel yayın
- Ansiklopediler ve diğer müracaat kitapları, çocuk ve gençlik yayınları, okul yayınları
- Halk ve kültür yayınları, devlet yayınları
- Teknik yayımlar, çeviri işleri
- Fikir, sanat ve kültür dergileri
- Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu

Kongrede üzerinde önemle durulan bir husus da resmî yayınevleri ile özel yayınevleri ve hatta özel yayınevlerinin kendi aralarında bile bir iletişim ağı olmayışının gereksiz para, zaman ve emek israfına neden olduğu ve en kısa zamanda bunun önüne geçilmesi gerektiğidir.

Adalet mekanizmasının yazar haklarını daha açık koruması, sağlam bir ulusal yayın hayatının düzenlenmesi, kitap dağıtımında yaşanan sorunların aşılacak köylere kadar kitap dağıtımının temin edilebilmesi, yazarlara sosyal güvence haklarının tanınması, yayıncılıkla ilgili vergi muafiyetlerinin yeni kriterlere göre ayarlanması, mesleğin ana unsuru kâğıt ve PTT sorunlarına el atılması gerektiği bu kongrenin üzerinde önemle durduğu diğer konulardır.

Ulusal ve uluslararası kitap fuarları düzenlemenin ve yabancı kitap fuarlarına katılmanın önemi de ilk defa İkinci Türk Yayın Kongresi'nde vurgulanmış ve bu konuyla ilgili olarak dördüncü komisyon "yazar ve yayıncıları özendirmek için yapılacak bir yönetmelik esaslarına göre Türkiye'de her yıl ulusal ve hatta uluslararası kitap fuarları açılması ve yabancı kitap fuarlarına katılma olanağı sağlanması" gerektiğini raporunda belirtmiştir.

1975 yılından Üçüncü Yayın Kongresi'nin yapıldığı 1991 yılına kadar geçen onaltı yıllık sürede gerek ülkede gerekse dünyada özellikle yazar hakları ve teknolojinin yayıncılıktaki rolü bakımından önemli gelişmeler yaşanmıştır.

11-13 Haziran 1991 tarihlerinde Üçüncü Yayın Kongresi'nin Telif Hakları Kurultayı ile birlikte yapılmış olması bu önemden kaynaklanan bir gelişmedir. Kongre ve Kurultay toplanırken ilk ve en önemli hedefin devlet ve özel sektör olarak kültüre ayrılan payın ve verilen önemin arttırılması için ciddi bir kamuoyu yaratmak olduğu belirtilmiştir.

Bundan başka genel olarak yayıncılarla ilgili birçok sorunun tespit edildiği bu kongre ve kurultayda kültür hayatının canlandırılması bakımından başta özel sektör olmak üzere kitapçı ve dağıtıcıların bütün faaliyetlerinde devletçe desteklenmesi, teşvik edilmesi ve özendirilmesi gerektiği bütün ilgili kuruluşların dikkatine sunulmuştur.

Üçüncü Yayın Kongresi ve Telif Hakları Kurultayı, üç gün süren çalışmalarının neticesinde Türkiye’de okuma alışkanlığının tam olarak teşekkül edememiş olmasının bütün sektör sorunlarının başlıca ve en önemli sebebi olduğunu bir kere daha tespit etmiş ve okul öncesi eğitim döneminden başlamak üzere eğitimin her kademesinde ve hayatın her devresinde çok ciddi ve programlı bir “Okuma Eğitim” uygulanması ve bu alışkanlığın mutlaka toplumun her kesiminde yaygınlaştırılması gerektiğini vurgulamıştır.

Kongre ve Kurultayda ayrıca yazarlarımızın millî kültürümüzün işlenip geliştirilmesinde en büyük dayanağımız olduğu; başta eserlerini yayımlatamamak üzere telif hakları, vergilendirme ve sosyal haklar bakımından çözülmesi gereken çok önemli sorunları bulunduğu; yayıncılık konusunda bağımsız bir kuruluşun ve onu finanse edecek bir fonun kurulması gerektiği; bunların çözümü için telif hakları ile ilgili mevzuatın yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır.

Kongre ve Kurultay, dünyadaki yeni gelişmeleri de (Sovyet Rusya’nın dağılmasıyla Türk Cumhuriyetlerinin kurulmaya başlaması) göz önüne alarak yayıncılık sektörünün artık sadece Türkiye’yi düşünerek değil Türkiye dışındaki Türk topluluklarını da dikkate alarak yeni bir planlamaya gitmesi ve devletin de bu hususu özendirici tedbirler alması gerektiğini tespit etmiştir.

Aradan yedi yıl geçtikten sonra 16-19 Aralık 1998 tarihleri arasında Kültür Bakanlığı’nın öncülüğünde gerçekleştirilen Dördüncü Ulusal Yayın Kongresi, düşünceyi açıklama özgürlüğü açısından yazar ve yayıncı sorunları, elektronik yayıncılık, kamu kurum ve kuruluşlarında yayıncılık konuları ve okuyucu, yayıncı, kitapçı, kütüphaneci ilişkileri, okuma alışkanlığının yaygınlaştırılmasında kitle iletişim araçlarının ve kütüphanecilerin rolü gibi belli başlı konuları ele almıştır.

Bu kongrede elektronik yayıncılığın ilk defa ele alınması dikkat çekicidir. 90’lı yıllarda gelişerek yaygınlaşmaya başlayan elektronik yayıncılık, avantajları ve dezavantajlarıyla incelenmesi gereken bir konu hâline dönüşmüştür.

Kongrenin Genel Kurul’da benimsenen ve ilgili kurumlara iletilmesi uygun görülen ilke kararlarından oluşan 18 maddelik sonuç bildirgesindeki taleplerinin önemli bir kısmı gerek devletçe gerekse de özel sektörçe karşılanmış olmasına rağmen bazı sorunların hâlâ devam ettiği gözlemlenmektedir.

Değişen teknoloji ve ülke ihtiyaçlarıyla beraber bu sorunlara gün geçtikçe yenileri de eklenmiştir. Sektörleşme yolunda hızlı ilerleyen ve mesleki örgütlenme çalışmalarını tamamlama aşamasında olan Türk yayıncılığının aynı za-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

manda güncel sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin tartışılacağı yeni bir Ulusal Yayın Kongresi'nin düzenlenmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu kongre yeni bir açılımın kaçınılmaz sonucu olarak düzenlenmektedir. Türk Yayıncılığının Yeniden Yapılandırılması projesi kapsamında 2004 yılında başlayan çalışmaların beşinci yılında aynı zamanda Türkiye'nin bu projesinin aynı zamanda bir değerlendirmesinin de olacağı bu kongre gelecek dönemler için tekli yıllarda her beş yıla damgasını vuracak bir sürecin başlangıcını da planlamaktadır. İlk kongreden tam 70 yıl sonra düzenlediğimiz Beşinci Ulusal Yayın Kongresi'nde geçmiş kongrelerin taranması ve genelde kurgunun sorunlar üzerine kurulduğunun görülmesi de dikkate alınarak yeni bir yaklaşım ve konsept oluşturulmuştur.

İlk defa bir yayıncılık kongresi sorunlarla başlayan bir yaklaşım yerine, kamu kurumlarının ve salt akademik yaklaşımların ötesinde sektörleşmeyi öncelikli hedef olarak belirlemiş ve bu yönde alanın aktörleriyle birlikte kongre üyelerini ve konsepti belirlemiştir.

Temelde yayıncılığı oluşturan ortak bileşenlerin bir araya gelerek sektörleşmenin sağlanmasına yönelik engelleri ortadan kaldıracak çözümleri önerecek ortak aklın yaratılması ve değişerek büyüme hedeflenmiştir.

Kongrenin komisyonlarına ve konu başlıklarına göz attığımızda âdeta sivil bir manifesto ama çözüm önerilerini de içinde barındıran katılımcı bir manifesto olduğunu rahatlıkla görebiliriz.

Türk yayıncılığının yaşadığı değişimi ve gelişmeyi dünya yayıncılığında ve yeni bin yılın getirdiklerinden bağımsız düşünmenin mümkün olmadığını kurgulayan bir kongre planlanmıştır.

İlk defa bir kongre sekiz aylık bir süre zarfında kendine özgü internet sayfasında konularını tartışmaya açmış ve bütün üyeleri bu tartışmalara ekstra harcamalar yapmadan, yollarda zaman kaybetmeden entelektüel katkıda bulunma olanağına kavuşmuşlardır. Yine ilk defa bir yayıncılık kongresinde kamu temsilcileri komisyonlarda az ve görev tanımlamaları çerçevesinde katılabilmektedir. Yine ilk defa yayıncılarımızın ağırlıkta olduğu, ajansların ilk defa yer aldığı ve çevirmenlerin ilk defa örgütlü olarak yeter sayıda yer aldığı bir kongre olmuştur.

Bütün bunların sonucunda bu kongreden beklenen daha çok cekler-caklardan, kişisel ihtiraslardan arındırılmış, kongre sonrası uygulanabilecek ve takip edilebilecek ortak kararlar çıkmasıdır. Kongre geneli ve komisyonlar kurumların önerilerinden ziyade uzmanlık alanları dikkate alınarak seçilmiş üyelerden oluşmaktadır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

5 Aralık 2009 ANKARA

- **Ümit Yaşar GÖZÜM** (Eşbaşkan-Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdür Yardımcısı)

5. Ulusal Yayın Kongresi'nin değerli üyeleri 1. gün açılış oturumumuzun ardından komisyonlar kendi aralarında toplanmış ve raporlarını hazırlamışlardır. Kongre Genel Kurulu'nda raporların okunacağı ve görüşlerin alınacağı oturumumuzu başlatmak üzere Değerli Kongre Başkanımız Müsteşar İsmet YILMAZ, Aytekin YILMAZ, Ümit Yaşar GÖZÜM, Kenan KOCATÜRK, Münir ÜSTÜN ve Mine SOYSAL'ı yerlerini almaya davet ediyorum.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- **İsmet YILMAZ** (Kongre Başkanı-Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı)

Gününüz aydın olsun diyorum. İki gündür 5. Ulusal Yayın Kongresi'ni son değerlendirme ve nihayete erdirme aşamasındayız. Bildiğiniz gibi 11 tane komisyonumuz var. Bu komisyonumuzun birincisinden başlayarak komisyon başkanları veya raportörleri kendi komisyon raporlarını sunacaklar. Komisyon raporlarının sunumundan sonra oy birliğiyle heyetin fikrini alacağız. Heyetin bir itirazı yoksa komisyon raporunu nihayete erdireceğiz. İtiraz var ise itirazları da değerlendireceğiz. Ancak ana komisyonun kararı esastır. İtirazları da ayrıca kayda alacağız.

Açıklamam gereken bir başka husus da her komisyondaki nihai raporun mutlaka komisyon üyelerince imzalanması gerekmektedir. Dolayısıyla şerhler de dâhil olmak üzere imza altına alınmasının faydalı olacağını düşünüyorum.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI:
1. KOMİSYON: SEKTÖREL YAPI

1. Komisyon: SEKTÖREL YAPI

ÜYELER

Hayati BAYRAK	Başkan	Basın Yayın Birliği Başkanı
Serhat BAYSAN	Başkan Yardımcısı	YAYBİR, Yayıncılar Meslek Birliği
Mustafa AKSOY	Üye	Bulut Yayınları
İhsan SÖNMEZ	Üye	Timaş Yayınları
Bayram MURAT	Üye	Kaynak Yayın Grubu
Koray SEÇKİN	Üye	Seçkin Yayıncılık
Adnan ÖZER	Üye	EDİSAM Başkanı
Mustafa Şerif ONARAN	Üye	Yazar
Tanıl BORA	Üye	Yazar
Günay KİRACI	Üye	Telif Hakları ve Sinema Genel Müdür Yardımcısı
Mehmet DEMİR	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Taner BEYOĞLU	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Ahmet KOÇ	Üye	KOSGEB Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü
Abdullah EGELİ	Üye	Avukat
Onur ELELE	Üye	Maliye Bakanlığı
Muzaffer SARIBAZ	Üye	TSE - Pazarlama ve Tanıtım Uzmanı Daire Başkanı
Melike YILDIRIM	Üye	TÜİK - Daire Başkanı

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Sektörel Yapı Komisyonu

- **İsmet YILMAZ** (Kongre Başkanı-Kültür ve Turizm Müsteşarı): Şimdi 11 komisyondan birinci komisyon olan Sektörel Yapı Komisyonu'nun raporunun okunması için başkanı veya raportörünü davet ediyorum.

Serhat BAYSAN: Sektörel Yapı Komisyonu Başkan Yardımcısı raporunu okur...

Sektörel Yapı Komisyonu Başkan Yardımcısı Serhat Baysan

SEKTÖREL YAPI KOMİSYONU RAPORU

KOMİSYONUN AMACI

Sektörel Yapı Komisyonu'nun amacı, yayıncılık iş kolunun öncelikli bir sektör olarak ele alınması ve sektörün endüstri hâline gelmesinin sağlanmasıdır. Bu doğrultuda

1. Yayıncılığa ilişkin mesleki standartların belirlenmesi ve sektörel yapının tanımlanması
2. Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik altyapının hazırlanması
3. Yayıncılık sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının oluşturulması
4. Telif hakları ihlallerinin önlenmesi

hedeflenmektedir.

Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için ilgili kamu kurum kuruluşları ve meslek birlikleri ve STK'lar arasında etkin işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, idari ve yasal değişiklik ve düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

KOMİSYONUN KARARLARI

1. YAYINCILIĞA İLİŞKİN MESLEKİ STANDARTLARIN BELİRLENMESİ VE SEKTÖREL YAPININ TANIMLANMASI

1.1 MESLEKİ STANDARTLAR

- Sektörün ana arter istatistikleri olan, yayınevi adedi, telif ve yazar ajansı adedi, kitap adedi, tür – kitap – yazar – çevirmen – editör vb. bazlarda satış adetleri, yayınevlerinde çalışan insan kaynağı, kitap satış noktaları hakkındaki bilgiler, satın alınan ve satılan telifler, diziler ve tür bazında detay bilgilerin içerisinde yer alacağı dokümanların hazırlanması ve belirli periyotlarda istatistiklerin oluşturulması, oluşturulan bu bilginin, sektörün ulusal ve uluslararası tüm aktörleri ile düzenli olarak paylaşılmasının sağlanması
- Sektöre giriş yapacak yeni kişi ve kuruluşların, bu tanımlar çerçevesinde oluşturulmuş yayıncılık standartlarına uygunluğunun yayıncılık örgütleri tarafından denetlendikten sonra yayıncılık sertifikasını alabilmelerinin sağlanması

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- İstatistik verilerin toplanması ve paylaşımı (ISBN, ISSN, bandrol, sertifika vb. veriler) hususunda ilgili kurumların yazılımlarının entegre edilmesi, veritabanlarının kendi aralarında ulaşılabilir ve ortak bilgi havuzu çerçevesinde çalışabilir hale gelmesinin sağlanması ve ilgili kurum departmanlarının ortak çalışmalar ile istatistik geliştirmesi ve çeşitlendirmesinin sağlanması

1.2 SEKTÖREL YAPI

- Yayıncılık sektörünün desteklenmesi suretiyle endüstrileşmesini teminen, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde, özel sektörün de temsil edildiği, sektör ile ilgili kamu nezdindeki tüm işlemleri tek çatı altında toplayacak, idari ve mali özerkliğe sahip, yeni bir idari yapılanmanın gerçekleştirilmesinin sağlanması (Telif hakları hariç konusu)
- Oluşturulması öngörülen söz konusu yeni idari yapı, ilgili kurum ve kuruluşlar ve yayıncılık sektör örgütlerinin iş birliği ile bu kurum kuruluş ve sektör aktörlerinin tabi oldukları mevzuat çerçevesinde, sektörel yapı içerisindeki tüm birimlerin standart tanımlarının ve görev tanımlarının yapılmasının sağlanması
- Bu tanımlar yapıldıktan sonra FSEK – İş Kanunu – SGK – KDV Kanunu – Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun – Yüksek Öğretim Kurumu Kanunu – Derleme Kanunu – Basın Kanunu – Matbaalar Kanunu gibi kanunların yeniden ele alınması ve bu çalışmalar yapılırken AB Müktesebatı'nın göz önünde bulundurulması
- Yayıncılık sektörünü ilgilendiren mevzuatın hazırlanması, yenilenmesi, değiştirilmesi hususlarında mutlaka oluşturulması öngörülen idari yapı, sektör örgütleri ve STK'ların resmî olarak karar alma süreçlerine dâhil edilmesinin sağlanması
- Öngörülen idari yapının şemsiyesi altında yayıncılık alanındaki STKların gelişmesine yönelik kaynakların oluşturulması, geliştirilen projeler vasıtası ile bu kaynakların yönlendirilmesi, sektörün gelişimi ile ilgili yapılacak olan pazar araştırmalarının önünün açılmasının sağlanması
- Ticaret Odaları içerisinde yayıncılık meslek komitelerinin kurulmasının tavsiye edilmesi
- Yayıncılık sektörünün uluslararası kuruluşlara üyeliklerin teşviki, bu alandaki seminer – konferans vb. etkinliklere katılımın, sektördeki de-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI:

1. KOMİSYON: SEKTÖREL YAPI

ğişim ve gelişiminin takibinin sağlanması için, özendirilmesi ve desteklenmesi

- AB ülkelerindeki sabit fiyat uygulamasının (fixed prices) ulusal yayıncılık sektörüne uygulanabilirliğine ilişkin altyapı çalışmalarının yapılması ve uygulanması
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanmakta olan “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı”nda aynen korunan 4077 sayılı Kanun’un 11. maddesindeki kültürel ürün ve hizmetlere tanınan ayrıcalığın kaldırılarak gazete ve dergilerin promosyon olarak kitap, yardımcı ders kitabı, eğitim araç ve gereçleri dağıtmasının önlenmesi
- Kitap, yardımcı ders kitabı, eğitim araç ve gereçlerinin özel ve resmî kurum ve kuruluşlar tarafından promosyon malzemesi olarak dağıtılmasını engelleyen yasal önlemlerin acilen alınması
- Yayıncılığın sektörel kalitesinin geliştirilmesi, haksız rekabetin engellenmesi, endüstrileşme yolunda atılan adımların hızlandırılması için yayıncılığın bütün aktörlerinin içerisinde yer alacağı, sektör örgütleri tarafından oluşturulacak “Yayıncılık Etik Konseyi” bünyesinde “Yayıncılık Etik İlkeleri”nin oluşturulması ve takibi
- Sektör aktörleri arasındaki ihtilafların çözümünde tahkim ve diğer alternatif çözüm yollarının kullanımının teşvik edilmesi
- Başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarının, yayıncılık sektöründe haksız rekabete yol açan yayıncılık faaliyetlerinden çekilmesinin sağlanması
- Kongre kararlarının hayata geçirilmesi, uluslararası fuar koordinasyonunun yürütülmesi ve sektör ile ilgili genel süreç takibi için, 1. maddenin b bendinin (i) fıkrasında adı geçen idari yapılanma gerçekleştirilene kadar V. Ulusal Yayın Kongresi için oluşturulmuş Ulusal Yürütme Komitesi’nin yeniden düzenlenerek çalışmalarına devam etmesinin sağlanması
- Bandrol satışı – kayıt tescil ve sertifika hizmet bedellerinden elde edilen gelirlerin bir havuzda toplanarak sektör örgütleri aracılığı ile yayıncılık endüstrisinin gelişiminde ve telif hakları ihlallerinin önlenmesinde kullanılması
- Bandrol kullanımı ile ilgili uygulamanın şu anki hâli ile devam ettirilmesi

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

1.3 DİĞER HUSUSLAR

- Dijital yayıncılık (e-kitap, web yayıncılığı, e-kütüphane vb.) konusunda yayın sektörü aktörlerinin kendi hukuki düzenlemelerini tamamlamalarının teşviki, dijital içeriğin kişiler arasındaki paylaşımı açısından hukuki düzenlemenin detaylandırılması, dijital içeriğin güvenliğinin sağlanması hakkında uluslararası güvenlik standartlarının özendirilmesi, 2010 yılı içerisinde bu konuda sektörün tüm aktörlerinin ve dijital uygulamalarla ilgili ulusal teknoloji kurumlarının katılımı ile detay konuların görüşülmesini sağlayacak “Dijital Yayın Kongresi” etkinliğinin yapılması, uluslararası yayıncılık arenasındaki bu konuda uzman kuruluşların bu kongreye katılımının teşviki
- Dijital baskı ve gelişmekte olan kitap üretim teknolojileri (isteğe göre baskı, dinamik yayıncılık sistemleri) konusunda bandrol ve istatistik uygulamalarına ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesi
- Yazarlarımızın ulusal ve uluslararası alanda daha iyi temsil edilmesi, yeni yazarların desteklenmesi ve kültürel iletişim ve yönetişimin geliştirilmesi için yerel yönetimler, sektör örgütleri ve sivil toplum kuruluşları ve özel sektörün destekleriyle “Edebiyat Evi – Çevirmen Evi – Yazar Evi” gibi kültür ortamlarının oluşturulması
- Başta belediyeler, ticaret odaları, sendikalar, vakıflar, dernekler ve kamu kurum ve kuruluşları vb. yapıların büyük maliyetlerle hazırladıkları ve genel okur kitlesinin eline ulaştırmaktan çok kurumsal hediye olarak algılanan eserlerin, sektörde kendine yer bulması, okurla buluşması, yurt dışına telif satışı şansının daha yüksek olması ve yayın sektöründeki yan kuruluşlara iş olanaklarının sağlanması amacıyla yayınevleri ile ortak üretim (Co-Edition) yoluyla üretilmesi

2. YATIRIM ORTAMININ İYİLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ALTYAPININ HAZIRLANMASI

2.1 MEVZUAT ÇALIŞMALARI

- Kitabın üretim aşamasındaki telif ve yazar ajansı hizmeti - dizgi - film – baskı - cilt vb. KDV oranının % 18’den % 8’e çekilmesi
- Yayıncıların ve telif ve yazar ajanslarının biriken KDV alacaklarının, bir sınırlama getirilmeksizin, iadesi ya da gelir& kurumlar vergisinden mahsup edilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması
- Telif ödemelerindeki stopaj oranının % 17’den uluslararası yaygın oran olan % 10’a indirilmesi

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI:

1. KOMİSYON: SEKTÖREL YAPI

- 5846 sayılı FSEK’unda tanımlanan telif ödemelerine ilişkin KDV oranının % 18’den % 8’e indirilmesi

2.2 TEŞVİK VE DESTEKLER

- KOSGEB ve sektör temsilcisi olarak meslek birlikleri arasındaki iletişimin artırılması
- KOSGEB tarafından yapılacak destekler belirlenirken yayıncılık alanındaki gelir-gider dengesinin çok iyi değerlendirilmesi ve farklı sektörler ile aynı destekleme oranına değil, kültürel alanda yapılacak destekler açısından daha geniş bir destek oranının ortaya konulmasının sağlanması
- Yurt içi ve yurt dışı yayıncılık sektör fuarlarının KOSGEB fuar destekleri kapsamına alınması
- Yayıncı örgütleri aracılığı ile sektör kuruluşlarının KOSGEB veri tabanına kaydının hızlandırılarak sağlanması
- Yayıncılık sektörüne yönelik AB fonları, ulusal ve uluslararası tüm destek ve teşvik uygulamaları hakkında, ilgili kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla yayıncılık sektörü aktörlerine eğitim seminerleri verilmesinin sağlanması
- 5225 sayılı Kültür Yatırım ve Girişimleri Teşvik Kanunu’nun yayıncılık sektörünün koşulları göz önüne alınarak uygulanmasının kolaylaştırılmasının sağlanması
- Engellilere yönelik yapılacak yayıncılık faaliyetlerinin kamu kurum ve kuruluşlarının sahip olduğu fonlar vasıtası ile desteklenmesinin yaygınlaştırılması
- Kitap üretimini ve telif satışını kolaylaştıran ve geliştiren uygulamaların teşvik edilmesi ve desteklenmesi, kurum ve kuruluşların destek programlarına bu tarz uygulamaların öncelikli olarak dâhil edilmesinin sağlanması
- Okuma oranının artırılması için ulusal faaliyetler ile kamuoyu bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve kamu finansmanı ile bu konudaki projelerin desteklenmesi

3. YAYINCILIK SEKTÖRÜNÜN İHTİYAÇ DUYDUĞU NİTELİKLİ İNSAN KAYNAĞININ OLUŞTURULMASI

- 3.1 Sektördeki nitelikli insan gücünün giderilmesi için sivil toplum kuruluşlarının öncülük etmesinin sağlanması

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- 3.2 Nitelikli personel sağlamak için Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler bünyesinde lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim olanaklarının oluşturulması
- 3.3 Sektör örgütleri temsilcilerinin Avrupa Birliği projeleri ve uluslararası fonlar kapsamında düzenlenmekte olan eğitim programlarından yararlanmasının sağlanması
- 3.4 Bu eğitimleri alan temsilcilerin, sektörde hâlihazırda çalışan personele bu eğitimleri aktarmalarının sağlanması
- 3.5 Bu eğitimlere katılan sektör aktörlerinin KOSGEB ve benzeri ulusal destek ve teşvik programları ile öncelikli olarak desteklenmesinin sağlanması

4. TELİF HAKLARI İHLALLERİNİN ÖNLENMESİ

- 4.1 Mevcut yasal düzenlemelerin, teknolojiye yönelik değişiklik ve yenilikleri dikkate alacak şekilde, yazar ve telif ajansı, yazarı, yayıncıyı, sanatçıyı ve bu alandaki tüm aktörlerin haklarını adil ve etkin şekilde koruyacak düzeye getirilmesi ve uygulamanın kurumlar arası işbirliği ile etkinleştirilmesi

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Serhat Baysan Bey'e ve komisyon üyelerine teşekkür ediyorum. Çok geniş bir öneri ve teklif var. Konuyla ilgili 3 tane görüş alalım.

Erol YILMAZ: Çok geniş ve kapsamlı bir rapor hazırlanmış. Ancak 1. madde içerisinde birtakım istatistiklerin alınmasıyla ilgili kitaplıkların kullanıldığı diye bir ifade geçti. Bundan kütüphaneler ve bilgi merkezleri kastediliyorsa bu kavramın tam karşılığı olarak kütüphaneler ifadesinin kullanılmasını öneriyorum.

Serhat BAYSAN: Burada kitaplıklardan kastettiğimiz yayınevleri içerisinde kullanılan dizilerin bir yan başlığı yani nasıl bir edebiyat dizisi, roman dizisi olduğudur. Kimi zaman biz bunu dizi değil kitaplık diye kullanıyoruz. Yanlış anlaşılıyorsa bunu dizi olarak değiştirebiliriz.

Tuğrul PAŞAOĞLU: Bandrol konusu Telif Hakları Komisyonu'nda tartışıldı. Bizim komisyonumuz bu konuyu kurultayın onayına sunmaya karar verdi. Kendi raporumuzda bu konuyu dile getireceğiz.

Müğe GÜRSOY SÖKMEN: KDV konusunda bir madde yansıtılmadığı için yanlış anlaşılabilir. KDV alacaklarımızı alamadığımız için indirilmesini kendi

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI:
1. KOMİSYON: SEKTÖREL YAPI

komisyonumuzda belli şartlara bağladık. KDV konusunda ortak formülasyona gidilmesi önerimi tekrarlamak istiyorum.

İsmet YILMAZ: Burada sorulan 3 şey var.

1. KDV alacaklarını kamu alacaklarıyla takas edelim. Yani daha erken tahsil edelim.
2. KDV'yi %18'den %8'e indirelim.
3. Çeviri ile ilgili KDV %18 idi %8'e insin.

Kenan KOCATÜRK: KDV konusunda iki tartışmalı şey var.

Yayın dünyasında girdilerimizle çıktılarımızın KDV'sinin eşit olması.

Avrupa Birliği normlarında %8'den %1'e çekilmesi meselesi tartışılıyor.

İkinci bir kısım da yazarlarımızdan veya çevirmenlerimizden kaynakta kesilen stopaj kesintisi, haksız bir KDV kesintisi gündemde. Esnaf ve çiftçilerden KDV kesintisi yapılmazken çok küçük gelirlerle çalışan Türkiye'nin entelektüellerinden KDV kesilmesi yasaya aykırıdır. İki türlü KDV'den söz ediyoruz.

1. Hizmetten dolayı girdi ve çıktıdan kaynaklanan KDV.
2. Çevirmen ve yazarlardan kesilen KDV.

Biz çevirmen ve yazarlardan kesilen KDV'nin tamamen kaldırılmasını istiyoruz. Diğer %8 girdi ve çıktının eşit olması gereken KDV'dir. Stopaj meselesinin gönlümüzden geçen çevirmenlerden, yazarlardan hiçbir şekilde kesilmemesi...

Serhat BAYSAN: Komisyon olarak bir açıklama yapalım. Komisyonumuzda Maliye Bakanlığı'ndan bir arkadaş vardı. Biz yayıncılar olarak gönlümüzden geçeni değil Maliye Bakanlığı'nın kabul edebileceği bir öneri sunmayı düşündük.

Kenan KOCATÜRK: Sektörümüzde 2 yıldır Maliye Bakanlığının Vergi Konseyi diye bir birimi var. Yayıncılar Meslek Birliği olarak toplantılara gittik. Dertlerimizi anlattık. Özellikle çevirmenlerimizin, yazarlarımızın, komşu hak sahiplerimizin KDV kesintisi meselesini... Maliye'deki arkadaşlarımız da bu kesintinin anlamsız olduğunu düşündüklerini söylediler. Stopaj meselesinde de hiçbir şekilde yazarlardan, çevirmenlerden stopaj kesilmesini istemeyebiliriz. Fakat Maliye'deki arkadaşlarımızla şu konuda anlaşılmıştır. Böyle bir gelir vergisi meselesini başka sektördeki insanlar telif hakları olarak kullanıyorlar.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Ayrıca uluslararası standartlar açısından biz yurtdışına telifimizi öderken %10 stopajı kaynakta keserek ödüyoruz. Dolayısıyla Avrupa Birliği standartları içerisinde %10 noktasında Maliye Bakanlığıyla imzalı olmayan sözlü bir anlaşmamız var. Bu konuda bilgi vermek istedim. Teşekkür ederim.

Tuğrul PAŞAOĞLU: Alınacak KDV'yle kesilen KDV'nin eşitlenmesi söz konusuysa %0'a indirilmesi mümkün değil. Dolayısıyla bu KDV konusunu %1 ile %8 arasında tartışmak lazım. %0 iyi niyetli bir fantezi olur diye düşünüyorum.

İsmet YILMAZ: KDV ile ilgili bölümde bir itiraz oldu. Oylamaya sunuyorum: Komisyonun önerdiği %18 den %8'e çekilmesini kabul edenler? Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir. Bir de raporda en altta bir maddede telif ödemeleri bölümü var.

Kenan KOCATÜRK: Bir kısım mali müşavir böyle bir KDV kesintisinin yasaya aykırı olduğunu söyleyerek kesilemez diyor. Eskiden de yılda bir kere alınıyorsa bu durumda KDV kesintisi yapmak gerekiyor. Bir kısmı ise tamamen bu kesintinin yazar, çevirmen, komşu hak sahiplerinden bu KDV'nin alınmaması gerekir diyor. Ben bu KDV'nin sıfırlanması gerekir diye düşünüyorum.

Koray SEÇKİN: Bizim komisyonumuzda Maliye Bakanlığında hesap uzmanı bir arkadaşımız vardı. Konuyu şöyle değerlendirmemizin daha doğru olacağını düşünüyoruz. Sadece kendimizi düşünmeyelim. Aynı mevzuata tabii telif ücreti alan yüksek gelirli sanatçılar var. Böyle bir değişiklik yaptığımızda kabul görmez. Diğer istekleriniz de gürültüde kaybolur. Ya da gelir vergisi kanunu'nu ayırmak gerekir.

Tuğrul PAŞAOĞLU: Yasamızda sorumlu sıfatıyla KDV uygulama vardır. Gelir vergisinden muaf olan eser sahiplerinden aldığımız eserler sorumlu sıfatıyla yayıncıların verdiği bir uygulamadır. Bu KDV %8'e indirilecekse telif hakları alanında %8'e indirilmesinin uygun olduğunu düşünüyorum. Kaldırılmasının ya da bunun yasal olmadığı gerekçesine katılmıyorum.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI:
1. KOMİSYON: SEKTÖREL YAPI

İsmet YILMAZ: %18'de %8'e indirilmesini oylamaya sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

2. Komisyon: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ

ÜYELER

Ragıp ZARAKOLU	Başkan	Türkiye Yayıncılar Birliği, Yayımlama Özgürlüğü Kom. Başk.
Fikret İLKİZ	Başkan Yardımcısı	Avukat
Rasih YILMAZ	Üye	Karakutu Yayınları
Özcan KARABULUT	Üye	Yazar
Taylan TOSUN	Üye	Çevirmen
Erol SÖNMEZ	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
O. Yüksel ERSOY	Üye	İçişleri Bakanlığı
Süheyla PARMAK AYDOS	Üye	Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
Bilge GÜNAL	Üye	Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu
Nadi TÜRKASLAN	Üye	Ankara Cumhuriyet Savcısı

Yayımlama Özgürlüğü Komisyonu

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

İsmet YILMAZ: İkinci komisyon olan Yayımlama Özgürlüğü Komisyonu-
nun raporunu sunmak üzere Ragıp ZARAKOLU' nu davet ediyorum.

Yayımlama Özgürlüğü Komisyon Başkanı Ragıp Zarakolu

YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ KOMİSYONU RAPORU

GİRİŞ

Düşünce ve ifade özgürlüğü, demokratik sistemin en temel dayanaklarından biri olmuştur. İngiliz düşünürü John Stuart Mill, “*Özgürlük Üstüne*” adlı eserinde, 19. yy’da çökmüş olan kadim Çin uygarlığı ile yükselen batı uygarlığı arasında en önemli farkın, muhalif ve karşıt fikirleri ifade edip edememe olgusuna bağlar. Düşünce ve basın özgürlüğü konusu 17. yy İngiltere’nin en canlı tartıştığı ve sonuca bağladığı konulardan biri olmuştur ve liberalizmin yükselişinin en önemli dayanaklarından biri olur.

Alman düşünürü Rosa Luxemburg, “*Özgürlük ötekinin özgürlüğüdür.*” der ve 1989 yılında Doğu Avrupa’daki totaliter sistemin çöküşü onu doğrular.

Milovan Cilas, “*Totaliter sistemler reformsuz ayakta duramaz, ama reform yapınca da ayakta kalamazlar.*” der. Bu sözü bir anlamda, ülkemizdeki kısır döngüyü de açıklar. Bir yanda özgürlük istemi, öte yandan özgürlük karşısında korku, Meş-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

rutiyet devrimlerinden bu yana içinden çıkamadığımız açmazı açıklamamıza olanak sağlar. Meşrutiyet yani Anayasa Devrimi olarak nitelenen 1908 Devrimi, bugün *Sansürün Kaldırılışının* yıl dönümü olarak kutlanıyor. Bu tarihten sonra, düşünce ve ifade özgürlüğü geldi, ama ne yazık ki, bunun da her zaman bir bedeli oldu ve olmakta. Şair Eşref'in veciz bir şekilde belirttiği gibi:

*“Devr-i istibdatda söyletmezlerdi insanı;
Meşrutiyette önce söyletir sonra keserler iflahını!”*

Bir yanda ilke olarak ifade özgürlüğü varken, öte yandan bunu kısıtlayan “*kanunlar*” vardı. Bunu en iyi açıklayan söz ise “*Basın kanunlar çerçevesinde hürdür*” ifadesidir. Her temel hak gibi, düşünce özgürlüğünün var olduğu kabulünden sonra, mutlaka bir “*ama*” ifadesi gelir. Bir madde ile tanınan özgürlük, öteki madde ile geri alınır ya da kısıtlanır. Bu kısır döngüden çıkmanın tek yolu ise Amerikan Anayasası’nda olduğu gibi, “Düşünce ve ifade özgürlüğünün hiçbir gerekçe ile kısıtlanamayacağı” şeklinde basit bir ifadeyi, anayasal bir hüküm haline getirmektir.

Ülkemizde, çok partili sisteme geçildikten sonra da, ne yazık ki Bakanlar Kurulunun en önemli işlevlerinden biri de yayın yasakları olmuştur. Bu dönemde Sabahattin Ali, Nazım Hikmet, Sait Faik, Rıza Nur, Aziz Nesin, Rifat Ilgaz, Saidi Nursi ya da Kazım Karabekir gibi farklı eğilimlerdeki yerli yazarların ya da Franz Werfel, İlias Venezis, Kazancakis gibi yabancı yazarların kitapları Bakanlar Kurulu kararları ile yasaklanmıştır. Ancak 1961 Anayasası sonrasında ise yayın yasakları mahkeme kararları ile alınabilir olmuştur. 1971 ve 1980 Askeri Müdahalelerinin en tipik uygulamalarından biri de Sıkıyönetim Mahkemeleri tarafından yayımlanan “*Yasak Kitap*” listeleri olmuştur. Bu listelerde yerli ve yabancı yazarların kitapları, hatta Dostoyevski, Tolstoy, Steinbeck gibi dünya klasikleri yanında Larousse gibi ansiklopediler de yer alabildi. Kitap, esrar ya da silah gibi bir suç unsuru olarak kabul edilebildi. El konulan yüz binlerce kitap imha edildi. Ne yazık ki aynı dönemde bir yılı aşkın süre önce yayınlanmalarına karşın birçok kitap, bazı “*sivil mahkemeler*”, örneğin İzmir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından “*tedbir*” gerekçesi ile yasaklanabilip toplanılabildi.

Yasaklama kararlarında bazı tabular yanında, resmî devlet ideolojisinin savunulması kaygısı da egemen oldu.

Farklı dönemlerde farklı tabular ağır basabildi. Temel tabuları şöyle sıralayabiliriz: *sol düşünce* [Eski TCK 142, yeni 216. madde; ayrıca yeni TCK 215. madde ve 3713 sayılı TMY], *azınlıklar* [Eski TCK 159, yeni 301 ve 305. madde; eski

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

312, yeni 216. madde; ayrıca 3713 sayılı TMY], *dini ve din karşıtı düşünce* [Eski TCK163 ve 175. maddeler, yeni 125. madde] *resmî tarih ve ideolojinin eleştirisi* [Eski TCK 159, yeni 301. madde; ayrıca 5816 sayılı Atatürk'ü Koruma Kanunu], *devletin kutsallığı ve organlarının dokunulmazlığı* [Eski TCK 159, yeni 301. ve 125. maddeler, ayrıca 3713 sayılı TMY], *cinsellik* [117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyatan Koruma Kanunu]. Bu tabular aynı zamanda, farklı kültür, inanç, sınıfsal ve siyasal grupların ötekileştirilmesi, dışlanması ve aşağılanması anlamına da geliyordu.

İfade özgürlüğünün kısıtlanması aynı zamanda, inanç, örgütlenme, bilgi edinme özgürlüklerinin de denetim altında tutulması anlamına geliyordu.

Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, 1983 seçimlerinden bu yana temel hak ve özgürlükleri geliştirme vaatleri ile iktidara geliyorlar. Ama sözlerini ne yazık ki tam olarak yerine getirmiyorlar, bazı kozmetik değişikliklerle yetiniyorlar. Özellikle 1999 yılında, Türkiye'nin AB üyeliğine resmen aday olması ile birlikte, bir "geçiş sürecine" geçildiği de kesin. Ama ne yazık ki bu süreç gerektiği hızda ilerleyemiyor. 1982 Anayasası, Türkiye'yi bir vesayet rejimi altına soktu, bütün temel hak ve özgürlükler gibi, düşünce ve ifade özgürlüğü de bir "ama"lar kışkacına alındı. Latin Amerika'da askerî rejim sonrası durum, "*kontrol altında demokrasi*" olarak tanımlanıyor. Düşünce, ifade ve yayımlama özgürlüğünün anayasal bir teminat altına alınması, aynı zamanda demokratikleşme süreci bakımından da vazgeçilmez bir ihtiyaç. Öte yandan, düşünce ve ifade özgürlüğünün, demokratik toplumun en temel ilkelerinden biri olduğunun, müesses nizama tehdit etme bir yana onu güçlendirdiğinin adli sistem tarafından kabulü ve özümsemesi, toplumumuzun özgürleşmesi bakımından hayati bir ihtiyaç.

YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Dünya yayıncılığının temel meslek örgütü olan Dünya Yayıncılar Birliği, nispeten yeni bir kavram olan "Yayımlama Özgürlüğü"ne özel bir önem veriyor. Birçok diğer sektörden farklı olarak yayıncılığa sadece ticari bir kar amacı taşıyan bir "*business / iş*" olarak bakmak mümkün değil. Yayıncılığın bir de etik bir misyonu var, düşünce, ifade, bilgi edinme ve basın özgürlüklerinin hayata geçirilmesine olanak sağlamak... Bu bakımdan "yayımlama özgürlüğü" kavramına, diğer temel özgürlüklerin hayata geçirilmesi bakımından stratejik önemi olan bir özgürlük olarak da bakabiliriz. Dünya Yayıncılar Birliği 1998 yılında, Hindistan Yayıncılar Federasyonu'nun önerisi ile her yıl bir yayıncıya "*Yayımlama Özgürlüğü Ödülü*" vermeye başladı. 1998 ve 2008 yıllarında bu ödülün iki kez Türk yayıncılara verilmesi, Türkiye'de kendi mesleki özgürlüklerine

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

cesaretle sahip çıkan yayıncıların bulunduğu ve Türkiyeli yayıncıların düşünce ve ifade özgürlüklerinin gelişimine katkıda bulunmasının dünya çapında taktir ve kabul edilişi olarak telakki edilmeli.

ZİHNİYET DEĞİŞİKLİĞİ

Temel hak ve özgürlükler, düşünce, ifade, basın, yayımlama, haber alma özgürlükleri alanında yargı ve yöneticiler arasında bir zihniyet değişimi sağlanmadığı sürece, sorunlar yaşamaya devam edeceğimiz anlaşılmakta.

Sadece düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtlayan kanun ve maddelerde yapılacak değişiklik kadar, Türkiye'deki yargının temel hak ve özgürlükleri, yurttaşların değil, devletin ve ideolojisinin savunulması bakımından yorumlayan muhafazakâr yorumunu terk etmesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları belgelerinin de dayanak olarak kullanması, gittikçe kendini daha fazla dayatan bir ihtiyaç olarak kendisini öne çıkarıyor. Yargının temel hak ve özgürlükleri öne çıkaran içtihatları, demokratikleşme sürecine önemli bir katkı sunabilir.

Bizce, devleti ve kurumlarını kutsayan ve 30'lu yılların anlayışını yansıtan bu ideolojik maddeden tamamen kurtulmak gerekli. Hakaret, tamamen özel hukuk alanı içinde yargıya ulaşabilmeli. Yani bir subay, bir polis memuru ya da başbakan veya hâkim, ancak kişisel hakaret temelinde yargıya başvurabilmelidir, kurum kimliğini ardına almamalıdır. Ancak politik amaçla özel hukukun ifade özgürlüğünü kısıtlamak ve bir çeşit dokunulmazlık kazanmak amacı ile kötüye kullanımı da engellemelidir. Kurumlara kişisel kimlik atfetmek, demokratik değil, totaliter gelenekten gelme ülkelere has bir olgudur.

Cumhurbaşkanı bile, “Zihniyet değişikliği olmadığı sürece, bu sorunlar çözülmez.” karamsarlığında ise, biz ne diyebiliriz? Ki daha önceki raporlarımızda “zihniyet sorununa” biz de değinmiştik.

Peki bu iş nasıl çözülecek? Türkiye Cumhuriyeti, madem ki AB ile aday üyelik sürecini başlatmıştır, diğer ülkelerin yaşadığı süreçlerden yararlanabilir. Geçtiğimiz on küsur yıl önce, totaliter bir rejimden çıkan birçok Orta ve Doğu Avrupa ülkesi bugün AB üyesidir. Bu ülkeler 10 yıllık bir süreç içinde yasal reformlarını gerçekleştirdikleri gibi, yargı mekanizmalarını da evrensel insan hakları sözleşmeleri ve normlarında bir yeniden eğitim sürecinden geçirdiler. 50'lerde Avrupa Konseyi ve NATO üyesi olan Türkiye Cumhuriyeti'nin, bırakın İspanya, Portekiz, Yunanistan gibi dikta rejimlerinden gelen ülkelerin geçirdiği demokratikleşme süreçlerini (ki 60'larda Türkiye bu ülkelere oranla daha

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

gelişmiş bir demokrasiye sahipti), Doğu Avrupa'daki demokratikleşme sürecinden de geri kalması, anlaşılabilir ve kabul edilebilir bir şey değildir.

BİR ÖRNEK

301. maddede yapılan kısmi değişiklik

Son iki yıldır, düşünce ve ifade özgürlüğünün genişletilmesi anlamında tek en önemli gelişme, TCK 301. maddede yapılan kozmetik, birkaç kelime değişikliği ve cezalarda indirim yapılmış olması oldu. Ne yazık ki yazar ve yayıncı örgütlerinin 301. maddenin bütünü ile kaldırılması önerisi kabul görmedi. 90'lı yıllarda TMY'nin 8. maddesinde ve TCK'nin 312. maddesinde yapılan kısmi değişikliklerin amacı esas olarak, nasıl mahkemeleri ve Adalet Bakanlığını açılmış olan inanılmaz sayıda davanın yükünden ve iç ve dış kamuoyunun baskısından kurtarmak olduysa, 301. maddede yapılan kozmetik değişiklik de esas olarak aynı amaca yönelikti: Yani dava yükünden kurtulmak ve bu maddeye yönelik eleştirileri yatıştırmak.

Ancak 301. madde temelinde açılan yeni davalar bu değişiklikten sonra da devam etti, hatta sokağa, günlük hayat sohbetlerine kadar indi. İzmir'de oğulları yol kontrolünde vurulan bir ailenin mensupları, olaya yönelik eleştirileri nedeniyle 301. maddeden yargılanabiliyor. Yine İzmir'de bir felsefe öğretmeni, seyahat sırasındaki eleştirel söyleminden dolayı, bir sivil polisin ifadesi üzerine mahkemeye verilebildi. 301 artık sadece yazar, gazeteci ve yayıncıları değil, sokaktaki yurttaşın da ifade özgürlüğünü kısıtlayan bir madde olarak işlev görmektedir.

Ne yazık ki 301. maddenin yarattığı sorunlar yine ideolojik bir temelde, "Türklük" kavramı etrafında yoğunlaştı. Oysa 301. maddenin diğer sakınca yaratan yanı ise devletin ve kurumlarının eleştirilmezliği anlayışının bir ifadesi olması. Yurttaşların devleti ve kurumlarına yönelik eleştirileri ki bunlar sert bir söylemle de ifade olunabilir, "hakaret" olarak yorumlanmasına olanak sağlayan muğlak ve ön yargılara kapı aralayan madde yazımında hiçbir değişime gidilmedi. Örneğin Vakıflar İdaresinin şikâyeti üzerine, İKAV'ın düzenlediği "Resmî İdeoloji Kıskaçında Eğitim Sistemi" adlı paneli düzenledikleri için yazar Mehmet Pamak ve Yusuf Tanrıverdi hakkında dava açılabilir.

Sonuç olarak BIA verilerine göre, 301'in uygulandığı üç yıllık dönemde 120'den fazla gazeteci, yayıncı ve siyasetçi yargılandı. Türkiye Yayıncılar Birliği Yayıncı Özgürlüğü Komitesi Başkanı Ragıp Zarakolu, İngiliz yazarı George

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

Jerjian'ın "Gerçek Bizi Özgür Kılacak" adlı kitabının yayıncısı oluğu için, 301'de yapılan değişikliğe karşın, mahkum edilen ilk kişi oldu.

Öte yandan, Adalet Bakanı *Mehmet Ali Şahin*, bir soru önergesi üzerine, 2006'da 301. madde nedeniyle 12'si çocuk toplam *bin 533 kişiye 835 dava*, 2007'nin ilk üç ayında da *bin 189 kişiye 744 dava* açıldığını açıkladı. Adalet Bakanı Mehmet Ali Şahin, TCK'nın 301'inci maddesinden, son 5 yılda bin 481 dava açıldığını, bu davalardan 6 bin 75 kişinin sanık olarak yargıldığını, 745 kişinin ise mahkûm olduğunu bildirdi. Şahin, daha önce 159. madde olarak TCK'de yer alan, 2005 yılında yürürlüğe giren yeni TCK'de ise 301. madde olarak düzenlenen bu maddeden, 2003 yılında 429 dava açıldığını bildirdi. 301. maddeden açılan dava sayısının 2004 yılında 318, 2005 yılında 221, 2006 yılında 328 ve Ocak-Eylül 2007 döneminde ise 185 olduğunu belirttiği yanıtta, şu bilgiler yer aldı: "2003 yılında sonuçlanan 400 davada, 252 kişi mahkûmiyet cezası alırken, 155 kişi beraat etti. 2004 yılında sonuçlanan 334 davada, 145 kişi mahkûm oldu, 317 kişi beraat etti. 2005 yılında sonuçlanan 314 davada, 133 kişi hakkında mahkûmiyet, 249 kişi hakkında beraat, 2006 yılında sonuçlanan 299 davadan 131 kişi hakkında mahkûmiyet, 255 kişi hakkında beraat, Ocak-Eylül 2007 döneminde sonuçlanan 217 davada 84 kişi hakkında mahkûmiyet, 168 kişi hakkında beraat kararı çıktı." Yanıtta, 2007 yılında TCK'nın 301. maddesiyle ilgili bir önceki yıldan kalan 536, yıl içinde açılan 185 ve bozularak gelen 23 olmak üzere toplam 744 davanın 217'sinin sonuçlandığı ve 527'sinin bu yıla devredildiği bildirildi. Son 5 yılda, 301. maddeyle ilgili 6 bin 75 kişinin sanık sandalyesine oturduğu, 2003 yılında bin 313, 2004 yılında bin 385, 2005 yılında bin 305, 2006 yılında bin 533, 2007 yılında ise bin 189 kişinin yargılandığı bildirildi. Bu sayılar, basın ve yayın dünyasının ötesinde bu maddelerin bütün Türkiye'de nasıl bir sorun hâline geldiğinin bir kanıtı idi. Yapılan değişiklik yetersiz de olsa, geçtiğimiz yıl içinde açılan dava sayısında önemli bir düşüş sağlandı.

Her ne kadar, düşünce ve ifade özgürlüğü önündeki tek engel 301. madde olarak sunulsa da TCK'de benzer başka yasalar da ifade ve yayımlama özgürlüğünü engelleyici bir unsur olarak varlığını koruyor. Özellikle büyük kentler dışında bu tür maddeler basın ve kamuoyunun da dikkatinden uzak olduğu için çok daha hoşgörüsüz ve ağır biçimde uygulanabilmekte.

EK

2009 YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU

TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ KOMİTESİ

2000’li yıllarda kitap ve yazarlara yönelik davalar açılmakla birlikte, yasaklama kararlarında azalma eğilimi gözlemlenmişti. Mahkemeler yargılama sonuçlanmadan kitapları yasaklayıp toplatmaktan kaçınmışlardı. Son iki yılda yasaklanan kitaplar ivmesinde artış gözlemlendi. 2009 yılında, yazar ve yayıncılara yönelik olumsuz gelişmelerin meydana geldiğini belirtmek durumundayız.

YENİ SANSÜR ARACI: BANDROL

2009’daki en önemli olumsuz gelişme, bandrol verme işlemlerinin sansür amaçlı olarak kullanılabilmesi doğrultusundaki endişelerimizin haklı çıkması oldu. Kitapların yayımlanma ve yargılanma süreci yasalarca belirlenmiştir, başka süreçlerin buna eklenmemesi gerektiği düşüncesindeyiz. Abdullah Öcalan’ın Aram Yayınları tarafından yayımlanmak istenen “Kültür ve Sanat Devrimi” adlı kitabına, daha basım sürecinde matbaada el konulması bandrol olayına ilişkin endişelerimizi doğruladı. En son olarak 1989 yılında “Devrimci Yol Savunması -12 Eylül Öncesi ve Sonrası” (Simge Yayınları) adlı kitap, Ankara’da daha kitaplaşmadan toplatılmıştı. Ancak yargılama beraat ile bitmiş ve kitaplar yayıncısına iade edilmişti. Sonuç olarak yayımlama özgürlüğü bakımından, tam 20 yıl geriye gitmiş gibi olduk. Böylece Türkiye Yayıncılar Birliği’nin, bandrolün sansür amacıyla kullanılabilmesi uyarısı da haklı çıkmış oldu. Yayınevi, bandrol almak için meşru bir başvuru yaptığında, bu başvurunun gereği yerine getirileceğine, bazı “gayretli” memurların çabası ile olay bir krize dönüştü ve sorun Bakanlar Kuruluna kadar yansıdı. Ve sonuçta, basım süreci daha tamamlanmadan, kitaba matbaada el konuldu. Böylece Abdülhamit döneminin sansür mekanizması yeniden devreye sokulmuş oldu. Buna benzer bir olay da tek parti rejimi döneminde Kazım Karabekir’in “İstiklal Harbimiz” kitabına 1933 yılında daha basım bitmeden el konulması ve imha edilmesi ile yaşanmıştı. Korsan kitapçılığın öne geçilmesinde hiçbir yararı olmayan bandrol uygulanmasına bir an önce son verilmelidir.

TERÖRLE MÜCADELE YASASI

Bir diğer olumsuz gelişme ise İrfan Karaca’nın Berçem Yayınları’na çıkarılan “Ape Musa’nın Generalleri” adlı kitabı için açılan davanın, 1 yıl 3 ay hapisle

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

sonuçlanmıştır. Kitap, gazete satıcısı çocukları konu almaktaydı ve kitabı hazırlayan İrfan Karaca da bunlardan biri idi. Kitabın, Aram Yayınları tarafından çıkarılan daha kısa bir versiyonu hakkında açılan dava ise devam etmektedir.

Do Yayınları sahibi Hüseyin Gündüz'e, Sertaç Doğan'ın "*Şırmak Yanıyor 1992*" adlı kitabını yayımladığı için, 3713 sayılı yasa 7/2. maddesi uyarınca, 1000 gün hapis cezası verildi. Cezanın infazı paraya çevrildi. Sonuç olarak yayınevi sahibi Hüseyin Gündüz, 16 milyar 660 milyon para cezası ödemeye mahkûm edildi. Hüseyin Gündüz, daha önce de "*Haberlerin Ağında Öcalan*" adlı kitabı bastığı için İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince "basın yoluyla yasadışı örgüt propagandası yaptığı" gerekçesiyle TMY'nin 7/2. maddesi uyarınca 1.5 yıl hapis cezası almıştı. *Do Yayınevinden* çıkan Medeni Ferho'nun "*Sayın Başkan*" adlı kitabı ise geçen yıl 9 Mayıs'ta yayınevine polis ekiplerinin düzenlediği baskınla toplatılmış ve yayıncı Hüseyin Gündüz iki gün gözaltında kalmıştı. Yayıncı bu kitaptan dolayı da 16 milyar 660 milyon para cezası ödemeye mahkûm edildi. TMY'nin kitap yayıncısını, gazete yayıncıları ile aynı düzeyde çok ağır para yazıları ile yüz yüze bırakan bu maddesi, Cumhurbaşkanı Sezer tarafından "eşitsizlik" gerekçesi ile bozulma talebi ile Anayasa Mahkemesine taşınmıştı.

Perî Yayınları tarafından yayımlanan, Murat Coşkun'un "Acının Dili Kadın" adlı kitap hakkında açılan dava mahkûmiyet ile sonuçlanmıştı (12 ay 15 gün hapis.). Yazar bu cezasını Adana'da hapis yatarak çekti. Ancak İran'daki idamları protesto eden bir metne imza attığı gerekçesi ile daha uzun bir süre hapiste tutuldu.

TCK 301. MADDE

Tohum Yayıncılık editörü Mehmet Ali Varış hakkında, yayımladığı iki kitap hakkında verilen mahkûmiyet kararları Yargıtay'da. Erdal Yeşil'in "Kemalizm Oturan Adam" adlı kitabı hakkında, TCK 301. maddesinden ve "Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Yasaya" muhalefetten açılan iki ayrı dava mahkûmiyetle sonuçlanmıştı. Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından Mamo Baran'ın yazdığı 'Koçgiri-Kuzey Batı Dersim' adlı kitabını yayımladığı için, Mehmet Ali Varış 21 Aralık 2006 tarihinde TCY'nin 216/1 (eski TCY'nin 312/2) maddesi uyarınca bir yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmişti. 2008 Ekim ayında, "Uzun Yürüyüş" dergisinde İbrahim Kaypakkaya hakkında çıkan bir yazısı için açılan davada hükmedilen 20 bin TL para cezasını ödemediği gerekçesi ile hapsedilen Varış, bunun karşılığı olan 6 ayı hapis yatarak Nisan ayında tahliye oldu. Varış hakkında "Uzun Yürüyüş" dergisi editörü olarak

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Yargıtay'da nihai karar için bekleyen 6 dava dosyası daha var. Bunlardan biri daha Varış cezaevinde iken kesinleşti. Bu para cezası ödenerek Varış'ın tahliye olması sağlandı.

Yine Nisan ayında, TYB de dâhil birçok uluslararası ve ulusal kurumun ödülünü almış olan Belge Yayınlarının, yayımladığı N. Mehmet Güler'in "Ölümden Zor Kararlar" adlı romanı hakkında İstanbul 14 No'lu Ağır Ceza Mahkemesi tarafından toplama kararı verildi. Savcılık yayınevi yöneticisinin ifadesini aldı. Yazar Güler hakkında dava açılması için hazırlık yapılıyor. Bu çerçevede onun da ifadesi alınacak. Elif Şafak'ın, "Baba ve Piç" adlı romanı hakkında da, tabu sayılan bir dönemi romanlaştırdığı için beraat ile sonuçlanan bir dava açılmıştı. Ama hiç olmazsa kitap hakkında herhangi bir toplatma kararı çıkarılmamıştı. Artık roman kahramanlarının bile yargılama konusu olduğu, yasakçı anlayıştan bir an önce kurtulmak gerek. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, kaybedilen gazeteci Nazım Babaoğlu'nun hayatını anlatan "Kayıpsın Diyorlar" adlı kitabı nedeniyle Aram Yayıncılık editörü Fatih Taş'ı, TCK 301. maddesi kapsamında, "Devleti tahkir ve tezyif ettiği" suçlamasıyla 5 ay hapis cezasına mahkûm etti.

SUÇU VE SUÇLUYU ÖVMEK

Yeniden kitap yasaklamalarının başlaması sürecinin ilk örnekleri geçen yılki Mayıs ayında yaşandı. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, Mahir Çayan'ın "Toplu Yazılar" kitabını "suçu ve suçluyu överek yasadışı terör örgütlerinin propagandasını yaptığı" iddiası ile ve "Devrimci Marşlar, Türküler, Ağıtlar, Şiirler" kitabını, "örgütü ve şiddeti övüyor" gerekçesiyle toplatmıştı. Kitaplar hakkında açılan davalarda yayıncı, Su Yayınları Editörü Recep Tatar 1 yıl 6 ay hapse mahkûm oldu.

TCK'nın söz konusu 215. maddesi, kitap yayıncılığı dışındaki alanlarda da düşünce özgürlüğünü tahdit etmeye devam ediyor. Bunun en tipik örneklerinden biri de Yazar ve Eski Milletvekili Mahmut Alınak'ın 1968 gençliğinin idolü olan Deniz Gezmiş'in, bir suikaste kurban giden Yazar Musa Anter'in ve kaçılarak öldürülen lengüistik haklar savunucusu Vedat Aydın'ın adlarının Kars'ta sokak adları olarak verilmesini önermesinden sonra 215. maddeden dolayı yargılanıp mahkûm edilmesi oldu. Alınak, bir sivil itaatsizlik eylemi yaparak konuya dikkat çekmek istedi ve para cezasını ödemedi. Bu nedenle 5 ay hapis yatan Alınak, İHD'nin bu yıl verdiği insan hakları ödülllerinden birine layık görüldü.

Yazar Zülfikar Tak'ın "Diyarbakır Cezaevinde İşkence Çeşitleri" kitabından "örgüt propagandası" iddiasıyla yargılanan ve beraat eden Tevni Yayınevi sahi-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

bi Tanrıkulu, Yazar Ergün Sönmez'in kaleme aldığı "Kapitalizmin Emperyalist Sürecinde Kürt Özgürlük Hareketi ve PKK'nin Rolü" adlı kitaptan dolayı yargılanıyor.

İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi, Hasan Bildirici'nin "Dönüşü Olmayan Yol" romanında "Kürt" ve "Kürt Milleti"nden söz edildiğinden bahisle Doz Yayınları sorumlusu Ali Rıza Vural'ı "terör örgütünün amacının propagandasını yaptığı" gerekçesiyle mahkûm etti. Kitap daha önce yasaklanmıştı. Ali Rıza Vural, daha önce de Mesut Barzani'nin iki ciltlik "Barzani ve Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi" adlı kitabı nedeniyle "Cumhuriyeti neşren tahkir ve tezyif" suçlamasıyla yargılanmış ve beraat etmişti.

ŞAPKA VE HARF DEVRİMİ KANUNU

İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi, Diyarbakır'daki bir savcuyu şikâyet ettiği dilekçesini Kürtçe kaleme aldığı ve sanık olarak yargılandığı davada Kürtçe konuştuğu için Tevni Yayınları yetkilisi *Mehdi Tanrıkulu*'yu, Şapka ve Harf Devrimi Kanunu'nu ihlalsettiği gerekçesiyle hapse mahkûm etti.

Tevni Yayınevi tarafından yayımlanan, Kasım Çakan'ın 'Astsubayken Er Olmak' adlı kitabı nedeniyle hakkında dava açılan yayınevi sahibi Mehdi Tanrıkulu'nun Kürtçe savunma talebi mahkeme heyeti tarafından reddedildi.

İlginç mahkûmiyet kararlarından biri ise birçok ödül sahibi Şükrü Erbaş'a 2007 seçim kampanyasında, "Türkçeden başka dil kullandığı gerekçesi" ile verilen mahkûmiyet oldu. İlginç olan ise Erbaş'ın Kürt olmayışı ve Kürtçe bilmeyişine karşın Manavgat'ta 9 ay hapis cezasına mahkûm edilmesiydi...

DİNİ DEĞERLERİ AŞAĞILAMA

Kitapları Batı dillerinde de yayımlanan yazar Nedim Gürsel, Doğan Kitap tarafından yayımlanan son romanı "Allah'ın Kızları"nda "dinî değerleri aşağıladığı" gerekçesiyle 6 yıla kadar hapis istemiyle yargılanacak. Nedim Gürsel, daha önce Şişli Cumhuriyet Savcılığının verdiği takipsizlik kararıyla aklanmıştı. Ancak bu takipsizlik kararına yapılan şikâyeti görüşen Beyoğlu 2. Ağır Ceza Mahkemesi Nedim Gürsel hakkında dava açılmasına karar verdi. Davaya 25 Mayıs 2009 tarihinde devam edildi.

Beraat kararları da bazen aynı kitap hakkında dava açılmasını engelleyemiyor ne yazık ki... Bunun en ilginç örneklerinden biri ise Richard Dawkins'in "Tanrı Yanılgısı" adlı kitabına ilişkin olarak yaşandı. Kitap hakkında TCK 216.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

maddeden açılan dava beraat ile sonuçlanmıştı. Bu kez başka bir vatandaşın şikâyeti üzerine açılan davada da kitabın yasaklanması ve cezalandırılması istendi.

KİŞİLİĞE HAKARET

Yazar ve yayıncılara karşı sadece kamu hukuku çerçevesinde dava açılmakla yetinilmiyor ve bazen özel hukuk alanı da “kişiliğe hakaret” savı ile devreye sokulabiliyor. Bu davaların ilerde yazar ve yayıncıları oto sansür uygulamaya yöneltmesinden korkuluyor. Bunun en tipik örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

Pencere Yayınları editörü Muzaffer Erdoğan, 2005 yılında yayımladığı, Ermeni tehcirini tanıklıklarla anlatan Mavi Kitap adlı eserden dolayı 6. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 7 bin 500 YTL ağır para cezasına mahkum edildi. CHP Milletvekili Emekli Büyükelçi Şükrü Elekdağ, Taner Akçam’ın kaleme aldığı önsözde, bir TBMM milletvekili olarak kişiliğine hakaret edildiğini iddia etmişti. Yayınevi icra uygulaması ile yüz yüze kaldı.

Bu arada Uluslararası PEN Türkiye Merkezinin Eski Başkanı ve Uluslararası Tiyatro Eleştirmenleri Birliği (TEB) Türkiye Başkanı Üstün Akmen hakkında Keşan Kaymakamı tarafından açılan hakaret davasını da özel hukukun, eleştiri özgürlüğünü engellemek için kötüye kullanımının tipik bir örneği olarak anmak durumundayız. Keşan Kaymakamı’nın, Tuncay Özinel Tiyatrosunun ‘Büyükler İçin Masal, Hırsızistan’ adlı oyununun oynanmasını engellemesi Üstün Akmen tarafından eleştirildi. Bu haklı eleştiri, bir özeleştiri ve yasağın kaldırılması kararı yerine, bir hakaret davası ile yanıt buldu. Bu tavır, yasakçı anlayışın agresifliğinin tipik bir örneği olarak gösterilebilir. İdari makamların Anadolu’da sık örneklerine rastlanan, keyfi ve ideolojik tiyatro, sergi ve sinema yasaklarının önüne geçmek için, bu yetki idareden alınarak en azından yargı mekanizmasına devredilmelidir.

Ne yazık ki “karikatür” sanatı, hâlâ yargılama konusu olabildiği gibi, bu davalar mahkûmiyetle de sonuçlanabiliyor. Bu bağlamda, Lemana dergisi, Başbakan Erdoğan’a kapakta hakaret edildiği iddiası ile 4 bin TL ağır para cezası ödemeye mahkûm edildi.

SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİ İHLAL

Gazeteci Zihni Çakır hakkında ise yazdığı Ergenekon operasyonu konulu kitaplar nedeniyle, ‘Soruşturmanın gizliliğini ihlal etmek’ iddiasıyla ceza davası açıldı. “Ergenekon’un Çöküşü” adlı kitap hakkında ayrıca Emekli Tuğgeneral

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

Veli Küçük tarafından bir şahsi hakaret davası açıldı. “Kod Adı Darbe” isimli kitap nedeniyle ise Emekli Yüzbaşı Zekeriya Öztürk, Yazar Zihni Çakır hakkında bir şahsi hakaret davası açtı.

Journalist Zihni Çakır has been tried for the “violation of the secrecy of an investigation” in his books on the Ergenekon operation. Furthermore, retired Brigadier General Veli Küçük brought an action against the journalist for personal insulting in his book, “Ergenekon’un Çöküşü” (The Fall of Ergenekon). Also, retired Captain Zekeriya Öztürk brought an action for personal insulting against the journalist in his book, “Kod Adı Darbe” (“Watchword: Coup d’etat”).

Bir başka ilginç dava ise gazeteci Nedim Şener hakkında, “Dink Cinayeti ve İstihbarat Yalanları” adlı kitabı hakkında açıldı. Şener hakkında, TMK’yi ihlal ettiği iddiası ile 17 yıla kadar hapis cezası isteniyor. Dava, eski Trabzon emniyet müdürünün ve istihbarat dairesi müdürünün, “hedef gösterildikleri” iddiası üzerine açıldı.

Bu arada, yazar Zihni Çakır’ın “Ergenekon’un Çöküşü” adlı iki ciltlik kitabı hakkında açılan dava da 1 yıl 6 ay hapis cezası ile sonuçlandı. Dava TCK 285. maddeden, yani soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlamasından dolayı açılmıştı.

Ne yazık ki Türkiye’de birçok devlet görevlisi, çok kez eleştiriyi “hakaret”, gazeteciliği ise “hedef olarak gösterilme” olarak algılamakta.

MÜSTEHCEN YAYIN

Daha önceki yıllarda “çözüldüğünü” sandığımız bir sorun yeniden geri döndü. Yayıncılar Birliğinin de önerileri sonucunda yasada yapılan değişiklik ile “sanat ve edebî yapıtlar kapsam dışı” denilerek, sanat ve edebiyat eserlerinin ‘pornografik’ diye tanımlanarak yasaklanması ve yayıncı ya da yazarının cezalandırılmasının önüne bir süre olsun geçilebilmişti.

Ancak Mayıs ayında, Sel Yayınlarının üç kitabı hakkında açılan dava ile, yine bir zihniyet değişikliği olmadan, yasalarda yapılan kısmi değişikliklerin yeterli olmayacağı görüldü. Ticaret Üniversitesi öğretim üyelerinden seçilen bilirkişiler, üç kitabın “edebî olmadığı” şeklinde karar verince, TCK 226. madde uyarınca, yayınevi hakkında “müstehcen neşriyatta bulunma” suçlaması ile dava açıldı.

Ben Mila’nın “Peri’nin Sarkacı”, P.V.’nin “Görgülü ve Bilgili Bir Burjuva Kadınının Mektupları” adlı kitapları yanında ünlü Fransız şairi Appolinaire’nin

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

“Genç Bir Don Juan’ın Maceraları” adlı kitabı da yargılanacak. Juan Prada’nın “Kokular” adlı kitabı hakkında ise dava açılmasına gerek görülmedi.

Sel Yayınları daha önce de uzun yıllar boyunca, Enis Batur’un “Elma” Metin Üstündağ’ın “Pazar Sevişgenleri”, Mehmet Ergüven’in “Pusudaki Ten” ve Jeanne Cordelier’in “Pamuk Prenses’in Ölümü” adlı kitaplarından dolayı yargılanmış ve yasada yapılan değişiklik sonucu bütün bu davalar beraat ile sonuçlanmıştı.

DİĞER ÖRNEKLER

Aram Yayınları tarafından basımı gerçekleştirilen, ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bandrol verilmediği için dağıtımı yapılmayan Abdullah Öcalan’ın ‘Kültür Sanat Devrimi Üzerine’ adlı kitabından dolayı yargılanan yayınevi sahibi Bedri Adanır’a Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinde 21 Nisan 2009 tarihinde 1 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

Deng Yayınları Editörü Hüseyin İzgi de 301. maddeye takılan yayıncılardan biri oldu. Diyarbakır 2. Asliye Ceza Mahkemesindeki yargılanmasına devam edildi. Yılmaz Çamlıbel’in “Üniter Devlet, Kafayı Yemiş Toplum” adlı kitabını yayımladığı için hakkında dava açılan Hüseyin İzgi 25.03.2009 tarihinde ikinci kez hâkim karşısına çıktı. Dava 17 Eylül’e ertelendi.

İnternet Yayıncılığına yönelik yasakçı tavır 2009 yılında da devam etti ve sadece “problem” yaratan sayfanın iptali teknik olarak mümkünken sitenin bütünüün kapatılması tercih olundu. Kötü niyetli bir kişinin şikâyeti üzerine, daha çok ideolojik gerekçelerle Richard Dawkins, Eğitim-Sen, Turan Dursun, Anarşist, Ekşi Sözlük gibi yerli, youtube, kliptuse, geocities gibi dünyaca tanınan birçok internet sitesi (elbette sadece Türkiye’de geçerli olmak üzere) kapatılabildi. Oysa demokratik toplum dünyasında sadece intihara yönlendirme, fuhuş, porno, çocuk istismarı, uyuşturucu, sağlığa zararlı maddelerin kullanımı gibi alanlarda kısıtlama getiriliyor.

Yine “şikâyet üzerine” sadece üç satırlık bir “Ermeni Halkından Özür” belgesi bile ısrarla soruşturma konusu yapılabildi.

Terörle Mücadele Yasası’nın düşünce, ifade ve yayınlama özgürlükleri bakımından sorun yaratan maddeleri uygulanmaya devam etti. Buna Türkiye’de muhalif basının duayenlerinden biri olan Veysi Sarısözen hakkında, PKK’yi terör örgütü olarak değil, isyan örgütü olarak tanımlaması, “terör örgütünün övülmesi olarak yorumlanarak mahkûmiyet kararı verildi (TMY 7. madde). Bu

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

Sarısözen'in 1970 yılındaki son yargılamışından (ki bu dava da düşmüştü) bu yana aldığı ilk mahkûmiyet kararı idi. Bunu ifade özgürlüğü alanındaki hoşgörüsüzlüğün ve yasaların son derece dar yorumlanışının tipik bir örneği olarak verdik. AB süreci sırasında 2004 yılında TMY'de yapılan değişiklikler, basının biraz olsun rahat nefes almasına neden olmuştu. Ancak, 2006 yılında TMY'de yapılan değişiklikler ise kanunu eskisinden de kötü bir darlığa yöneltti. Bu dava sayısında ve yasaklama kararlarını arttırdığı gibi, onlarca gazetenin kapatılmasına neden oldu. Başbakan'ın, Öcalan hakkında "Sayın" ifadesi kullanması bile, "suçu ve suçluyu övme" diye nitelenerek, yargılama konusu olabildi.

Bir yandan Kanal Şeş diye TRT kanal açabilirken Diyarbakır Barosu yöneticileri, Sezgin Tanrikulu ve Nesip Yıldırım, Türkçe/Kürtçe Ajanda yayımladıkları için, "görevi kötüye kullandıkları" gerekçesi ile yargılanabildiler. Kürt PEN Yazarlar Derneği kurucularından Edip Polat ve insan hakları savunucusu Eren Keskin, Diyarbakır Kültür ve Sanat Festivali'nde Kürt sorununun çözümüne ilişkin bir panelde konuştukları için, "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" (TCK 216. madde) ettikleri gerekçesi ile yargılanabildiler.

Ankara'daki Özgür Üniversite mensuplarından gazeteci Temel Demirer ise, 2007 Munzur Kültür Festivali'nde yaptığı konuşmada "yasadışı örgütü övdüğü" gerekçesi ile 5 ay hapse mahkûm oldu.

Bu yıl devreye giren en ilginç yasa ise 1928 yılında çıkarılmış olan "1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun" oldu. Bu 81 yıllık kanun çerçevesinde, Diyarbakır Sur Belediyesi Başkanı Abdullah Demirtaş 3 belediye görevlisi, Kürtçe/Türkçe çocuk oyun kitabı yayımladıkları için yargılanıyorlar. W, X ve Q gibi harflerin kullanımı, Türkçe alfabede bulunmadığı gerekçesi ile sorun yaratabiliyor.

SONUÇ

Bütün bu örnekler, yargı mekanizmasında siyasal ve ideolojik bakışların yarattığı tehlike yanında, evrensel temel insan hakları belgeleri konusunda yeniden bir eğitime büyük bir ihtiyaç olduğunu da bir kez daha gözler önüne serdi. Daha önceki raporlarımızda işaret ettiğimiz gibi.

Sonuç olarak 2008-2007 Haziran ayları arasında 26 yayınevini yayımlamış bulunduğu 59 yazarın 62 kitabı yargılama konusu olmaya devam etti. 25 mahkûmiyet kararı çıkarken ancak 5 beraat kararına rastlandı. 2 kitap hakkında takipsizlik kararı verilirken 1 kitap için ise Adalet Bakanlığının izni bekleniyor.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Sonuç olarak, 2009'da da ülkemizdeki düşünce ve yayımlama özgürlüğü alanındaki genel sorunların, kitap yayıncılığı alanında da devam ettiği görüldü.

Temel hak ve özgürlükler, düşünce, ifade, basın, yayımlama, haber alma özgürlükleri alanında yasalarda yasakların önünü açıcı gereken değişiklikler yapılsa dahi yargı ve yöneticiler arasında bir zihniyet değişimi sağlanmadığı sürece, sorunlar yaşamaya devam edeceğimiz anlaşılmakta...

2008-2009 YILINDA YARGILANAN KİTAPLAR

Yayınevi	Yazar	Kitap
Aram	Abdullah Öcalan	Kültür ve Sanat Devrimi (Mahkûmiyet)
Aram	Hatip Dicle	Yargılayanlar Yargılanıyor
Aram	Timur Şahan	İtirafçı/ Bir Jitemci Anlattı (Mahkûmiyet)
Aram	Tayhan Umut	Tufanda 33 Gün (Mahkûmiyet)
Aram	Ali Aydın	Kayıpsın Diyorlar (Mahkûmiyet)
Aram	Ayhan Kaya	Mordemin Güncesi ....
Aram	Qahir Bateyi	Gülen Azadiya (Mahkûmiyet)
Aram	Mordem Delibaş	Kırbaşı Baskını (Mahkûmiyet)
Aram	Serdem Çiyayi	İçimizde Bir Parça Ülke .....
Aram	Serdem Çiyayi	Yarınlara Yol Almak (Mahkûmiyet)
Aram	Serdem Çiyayi	Patika
Aram	Sarya Baran	Bu Yürek Dağlar Aşar (Mahkûmiyet)
Aram	Hüseyin Kaytan	Ammar İşaretleri (Mahkûmiyet)
Aram	Halil Uysal	Dağlarda Yaşamın Dili (Mahkûmiyet)
Aram	Menaf Osman	Gira-Şeran-Serhildan (Mahkûmiyet)
Aram	Hüseyin Kaytan	Dağın Mecnunu .....

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

2008-2009 YILINDA YARGILANAN KİTAPLAR (devam)

Yayınevi	Yazar	Kitap
Aram	Sarya Baran	Kürtler Ne İstiyor (Toplatıldı)
Aram	Hikmet Şenol	Ape Musa'nın Küçük Generalleri.....
Avesta	Sheri Laizer	Şehitler Hainler Ve Yurtseverler .....
Belge	George Jerjian	Gerçek Bizi Özgür Kılacak (Mahkûmiyet)
Belge	Dora Sakayan	Bir Ermeni Doktorun Yaşadıkları (Mahkûmiyet)
Belge	Mehmet Güler	Ölümden Zor Kararlar (Toplatıldı)
Berçem	Berçem	Ape Musa'nın Küçük Generalleri (Mahkûmiyet)
Boran	Derleme	Tecrit'te Yaşayanlar Anlatıyor.....
Çetin	Duran Kalkan	Kürdistan'de Demokratik Siyasetin Rolü (Toplatıldı)
Çetin	Derleme	Demokratik Konfederalizm (Toplatıldı)
Derg	Yılmaz Çamlıbel	“Üniter Devlet, Kafayı Yemiş Toplum”..
Do	Aras Erdoğan	Haberlerin Ağında Öcalan (Mahkumiyet)
Do	Sertaç Doğan	Şırnak Yanıyor 1992 (Mahkûmiyet)
Do	Medeni Ferho	Sayın Başkan (Mahkûmiyet)
Doğan	Nedim Gürsel	Allahın Kızları (Beraat)
Doz	Mesut Barzani	Barzani ve Özgürlük Hareketi (Beraat)
Doz	Mustafa Balbal	Ararat'taki Esir General (Mahkûmiyet)
Doz	Hasan Bildirici	Dönüşü Olmayan Yol .....
Ekin	Mehmet Pamak	Kemalizm, Lâiklik ve Şehitlik (Mahkûmiyet)
Evrensel	Ahmet Kahraman	Kürt İsyanları .....
Evrensel	Zeynep Özge	İmran, Bir İsyan Andı.....
Güncel	Belma Akçura	Derin Devlet Oldu Devlet' (Mahkûmiyet)
Güncel	Nedim Şener	Dink Cinayeti ve İstihbarat Yalanları
İnkılap	Osman Pamukoğlu	Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok..

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

2008-2009 YILINDA YARGILANAN KİTAPLAR (devam)

Yayınevi	Yazar	Kitap
Kuzey	Richard Dawkins	Tanrı Yanılgısı (Beraatten sonra 2. dava)
Merkez	Perihan Mağden	Hangimiz Uğramadık Haksızlıklara (Beraat)
Neden Kitap	Zihni Çakır	Ergenekon'un Çöküşü (Mahkûmiyet)
Neden Kitap	Zihni Çakır	Kod Adı Darbe (Mahkûmiyet)
Ozan	Sinan Kara	Sinan'ın Kara Kitabı.....
Pencere	Toynbee	Mavi Kitap (Mahkûmiyet)
Peri	M. Erol Coşkun	Acının Dili Kadın (Mahkûmiyet)
Peri	Hejare Şamil	Diaspora Kürtleri (Beraat)
Peri	Mahmut Baksi	Teyre Baz / Hüseyin Baybaşın (Mahkûmiyet)
Peri	Hejare Şamil	Öcalan'ın Moskova Günleri (Takipsizlik)
Sol	Murat Pabuç	Boyalı Bank Nöbetini Terk Etmek (Takipsizlik)
Sorun Evrimi	Osman Tiftikçi	Osmanlı'dan Günümüze Ordunun (Bakanlık izni bekl.)
Sel	Ben Mila	Peri'nin Sarkacı
Sel	P.V.	Görgülü ve Bilgili Bir Burjuva Kadının Mektupları
Sel	Appolinaire	Genç Bir Don Juan'ın Maceraları
Su	Mahir Çayan	Toplu Yazılar (Mahkûmiyet)
Su	Derleme	Devrimci Türkü ve Marşlar (Mahkûmiyet)
Tohum	Aytekin Yılmaz	Çok Kültürlülüğten Tek Kültürlülüğe Anadolu (Mahkûmiyet)
Tohum	Erdal Yeşil	Kemalizm / Oturan Adam (Mahkûmiyet)
Tohum	Mamo Bayram	Koçgiri-Kuzey Batı Dersim .....
Tevn	Zülfikar Tak	Diyarbakır Cezaevinde İşkence .....
Tevn	Ergün Sönmez	Emperyalizm Sürecinde Kürt Özgürlük Hareketi .....
Tevn	Kasım Çakan	Astsubayken Er Olmak .....

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Okunan rapor sonunda konuyla ilgili 3 görüş alalım.

Fikret İLKİZ: Raporunda Basın Kanunu'yla ilgili bir kararı yazmayı unuttuk. Basın Kanunu'yla ilgili 5187 sayılı Basın Yasası'nın dava açma süreleriyle ilgili 26. maddesidir. Bu maddedeki düzenleme gazete ve dergiler için dava açmadaki hak düşürücü, savcının soruşturması sonucunda süre 2 aydır. Ama süresiz yayınlar için bu süre 4 aydır. Böyle bir eşitsizliğin ortadan kalkması için bu sürenin süresiz yayınlar için de 2 aya indirilmesi komisyonumuzun kararıdır. Bunu belirtmek isterim.

Hüseyin DOĞRU: Yayınlama Özgürlüğü ile ilgili alakası olmayan bir konuyu raporda karıştırmışlar. Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanununun kaldırılmasını teklif ediyorlar. Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu tamamen doğru bir uygulamadır. Avrupa Birliğinde de zaten var olan bir uygulamadır. Bunların Basın Yayın Özgürlüğü ile ilgisi yoktur. Dolayısıyla Küçükleri Muzır Neşriyattan koruyalım. Bunun rapor metninden çıkarılmasını teklif ediyorum.

Ragıp ZARAKOLU: Ben kısa bir cevap vermek istiyorum. Türk Ceza Kanunu'nda bununla ilgili bir düzenleme vardır. Basın Yasası'nda da sanat ve kültür eserlerinin müstehcenlik dışında kabul edildiğinin altını çizmek istiyorum.

İsmet YILMAZ: Türk Ceza Kanunu'nun 426. maddesinde müstehcenlik suçu vardır. Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruması ilgili kanun Atatürk döneminde çıkmıştır. Muzır Kurulu müstehcenlikle ilgili yetkisi Ceza Kanunu'na atf yapıyor. Kurul, değişik sektörlerden gelen 11 kişilik üyeden oluşuyor. Burada Muzır Kurulu resmi bilirkişilik yapıyor. Bir de çocukları Muzır Neşriyattan korumak için bir düzenleme var. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na atf yapılarak "Çocukları olumsuz etkileyen bazı eserler yayımlanamaz" deniyor. Bu teknik bilgiyi sunmak istedim.

Raşit CAVAŞ: Sanat eserleriyle ilgili birçok eser Muzır Kurulu tarafından sanki çocuklara zarar veriyormuş gibi yorumlanıp yasaklanmaktadır. Hatta zaman zaman plastik sanat eserleri bile bunun içine girmektedir. İnsan temel hak ve hürriyetler ile ilgili oylamalar yapılmamasını ve komisyonun kararının aynen kabul edilmesini öneriyorum.

Haluk İNANICI: Bence müstehcenlik kavramının yerine pornografi tanımı getirilmelidir. Çünkü müstehcenlik kavramı yoruma bağlı olarak birçok önemli sanat eserinin yasaklanmasına neden olan mulak bir kavramdır.

İsmet YILMAZ: Mevcut hâliyle raporu oylamaya sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

2. Komisyon 2. Bölüm: TELİF HAKLARI

ÜYELER

Tuğrul PAŞAOĞLU	2. Komisyon Başkanı	YAYBİR, Yayıncılar Meslek Birliği Bşk.
Hüseyin DOĞRU	2. Komisyon Bşk. Yrd.	BASYAYBİR, Basın Yayın Meslek Birliği Bşk.
Can ÇETİN	2. Komisyon Üyesi	Teknolist A.Ş.
Hakan TUNGUÇ	2. Komisyon Üyesi	Kaynak Kültür Yay. Grubu
Ali Kemal TEMİZER	2. Komisyon Üyesi	Beyan Yayınları
Hakan TANITTIRAN	2. Komisyon Üyesi	Kalkedon Yayınları
Özer DEMİRKOL	2. Komisyon Üyesi	Avukat
Öykü Didem AYDIN	2. Komisyon Üyesi	Çevirmen
Haluk İNANICI	2. Komisyon Üyesi	Avukat
Şule Ö. UZUNÇAKMAK İMAMOĞLU	2. Komisyon Üyesi	AB Türkiye Temsilciliği
Cahit SULUK	2. Komisyon Üyesi	BASYAYBİR
Güngör ÖĞÜT	2. Komisyon Üyesi	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Saruhan KIZILAY	2. Komisyon Üyesi	İçişleri Bakanlığı
Erkin YILMAZ	2. Komisyon Üyesi	Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü
Selami YALÇIN	2. Komisyon Üyesi	Milli Eğitim Bakanlığı
Şener KABAKULAK	2. Komisyon Üyesi	Hakim

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

Telif Hakları Komisyonu

İsmet YILMAZ: İkinci komisyonun Telif Hakları bölümünün raporunu okumak üzere Tuğrul PAŞAOĞLU'nu davet ediyorum.

Telif Hakları Komisyon Başkanı Tuğrul Paşaoğlu

TELİF HAKLARI KOMİSYONU RAPORU

Ülkemizde telif haklarına ilişkin düzenlemeler 1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve buna bağlı olarak çıkartılmış tüzük ve yönetmeliklerden oluşmaktadır. Kanun, asli olarak fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin manevi ve mali haklarını belirlemekte, korumakta, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemekte, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma haline ilişkin yaptırımları tespit etmektedir.

Türkiye telif hakları ile ilgili olarak 1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına Dair Bern Sözleşmesi, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Kuruluştan Anlaşması'nın IC sayılı eki olan TRIPS (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights – Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması), 1961 tarihli Roma Sözleşmesi, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Telif Hakları Anlaşması ve İcralar ve Fonogramlar Anlaşması olmak üzere beş uluslararası sözleşmenin de tarafıdır.

Kanun'umuz yürürlüğe girdiği 1952 yılından bu yana sınaî ürünlerin de kapsam içine alınması, bağlantı hakların genişletilmesi, iletişim, basım ve dağıtım teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerin ve ceza hukuku alanındaki değişimlerin yansıtılması, uluslararası sözleşmeler ve Avrupa Birliği mevzuatı ile uyum sağlanması gerekçeleriyle 1983, 1995, 2001, 2004, 2007 ve 2008 yıllarında önemli değişikliklere uğramıştır.

Söz konusu değişikliklerle bazı yeni haklar güvence altına alınmış, koruma sistemi güçlendirilmiş ve yaptırımlar arttırılmıştır. Ancak özellikle 1995 sonrasında yapılan değişikliklerle Kanun'un yapısal ve kavramsal bütünlüğü zedelenmiş, hükümleri arasında çelişkiler doğmuş, yaptırımların uygulanmasında belirsizlikler oluşmuştur.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve bağlantılı mevzuat hâldeki durumuyla amaçlanan, beklenen işlevleri yeterince yerine getirememekte ve telif hakları alanında teknolojik ve iktisadi gelişmeler sonucu ortaya çıkan yeni hakları ve bu hakların korunmasına, takibine ilişkin önlem ve yöntemleri yeterince yansıtmamaktadır.

Ancak 58 yıldır süren yargısal tartışmalardan sonra içtihatlarla anlam kazanmaya başlamışken Kanun'un birdenbire tamamen değiştirilmesi, bugüne kadar elde ettiğimiz “telif hakkı hafızasının” kaybolmasına neden olabilecektir. Öte yandan süren ceza davaları nedeniyle Kanun'a yapılan her müdahalede çok dikkatli olunmak gereklidir. Nitekim, 1995 yılı sonrasında daha önceki aksaklık

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

ve eksiklikleri gidermek amacıyla yapılan değişiklikler yeni aksaklık ve zorluklara sebep olmuştur.

Temel yasaların tamamen değiştirilmesi yoluna gidilmesi çok da tercih edilen bir yöntem değildir. Böyle bir çalışma hak sahipleri, yasa uygulayıcıları, bilim çevreleri, meslek birlikleri, barolar vb. ilgili tüm tarafların katılımıyla gerçekleştirilebilecek çok uzun ve zahmetli bir süreçtir. Oysa uygulamadan ve hızla değişen gelişen ve gelişen iş yöntemlerinden kaynaklanan sorunlar telif hakları mevzuatında acil bazı müdahaleler gerektirmektedir.

Dolayısıyla komisyonumuz Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun özü korunarak uzun erimde yeni baştan hazırlanmasını gereğini vurgulamakla yetinmiş ve Kanun'un mevcut sistematiğine dokunulmadan; geçerli uygulamaları aksatan hükümlerin ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenmesi, maddeler arasında varolan çelişkilerin giderilmesi, kavramsal bütünlüğün yeniden tesisi, teknolojik ve iktisadi gelişmeler sonucu değişen ya da ortaya çıkan hakların tanım, takip ve korunma usul ve esaslarının, uluslararası sözleşmeler ve Avrupa Birliği direktifleriyle uyum içinde belirenmesi hususlarıyla sınırlı bir dizi yasa değişikliğinin beklemeksizin yapılmasını benimsemiştir.

KORSAN YAYINCILIK

İlim ve edebiyat eserlerinin sahiplerinin ya da mali hak sahibi yayıncılarının izni olmaksızın baskı ya da fotokopi yoluyla çoğaltılması, çoğaltılmış nüshaların dağıtılarak ya da satılarak yayılması yayıncılık alanında yaşamsal önemi haiz, en yaygın ve yakıcı sorundur.

Korsan yayıncılık münhasıran bu işleri yapmak üzere kurulmuş matbaa ve mücellithaneleri, baskı-hazırlık tesisleri, dağıtım ve satış ağlarıyla, birbirleriyle bağlantılı, birlikte hareket kişilerin oluşturduğu çıkar amaçlı suç örgütleri hâline gelmiştir.

Korsan yayıncılar, telif hakkı ihlali suçu işlemelerinin ötesinde, eser sahiplerinin ve yayıncıların emeklerini çalmaktadırlar, büyük ölçüde vergi kaybına neden olmaktadır. Korsan yayıncılık örgütlü bir suçtur, emek hırsızlığıdır, vergi kaçaklığıdır. Kültürel hayatımızın gelişmesine, ekonomimizin işleyişine büyük zarar vermektedir.

Korsan yayıncılık, yayıncılık sektörünün tüm unsurlarına, yazar, çevirmen, yayıncı, editör, grafiker, matbaacı, mücellit, dağıtımçı, kitapçı ayırımı yapmadan eşit ölçüde vurmaktadır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Caddeler, meydanlar, geçitler korsan kitap tezgâhlarıyla doldu. Korsan yayıncılar edebiyattan araştırmaya, ders kitabından yabancı yayınlara her alanda yaygınlaşıyor.

Korsan kitap satıcıları düşünce ve sanat emeğinin hakkını veren, vergisini ödeyen, esere özenli, okura saygılı yayınevlerinin geleceğini, yasal çalışan dağıtıcıların, kitapçıların varlığını tehdit ediyor.

Yayınevleri yazarlara, çevirmenlere, eser sahiplerine telif hakkı ödüyor. Korsanlar emek hırsızlığı yapıyor.

Biz vergi veriyor, sigorta primi ödüyoruz. Korsanlar vergi kaçırıyor, sigortasız işçi çalıştırıyor.

Biz belgesiz kayıtsız tek bir kitap basmıyor, fişsiz faturasız tek bir kitap satmıyoruz. Korsanlar fatura kesmiyor, fiş vermiyor, kayıt dışı çalışarak yasal ve kayıtlı iş yapan herkesin sırtından geçiniyorlar.

Biz kâr amacı gütmeyen, ticari getirisi olmayan kitaplar da yayımlıyor, ülkenin fikir ve sanat hayatına katkıda bulunmaya çabalıyoruz. Korsanlar yalnızca çok satan, ticari riski olmayan kitapları basıyorlar.

Biz genç yazarlara, araştırmacılara, yeni çevirmenlere imkân tanımaya çalışıyoruz. Korsanlar genç yazarların, araştırmacıların, çevirmenlerin “yarın”ını çalışıyorlar.

Biz her kitabı editörü, redaktörü, düzeltmeni, dizgicisi, grafikeri, montajcısı ile özenle hazırlıyor, idare, muhasebe ve satış elemanlarımızın onca çabası ile okura ulaştırıyoruz. Korsanlar hazır konup hepimizin göznurunu, alınterini çalışıyorlar.

Hırsızlığı, vergi kaçakçılığını, sahtekârlığı önlemekle, kovuşturmakla yükümlü güvenlik görevlileri, mali denetim elemanları, savcı ve hâkimler görevlerini yapacaklar, yasal sorumluluklarını yerine getirecekler.

Yaratan, üreten herkesin emeğinden çalarak, kültürümüzü kemirerek sağlanan “ucuzluk”, korsan kitap almanın mazereti olamaz. Kitap okurları emek hırsızlığına, vergi kaçakçılığına katkıda bulunamaz, düşünceye, sanata saygısızlığının, kültürel kuraklığın sorumluluğunu paylaşamazlar.

Herkesin kendi vicdanı ile hesaplaşmasını gerektiren bir mesele bu. Korsanlar yalnızca yayınevlerinin ve eser sahiplerinin emeğini çalmıyor, kültür hayatımı-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

zın geleceğini de gasbediyor. Hangi fiyat farkı bu hırsızlığa alet olmaya değer ki?

Tıpkı Basım

Özellikle çok okunan edebiyat ve araştırma-inceleme eserleri ile yabancı dil öğrenim setlerinin tamamının, tıpkıbasım yoluyla korsanı yapılmaktadır.

Kitapçıya girdi bandrol usulsüz kullanımı ile

Fotokopi

İlk ve orta öğretimde kullanılan yardımcı/kaynak kitaplar ile yerli ve yabancı üniversite ders kitapları; eser sahiplerinin ya da mali hak sahibi yayıncılarının izni olmaksızın fotokopi yoluyla kısmen veya tamamen çoğaltılarak satılmaktadır. Fotokopi ile korsan çoğaltmanın, okul ve üniversitelerin içindeki tesislerde ve çoğu kez doğrudan okul idareleri tarafından ya da yöneticilerin sağladığı imkan ve kaynaklarla sürdürülüyor olması durumu daha da vahimleştirmektedir.

Kütüphanelerde bu yolla ayrıca eser sahibine ait ödünç verme hakkı da ihlal edilmektedir. Kanun'un yayma hakkını düzenleyen 23'üncü maddesi ödünç verme hakkının münhasıran eser sahibine ait olduğunu hükme bağlamıştır.

Kanun çerçevesinde sınırları belirlenmiş olan şahsen kullanma amacıyla çoğaltım istisnası ihlal edilmektedir. Zira 38'inci madde kapsamında şahsen kullanma amacıyla çoğaltımın hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir gerekçe olmaksızın zarar vermemesi ve normal kullanım sınırlarını aşmaması gerekmektedir.

Ancak fotokopi yoluyla çoğaltımın tespiti ve takibindeki güçlükler göz önünde bulundurularak ödünç verme, şahsen kullanım istisnası hem de fotokopi yoluyla çoğaltımın tazmin edilmesine ilişkin yeni ve kapsamlı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Kişisel kullanım/kopyalama istisnası, fotokopi yoluyla izinsiz haksız kazanç ticari amaçlı çoğaltmayı engelleyecek/dışarda bırakacak/tutacak biçimde düzenlenmesi gerekir.

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığının okullara gönderdiği ... ilişkin okul yöneticilerini uyaran genelge, annim amacı dışında izinsiz olarak çoğaltılıp kullanılmaması için tüm okul yöneticilerinin daha dikkati olmaları konusunda ilgilileri uyaran genelge, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullara yaygın bir şekilde duyurulmalı ve uygulanması yakından izlenmelidir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

(21.04.2009 gün ve B.08.0.YDB.0.24.00.613.1/1636 sayılı, 38/2009 no'lu Genelge)

Millî Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu, bağlı eğitim kurumlarında yasal olmayan kopyalamanın önüne geçecek ve müfettişlerce denetlenebilecek kesin önlemleri uygulamaya koymalı, uymayanlar hakkında yasanın emredici hükümlerini uygulamalıdır.

İntihal

Eser sahibinin ölümü üzerinden 70 yıl geçmesi nedeni ile telif hakkı koruması altında olmayan klasik dünya edebiyatı eserlerinin Türkçe çevirilerinin, çevirmenlerinden ve yayıncılarından izinsiz olarak yayımlanması “korsan yayıncılığın” yoğunlaştığı yeni bir emek hırsızlığı kapısı haline gelmiş ve Millî Eğitim Bakanlığının ilk ve ortaöğretime/öğrenime yönelik “100 Temel Eser” uygulamasının oluşturduğu geniş bir okur kitlesinden edindiği haksız kazançla beslenerek hızla büyümüştür.

İntihallerin, diğer bir deyişle başkasına ait bir çevirinin farklı isimler altında ya da isimsiz olarak yayımlanması, kaynak belirtilmeden büyük ölçüde alıntılanması, çevirmenin izni olmadan kısaltılması, değiştirilmesi Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre suçtur.

Özgün dil ve eserden gerçekleştirilmemiş, kısaltılmış, değiştirilmiş, bütünlüğü zedelenmiş, anlaşılmaz hâle gelmiş çeviri basımlarla, Millî Eğitim Bakanlığının “100 Temel Eser” uygulaması ile öngördüğü öğrencilerine okuma alışkanlığı ve zevki aşılacak amacına ulaşmak mümkün değildir.

Yayıncı ve çevirmenlerin çeviri çalıntıları ile ihlal edilen telif haklarını ve çalınan emeklerini korumak, okurların özensiz, kısaltılmış eksik çevirilerle aldatılmasının önüne geçilmelidir.

Çeviri basımlarda, çevirinin özgün dil ve eserden mi yoksa başka bir dilden ve uyarlamadan mı yapıldığının veya kısaltılmış ya da basitleştirilmiş olup olmadığının belirtilmesi zorunlu olmalıdır.

Çalışma giderleri telif haklarının güçlendirilmesine ilişkin kaynaklardan karşılanacak, meslek birlikleri teknik kurul üyeleri, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri, üniversitelerin dil ve çeviri bölümü öğretim üyelerinden oluşacak sürekli bir “İntihal İnceleme Kurulu” oluşturulmalıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

Bu kurul çeviri basımları denetleyerek açıkça intihal, kısaltma içeren basımların okullara ve kütüphanelere sokulmaması için gerekli uyarıları yapmalı ve yargı yoluna başvurabilmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı bu tür yayınların okullara ve kütüphanelere girmesini önleyici tedbirler almalıdır.

Promosyon Kitap

Çeviri hırsızlığı ve intihale dayalı korsan yayıncılığın beslendiği diğer bir kaynak da başta gazeteler olmak üzere yerel yönetimler ve benzeri kuruluşların promosyon olarak dağıttıkları kitaplardır.

Telif hakkı ihlali oluşturmanın ötesinde, düşük maliyetli, özensiz ve kalitesiz üretilmiş bu kitaplar haksız rekabete yol açmakta ve okurların yayıncılık sektörüne olan güvenlerini zedelemektedir.

Birçok üründe olduğu gibi kitapların da gazeteler tarafından promosyon olarak dağıtılması önlenmelidir.

Rekabet Kurumu bu haksız rekabet olayına müdahale etmeli, kitapların başta gazeteler olmak üzere herhangi bir kurum tarafından promosyon malzemesi olarak dağıtılmasını engelleyen yasal önlemler acilen alınmalıdır. Bu çerçevede Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda kültürel ürün ve hizmetlere tanınan ayrıcalık kaldırılarak gazete ve dergilerin promosyon olarak kitap, yardımcı ders kitabı, eğitim araç ve gereçleri dağıtması önlenmelidir.

Umuma Arz Salahiyetinin Kısıtlanması

Yüksek Öğretim Kanunu'nun 48. maddesi öğretim elemanlarının ders aracı olarak kullanılacak eserlerini yönetimin oluru olmaksızın üniversite dışında çoğalttıramayacaklarını öngörmektedir. Bu hüküm Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda eser sahibine manevi hak olarak tanınan umuma arz salahiyeti ile çelişmektedir.

Yüksek Öğretim Kanunu'nun ilgili maddesi, eser sahibi öğretim elemanlarının, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile kendilerine tanınan umuma arz salahiyetini kısıtlama olmaksızın kullanabilmelerini sağlayacak biçimde değiştirilmelidir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

TELİF HAKLARI KORUMA SİSTEMİ

Telif haklarını mevzuatımız, özellikle çoğaltma ve yayma hakkı ihlallerine karşı kayıt-tescil, sertifika ve bandrolden oluşan, aynı zamanda ortak veri tabanı ve il denetim komisyonları ile desteklenen bir koruma sistemi öngörmektedir.

Ancak uygulamada bu sistem, otomasyondaki aksaklık ve gecikmeler, yeterli piyasa bilgisinin ve uzman personelin olmayışı, denetim işlevlerinin yaptırım- dan yoksun olması gibi nedenlerle başarılı olmamaktadır.

Kayıt-Tescil

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ilim ve edebiyat eserlerinin kayıt ve tescilini eser sahibinin isteğine bağlamıştır. Mali haklara ilişkin yararlanma yetkileri kayıt altına alınabilmekle birlikte kanunda mali hak kullanıcılarının tespitine dair bir düzenleme yoktur. Kayıt-tescil işlemi hak ihdas edici nitelikte olmayıp yalnızca hak sahipliğinde ispat kolaylığı teşkil eder. Kayıt-tescil işlemlerinin usul ve esasları “Fikir ve Sanat Eserlerinin Kayıt ve Tescili Hakkında Yönetmelik” ile belirlenmiş ve isteğe bağlı kayıt tescilinin gerçekleştirilmesini sağlayacak yazılım ve donanım hazırlanmıştır.

Öte yandan Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulu ISBN Türkiye Ajansı, yayıncılara çoğaltıp yay- dıkları eserler için isteğe bağlı olarak Uluslararası Standart Kitap Numarası/International Standart Book Number tahsis etmektedir. ISBN kayıtları, eser ve çoğaltılmasıyla ilgili telif hakları bakımından gerekli tüm bilgileri içermekte ve tüm başvuru-kayıt-sorgulama işlemleri dijital ortamda gerçekleştirilmektedir. 2007 yılından itibaren ISBN-13 ile uluslararası ürün kodu EAN-13’ün eşlenmesiyle ISBN kitapların tüm dünyada ticari dolaşıma girmesinin ön koşu- lu hâline gelmiştir. Ancak ISBN uygulaması telif hakları kapsamında yasal olarak bir kayıt-tescil işlemi oluşturmamakta ve sertifika ve bandrol uygulama- larıyla bağlantısı bulunmamaktadır.

Zorunlu olmamasına rağmen, ticari gerekler ve uluslararası tanınma gerekçe- riyle hemen hemen tüm eserler için alınan ISBN-13, ilim ve edebiyat eserlerini çoğaltan ve yayan yayıncıların mali hak kullanıcısı olarak kayıt-tesciline temel norm olmalıdır. ISBN-13 uygulaması isteğe bağlı kayıt-tescil sistemiyle ilişki- lendirilerek ortak veri tabanına katılmalıdır.

Sertifika

Sertifikalandırma sistemi yine korsanlıkla mücadelede etkinlik sağlamak ve yetkisiz kişilerin fikir ve sanat eseri ürünlerini satmasını engellemek amacıyla

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

oluşturulmuştur. Buna göre “eserleri taşıyıcı materyallere tespit ederek çoğaltımını yapan ...matbaalar ve yayınevleri, ...fikir ve sanat eserlerinin dijital iletim de dâhil her türlü usul ve teknikle satış, dağıtım, ithalat ve pazarlamasını yapan veya bunları kiraya veren yerler” Kültür ve Turizm Bakanlığından yürüttükleri faaliyeti gösterir sertifikayı almak zorundadırlar. Yönetmelik ile sertifika alması zorunlu yerlerin sertifika alıp almadıklarının denetiminin illerde mülki idare amirleri tarafından yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Yayıncılık alanında faaliyet gösteren yayıncı, dağıtımçı, pazarlamacı ve kitapçıları kayıt altına almayı amaçlayan sertifika uygulaması, sertifikaların, yayıncılık sektörü ve telif hakkı ihlalleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri tarafından verilmesi, telif haklarını ihlal edenlere verilmemesi veya geri alınmasına ilişkin açık, net hüküm ve yaptırımlar içermemesi nedenleriyle amacına ulaşamamıştır ve hatta yer yer korsan yayıncılar için meşrulaşma aracı olmaktadır.

Sertifika yayıncılık kuruluşları/yayıncı meslek birlikleri tarafından verilmelidir. Telif haklarını ihlal edenlere sertifika verilmesini önleyecek veya verilmiş sertifikaların geri alınmasını sağlayacak, kesilen idari para cezalarının tahsilatını hızlandıracak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Bandrol

Bandrol, uygulaması ile eser ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahiplerinin mali haklarından biri olan çoğaltma hakkının takip edilebilmesi ve eserlerin yasal olmayan yollarla çoğaltılmasının engellenmesi amaçlanmıştır.

Bandrol İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğü dışında, yayıncılık sektörünü tanımayan, korsan yayıncı ve yayınlar konusunda yeterli bilgisi olmayan İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri tarafından dağıtılmaktadır. Gerçek dışı beyanlarla alınan bandroller usulsüz olarak korsan yayınlara yapıştırılmaktadır. Bandrol kayıtlarına uzaktan erişimin mümkün olmaması nedeniyle bu tür yayınların tespiti ve denetlenmesi mümkün olmamakta, yasal görünüm kazanmış korsan kitaplar kolaylıkla ticari dolaşıma sokulabilmektedir.

Bandrol uygulaması, otomasyon sistemindeki aksamalardan, sürekli değişen işlemlerden, ek belge taleplerinden ötürü yayıncılar için ciddi bir külfet oluşturmaktadır.

Korsan yayıncılar, ticari dolaşıma giren eserlerin yalnızca çok satması kesin olan ya da çok satanları piyasaya sürmektedirler. Bandrol uygulamasının korsa-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

nı yapılan başlıklarla sınırlandırılması denetlenecek alanı daraltarak daha etkin bir mücadele yapılmasını sağlayacaktır.

Bandrol basımında kullanılan hologram tekniğinin yetersizliği nedeniyle bandollerin çıplak gözle ayırt edilemeyecek biçimde taklit edilmesi mümkün hâle gelmiştir.

Bandrol sistemi aksaklık ve eksiklikleri giderilerek etkinleştirilmelidir.

Sürelî yayınlarda bandrol kullanımı eser sahibinin ve/veya yayıncının isteğine bağlı olarak zorunlu olmalıdır.

Bandrol, Kültür ve Turizm Bakanlığınca bastırılmalı ve yayıncı meslek birliği tarafından hak sahiplerine dağıtılmalıdır.

Meslek Birliği, bandrol dağıtım hizmeti karşılığı olarak Bakanlıkla birlikte belirlenecek bir bedeli hak sahiplerinden tahsil etmeli ve bandrol temin giderleri karşılığını Bakanlığa ödedikten sonra kalan miktarı yalnızca telif hakkı ihlallerin önlenmesi faaliyetlerinde kullanmalıdır.

Bandrol başvuru ve kayıt sistemi, hak sahiplerinin, yargı organlarının, genel kolluk, zabıta ve denetim elemanlarının uzaktan erişimine ve sorgulamasına açılmalı, bandroller üzerinde saklı kontrol bilgilerine ulaşacak donanım yaygınlaştırılmalıdır.

Bandrolde kullanılan çok katmanlı hologramın bir tabakası, tahsis edilen yayıncının logosunu içermeli, hologramların katman ve açılarının teknik standartları yükseltilerek yasa dışı bandrollerin çıplak gözle de ayırt edilmesi sağlanmalıdır.

Ortak Veri Tabanı

Telif hakları koruma sisteminin işleyebilmesi için etkin ve hızlı bir veri-bilgi alt yapısı gerekmektedir. Ortak veri tabanının yasada öngörülmesine rağmen uzun süredir tam olarak oluşturulamaması ve olduğu kadarıyla da ilgililerinin erişimine açılmamış olması hak sahiplerini güçleştirmekte, meslek birlikleri ile kullanıcılar arasında ihtilafların yaşanmasına neden olmakta, daha da önemlisi meslek birliklerince toplanan bedellerin dağıtımında esas alınacak sağlıklı verilerin bulunmamasına neden olmaktadır.

Telif hakları ihlallerine ilişkin ihbarların değerlendirilmesinde, denetim, baskın, soruşturma ve kovuşturma safhalarında hak sahiplerinin, usulsüz bandrol kullanımının, suç unsurlarının, kanıtların ve sanıkların tespiti, farklı birimlerce yürütülen, aralarında bağlantı bulunmayan ve ilgililerinin uzaktan erişimine

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

kapalı sertifika, bandrol, ISBN uygulamaları nedeniyle çoğu kez mümkün olmamakta, zaman kaybına ve kaynak israfına yol açmaktadır.

Hak ihlallerinin hızla önlenmesi ve yaptırımların etkin biçimde uygulanabilmesi amacıyla sertifika, bandrol ve ISBN uygulamaları, başvuru-kayıt-tescil-sorgulama otomasyon sistemi içinde birbirleriyle ilişkilendirilerek bir ortak veri tabanında birleştirilmeli ve ilgililerin uzaktan erişimine açılmalıdır.

Ortak veri tabanı kadar önemli diğer bir konu ise gerek ihtisas mahkemelerinin gerekse Yargıtayın kararlarına ulaşmada karşılaşılan güçlüklerdir. İctihat hukukunun gelişerek hukuk güvenliğinin oluşması bakımından bu bir zorunluluktur.

İl Denetim Komisyonları

Korsanlıkla mücadelede kullanılan diğer bir araç da illerde oluşturulan denetim komisyonlarıdır. 5846 sayılı Kanun'un 81'inci maddesi Kültür ve Turizm Bakanlığı ile mülki idare amirlerine, bandrollenmesi zorunlu olan nüshaların bandrollü olup olmadıklarını denetleme görev ve yetkisini vermektedir. Gerekli görülmesi hâlinde mülki idare amirlerinin re'sen veya Bakanlığın talebi ile bu denetimi gerçekleştirmek üzere illerde denetim komisyonu oluşturabileceği hüküm altına alınmıştır. 2009 yılı itibarıyla toplam 55 ilde denetim komisyonları faaliyetlerine devam etmektedir.

Öncelikle genel kolluk ve zabıta memurlarından teşekkül ettirilmesi öngörülen komisyonlarda, ihtiyaç görülmesi hâlinde diğer kamu kurum ve kuruluş temsilcileri de görevlendirilebilmektedir. Uygulamada ise genellikle kolluk görevlileri ile İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri personeli komisyonlarda yer almaktadır. Korsan faaliyetlerin yoğun olarak sürdürüldüğü illerde oluşturulan bu komisyonlar, yaptıkları denetimler sonucunda bandrol kullanımına ilişkin hükümlere muhalefet hâllerini tespit etmeleri hâlinde derhal genel kolluğu harekete geçirmektedir.

İl Denetim Komisyonlarının yetkileri bandrolün yanısıra sertifika, lisans denetimi ve telif hakkı ihlalleri tespitleri de yapacak biçimde genişletilmelidir. Bu komisyonlar Kültür ve Turizm Bakanlığı, genel kolluk görevlilerinin yanısıra belediye zabıtalılarının, Maliye Bakanlığı denetim elemanlarının ve meslek birlikleri temsilcilerinin katılımıyla Telif Hakkı Tespit ve Denetim Komisyonları olarak tüm illerde oluşturulmalıdır. Güvenlik Şube Müdürlüğü Fikir ve Sanat Eserleri Bürosu bulunan illerde Denetim Komisyonu Başkanları Emniyet Müdürlüğü görevlileri olmalıdır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Komisyon denetimlerinde Defterdarlık görevlileri ve belediye zabıtaları mutlaka bulunmalı, vergi ve işyeri-işgaliye incelemesi yapmalıdırlar.

Kurulacak Telif Hakkı Tespit ve Denetim Komisyonlarına ilgili kanunlarda öngörülen idari para cezaları kesme ve tahsil etme yetkisi verilmelidir.

Korsan yayıncılık ekonomik çıkar amaçlı bir suçtur. Korsan yayıncılar bu işten para kazanamadıklarını, kesilecek ve uygulanacak idari para cezaları ile aksine para kaybettiklerini gördüklerinde yaptıklarından daha çabuk vazgeçeceklerdir.

Telif Hakkı Gelirleri

Kültür ve Turizm Bakanlığına ait özel bir hesapta toplanacak, kişisel kullanım istisnası olarak özel kopyalama harçları ilgili meslek birliklerine devredilerek hak sahiplerine dağıtılmalıdır. % 20'sini geçmemek üzere Bakanlığa bırakılacak pay kanunla belirlenmelidir.

Sertifika, bandrol, kayıt-tescil ve denetim hizmet bedellerinden, harçlardan, adil bedel ödemelerinden, lisanslamadan oluşan telif hakkı koruma ve takip sistemi gelirlerinden hak sahiplerinin, meslek birliklerinin ve Bakanlığın alacağı paylar kanunla belirlenmelidir. Hak sahiplerine dağıtılacaklar dışında bu gelirler sadece telif hakkı ihlallerinin önlenmesi ve yayıncılık endüstrisinin geliştirilmesinde kullanılmalı ve yayıncılık endüstrisinde kullanılacak oran kanunla belirlenmelidir.

KURUMSAL YAPI

Telif hakkı ihlalleri ile mücadele, kamu kurumları, yargı organları ve hak sahipleri örgütleri gibi birçok kuruluşun işbirliğini gerektirmektedir. Türkiye'de telif hakları alanındaki düzenleyici işlemleri yapmakla görevli birim Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü'dür. Uygulayıcı birimler ise Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Gümrük Müsteşarlığıdır.

Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu

Telif hakları alanında görev yapan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanmasını teminen 2008 yılında Başbakanlık Genelgesi ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Kurulun Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı'nın eşbaşkanlığında; Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, TÜBİTAK Başkanlığı, Türk Patent Enstitüsü

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılımıyla oluşturulması ve yılda en az iki kez toplanması öngörülmüştür.

Koordinasyon Kurulu, kuruluşunda öngörüldüğü gibi, meslek birliklerinden temsilcilerin de katılımı ile alt uygulama ve izleme birimlerini oluşturmalıdır.

Telif Hakları Kurumu Başkanlığı

Telif hakları iş ve işlemlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmesi, uzman personel temininde ve kaynak kullanımında güçlükler yaratmaktadır. Ayrıca sinema gibi kültür endüstrisi kapsamında bir faaliyetin, asli işi fikri mülkiyet haklarının kaydı ve izlenmesi olan telif haklarının bir arada olması her iki alan için de ayrı ayrı kısıtlar barındırmaktadır.

Telif haklarının korunması ve geliştirilmesine ilişkin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda tanınmış yetkilerin kullanılması, verilmiş görevlerin yürütülmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde bağımsız/ayrı bir Telif Hakları Kurumu Başkanlığı kurulmalıdır. Bu kurum hak sahiplerinin telif hakları uygulamaları ve düzenlemelerine ilişkin görüş ve önerilerini yürürlüğe koyabilecekleri, Danışma Kurulu ve Tarife Komisyonu gibi, kurum yetkilileri ve meslek birlikleri temsilcilerinden oluşan ortak danışma ve yürütme birimleri içermelidir.

Bu konuda fikri mülkiyet haklarının bir diğer parçası olarak sınai haklar alanında kurulan Türk Patent Kurumunun yapısı ve işleyişi örnek alınabilir.

Meslek Birlikleri

Eser sahipleri, bağlantılı hak sahipleri ve yayıncılar 5846 sayılı Kanun'un 42'nci maddesi uyarınca meslek birlikleri kurabilmektedirler. Yayıncılık sektöründe dördü ilim ve edebiyat eseri sahipleri alanında, bir tanesi işleme ve derleme eser sahipleri alanında, iki tanesi de yayıncılık alanında olmak üzere yedi meslek birliği faaliyet göstermektedir.

Toplu hak yönetimi ve lisanslama gelirlerinin hiç olmaması ya da çok az olması nedeniyle ilim ve edebiyat eserleri alanındaki meslek birliklerinin yasa ile kendilerine verilen görevlerini ve üyelerine karşı yükümlülüklerini yerine getirmeleri çok zordur. Meslek birliklerinin sürdürülebilir olabilmeleri için hizmete dayalı düzenli gelirlere ihtiyacı vardır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Meslek birlikleri sertifika, bandrol, ISBN gibi başvuru, kayıt-tescil, sorgulama hizmetlerini sundukları oranda bu gelirlerden pay almalıdırlar.

Bu yetkilerin tek elden ve etkin biçimde yürütülmesi için yayıncılık sektörü, yayıncılar, ilim ve edebiyat eserleri sahipleri, işleme eser sahibi çevirmenler olarak üç alana ayrılmalı ve her alanda tek meslek birliği olmalıdır.

Meslek birlikleri Bakanlığın dönemsel idari ve mali denetimine tabi bağımsız kuruluşlar olmalıdırlar. Meslek birlikleri gelirleriyle orantılı olarak yeminli mali müşavir dışında serbest mali müşavir incelemesinden de geçebilmelidirler.

Meslek birliklerinin kuruluş, işleyiş ve denetim usul ve esasları tüzük yerine yönetmelikle düzenlenmelidir.

Fikrî Mülkiyet Hukuku Ana Bilim Dalı

Ülkemizde fikrî mülkiyet alanında yeterli sayıda ve nitelikte yetişmiş uzman bulunmamaktadır. Üniversitelerimizde fikrî mülkiyet hukuku ana bilim dalı değildir ve doktorasını fikrî mülkiyet alanında yapanların doçentlik tezini yine bu alanda hazırlaması mümkün olmamaktadır. Telif Hukuku hâlâ Ticaret Hukukunun bir alt dalı olarak değerlendirilmektedir.

Fikrî mülkiyet hukuku üniversitelerde ayrı bir ana bilim dalı hâline getirilmeli, bu alanda yüksek lisans ve doktora çalışmaları özendirilmelidir.

Telif Ajansları

Telif ajansları ülkemizde eser sahiplerinin mali haklarını devretmelerine aracılık yapan kuruluşlardır ve bu hakların takibine doğrudan yetkili değildirler. İlim ve edebiyat eserlerine ilişkin mali hakların kullanımı, takibi münhasıran eser sahiplerine ve bu hakları eser sahibinden devralmaları durumunda yayıncılara aittir.

Ayrıca kanunda meslek birliklerinin de hak sahibi üyeleri adına telif haklarını koruyup takip edebilecekleri öngörülmüş ve başkaca şirket, dernek, vakıf, meslek odası gibi kuruluşlara bu yetki tanınmamıştır.

Telif ajansları, aracılık hizmetlerinin yanısıra, ancak mali haklarını devralmaları durumunda bu eserlerle sınırlı olarak hak takibi yapabilirler ve bu konularıyla eser sahibi meslek birliklerine yararlanan üye olabilirler.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

**TELİF HAKKI İHLALLERİNİN SORUŞTURULMASI/
KOVUŞTURULMASI (YARGI)**

Soruşturma

- 2003 yılının sonunda Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulu Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Şube Müdürlüğü izinsiz çoğaltılmış, bandrolsüz eser ve yapımların önlenmesi konusunda yasal düzenlemelerde öngörülen işlemlerin yapılmasını sağlamak; ilgili kurum, kuruluş ve birimleri yönlendirmek ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Bu doğrultuda İl Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüklerine bağlı Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Büroları kurulmuştur. İl Denetim Komisyonlarında Güvenlik Şube Müdürlükleri personeli görev yapmaktadır.
- İl Denetim Komisyonlarında genel kolluk mensuplarının bulunması denetimlerde suç tespit edilmesi durumunda soruşturmanın hemen başlatılmasına imkân vermektedir.
- Denetim Komisyonu üyelerinin denetimlerde ele geçirilen korsan materyallerle orantılı olarak ikramiye almasına ilişkin uygulamanın da fikrî hakların takibine ivme kazandırması beklenmektedir. / denetim komisyonu üyelerine el konulmasını sağladıkları korsan materyalin niteliği ve miktarı dikkate alınarak ikramiye verilmesine ilişkin düzenleme
- Arama ve tespit taleplerinin kısa sürede sonuçlandırılması
- El koyma, Kanunda öngörüldüğü hâlde korsan yayınların çoğaltıldığı matbaa makinesi gibi alet ve edevata el konulması işlemleri, depo yetersizliği gibi sorunlar sebebiyle yapılamamaktadır.
- İhtisas Savcıları

Koğuşturma/Yargı

- Bugün itibarıyla İstanbul, Ankara ve İzmir’de telif hakları ile ilgili uyuşmazlıkları çözmekle görevli toplam 23 ihtisas mahkemesi kurulmuş bulunmaktadır. Adalet Bakanlığının konuyla ilgili yoğun çalışmalarına rağmen dava sürelerinin uzunluğu ve mahkeme sayısının yetersiz olduğu yolundaki eleştiriler devam etmektedir.
- İmha
- Bilirkişilik
- 81/13
- 81/re’en

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Korsan yayıncılıkla ilgili açılan davalarda yargılamaların ve sistemden beklenen faydanın sağlanabilmesi için yargıda reforma ihtiyaç bulunmaktadır. Ancak böyle bir çalışma uzunca bir zaman alacağı için kısa ve orta vadede yargıdaki sorunlar çözümlenmelidir. Hâkim ve savcılarının eğitimi gibi hususlar bunlardan sadece birkaçıdır.

Konunun teknik ve uzmanlık boyutunu dikkate alan yasa koyucu, bu alanda ihtisas (uzman) mahkemelerin kurulmasını öngörmüştür. Tek hâkimden oluşan ihtisas mahkemelerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. İhtisas mahkemesi kurulmamış illerde ise asliye hukuk ve asliye ceza mahkemelerinden hangilerinin ihtisas mahkemesi sıfatıyla görev yapacağına Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) karar vermektedir. HSYK, illerdeki mahkeme sayılarına göre birinci ya da üçüncü asliye hukuk ve ceza mahkemelerine bu görevi vermiştir.

Bu mahkemelerde görevli hâkimlerin yurt dışında eğitim almış olmaları da kayda değerdir.

Ancak ülkemizde yargının genel sorunları bu alana sirayet etmektedir. Sözgelimi, davaların uzaması, Yargıtayın içtihat mahkemesi gibi çalışmaması, aynı konuda farklı yönde kararların çıkması, bilirkişilik sorunu bu alanda sayılabilecek konulardan sadece birkaçıdır. Sözgelimi, birçok olaya rağmen telif ihlalleri nedeniyle bugüne kadar açılan ceza davalarında çok az sayıda kişi yargılanabilmiş ve cezalandırılmıştır. Bu cezalar ise sürekli yasa değişiklikleri nedeniyle bir türlü infaz edilememektedir.

Fikrî mülkiyet ihlallerine ilişkin soruşturma ve dava süreci çok yavaş işlemektedir. Çıkarılan aflar ve yapılan yasal değişiklikler nedeniyle suçla karşı yaptırım gücü kalmamaktadır.

Yasal süreci hızlandırıp etkinleştirilecek tedbirler alınmalı, hızlı yargı usulleri uygulanmalıdır. İhtisas mahkemelerinin faaliyete geçmesi tek başına yeterli değildir. Mahkemede görev yapacak hâkim ve savcılarının yanında, bu alanda faaliyet gösterecek avukat ve özellikle de bilirkişilerin yetkin kişiler olması, sistemin sağlıklı çalışması bakımından büyük önem taşımaktadır. Alanın teknik özellikler göstermesi, hemen daima dosyaların bilirkişilere havale edilmesini beraberinde getirmektedir. Bu yüzden bu alanda bilirkişilik yapacak kişilerin yetkin olmasına özel bir önem verilmelidir. Noterlik müessesesi benzeri “Bilirkişilik Kurumu” kurularak karar alma süreci hızlandırılmalıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

YASAL DÜZENLEME/ÇERÇEVE

- YAYBİR: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na, “yayın” ve “yayıncı” tanımını eklenmeli ve radyo-televizyon yayıncılığı “uzaktan yayın/uzaktan yayıncılık”, internet yayıncılığı ise “etkileşimli yayın/etkileşimli yayıncılık” olarak tanımlanarak kitap/dergi yayıncılığından ayrıştırılmalıdır/farklılaştırılmalıdır. “Yayın” tanımı ilim ve edebiyat eserlerinin yayılmak üzere çoğaltılmış nüshalarının yanısıra, umumun erişimine açık sayısallaştırılmış biçimlerini de kapsamalı, “yayıncı” ibaresi de tanımı da şekilde
- YAYBİR: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yer alan “fikri haklar” ibareleri “telif hakları” olarak değiştirilmelidir
- BASYAYBİR Bugünlerde yeni bir değişiklik üzerinde çalışmalar yürütülmektedir. Bu değişikliklerin amaçları şöyle sıralanabilir: *i*) Başta şahsi kullanım bedelleri olmak üzere AB mevzuatı ile uyum, *ii*) Yeni teknolojilere uyum, *iii*) İyi işleyen bir telif sistemi kurmak, *iv*) Korsanla mücadele.
- AB ile Uyum
  - BASYAYBİR: Telif mevzuatımızda haklı gerekçelerle bir dizi değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklerle özellikle AB ile uyum konusunda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ne var ki uyum amacıyla yapılan üç büyük değişikliğe rağmen bugün hâlâ FSEK'in, AB mevzuatı ile uyum sağlamayan birçok düzenlemesi bulunmaktadır. Şahsi kullanım harcı, *Editio Princeps*, kiralama ve ödünç verme, pay ve takip hakkı bunlardan sadece birkaçıdır.
  - THSGM: AB Komisyonu ile çeşitli tarihlerde yapılan görüşmeler sırasında 5846 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatın AB müktesebatıyla önemli ölçüde uyumlu ve birçok anlamda çağdaş düzenlemelerden ileri olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte mevzuatta uyum ile ilgili eksikliklerin giderilmesini teminen 2009 yılı sonu itibarıyla bir değişiklik yapılması planlanmaktadır.

BASYAYBİR ÖNERİSİ THSGM

Tasarruf yapılacak hakların konularının ayrı ayrı yazılı olarak gösterileceği yönündeki FSEK'in 52. maddesi uygulamada yayıncılar bakımından ciddi sorun teşkil etmektedir. Şöyle ki, 48. maddede mali hakların tümünden devredilebileceği veya lisansa konu olabileceği açıkça belirtildiği hâlde, 52. maddedeki anılan

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

düzenleme nedeniyle mahkemeler, tüm haklar devredilmiştir ve benzeri ifadeleri geçersiz kabul etmektedir. Bunun yerine hakların tek tek sayılması şart koşulmaktadır. Mali hakların başlıklar hâlinde sayılması mahkemelerce yine kabul görmemektedir. Açıklanan nedenlerle uygulamada yayıncılar, sözleşme hazırlamakta ciddi güçlükler yaşamaktadır. Başka bir ifadeyle, yasanın hatalı yorumu nedeniyle bu alanda bir hukuk güvenliği bulunmamaktadır.

Dolayısıyla 52. madde, yayıncıları gerçekten çok zora sokan bir maddedir ve değişmesi gerekmektedir. Bu madde aynı zamanda sürekli yargısal problemler doğmasına neden olmakta, yayınevi ile yazar arasına girmektedir. Bu nedenle maddenin ikinci cümlesinin yasadan çıkarılması gerekmektedir.

DİJİTAL YAYINCILIK VE TELİF HAKLARI

Gelişen ve yaygınlaşan dijital ağ kullanımıyla birlikte ilim ve edebiyat eserlerinin dijital formların çoğaltılması, yayılması ve umuma iletilmesi büyük bir hızla artmaktadır.

Ancak eş zamanlı olarak eserlerin sayısallaştırılmış biçimlerinin hak sahiplerinden izin alınmaksızın internet üzerinden umumun erişimine açılması ve dağıtılması yeni bir telif hakkı ihlali, dijital korsanlık olarak hızla yaygınlaşmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü Görüşü: dijital haklar –erişim, arama, veri tabanı- e-korsan, hak ihlalleri, dijital toplu hak yönetimi

Sayısal hak yönetimi dendiği zaman tek bir teknolojiye ya da bu teknolojiyi ortaya çıkaran tek bir yaklaşım açısından bahsedilemez. Sayısal hak yönetimi, çok sayıda teknolojik yöntemi ve standartlar bütünü ifade eder. Günümüzde gelişmelerinin çok başında olup pek çoğu henüz planlama ya da geliştirilme evresinde bulunmaktadır. Eserlerin sayısal ortamda bulunan içeriklerine ilişkin hakları belirleme ve kontrol edebilme kapasitesine sahip teknolojiler ve sistemler olarak tanımlanan sayısal hak yönetimi, içeriklere izinsiz erişimi ve içeriklerin izinsiz kullanımını engeller. Başka deyişle sayısal hak yönetimi bu anlamda içeriklerin dağıtım, çoğaltım ve satışının güvenli bir şekilde yapılmasına olanak veren teknoloji ya da teknolojiler şeklinde karşımıza çıkar. Sayısal hak yönetimi, fikrî mülkiyetin ve fikrî mülkiyet haklarının denetimine ve dağıtımına ilişkin iş modelleriyle, politikalarla ve hukukla birlikte düşünülmesi gereken, bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenler ve hizmetlerden kurulu bir sistemdir. Ürün güvenilirliği, kullanıcı fiyatları, kullanım şartları ve hakların süreleri sayısal hak yönetiminin tipik konularıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

Sayısal hak yönetimi yalnızca yazılımlardan oluşmaz, makineleri de içeren bir kavramdır. Sayısal hak yönetimi teknolojileri, işletim sistemleri içinde ya da bilgisayar programı yazılımlarında yer alabileceği gibi bilgisayar, cep telefonları, sabit disk ya da CD, DVD, MP3 vb. çalarların donanımlarında da bulunabilir. İster sayısal ortamda isterse bir makinenin içinde bulunsun aynı amaca hizmet eder. Telif hakkı sahiplerinin çıkarlarını korumak için eserlerin sayısal ortamda bulunan dosyalarına ulaşmak (dosyayı açma sayısı, görünebilir sayfaların sayısını denetlemek), bu dosyalarda değişiklik yapmak, dosyaları kaydetmek, paylaşmak, kopyalamak ya da yazıcıdan çıktısını almak gibi eylemleri denetler.

Fikir ve sanat eserleri hukuku bilgi işlem teknolojilerindeki gelişmelerden en yoğun şekilde etkilenen hukuk disiplini. Çünkü günümüzde eğitimden eğlenceye hemen her alanda yaratılmış olan eserler dijital ortama geçirilmekte böylece çok kolay kopyalanmaya müsait hâle gelmektedir. Dijital ortamda mevcut bir eser de fiziksel mevcudiyete haiz bir eser kadar fikir ve sanat eserleri hukukunca korunmaktadır. Sayısal hak yönetimi, doğrudan doğruya uygulamaya ilişkin önlemler alınmasına olanak verir. Hem esere erişim sürecini hem de erişim sağlandıktan sonraki eserden faydalanma süreçlerini izler ve denetler. Eserleri korumak amacıyla üretilen bu teknolojik önlemlerin ve korumaların kendileri de bizzat fikir ve sanat eserleri hukuku tarafından korunmaktadır.

5846 sayılı Kanun'da 2001, 2004 ve 2008 yıllarında yapılan değişiklikler ve eklemelerle konumuzla doğrudan ilgili hükümler ortaya çıkmıştır.

Madde 22, Çoğaltma Hakkı: Kanunun 22'inci maddesinde düzenlenen çoğaltma hakkının eserlerin internet ya da başka bir ağ üzerinde çoğaltılmasını kapsayacak denli geniş olduğunu vurgulamak gerekir. "Eserlerin aslından ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil veya tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride getirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi..." şeklinde ifade edilen kapsamın genişliği eserlerin internet üzerinden çoğaltılmasına ilişkin ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç bırakmamaktadır.

Madde 25, Kamuya İletim Hakkı: Teknolojik önlemler dendiğinde Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na ilişkin olarak belirtilmesi gereken öncelikli konu, kamuya iletim ya da umuma iletim hakkının münhasıran eser sahibine tanınmış olmasıdır. 2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle 25'inci maddeye dâhil edilen kamuya iletim hakkı taraf olduğumuz WIPO İkiz Sözleşmeleri ve mevzuatımızda gerekli değişiklikleri yapmayı taahhüt ettiğimiz AB Direktiflerinden Bilgi Toplumu Direktifiyle uyumludur. Bu maddenin önemi mevzuatımızda telif haklarının sayma yoluyla belirtilmesinden, yorum yoluyla genişletilememesinden kaynaklanmaktadır. Kamuya iletim hakkının, internet

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

ve diğer iletişim ağları üzerindeki faaliyetleri de kapsayacak nitelikte genişletilerek eser sahibine münhasır bir hak olarak tanınması, internet üzerinden yayılan eserleri koruyan teknolojik önlemlere ilişkin korumadan söz edebilmenin önkoşuludur. Bağlantılı hak sahiplerinin de münhasır bir hak olarak kamuya iletim hakkına sahip olduğunu belirtmek gerekir. Buna ilişkin düzenleme 80'inci maddede yer almaktadır.

Madde 72, Bilgisayar Programlarına İlişkin Teknolojik Önlemler: Kanunda teknolojik önlemlerin korunmasına ilişkin tek maddedir. Görüldüğü üzere yalnızca bilgisayar programlarına ilişkin hak ihlalini engellemek amacıyla getirilen teknolojilere koruma sağlanması amaçlanmaktadır. 72'inci maddenin de Bilgi Toplumu Direktifi'nin yasal olmayan ticaretin engellenmesine yönelik hükümleriyle yalnızca bilgisayar programlarıyla sınırlı olmak kaydıyla uyumlu olduğu gözlenmektedir. Teknolojik önlemleri etkisiz kılmaya yönelik program veya teknik donanımları üretmek, satmak veya kişisel kullanım amacı dışında elinde bulundurmak yasaklanmıştır. Bu fiillere ilişkin yaptırımlar yine aynı maddede belirtilmektedir. Buna göre teknolojik önlemleri üreten, satan veya kişisel kullanım amacı dışında elinde bulunduran kişiler hakkında 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası hükmolünür.

Bu düzenlemede dikkatimizi çeken iki nokta vardır: Bunlardan ilki teknolojik önlemi etkisiz kılmaya yönelik program veya teknik donanımları kişisel kullanım amacıyla elde bulundurmanın suç teşkil etmeyeceği, diğeri de “kişisel kullanım dışında” bir sebebin, Direktif'te yer alan “ticari amaçla” elde bulundurma sebebinden daha geniş bir alanı kapsayabileceği hususudur. İlk unsur Kanun'da yer alan telif hakları istisnalarıyla birlikte düşünüldüğünde bir anlam ifade etmektedir. Teknolojik önlemi etkisiz kılma yetkisini haiz kişilerce başka deyişle eser sahibi ya da bağlantılı hak sahibince izin verilmiş kişilerce ve kanun'da öngörülen hâllerde teknolojik korumaların dolanılmasına yarayan araçları kişisel amaçlı olarak elde bulundurmak suç teşkil etmeyecektir.

Ek Madde 4, Hak Yönetim Bilgisi: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nca korunan tüm eserlerde kullanılan teknolojik koruma sistemlerine ilişkin genelle-yici bir hüküm barındıran tek düzenlemedir. 2001 yılında Kanun'a dâhil edilen bu maddede teknolojik koruma sistemlerinin tamamına ilişkin bir koruma bulunmamaktadır. Yalnızca esere ait metadata içeren hak yönetim bilgisinin bulunduğu belirtilmiştir. Yine Bilgi Toplumu Direktifi'nin ilgili maddesiyle uyumlu olarak korunan hak yönetim bilgileri, eserin kendisine eklenmiş olarak eser nüshalarının üzerinde bulunabileceği gibi eserin kamuya arzı sırasında ortaya çıkan bilgiler şeklinde de olabilir. Buradan hareketle hak yönetim bilgisinin mutlaka eser üzerinde görünür nitelikte bulunması şartının aranmayacağını

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

söylemek mümkündür. Bu düzenleme aynı zamanda WIPO İkiz Sözleşmeleri ile de uyumludur.

Ek Madde 4'ün bu ilk fıkrasına ilişkin olarak belirtilmesi gereken diğer bir unsur bu konuda uygulanacak yaptırımlardır. Kanun'un 71'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan düzenlemeye göre hak yönetim bilgilerini yetkisiz olarak değiştiren ya da kaldıran, hak yönetim bilgileri değiştirilmiş olan eserleri ya da kopyalarını izinsiz olarak satan, ithal eden, dağıtan, yayımlayan ya da topluma ileten kişiler, 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilir.

Ek Madde 4'ün ikinci fıkrası 2004 tarihinde Kanun'a dâhil edilmiştir. Bu değişiklikte servis ve içerik sağlayıcıların sorumluluğu düzenlenmiştir. Buna göre "Dijital iletim de dâhil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla servis ve bilgi içerik sağlayıcılar tarafından eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanun'da tanınmış haklarının ihlali halinde, hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlale konu eserler içerikten çıkarılır." Fıkranın devamında hakları ihlal edilen gerçek ya da tüzel kişilerin haklarının takibi için izlemesi gereken yol hakkında düzenlemeler gelmektedir. Bu fıkra ile ilişkin yaptırımlar, birinci fıkradakine benzer şekilde 71'inci maddede yer alır. Buna göre "... bu Kanun'da tanınmış hakları ihlal etmeye devam eden bilgi içerik sağlayıcılar hakkında" da 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına hükmolunmaktadır. Bu düzenlemeyle ilgili olarak servis sağlayıcıdan milyonlarca içerik hakkında bilgi sahibi olmasının beklenmemesi gerektiği, aksi halde servis sağlayıcının potansiyel bir suçlu olarak görülebileceği yönünde eleştiriler yapılmaktadır. Ancak anılan düzenleme, ek 4'üncü maddede getirilen "hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlale konu eserler içerikten çıkarılır" ifadesiyle birlikte düşünüldüğünde servis sağlayıcıların yükümlülüğü daha iyi anlaşılabilir.

Tarafı olduğumuz WIPO İkiz Sözleşmelerinde taraf ülkelerin "eser sahiplerince kullanılan etkin teknolojik yöntemlerin etkisiz hâle getirilmesine karşı uygun yasal koruma ve etkin yaptırımlar öngörmesi" hüküm altına alınmıştır. Kanun'da her ne kadar esere erişimi ve eserin kopyalanmasını denetleyen teknolojik korumalara ilişkin herhangi bir hüküm düzenlenmemiş olsa da 25'inci maddede "kamuya iletim hakkı"nın düzenlenmiş olması, 22'inci maddede yer alan çoğaltma hakkının dijital aktarım ve dijital kopyaları da kapsamı ve genel olarak Bern Konvansiyonu'yla uyumlu bir telif hakları hukukunun varlığı teknolojik önlemlere ilişkin asgari korumanın mevcudiyeti açısından sıralanabilecek olan unsurlardır. Başka deyişle teknolojik önlemin ekkisizleştirilmesi herhangi bir istisna kapsamında değerlendirilmiyorsa, eser sahibinin mali ve manevi haklarının ihlaline yol açacağından, kanuna aykırılık teşkil edecek ve yaptırımlara maruz kalacaktır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Genel Müdürlüğümüzün yürütmüş olduğu AB Eşleştirme Projesi sonucunda da teknolojik korumalarla ilgili düzenlemelerin de bulunacağı yeni bir kanun değişikliğine ilişkin taslak metin hazırlanmıştır. Bu taslak metinde sayısal hak yönetimine ilişkin olarak mevcut dağınıklığın ve dengesizliğin giderilmesini hedefleyen bir sistematığın oluşturulması önem verilen bir husustur.

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Komisyon raporuyla ilgili görüş alalım.

Metin CELAL: Ben bir hususu çok merak ettim. Çünkü bu kurultay toplanmadan önce biz meslek birlikleri olarak birçok konuda Bakanlık Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğüyle aynı görüşteyiz. Ben burada şerhleri görüyorum. Aynı görüşte olduğumuzu zannettiğimiz konularda şerh konmuş. Görüş mü değişti yoksa temsilciler farklı bir bakış açılarındalar mı?

Tuğrul PAŞAOĞLU: Bakanlık temsilcileri bu konularda çekimser durup görüş belirtmemişlerdir. Telif hakları konusunda Bakanlık temsilcilerinden görüş almamızda yarar vardır diye düşünüyorum.

Koray SEÇKİN: Bandrolün ihtiyari olmasıyla bandrolün kaldırılması arasında ben bir fark olmadığını düşünüyorum. İhtiyari dediğimiz zaman yazar zayıf durumda. Biz tüccarız, bu bizim mesleğimiz bu yazarın mesleği değil. Bu yazarın ekstra yaptığı bir şey olduğu için yazar burada zayıf durumda. Dolayısıyla devlet bu kanunu bu şekilde çıkarırken yazarı da korumak istiyor. Malesef sektörümüzde hiç istemesek de çürük elmalar da var. Mesela yayıncı, yazarla 1000 tane basım üzerine anlaşma yapıyor ama 2000, 3000 basıp burada telifi kaçırıyor. Bence sektör bunlara karşı duruşunu sergilemeli. Herkes şeffaf bir şekilde çalışsın. Yazarına hesap verebilir durumda olsun. Bu, eser sahibiyile yayıncı arasındaki ilişkiyi düzenlemek açısından önemli. Bunu kaldırdınız mı yayıncı ne yaparsa yazar hiçbir kontrol yapamayacaktır.

Diğer taraftan bandrolün sokaktaki korsanla mücadelede başarısız olduğuyla ilgili bazı görüşler var. Ben buna da katılmıyorum. Eğer bandrol olmasaydı sokaktaki korsan bunun 3-5 katı olurdu. Mevcut bandrol sisteminin eksikleri vardır. Ama yerine daha iyi bir sistem konmadığı sürece kaldırılması sokaktaki korsanın ucunun kaçırılması anlamına gelir. Buna yönelik olarak emniyette, yargıda, meslek birliklerinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda yıllardır ciddi çalışmalar yürütülüyor. Bu çalışmalar sonucunda bandrolün ihtiyari olması her şeyin çöpe atılması anlamına gelecektir. Ayrıca bandrol, yayımlama özgürlüğü-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
2. KOMİSYON: YAYIMLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ - TELİF HAKLARI

nü kısıtlıyor ve maliyetli deniyor. 1,5 kuruşun komik bir maliyet olduğunu düşündüğümü ve bu gerekçelere katılmadığımı söylemek istiyorum.

M. Şerif ONARAN: Zaten Sektörel Yapı Komisyonu'nun raporu hazırlanırken bu konu (bandrol) karara bağlandı. Buna göre de bandrol uygulaması kalıyor. Ancak bu bandrol paralarından bir kısmının bazı kuruluşlara aktarılmasının yararı olacağı kanısındayım. Bunu değerlendirmek yararlı olacaktır.

Mehmet MORALI: Kitap Çevirmenleri Meslek Birliğinin şimdiye kadarki faaliyetleri içinde basın sayısına bağlı olarak hak ihlallerinin halinde bizim elimizdeki en güçlü silah bandrol kayıtlarıdır. Bandrolün kalkmasıyla piyasadaki en mağdur unsur olan çevirmenlerin haklarının takibi çok çok zorlaşacaktır. Bunun için meslek birliklerince bandrolün kaldırılmaması gerektiğini düşünüyoruz. Ayrıca bandrol verme işinin de meslek birliklerince yapılmasının hem veri tabanına ulaşmada kolaylık açısından hem de uygulamadaki birtakım endişelerin kalkması açısından uygun olacağını düşünüyoruz.

Tuğrul PAŞAOĞLU: Burada 2 sorun var. 1- Korsan Sorunu 2- Kaçak Sorunu.

Korsan sorunu, eser sahiplerinin yayınlarının eser sahibinden izinsiz olarak basılmasıdır. Kaçak sorunu ise tarafların aralarında yaptıkları sözleşmeye rağmen basılması gereken sayının dışında daha fazla sayıda kitap basılmasıdır.

İsmet YILMAZ: Bandrolün kaldırılmaması maddesini oylamaya sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

Bandrolün meslek birliklerince verilmesini oylamaya sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

Üçüncüsü kişisel kopyalama harcının da büyük oranda meslek birliklerine aktarılmasını oylarınıza sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

3. Komisyon: YAYINCILIKTA DEVLETİN ROLÜ

ÜYELER

Aytekin YILMAZ	Başkan	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü
Ebubekir ERDEM	Başkan Yardımcısı	Erdem Yayınları
Metin Celâl ZEYİNİOĞLU	Üye	Parantez Yayınları
Süha SALAN	Üye	Salan-TYB
Murat GÜLTEKİNGİL	Üye	İletişim
Üner KARABIYIK	Üye	Üner Yayınları
Mehtap ÇAYIRLI ORAY	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Nevzat BAYHAN	Üye	İBB Kültür A.Ş
Aziz ZEREN	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanı
Ali KARAÇALI	Üye	Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Sekreteri
Ahmet İYİOLDU	Üye	Ötüken
Mehmet ATAY	Üye	Neşriyat Yayınları
Mustafa NEMUTLU	Üye	Mutlu Yayınları

Yayıncılıkta Devletin Rolü Komisyonu

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
3. KOMİSYON: YAYINCILIKTA DEVLETİN ROLÜ VE DEVLET YAYINCILIĞI

İsmet YILMAZ: Üçüncü komisyonun raporunu okumak üzere raportörü Metin Celal'i davet ediyorum.

*Yayıncılıkta Devletin Rolü ve Devlet Yayıncılığı
Komisyon Raportörü Metin Celal Zeynoğlu*

**YAYINCILIKTA DEVLETİN ROLÜ VE DEVLET YAYINCILIĞI
KOMİSYONU RAPORU**

1. GİRİŞ

Devletin ana görevi,

Yayıncılığın işlemesine uygun hukuki altyapıyı oluşturmak, sektörün gelişimini kolaylaştırmak ve sektörü meydana getiren unsurların uyumlu bir şekilde işlemesine uygun ortam oluşturmaktır. Ayrıca ülkenin kültürel gelişmesi ile Türk kültür ve sanat eserlerinin yurt dışına açılımını sağlamaktır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

2. DEVLETİN YAYINCILIK SEKTÖRÜNE YAKLAŞIMI VE YAYIN POLİTİKASI

Öneriler

Devlet yayıncılık sektörünü olumsuz etkileyen ve gelişme ortamını yok eden uygulamalarla sektöre müdahale ve kontrol politikalarından vazgeçmeli, okuma kültürünü geliştirici önlemler almalı ayrıca diğer sektörler gibi yayıncılığı da desteklemeli, gelişmesi ve çağdaş dünya yayıncıları ile rekabet edebilecek güce ulaşmasını sağlayacak tedbirleri almalıdır. Türkiye çapında okuma kültürünü yaygınlaştıracak ve kitap okuma alışkanlığını artıracak genel kampanyaların düzenlenmesi sağlanmalıdır.

3. DEVLETİN YARATTIĞI HAKSIZ REKABET

Öneriler

Kamu kurum ve kuruluşları özel yayınevlerinin kolaylıkla yayımlayabileceği kitapları yayımlamamalı, sadece kendi ihtiyaçlarına yönelik yayıncılık yapmalıdır. Genel ilke olarak da kamu yayınları tam maliyet fiyatlandırması veya sabit taban fiyat uygulaması ile sunulmalıdır.

4. KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ YAYINCILIĞI

Öneriler

Kamu yayıncılığı özel yayın sektörünün rakibi olmaktan çıkmalı ve asli görevi olan yardımcı, kolaylaştırıcı misyonu üstlenmeye başlamalıdır. Devletin yayın üretim işinden elini çekmesi ve bu alanın özel sektöre bırakılması hem kaynak israfını önleyecek hem de yayın kalitesini yükseltecektir. Bu tür yayınlar için matbaa ve özel birimler kurmak yerine yayınevleri ile işbirliğine gidilmelidir. Kamu kuruluşları halka ve kitap piyasasına sunulacak kitaplarda kendi ihtiyacı kadarını alıp diğer kısmını da yayınevleri kanalı ile piyasaya verebilirler.

5. DEVLETİN YAYINCILIK SEKTÖRÜNÜ ETKİLEYEN UYGULAMALARI

Öneriler

Devlet kültürel gelişimi ve kütüphaneleri geliştirici önlemler almalı, yayıncılık sektörünü ilgilendiren konuları ilgili bakanlıkların ve sektörün katılımıyla ele almalı, özellikle de kültürel gelişimin altyapısını oluşturması nedeniyle bakanlık-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
3. KOMİSYON: YAYINCILIKTA DEVLETİN ROLÜ VE DEVLET YAYINCILIĞI

lar, yayıncılık sektörünü olumsuz etkileyen uygulamalarını, sektörün ve ülkenin ihtiyaçlarını gözönüne alarak yeniden düzenlemelidir.

İhtiyaçları karşılayacak yeni bir Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hazırlanmalıdır. Korsanla mücadelede uygulayıcı bakanlıklar daha etkin olmalıdır.

Öğrencilere ücretsiz ders kitabı verilmesine sosyal adalet anlayışı çerçevesinde devam edilmelidir. Ancak Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi bu uygulama sırasında yayıncıyı, dağıtımçıyı, kitapçıyı mağdur etmeyecek çözümler de üretilmelidir.

Vergilendirmede kitabın bir kültür ürünü olduğu gözardı edilmemelidir. Yayıncılık bir sektör olarak kabul edilmeli ve reel sektör olarak tanımlanmalıdır.

Türk edebiyat, sanat, kültür ve bilim eserlerinin yurtdışında desteklenmesine devam edilmelidir.

6. YEREL YÖNETİMLERİN YAYINCILIĞI

Öneriler

Yerel yönetimler, bölgelerine ilişkin araştırma, derleme vb. yayınlar yapabilir ancak yayımlayacakları kitapları yayınevleri ile işbirliği yaparak yayınlamalıdır. Ayrıca yerel yönetimlerin kütüphaneler açması gerekli ve önemlidir.

7. YÖK YASASI VE UYGULAMALARA YANSIMASI

Öneriler

Üniversitelerde ders kitapları ile eğitim özendirilmeli, üniversitelerde fikrî haklara zarar verecek iş ve eylemler engellenmeli, üniversite yayıncılığında öğrencilerin ihtiyacına yönelik ders kitabı ve akademik yayın yapılması özendirilmeli, öğretim üyelerinin eser verebilmeleri ve bastırabilmeleri için gerekli tedbirler alınmalı, bu konuda uygulamada ortaya çıkan aksaklıklar giderilmeli veya YÖK Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

8. DEVLET-SEKTÖR İŞBİRLİĞİYLE ORTAK ÇATI OLUŞTURULMASI

Öneriler

Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde, yayıncılık için ulusal bir politika oluşturup uygulayacak ve yayıncılar, yazarlar, çevirmenler, kütüphaneciler ve

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

kitapçıların temsil edileceği bir kurum kurulmasıyla, yayıncılık politikasının hedefleri doğrultusunda (okuma alışkanlığını artırmak, yayıncılığı güçlendirmek, yayıncılığın dünyaya açılımını sağlamak vb.) çalışmalar yapması sağlanabilir.

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Komisyon raporu ile ilgili görüşleri alalım.

M. Şerif ONARAN: Korsan, yayınevlerinin düşmanıdır. Başarılı bir kitap çıktığı zaman siz ne yaparsanız yayın korsanı engelleyemezsiniz. Bandrol yine de korsanın takibini mümkün kılıyor. Eğer bandrol kalkarsa korsanı takip etmek hiçbir şekilde mümkün olmayacaktır.

Melike GÜNYÜZ: Bandrolün ihtiyari olması ile ilgili görüş belirtmek istedim. Satış üzerinden telif ödenen eserlerde bandrol alınması gerçekten de gereklidir. Ama eğitim yayıncılığında sektörde çok önemli bir pazarı, kitap sayısını kapsayan bir alandır. Eseri aslında bütün yayın haklarını ödeyerek çok miktarda basıyorsunuz. Dolayısıyla bunların yazarla ilişkisi kalmıyor. Yayımcıya ait bir ürün hâline geliyor ve bunların hepsine bandrol ödüyorsunuz. Bu da çok ciddi bir kaynak israfıdır. İhtiyari olması bu anlamda gereklidir. Yoksa elbetteki çevirmenin ve yazarın hakkının korunması açısından bandrol alınması gereklidir.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
3. KOMİSYON: YAYINCILIKTA DEVLETİN ROLÜ VE DEVLET YAYINCILIĞI

Ahmet İYİOLDU: Bandrolün mademki ihtiyari olması da söz konusu değil. Bandrol kaynaklarının hiçbir şekilde kitap sektöründe kullanıldığını görmedik. Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü daha çok sinema sektöründe bu kaynağı kullanıyor. Bu gelirlerin kitap sektöründe kullanılmasını istiyoruz.

Aytekin YILMAZ: Biz komisyon raporunu hazırlarken bandrol konusunu seçenekli olsun demiştik ancak nihai kararda diğer komisyonlarla da uyumlu olarak da bu bandrolün ihtiyari olması seçeneğini çıkardık. Bilgi vermek istedim.

İsmet YILMAZ: Üçüncü komisyonun raporunu bu hâliyle oylamaya sunuyorum. Oy çoğunluğuyla kabul edilmiştir.

4. Komisyon: ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI

ÜYELER

Necdet NEYDİM	Başkan	ÇİKEDAD, Çocuk ve İlkgençlik Kültürü Araştırmaları Derneği
Melike GÜNYÜZ	Üye	Erdem Yayınları
Mine SOYSAL	Üye	Günışığı
Biray ÜSTÜNER	Üye	Bilgi Yayınevi
Ebru MUSAOĞLU	Üye	Kök Yayıncılık
Serpil URAL	Üye	Yazar
Sevim AK	Üye	Yazar
Aytül AKAL	Üye	Yazar
Müren BEYKAN	Üye	Çevirmen
Nur İÇÖZÜ	Üye	ÇGYD, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği
İlke AYKANAT	Üye	Türkiye Eğitim Yayıncıları Derneği
Hüseyin VURAL	Üye	Meslek Birliği
Mustafa DOĞRU	Üye	BASYAYBİR
Zübeyir YILMAZ	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısı
Zekeriya KAYA	Üye	Ankara Üniversitesi
Ramazan SIKI	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Fazilet ÖZLÜK	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Çağrı GÜREL	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı
Oya ABACI	Üye	Marmara Üniversitesi

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
4. KOMİSYON: ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI

Çocuk ve Gençlik Kitapları Yayıncılığı Komisyonu

İsmet YILMAZ: Dördüncü Komisyonun raporunu okumak üzere Necdet NEYDİM'i davet ediyorum.

*Çocuk ve Gençlik Kitapları Yayıncılığı
Komisyon Başkanı Necdet Neydim*

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI KOMİSYON RAPORU

Katılanlar: Necdet Neydim, Nur İöz, Sevim Ak, Müren Beykan, Mine Soy-
sal, Melike Gnyz

1. Çocuk ve gençlik edebiyatı kavramlarının son yıllarda katettiği aşamanın ve bugününün tespiti
2. Nitelikli çocuk ve gençlik kitaplarının yapılması için yayınevlerine düşen önemli roller
3. Yayıncı, editör, yazar, çizer, grafiker gibi mesleklerin bu alandaki uzmanlaşmasının sağlanması
4. Çocuğa görelilik kavramı ve yaş grubu ayrımlarının yeniden yorumlanması ve ifadesi
5. Devletin çocuk ve gençlik kitapları yayıncılığını ticari bir alan olarak değil, toplumsal gelişimin temel sorumluluk alanlarından biri olarak öncelikle gözetmesinin ve desteklemesinin sağlanması (vergilendirme, fotokopi yasağının işletilmesi, fuar katılımları, tanıtım vb)
6. Günümüz çocuğunun okuma gereksinimlerine uygun, farklı zevklere seslenen, farklı temalar ve içeriklerde kitaplar yayımlamalı
7. Kitap ve okuma eyleminin hiçbir biçim ve nedenle ceza unsuru olmaması, kullanılmaması, bunun ceza sisteminden çıkarılması ya da daha uygun bir tanımla kullanılmasının sağlanması
8. Eğitime yönelik (bilgilendirici, didaktik) yayınlarla edebiyat estetik değer taşıyan kitaplarının ayrı alanlar olduğu net olarak anlaşılmalı
9. Edebiyat kitaplarını çocuğun hayata dokunmasını; kendini hayatın içinde özneleştirmesini, özgüven sahibi olmasını kolaylaştıran önemli köprüler olarak tanımlanmasını sağlamak
10. Çocukların ve gençlerin kitaplara ulaşma, edinme, okumayı deneme, sevmeye ya da reddetmeye (kendi öznel alanında) hakkı tanımlanmalı
11. Halk kütüphanelerinin çağdaş merkezler halinde organize edilmesi ve toplumsal yaşamda özellikle çocuklar için cazibe merkezi olmasının sağlanması [(9) Kütüphaneler ve Derlemeler Komisyonu'nun dikkatine]

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
4. KOMİSYON: ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI

12. Okul ve sınıf kütüphanelerinin fiziki koşullarının iyileştirilmesi, işleyişinin modernleştirilmesi, derlemesinin zenginleştirilmesi, çeşitliliği ve güncelliği bakımından geliştirilmesi. Yatılı okul kütüphanelerinin bulunduğu yerleşime açık hizmet sunan geniş katımlı merkezler olarak planlanmasının sağlanması
13. Her yerleşimde yeterli sayıda kitabeveleri açılması ve yaşatılması için yerel yönetimlerin sorumluluk almasının teşviği sağlanmalı
14. Sosyal yaşam için önemli ortak alanlarda (kültür-sanat merkezleri, eğlence ve alışveriş merkezleri vb) kütüphaneler ve kitapla buluşmayı sağlayan alanlar kurulması özendirilmeli, zorunlu tutulmalı
15. Eğitiminin kitaplara ilişkin öğrenciyle iletişim yolları ve yöntemlerinin yeniden yorumlanması, biçimlenmesi
16. Üniversitelerde çocuk ve gençlik kitapları alanında akademik programların artırılması, geliştirilmesi; eğitim fakültelerindeki ilgili derslere ağırlık verilmesi; ilgili anabilim dallarının kurulması, enstitü ve araştırma merkezlerinin açılması
17. MEB ve STK'ların işbirliğiyle çocuk ve gençlik kitapları üzerine sertifika programları gerçekleştirilmesi; böylelikle öğretmenlerin bu alanda hizmet içi eğitimlerinin ve teşviklerinin sağlanması
18. Çocuk ve gençlik kitapları alanında zorunluluk doğuran ya da kesin sınırlar içeren, dayatılmış listeler eğitimde sakıncalıdır. Bu nedenle çocuğa görelilik açısından sorunlar taşıyan ve oluşturulan metinler (uyarlama ve çeviri) açısından çağdaş edebiyat estetik değerler içermeyen, ayrıca çocuğa ve öğretmene seçim olanağı ve özgürlüğü bırakmayan 100 Temel Eser Uygulaması'na da hemen son verilmelidir.
19. Yasak savma ya da aşırı zorlama biçiminde işleyen okuma saati uygulaması terk edilmeli, yerine birlikte yaratıcı okuma etkinlikleri geliştirilmeli, uygulamaya konmalı. Okumayı sevdiren, özendiren yaratıcı projeler örneklenmeli
20. Talim Terbiye Kurulu gibi çeşitli komisyonlarda çalışanların alanın uzmanı olması talep edilmeli
21. Sınavlarda başarı oranının yükselmesinde okuma kültürünün artan rolünün vurgulanması
22. Çocuk ve gençlik kitapları konusunda kamuoyunun bilinçlenmesini, bilgilenmesini, merak uyandırmasını sağlayacak şekilde, televizyon ve

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- radio kanallarında kitap okumayı özendiren programlar düzenlenmeli, ödüller ve yarışmalar özendirilmeli
23. Dünya Çocuk Kitapları Haftasının (Kasım'ın ikinci haftası) yurt genelinde kutlanması ve anlamlı bir içerik kazandırılarak kamuoyuna yansıtılması
  24. Başka dillere çeviri desteklenirken TEDA'nın doğru ve etkin kullanımının sağlanması
  25. Bilişim teknolojilerinden yararlanılmalı
  26. Ders kitaplarına alıntılanacak çocuk edebiyatı metinlerinin çağdaş kitaplardan seçilmesi; eğitimin temel amaçlarıyla bağlantılı olmasının yanında çocuk gerçekliğine de uygun olmasının gözetilmesi
  27. Çocuk dergileri konusu (7) Süreli Yayınlar Komisyonu tarafından ayrıca dikkate alınmalı, değerlendirilmelidir.
  28. Alan yayıncılığımızın özellikle 1 (sektörel yapı), 2 (yayımlama özgürlüğü ve fikri haklar), 3 (devletin rolü), 8 (satış-pazarlama), 10 (dünyaya açılım) ve 11 (çeviri politikaları) gibi sektörün ortak meselelerini inceleyen komisyonlarla çakıştığını; Çocukların ve gençlerin kitap seçme ve okuma hakkı, özgürlüklerinin (2. Komisyonla ortak) ilk kez açıklıkla belirmemesi için kongrede somut kararlar alınacağını belirttim.

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Raporla ilgili görüşleri alalım.

Muharrem KAŞITOĞLU: Raporla 100 Temel Uygulaması'nın kaldırılması önerilmiş. Ben buna katılmıyorum. Bence bu uygulamanın çok daha genişletilerek ve nitelik kazandırılarak devam ettirilmesini ve bu konuda Millî Eğitim Bakanlığının desteğinin daha da artırılması gerektiğini düşünüyorum.

Ali Fuat KARTAL: Raporla 4. maddede sınıf kütüphanelerinden bahsediliyor. Biz kütüphaneciler olarak okul kütüphanelerini, sınıf kütüphaneleri değil sınıf kitaplıkları olarak düşünüyoruz. Bu ifadenin düzeltilmesini istiyoruz.

Sedat SEVER: Benim 2 somut önerim var. İlki 6. maddede çocuklarımıza okuma kültürü kazandırma sürecinde genellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere denmiş. Çok iyi biliyoruz ki üniversitelerin temel işlevi özellikle okuma kültürü kazandırma sürecinde araştırma

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
4. KOMİSYON: ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI YAYINCILIĞI

üretmektir. Onun için özellikle bu kısımda üniversitelerinde anılmasını istiyoruz. 2. önerim de çocukların 1 yaşından başlayarak görsel okur-yazar kılınması için nitelikli sanatçı duyarlılığıyla kurgulanmış yapıtların oluşturulması temel ilke olarak benimsenmeli. Burada anne babaya, eğitimcilere ve yayıncılara büyük sorumluluk düştüğü anımsatılmalı. Yani 7 yaşına değin itelenmiş, ötelenmiş bir okur-yazarlık eylemi için çok geç kalınmış olur.

Necdet NEYDİM: 100 Temel Eser Uygulaması'na 2004 yılında başlanmıştır. Bu uygulama başladığından beri Yayıncılar Birliği bu uygulamanın çok sakıncalar yaratacağıyla ilgili basın toplantısı yapılmıştır. Bilgi Üniversitesi'nde yapılan iki yayıncılık kongresinde de yine bu uygulamanın sakıncaları tartışılmış ve kaldırılması kararı saptanmıştır. Geçen yıl eğitim yayıncılığının yaptığı Millî Eğitim ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın da katıldığı toplantıda yine 100 Temel Eser Uygulaması'nın sakıncalar yarattığı saptanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sayfası dâhil olmak üzere İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinin web sayfalarında bu 100 Temel Eser zorunlu okuma listesi olarak anılmaktadır. Zorunlu dediğimiz bu listelerde öğretmenler bu kitapların dışına çıkmamakta ve çağdaş çocuk edebiyatının gelişmesini de engellemektedir. Bu çerçeveden ışığında komisyonun düşüncesini özellikle altını çizerek vurguladım.

Aziz ZEREN: Bu 100 Temel Eser Uygulaması zorunlu liste değildir. Bu eserler tavsiye edilebilen seçilmiş eserlerdir. Yani öğretmenlerimiz rahatlıkla bu listeleri tavsiye edebilirler.

Cengiz AVCILAR: Ücretsiz ders kitaplarından sonra zaten kapanmakta olan kitabevleri ve dağıtıcıları için bu 100 Temel Eser Uygulaması bence faydalı olmuştur. Bu noktada bu uygulamanın kaldırılmasının değil artırılmasının daha doğru olacağını düşünüyorum.

Betül PARLAK: 100 Temel Eser, piyasaya çok önemli bir ivme kazandırmıştır. Ama piyasadaki ürünlerin birçoğunun kalitesi çok kötü durumdadır. Okuma uğraşını sınırlayan listeler çok doğru bir uygulama değil o yüzden tavsiye listeleri demek daha doğrudur. Ama ürünlerin kalitelerinin kötü olması çocuklara yarardan çok zarar getirir. Bu temel eserlerin çok büyük bir bölümü Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca yayımlanmıştır. Yayımcılar devlet yayın sektöründen elini çeksın diyorlar. Fakat devlet, şu anda çevirilerine sahip çıksın, dürüst yayıncılara telifini versin ve hiç olmasa bu çeviriler piyasada dolasın.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Serhat BAYSAN: Bilgi Üniversitesinde yapılan yayıncılık kongresinde bu konu tartışılmıştır. Bu tartışmalarda bu uygulamanın yapılan hatalardan arındırılarak ve sektör açısından yararı gözetilerek devam etmesi kararına varılmıştı.

Çağrı GÜREL: 100 Temel Eser Uygulaması için komisyon raporunda yer alan bu uygulamadan vazgeçilmesi ifadesi yerine bu uygulamanın düzenlenmesi ifadesinin uygun olmasını istiyoruz.

Nazmi KÜLEKÇİ: Bir konuya açıklık getirmek isterim. Millî Eğitim Bakanlığının web sayfalarında bu uygulamayla ilgili herhangi bir zorunluluk ifadesi kullanılmamıştır.

Necdet NEYDİM: 100 Temel Eser Uygulaması tavsiye listesi gibi görülse de algılamada durum böyle değildir. Millî Eğitim Bakanlığı müfettişlerini okullara gönderdiğinde bu kitapların okutulup okutulmadığını denetliyorsa bu dolaylı bir zorunluluktur. Biz burada bu kitapların okutulmamasını söylemiyoruz. Ama bu tip bir zorunluluk olmamasını istiyoruz. Zaten bundan önce de Talim ve Terbiye Kurulu birçok kitabı tavsiye listesi olarak belirliyordu.

İsmet YILMAZ: Raporu “100 Temel Eser Uygulamasından vazgeçilmelidir.” ifadesi ile oylarınıza sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI

5. Komisyon: EĞİTİM YAYINCILIĞI

ÜYELER

Niyazi ŞİMŞEK	Başkan	Türkiye Yayıncılar Birliği 2. Bşk.
Celal MUSAOĞLU	Başkan Yardımcısı	Türkiye Eğitim Yayıncıları Derneği
Çetin TÜZÜNER	Üye	Türkiye Yayıncılar Birliği Bşk.
Erdal ÇALIŞ	Üye	Uğur Yayıncılık
Faruk KARACA	Üye	Paşa Yayınları
Ali CAN	Üye	Dayanışma Yayınları
H.Metin YILDIZ	Üye	Yazar
Mavisel YENER	Üye	ÇGYD, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği
İsa AYKANAT	Üye	TUDEM Yayınları
Ünsal GÜNDOĞAN	Üye	Türkiye Eğitim Yayıncıları Derneği Başkanı
Muhsin ÇETİN	Üye	Türkiye Yayıncılar Birliği
Namık SÖNMEZ	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
Mehmet DEMİROĞLU	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı
Abdülmuttalip ÇETİN	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü
Prof.Dr.Sedat SEVER	Üye	Ankara Üniversitesi
Neyyir KALAYCIOĞLU	Üye	Eğitim Reformu Girişimi
Nahide YILMAZ	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü
Nazmi KÜLEKÇİ	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
Hakkı KAPUSUZ	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Hale BACAĞOĞLU	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Münir DEDEOĞLU	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
Hatice YALÇIN	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Şemsettin KAVAS	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Eğitim Yayıncılığı Komisyonu

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI

İsmet YILMAZ: Beşinci komisyonun raporunu okumak üzere komisyon başkanı Niyazi ŞİMŞEK’i davet ediyorum.

Eğitim Yayıncılığı Komisyon Başkanı Niyazi Şimşek

EĞİTİM YAYINCILIĞI KOMİSYONU RAPORU

Toplumun değer yargıları ile bilgi, beceri ve kültür birikimlerinin yeni kuşaklara aktarılması, bu amaçla okullarda ve diğer eğitim kurumlarında sürdürülen öğretim ve yetiştirme etkinliklerinin tümü *eğitim yayıncılığı* içerisinde değerlendirilmiştir. Eğitim ve öğretim yoluyla birey zihnî, bedenî, duygusal ve sosyal yeteneklerini ve davranışlarını doğru bir şekilde geliştirirken yeni bilgi, beceri ve davranışlar da kazanır.

Akılcı, gerçekçi, bilimsel, yeniliklere açık, çağdaş ve fırsat eşitliğine dayalı bir eğitimin kişilere doğru ve zamanında verilmesinin en önemli taraflarından biri de hiç kuşkusuz yayıncılık sektörüdür. Yayıncılık sektörü çok çeşitli alanlarda yayınlar yapmakta, bilgi üretiminin hızla çoğaldığı ve çeşitlendiği çağımızda hemen her konuda yapılan yayın sayısı ve çeşidi de doğal olarak artmaktadır. Bu sektörün en önemli alanlarından birisi, belki de en önemlisi *eğitim yayıncılığıdır*.

5. Ulusal Yayın Kongresi’nin genelde yayıncılık özelde ise eğitim yayıncılığı alanında ülkemiz politikasının belirlenmesi için önemli bir zemin oluşturması dileğimizdir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

1. DERS KİTABI YAYINCILIĞI

1.1 PROGRAMLARIN HAZIRLANMASI

Mevcut Durum ve Sorunlar

Millî Eğitim Bakanlığı 2004'te ilköğretim programlarını, hemen ardından 2005'ten itibaren de ortaöğretim programlarını değiştirmiştir. Bu durumun doğal sonucu olarak ders kitapları, yardımcı kitaplar ve eğitim materyallerinin yenilenmesi ihtiyacı doğmuştur. Program değişikliklerinin kısa bir süreye sığdırılması yarıyapınevlerini ekonomik yönden zor durumda bırakmıştır.

Yeni programların hazırlanması aşamasında daha önce yapılan program geliştirme çalışmalarının yeterince dikkate alınmadığı görülmüştür (1998 Hayat Bilgisi ve 2004 Fen Bilgisi Programları vb.)

Program hazırlık ve uygulama süreçleri genel olarak Millî Eğitim Bakanlığının tek belirleyici olduğu, kısmen üniversitelerin katıldığı, ancak sivil toplum örgütlerinin, yayıncının, yazarın, öğretmenin program çalışmalarına fazlaca katılmadığı süreçler olarak gelişmiştir.

Yeni öğretim programlarının hazırlanması ve uygulamaya konulması kısa bir zaman dilimine sığdırılmıştır. Yeterli ve geniş bir tartışma ortamı hazırlanıp ortak görüş oluşturma sağlanamamıştır.

AB ülkelerinde pilot uygulama ve program iyileştirme süresi beş yıla kadar uzayabilirken (68 programları bizde de 5 yıl süreyle denenmiştir.) bizde bu süre 1 yıl ile sınırlı kalmıştır.

Pilot uygulama sürecinde gerekli değerlendirme ve düzeltmeler yapılmadan ders kitaplarının yazdırılmasına, kaynak kitapların hazırlanmasına başlanmıştır. Süreçten beklenen verim alınmadığı için de programlarda ve ders kitaplarında sürekli değişiklikler yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Çözüm Önerileri

Yeni programların hazırlık süreçleri daha objektif ve şeffaf olmalı, program hazırlama sürecinde tüm ilgili tarafların katılımı sağlanmalıdır.

- Öğretim programlarının hazırlık sürecinde daha fazla paydaşın görüşleri alınmalıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI

- Öğretim programları değiştiğinde, eğitim yayıncılarına kitap hazırlamaları için yeterli süre verilmelidir. Programlar yayımlandıktan en az 3 yıl sonra uygulanmalıdır.
- Değişen programlar uygulamaya konulmadan önce öğretmenler, yayıncılar ve yazarlar programın içeriği hakkında bilgilendirilmeli, gerekli eğitimden geçirilmelidir.
- Programlar üzerinde sık sık değişiklikler yapılmamalıdır.

2.DERS KİTAPLARINI HAZIRLAMA İNCELEME VE ONAYLAMA SÜREÇLERİ

Mevcut Durum ve Sorunlar

Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönergesi'nde ders kitaplarının nasıl yapılacağı ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Kitapları hazırlayanlar yönergede belirlenenler dışına çıkamaz. Programa uygun kitabın nasıl olacağı yorumu Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yapılmıştır. Bu nedenle, ders kitabı yazarının ve ekibinin programı yorumlayarak kitap yazma özgürlüğü yoktur. Yazar, sadece kendisinden isteneni yapar. Kitabı, ona her türlü müdahaleyi yapan inceleme komisyonları biçimlendirir.

Bütün ders kitaplarının gerçek editörü Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığıdır. Bu nedenle bütün ders kitapları birbirinin benzeridir. Belirli bir şablona uygunluk isteği ders kitaplarının tek tipleşmesine yol açmaktadır.

Değişen programlara ilişkin kitap hazırlama süreci kısa tutulduğundan yeterli araştırmaya olanak sağlanmamıştır. Bu durum ister istemez kitapların içeriğine de yansımıştır.

Ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılan kriterler her türlü ayrıntıya yer vermektedir. Kriterler, inceleyen kişinin kişisel görüşlerini değerlendirmeye yansıtmasına elverişli olup objektif olmaktan uzaktır. Kriterlerle ilgili komisyonlar arasında ortak bir görüş yoktur. Örneğin, bir komisyonun 65 puan verdiği bir kitap, düzeltme raporu doğrultusunda düzeltip tekrar incelemeye verildiğinde, ilk değerlendirmede aldığı puandan daha düşük puan alabilmektedir. Bu durum mevcut inceleme sisteminin en zayıf halkası olup sisteme olan güvenin sarsılmasına neden olmaktadır.

Ders kitaplarını inceleme kriterlerinin sık sık değişikliğe uğraması yazarı ve yayınevini zor durumda bırakmaktadır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

İncelemeye sunulan kitaplar yönetmelikte belirtilen tarihte Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına verilmekte ancak ne zaman inceleneceği bilinmemektedir. Bir kitabın incelenme süresi 2 yılı bulabilmektedir.

Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde ilgili tarafların görüşleri alınmadan sık sık değişiklikler yapılması yayıncıları ve yazarları zor durumda bırakmaktadır. Son 7 yılda adı geçen yönetmelikte 14 kez değişiklik yapılmıştır.

Gelişmiş ülkelerde eğitim politikalarını belirleyen ve uygulayan kurumların daha çok denetleme ve düzenleme faaliyetlerinde yoğunlaştıkları ve uygulamayı mümkün olduğunca özel sektöre bıraktıkları görülmektedir. Böylece devlet, eğitimde kalitenin artırılmasına hizmet edecek politikaları üretmeye ağırlık verebilmekte ve özel sektörün verimliliği kullanılarak standartlar yükseltilmektedir. Aynı hizmeti vatandaşların ödediği vergilerle daha yüksek maliyetlerde üretmek yerine daha düşük fiyata özel sektörden alma yoluna gitmişlerdir. Bu alandan çekilerek özel sektörün sermayesi ile katma değer yaratıp vergi ödeyerek sisteme artı girdinin sağlanmasını mümkün kılacak şekilde yapmasına fırsat tanımışlardır. Böylece bu hizmetlerin vatandaşa maliyeti düşürülmüş, niteliği artırılmıştır.

ABD ve pek çok AB ülkesinde ders kitaplarının hazırlanması sürecinde devlet eğitimle ilgili kanunları, programları ve kalite standartlarını belirlemektedir. Kitapların yazım ve basımı özel sektör tarafından yapılmakta, devlet bu alana hiç girmemektedir. İnceleme süreci ise ülkemize kıyasla çok daha objektif kriterlere dayalı ve kısadır.

Bu bağlamda gelişmiş ülkelerdeki uygulamalar da dikkate alınarak;

Çözüm Önerileri

- Milli Eğitim Bakanlığı, ders kitaplarının incelenme, değerlendirme ve onaylama sürecinde denetleme görevini üstlenmelidir.
- Ders kitabı yazarları programın özüne bağlı kalmak kaydı ile kitabın oluşturulmasında özgür olmalıdır. Tek tip ders kitabı anlayışından vazgeçilmelidir.
- Ders kitaplarının Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına başvuru tarihi sınırlandırılmamalı, kitabını hazırlayan ve inceleme ücretini ödeyen yayınevi dilediği tarihte başvurusunu yapabilmelidir. Çünkü ders kitabı hazırlama önemli yatırım gerektiren bir ekip çalışmasıdır. Yayıncının yatırımına ait değerlendirme sonucunu bilmesi en doğal hakkıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI

- Başvurusu yapılan ders kitaplarının en geç 6 ay içinde incelenmesi yapılarak sonucu ilgili yayınevine bildirilmelidir.
- Ders kitaplarını inceleme kriterleri açık, anlaşılır, objektif olmalıdır.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ders kitaplarını,
Dersin programına uygunluk,
Bilimsel yanlışların olmaması,
Türkçenin yazım kurallarına uygunluk,
Yasalara aykırı unsurlar taşımaması

yönlerinden inceleyerek onaylamalıdır. Kitabın sayfa düzeni, tasarımı, etkinliklerinin uygulanışı vb.konularda kitabı hazırlayanlar özgürce hareket edebilmelidir.

- Bir ders kitabının birinci incelemede aldığı puan kazanılmış hak olarak değerlendirilmelidir. Daha sonraki incelemelerde, düzeltilmesi istenenlerin yerine getirilip getirilmediğine bakılmalıdır.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına ilk başvurusu yapılan eserlerde istenen 80 puanlık baraj 70 puana çekilmelidir.

3. ÜCRETSİZ DERS KİTABI SEÇİMİ, İHALESİ VE DAĞITIMI

Mevcut Durum ve Sorunlar

Gelişmiş ülkelerde ders kitapları kitapçılardan temin edilir. Böylece toplumun, özellikle de öğrencilerin kitapla tanışmasına ve kitapla beraber sürececek bir yaşama hazırlanmasına zemin hazırlanır. Bu sosyal olay, aynı zamanda kültürel sektörü de destekleyerek istihdam, gelir artışı ve vergi kazancı doğmasını sağlar.

Ülkemizde uygulanan yöntem ise ders kitaplarının tek merkezden ihale ile satın alınıp kargo ve nakliye şirketleri tarafından dağıtılması şeklindedir. Bu uygulamanın sonucu Anadolu'da kitabı okuyucu ile buluşturan birçok kitapçı ya kapanmış ya da iş değiştirmek zorunda kalmıştır.

Fiyat tespit komisyonunun belirlediği fiyat üzerinden ders kitaplarının ekonomik büyüklüğü yaklaşık 700 milyon TL'dir. Bu değer sektör içinde dolaşamaz durumdadır.

Sosyal devlet anlayışı içinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın ücretsiz ders kitabı vermesini olumlu buluyoruz. Ancak, uygulamada kitabevleri ve kitap dağıtıcıları devre dışı bırakılmamalıdır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Millî Eğitim Bakanlığı, ders kitapları ihalesini mal alımı olarak değerlendirmekte ve ihale şartnamesini de ona göre hazırlamaktadır. Bu nedenle onay alan ve Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan ders kitaplarının büyük bölümünün hiç okutulmadan 5 yıllık okutulma süresi sona ermektedir. Yazarlar kitapları basılmadığı için telif ücreti alamamaktadır. Bu durum yazarlarla yayınevleri arasında sorun yaşanmasına neden olmaktadır.

Çözüm Önerileri

- Ders kitapları alım ihalesi mal alımı ihalesi şeklinde değil, hizmet alımı şeklinde düzenlenmelidir. Millî Eğitim Bakanlığı yayıncılıktan çekilmeye kadar özel sektör yayınevlerinden biri gibi değerlendirilmelidir.
- Ücretsiz ders kitabı dağıtım projesinde tek merkezden alım yöntemi değiştirilmelidir. Yayıncıyı, dağıtımçıyı ve kitapçıyı mağdur etmeyecek, yayın sektörünün ayakta durmasını sağlayacak yerinden alım uygulamasına geçilmelidir.
- Öğretimin asli unsurlarından biri olan öğretmene okutacağı kitabı seçme özgürlüğü sağlanmalıdır.
- Millî Eğitim Bakanlığı kitap fiyatını belirlerken yayıncının editörlüğünü ve diğer giderlerini göz ardı etmemeli ve yayıncıyı matbaacı gibi görmemelidir.

1.4 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN DERS KİTABI YAYINCILIĞI

Mevcut Durum ve Sorunlar

Bilindiği gibi ülkemizde eğitim yayıncılığı Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren devlet tarafından yapılmaktaydı. 1980 sonrası ülkemiz ekonomisindeki yapısal değişiklikler sonucu, serbest piyasa ilkeleri öne çıkmaya başladı. Devletin ekonomideki payı azalırken özel yayınevlerinin payı giderek arttı. Ders kitapları üretimi devlet tekelinden çıkarılıp özel sektöre de açıldı.

Ancak son yıllarda Millî Eğitim Bakanlığının ders kitapları alanında eskiye dönüş eğilimi içinde olduğu açık bir şekilde gözlenmektedir.

Bugün ders kitabı üreten 80'den fazla özel yayınevi vardır. Millî Eğitim Bakanlığı, özel sektör yayınevleri ile rekabet etmektedir. İlk ve ortaöğretimdeki ders kitaplarının %55'i, bazı yıllar %72'si Bakanlığın kendi hazırladığı kitaplardan karşılanmaktadır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI

İhale sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayını olan eşdeğer kitaplar özel sektöre göre daha pahalıya alınmakta ve haksız rekabet oluşmaktadır.

Bakanlık bazı derslerde çok sayıda kitaba onay verirken, bazı derslerde özel sektöre hiç kitap onayı vermemektedir (Yeni programların uygulamaya konmasından bugüne kadar 9-10-11 ve 12. sınıf Türk Edebiyatı ve aynı sınıfların Dil ve Anlatım ders kitapları Bakanlığın tekelindedir.).

Bakanlığın kendi hazırladığı ve onayladığı ders kitapları örnek olma özelliklerini taşımaktan uzaktır. Bütün bu uygulamalar haksız rekabete ve ders kitaplarında devlet tekeli oluşmasına yol açmaktadır.

Çözüm Önerileri

- Millî Eğitim Bakanlığı özel sektör yayıncıları ile rekabet yapmamalı, belirlenecek bir plan dâhilinde ders kitabı yayıncılığından çekilmelidir.
- Bakanlık ders kitapları yayıncılığında düzenleyici ve denetleyici konumunda kalmalıdır.
- Ders kitapları üretimi özel yayınevleri tarafından yapılmalıdır. Özel sektör yayıncıları ders kitaplarını hazırlayabilecek bilgi birikimine ve alt yapıya sahiptir.
- Rekabetin oluşması, çeşitliliğin artması, haksız kazancın önlenmesi, tekelleşmeye fırsat verilmemesi ve kalitenin yükseltilebilmesi için her derste en az 5 kitaba onay verilmelidir.

2. YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR

Eğitim öğretim faaliyetleri yalnızca ders kitapları ile yürütülemez. Öğretmen ve öğrencilerimizi eğitim süreçlerinde destekleyecek ek materyallerin, yardımcı ve kaynak kitapların eğitim kalitesini yükselttiği evrensel bir kabuldür.

Değişen öğretim programlarının temel felsefesi, programların hedeflerine ulaşması, sonuçlarının kısa sürede alınabilmesi için öğretmen ve öğrencilerin ek materyallerden ve yardımcı kaynaklardan yararlanmaları gerektirmektedir.

Seçme ve yerleştirme sınavları öğretim sistemimizin önemli bir parçasıdır. Bu sınavlar olduğu sürece sınavlara hazırlık kitapları da olacaktır. Öğrenciler sınavlara bu kitaplarla hazırlanabilmektedir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Bilindiği üzere yardımcı ve kaynak kitaplara ilişkin yönetmelik (Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği) değiştirilerek yardımcı ve kaynak kitapları seçme ve önerme yetkisi öğretmenlere bırakılmıştır. Hâlen yürürlükte olan ilgili yönetmeliğin 31. maddesinde bu durum açıkça belirtilmiştir. Yönetmeliğin bu maddesiyle öğretmenlerimize bir nevi güven beyan edilmiştir.

Ancak pratikte durum böyle değildir. Örneğin, ilk ve ortaöğretim öğrencileri için 100 Temel Eser adıyla iki kitap listesi yayımlayan Milli Eğitim Bakanlığı, bu alanda öğretmenin kitap seçme ve tavsiye etme özgürlüğüne dolaylı olarak müdahale etmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı 100 kitapla sınırlı listeler yayımlamakla “İlköğretim Türkçe Dersleri” programında belirttiği temel görüşleriyle çelişkiye düşmüştür.

Öğretmenlerimizin büyük bir kısmı tespit edilen 100 kitaplık listeleri bir yönlendirme ve talimat olarak algılamıştır. Değişik kitap ve yazar arayışına gidemeyerek sadece listelerdeki kitapları okutmakla yetinmektedirler.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı genel müdürlükler, il ve ilçe millî eğitim müdürlükleri kaynak kitaplarla ilgili yönetmelik yürürlükteyken öğrencilerin kaynak ve yardımcı kitaplara ulaşmasını engelleyen genelgeler yayımlamaktadır.

Bu tarz genelgeler, yardımcı kitap alanına yatırım yapan yayınevlerini zor durumda bıraktığı gibi yönetmeliğe aykırı olması nedeniyle de hukuki bir sorun oluşmaktadır.

Yeni yürürlüğe konulan bir eğitim programının geleceği açısından titiz davranmak anlaşılır bir durumdur. Ancak bunun tümünden yasakçı bir anlayışla yapılması eğitim-öğretim süreçlerine zarar verir hâldedir.

Bu süreçte bazı yayıncıların mevcut durumu sağlıklı değerlendirmedeği açıktır. Yardımcı ve kaynak kitaplarda programları desteklemeyen, kalitesiz ve yalnızca ticari amaçla yapılan yayınların öğrencilere de yarar sağlamadığı kesindir.

Okullarda dağıtılan örnek kitapların fotokopi yoluyla izinsiz çoğaltılıp öğrencilere dağıtılması, yasalara göre suçtur. Bu durum kitap satışlarını olumsuz etkilemekte ve sektöre büyük zararlar vermektedir.

Çözüm Önerileri

- Yardımcı ve kaynak kitap kullanımının eğitimin niteliğini yükselteceği gerçeği kabul edilmelidir.

- Özel sektörde üretilen kaynak ve kültür kitaplarının, edebî ve bilimsel yayınların, eğitim araçlarının tanıtılmasında ve pazarlanmasında idari baskılar kaldırılmalıdır.
- Seçme ve yerleştirme sınavları eğitim ve öğretimimizin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle yardımcı ve kaynak kitapların öğretmenler tarafından önerilmesi önündeki engeller kaldırılmalı ve Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nin 31. maddesi ile öğretmenlere tanınan kitap seçme ve tavsiye etme yetkisine müdahale edilmemelidir.
- Fotokopi yoluyla izinsiz çoğaltmanın Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre korsan suçlar arasında sayıldığı, ağır cezai yaptırımı olduğu Milli Eğitim Bakanlığı tarafından genelge ile okul müdürlerine ve öğretmenlere duyurulmalıdır.
- Çocuk edebiyatında sınırlılık yaratan 100 Temel Eser uygulaması kaldırılmalıdır.

3. YABANCI DİL YAYINCILIĞI

Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimi Uygulamaları

Yabancı dil eğitimi farklı bir teknik gerektiren, okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin mutlaka yıl içinde birçok yardımcı materyal desteği ile uygulanması gereken bir eğitim programıdır. Kaliteli bir yabancı dil eğitimi için, tek tip ders kitabına bağlı eğitim yetersiz kalır.

İlköğretim 4. sınıftan başlayıp lise 2. sınıfa kadar geçen 7 yıllık süreçte, tek tip kitapla verilen yabancı dil eğitiminin sonuçları hiç de parlak değildir. Bu kadar yıldan sonra yabancı dil öğrenmeden mezun olan öğrencilerimizin, ileriki yıllarda özel dil kurslarına yüksek ücretler ödeyerek yeni baştan yabancı dil öğrenmeye çalıştıkları gerçeği yadsınamaz.

Dolayısıyla kaliteli bir dil eğitimi için öğretmen, dersine takviye olarak yarar görüyorsa, ders kitabının dışındaki eğitim araç ve gereçlerinden yararlanabilmektedir.

Geçtiğimiz yıllarda önünde hazırlık sınıfı bulunan okullarımızda, yardımcı eğitim aracı adı altında, ana ders kitabı yanında, beceri kitapları, hikâye kitapları, gramer alıştırmaları, video programları, ses kasetleri, sözlükler gibi materyaller, yoğun bir yabancı dil programına uygun olarak Talim ve Terbiye Kurulunun tavsiyesi doğrultusunda kullanılıyordu.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Yeni Yönetmelik kaynak kitaplardaki tavsiye kararını kaldırmış, seçimini, kullanılması ve sorumluluğunu öğretmene bırakmıştır. Bu çok daha liberal, öğretmenimize güvenen, daha çok serbestlik verdiği kadar sorumluluk yükleyen bir anlayış olarak dil öğretimine ve yayıncılık hayatına yeni bir soluk getirmiştir.

Ancak Yönetmelik ve çıkan genelgeler farklı yorumlanmış, ilgili okul müdürlükleri ve yetkililer Bakanlıkça yayımlanmış olan ders kitabı dışında başka hiçbir kitap veya eserin kullanılmaması yönünde uygulamalarda bulunmuşlardır. Bu durumda öğretmenler, bütün bir yıl hiçbir yardımcı eğitim materyalini kullanmadan sadece ders kitabı ile dil öğretimlerini yürütmek zorunda bırakılmıştır.

Yönetmeliğin sağladığı olanaklar çerçevesinde yan materyal üreten ya da ithal eden yayınevleri bu uygulamalar sonucunda büyük maddi kayıplara uğramış, bazı yayınevleri kapanma noktasına gelmiştir.

Çözüm Önerileri

- Öğretim programlarını destekleyen ve öğrencilere büyük kolaylıklar sağlayan yardımcı kitaplar, Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği doğrultusunda öğretmenler tarafından özgürce seçilip tavsiye edilebilmelidir.
- Özel sektörde üretilen kaynak ve kültür kitaplarının, edebî ve bilimsel yayınların, eğitim araçlarının tanıtılmasında ve pazarlanmasında idari baskılar kaldırılmalıdır. Bu konuda Millî Eğitim Müdürlükleri Bakanlıkça yazılı olarak uyarılmalıdır.
- Böyle bir uygulamanın yabancı dil eğitimine önemli katkı sağlayacağı ve yayıncılık sektörünü canlandıracağı göz ardı edilmemelidir.

4. DİJİTAL YAYINCILIĞIN EĞİTİME ETKİLERİ

Gelişen teknolojinin yaşamımıza olan kaçınılmaz etkisi her geçen gün kendisini daha da göstermekte, alışkanlıklarımıza yeni yorumlar getirmemize neden olmaktadır.

Yayıncılar olarak bizlerin amacı, nesillerimizin alışkanlıklarını yönetecek, onlara zamanın oyunlarının kurallarına göre dikkat çekici, ilginç, interaktif uygulamalar sunmak olmalıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI

Dijital yayıncılık bu uygulamalar arasında eğitsel anlamda başı çekenlerdendir. Özellikle son kullanıcıya getirdiği görsel, işitsel ve interaktif yapı ile eğitimde bilginin kalıcılığını destekleyen bir platformdur. Öğrenciye bir kavram aktarılırken veya bir kazanım kazandırılırken kullanılan geleneksel yayıncılık unsurlarının yanında elektronik yayıncılık unsurların, e-kitaplar, eğitsel oyunlar, görsel-ışitsel konu anlatımları, interaktif uygulamalar, kullanılması bilginin öğrenci tarafından kazanılmasında büyük kolaylık sağlamaktadır.

Okullarda özellikle fen ve teknoloji dersi gibi uygulamaya dayalı derslerin işlenmesinde gerekli olan araç-gereçlerin temini oldukça maliyetli olmaktadır. Okulda bir deneyin yapılmasına ilişkin gerekli olan teknik altyapı yok veya okul bu araç-gereçleri alım imkânından yoksun ise alternatif olarak o deneyi video veya interaktif eğitsel materyallerle öğrencilere yaşatmak, sanki gerçekte yapıyormuşçasına uygulamak mümkün olmaktadır. Böylece özellikle kalabalık sınıflarda uygulama maliyeti daha düşük olmaktadır.

Dijital yayın unsurlarının en yaygın olan e-kitaplar, artık kendilerini smartbook adıyla akıllı kitaplara bırakmaya başladılar. Klasik olarak bir kitabın sayfalarının elektronik hâlini barındıran e-kitaplar yerine akıllı kitaplarda o konu ile ilgili olan videoları, sesli-görsel içerik unsurlarını, alternatif dijital materyallere olan bağlantıları görebilmek mümkün olmaktadır.

Böylesine ayrıntılı ve çeşitli içeriğin son kullanıcılara ulaştırılması da geleneksel yapıya göre bir o kadar kolay ve hızlı olmaktadır. Örneğin binlerce, milyonlarca kaynağı içinde barındıran bir kütüphanenin içeriğinin tamamen İnternet'e taşınarak ilgili kullanıcılar ile anında paylaşılması mümkündür.

Dijital yayıncılık, dünyada İnternetin yaygınlaşması ile birlikte yaygınlaşmış, ülkemizde ise yeni yeni kendine yer bulmaya başlamıştır. Daha yeni bir olgu olduğundan, henüz nesillerimiz kitapla, kâğıtla eğitim-öğretimi sürdürmeye devam ettiklerinden dijital yayıncılığın geleneksel yayıncılığa alternatif bir uygulama olduğunu söylemek için henüz çok erkendir. Uzun bir süre daha dijital yayıncılık unsurları, geleneksel yayıncılık unsurlarını destekleyici bir kulvarda yer almaya devam edecektir.

Çözüm Önerileri

- Milli Eğitim Bakanlığı dijital yayıncılık konusunda öğretmenleri ve ilgili personeli teknolojik gelişmelere hazırlayıcı çalışmalar dışında dijital yayıncılık yapmamalı, sektörün önünü açmalı, teşvik etmelidir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- Haksız rekabete sebep olacak resmi veya özel dijital yayın yapan firma ve kuruluşlarla tek taraflı işbirliği yapmamalı, onlara doğrudan destek vermekten kaçınılmalıdır.

5. ENGELLİLERE YÖNELİK YAYINCILIK

Toplam nüfusumuzun yüzde 12.29'u engellidir. Bu orana dayanarak yaklaşık 8.5 milyon engelli vatandaşımız olduğu tahmin ediliyor. Özel eğitim gerektiren birey sayısı ise ortalama 500 bin kadardır. Özel eğitime gereksinimi olan birey sayısı çok olmasına karşın, standartlara uygun eğitim (ortalama haftada 30 saat) alan birey sayısı 1/10 civarındadır. Özel eğitim kurslarında (rehabilitasyon merkezlerinde) haftada ortalama 2 saat eğitim alan bireylerin sayısı 200 bin kadardır. Ancak verilen bu eğitim bireyin gelişme göstermesi için yeterli görülmez.

Günümüzde özel eğitim alanında çalışan eğitimcilerin sayısı 30 bini geçmektedir. Bu sayının çok az bir kısmı (en fazla 5 bin) özel eğitim ile ilgili bir alandan mezun olmuştur. Geri kalan çalışanların eğitimleri farklı branşlardandır. Gerek eğitimcilerin gelişmelerine katkı sağlayabilecek gerek ailelere rehber olabilecek yeterli sayıda kitap, dergi vb. kaynaklar çok sınırlıdır. Yeterince kaynak bulunamamasının nedeni, ekonomik getirisi olmadığı için yayıncıların özel eğitim kitaplarını yayımlamaya sıcak bakmamalarıdır. Mevcut kitapların fiyatının yüksek olması ayrı bir sorundur.

Aslında engellilere yönelik kitapların yazımı, basımı, dağıtımı ve satışının devlet tarafından desteklenmesi ve bu tür kitapların ilgililere ücretsiz verilmesi gerekmektedir. Devlet desteğinin sağlanması yeni kitapların yazımı için teşvik edici bir etken olacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılıp dağıtılan, “uygulama ve iş merkezi okullarına” yönelik ders kitaplarının ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığı kanaatindeyiz.

Engelli çocuklara normal ilköğretim ders kitapları verilmesi çok sakıncalı ve gereksizdir. Bu durumda dersin öğretmeni işleyeceği konuların sadece başlıklarını vermek durumunda kalmaktadır. Özel eğitime muhtaç bireyler için her engel grubuna yönelik eğitim-öğretim programları geliştirilmelidir. Bu programlara uygun ders materyalleri ve yayınların hazırlanması da zorunludur.

Bir görme engellinin yaşadığı temel sorun, mürekkep baskılı eserlere erişim zorluğudur. Bu sorunun ortadan kaldırılması için nokta sisteminden oluşan Braille alfabesi ile basılan yayın sayısı artırılmalıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI

Bunun yanı sıra kitap veya notların kasetlere ya da CD'lere okutulması ile oluşan sesli kitap üretimine ağırlık verilmelidir.

Engellilere yönelik yayıncılıkta en büyük eksikliklerden biri de aile eğitime yönelik yayınların olmamasıdır. Engelli eğitimi ilk önce aile içinde başlamaktadır. Aile bir eğitimciye, bir okula ulaşmaya dek çok zaman kaybedilmektedir. Onun için ilk yapılması gereken şey, aile içi eğitime yönelik el kitaplarının hazırlanması ve bedelsiz olarak dağıtılmasıdır.

Engelli bireyler maddi yetersizlikler nedeniyle hayata geçiremedikleri çalışmalar için teşvik edilmeli ve desteklenmelidirler.

Özel ve resmî özel eğitim kurumlarında kullanılan yardımcı kaynakların ve kitapların büyük bir kısmı, okul öncesi eğitimi için geliştirilmiş kaynak ve yayınlardan oluşmaktadır.

Çözüm Önerileri

- Engel gruplarına göre açılmış özel ve resmî kurumlardaki öğrencilerin ders kitapları ile yardımcı kaynakları hazırlanıp ücretsiz olarak dağıtılmalıdır.
- Öğretmen ve öğretmen adaylarının gelişimlerini desteleyen kaynakların çoğaltılması gerekir. Ayrıca, ailelere rehberlik edebilecek yayınların hazırlanıp basılması ve ailelere ücretsiz dağıtılması gerçekleştirilmelidir.
- Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi her eserin bir *engelli kopyası* hazırlanmalıdır.
- Özellikle kültür yayınları alanında *sesli kitap* sayısı artırılmalıdır.

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Raporla ilgili görüş alalım.

Aziz ZEREN: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığına bağlı Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü var. Biz üretilen kitapların (187 milyon) %5'i kadarını kendi tesislerimizde, geri kalan %95'lik kısmı mal ve hizmet alımı şeklinde matbaacılara bastırıyoruz. Bizim devlet olarak iki sektör var karşımızda. 1- Yayıncılar Sektörü, 2- Matbaacılar Sektörü. Bizim bu sektörler içindeki payımız çok düşük. Devlet olarak rekabet sağlamıyoruz. Biz devlet olarak burada mümkün merteye kaliteli, sağlıklı ve zamanında uygulamalar yapıyoruz. Ancak bazı hususlar var. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığının bir yayıncı olarak görmenin doğru olmadığını düşünüyö-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

rum. Bizim 2009 yılı için ürettiğimiz kitap çeşidi 700'dür. Özel sektörün 173 çeşit kitabı vardır. Okul kitaplarında da bu sayı eşit değildir. Dolayısıyla özel sektör bu sayıyı 700'e kadar çıkarabilmeli ki rekabet olsun. Olmayan kitapların rekabeti olmaz.

Üner KARABIYIK: Özel sektörün 173 çeşit kitabının olduğu doğrudur. Ancak özel sektörün Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'na incelemek üzere gönderdiği kitaplardan onaylanma oranı %13.7'dir. Buna karşın Millî Eğitim Bakanlığı'nın bütün kitapları onaylanmaktadır. Dolayısıyla biz her sene belki 713 çeşit kitaptan daha fazla kitabı incelemeye gönderiyoruz. Bizim bu anlamda bir yeterlilik sorunumuz yoktur. İncelenme sürecinin gözden geçirilmesi gerekir. İkinci bir noktada Millî Eğitim Bakanlığı'nın payı düşük diye ifade edildi. Bu doğru değil. Bizde bir yayınevi pazarın %40'ına sahip, özel yayınevleri %60'ı paylaşıyor. Bunu da açıklama ihtiyacı duydum.

Tuğrul PAŞAOĞLU: Yayıncı içeriği sağlar. Dolayısıyla siz bir içerik oluşturup matbaaya bastırıyorsanız yayıncı olmuş olursunuz. Bu durumda Millî Eğitim Bakanlığı içerik oluşturduğu için yayıncıdır.

Celal MUSAOĞLU: Millî Eğitim Bakanlığı'nda özel yayınevleri de kitap çıkarıyor. Yayımlar Dairesi ihale açıyor. Diyor ki; Ben 1.300.000 tane kitap alacağım, bunun 500-400 binini ben veriyorum. Geri kalanını ihaleye sunuyorum diyor. Yani %55'ini ihale dışı tutuyor. Buradaki olay şu: Eğer Millî Eğitim Bakanlığı'nın bir kitabı varsa özel sektör gibi sırasını almalı, 10 yayınevi varsa Millî Eğitim Bakanlığı da 11. olarak sırasını almalıdır. Ama Türkiye'de yalnızca Millî Eğitim Bakanlığında bu kadar devletçiliğe gidiliyor. 2002 yılında %20 Millî Eğitim Bakanlığı, %80 özel sektör; 2008 yılında %72 Millî Eğitim Bakanlığı, %28 özel sektör; 2009 yılında %55 Millî Eğitim Bakanlığı, %45 özel sektör. Burada özel sektör 100 kitap basıyorsa 10 kitabı onaylanıyor. Diğer taraftan Millî Eğitim Bakanlığının onay almamış kitabı yoktur. Burada özel sektörün yatırımının büyüklüğü göz önünde bulundurulmalı ve Millî Eğitim Bakanlığı, özel sektörü bunalıma sürüklememelidir.

Aziz ZEREN: Bize bağlı devlet kitapları kuruluşunun hizmet alımı şeklinde yine ihale ile alıyoruz. Mal alımı doğrudan %69 oranında özel sektördeki yayıncılardan alıyoruz. Devlet kitapları hizmet alımı şeklinde %5'ini devlet üretiyor. Geri kalan %95'ini ihaleyle mal alımı ve hizmet alımı şeklinde açık usulde yapılarak alınıyor. Biz 1992 yılında özel sektörü kitap üretimine davet ettik. 1992'den 2009 yılına kadar 173 çeşit kitap üretildi. Ayrıca şunu hatırlatmak isterim. Talim Terbiye Kurulundan bizim kitaplarımız da reddediliyor.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
5. KOMİSYON: EĞİTİM YAYINCILIĞI

Müge GÜRİSOY SÖKMEN: Biz burada hâlâ yayıncı ve matbaacı arasındaki farkı görmezlikten geliyoruz. Hatırlatmak istiyorum. İçerik sağlayan yayıncı, hizmet sağlayan matbaadır.

Cengiz AVCILAR: 2003 yılında ücretsiz ders kitabı uygulaması başlamadan önce Türkiye’de 60 bine yakın kitapçı vardı ve buradaki birçok yayıncımız bu kitapçılara kitap satıyordu. 2003’den bu güne kadar ücretsiz ders kitabı dağıtımından dolayı 20 bin kitapçı kapanmıştır ve kapanmaya devam ediyor. Burada sektördeki kitapçılara destek verilmeli ve korunmalıdır. Ücretsiz dağıtılan kitapların kitapçılar tarafından öğrencilere ulaştırılması noktasında yayıncılarımızın desteklenmesi gerekir. Bizim için en önemlisi kitapçılarımızın korunmasıdır. Yoksa öğrencilerimize kitap alacak kitapevleri olmayacak.

İsmet YILMAZ: Ben de görüşümü sunmak isterim. Devlet burada iş yapmaktan vazgeçmeli, denetleme ve düzenleyici olarak kural koymalıdır. Bu Kültür Bakanlığının da, Millî Eğitim Bakanlığı’nın da, hükümetin de isteğidir. Belli bir süreçte de Millî Eğitim Bakanlığı da bu anlamda sektörden çekilecektir.

Komisyonun raporunu oylarınıza sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

6. Komisyon: AKADEMİK-ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI

ÜYELER

Fahri ARAL	Başkan	İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
Kenan KOCATÜRK	Başkan Yardımcısı	Türkiye Yayıncılar Birliği
Doç. Dr. Alev BULUT	Üye	ÇEVBİR
Servet SARIKAYA	Üye	Pegem Akademi Yayınları
Seyhan SATAR	Üye	Beta Yayınları
Filiz Çiçek BİL	Üye	TÜBA Yayın Koordinatörü
Murat KAZANCI	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Serdar ÇAVUŞDERE	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Canan TANRIÖVER	Üye	Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü
Prof. Dr. Yücel ERCAN	Üye	Yazar, Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Ümit ŞENESEN	Üye	Öğretim Üyeleri Derneği, Yazar
Prof. Dr. Ömür AKYÜZ	Üye	Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Bekir KARAOĞLU	Üye	Yazar, Öğretim Üyesi

Akademik-Üniversite Yayıncılığı Komisyonu

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
6. KOMİSYON: AKADEMİK-ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI

İsmet YILMAZ: Altıncı komisyonunun raporunu okumak üzere Fahri ARAL'ı davet ediyorum.

Akademik-Üniversite Yayıncılığı Komisyon Başkanı Fahri Aral

AKADEMİK-ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI KOMİSYON RAPORU

TÜRKİYE'DE AKADEMİK YAYINCILIK VE ÜNİVERSİTELER

Akademik yayıncılık genellikle üniversite eğitiminde kullanılmak üzere hazırlanan ders kitaplarını, bilimsel süreli yayınları, kaynak ve başvuru kitabı olarak kullanılan araştırma ve inceleme kitaplarını kapsar. Bunlar arasında özellikle ders kitapları akademik yayıncılığın temelini oluşturmakla birlikte bilimsel süreli yayınlar ile kaynak ve başvuru kitapları da bu yayıncılığın vazgeçilmez ve birbirini tamamlayan unsurları olarak kendini gösterir.

ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI VE DERS KİTAPLARI

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında az sayıda olan üniversitelerin ders kitapları ve kaynak kitap ihtiyaçları üniversitelerin kendi yayınevleri yoluyla karşılandı. Cumhuriyetten önce Darülfünun döneminde ise fakültelerin çıkardığı dergilerle sınırlı bir yayıncılık görülmektedir.

1933'teki üniversite reformundan sonra yayıncılıkta ciddi adımlar atıldı. Özellikle Nazi Almanyasından kaçan öğretim üyelerinin üniversitelerle yaptıkları

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

anlaşmalarda getirilen “ders kitabı yazma” zorunluluğu kısır olan akademik yayıncılığın önünü açtı ve kısa zamanda yayınlarda artışlar oldu. Bu arada fakültelerin bilimsel süreli yayınları, enstitü ve fakülte dergileri bu alanı zenginleştirdi. 1940’lı yıllarda Maarif Vekâleti’nin akademik yayın alanına girmesi ve özellikle Ana İlim Eserleri Serisi adı altında ders kitapları basması önemli bir boşluğu doldurdu. 1950’li yıllarda ise bu alanda önemli bir gelişme olmamakla birlikte yine de bazı üniversite ve fakültelerin ders kitabı ve dergi yayınına önem verdikleri görülmektedir. 1960’tan sonra ise ODTÜ, İTÜ, Hacettepe, İstanbul, Ankara ve Boğaziçi Üniversiteleri ile SBF ve DTCF gibi bazı fakülteler gerek ders kitabı gerekse dergi yayını alanında öne çıkan kurumlar olmuştur.

Bu tarihlerden 1980’lere gelinceye kadar ders kitapları, üniversitelerin bünyesinde oluşturulan yayın komisyonlarının ihtiyaca yönelik aldığı kararlar doğrultusunda üretilmiş, bu kitaplar yalnızca kitabı basan üniversitenin ayniyatı tarafından öğrencilere ekonomik fiyatlarla sunulmuştur. İstanbul Üniversitesi, İTÜ ve Ankara Üniversitesi böyle bir yöntem izlemiştir. Ne var ki bu kitaplara bir başka üniversite öğrencisinin ulaşması fiziki olarak zordu, kitaplar piyasada bulunamamaktaydı.

1980 sonrasında artan üniversite sayısının yanı sıra üniversitelerin kısılan bütçeleri, birçok üniversitenin yayın yapmasını imkânsız kıldı. Ayrıca ders kitabı olarak hazırlanan eserlerin ilk baskısı 5000 adetten aşağı olduğu takdirde, izleyen baskılara 5000 adedi dolduruncaya kadar telif hakkı ödenmemesi ders kitabı yazımını olumsuz etkiledi ve bu durum hâlâ sürmektedir.

Bugün üniversiteler tarafından basılan kitaplar yurt çapında duyurulamamakta, geniş bir dağıtım yapılamamakta ve yurt çapında bir kullanıcı kitlesine ulaştırılamamaktadır. Kitaplar neredeyse sadece basıldıkları üniversitede kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra bu kadar dar bir çevreye seslenen ve büyük ölçüde “yerel” olarak kullanılan bu kitaplar, yeterince denetlenmeyip bilimsel ölçütlere sadık bir hakem incelemesinden geçmediği gibi editörlük hizmetinden de yoksun kalmakta; kitap olarak basıldıkları hâlde bir ders notu görünümünde olabilmektedir.

Bu konuda yeterli birikim ve altyapıya sahip olmayan üniversiteler bu hizmetleri profesyonel kuruluşlardan almaları durumunda, yurt çapında dağıtılan, içerik ve basım kalitesi açısından daha nitelikli kitapların piyasaya çıkması mümkün olabilir. Üniversiteler basım masraflarına bir miktar katkıda bulunabilir ve bunun karşılığında öğrencilerine daha düşük fiyatla satış yapılmasını talep edebilirler.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
6. KOMİSYON: AKADEMİK-ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI

Ayrıca yapılan yayınların da başka üniversitelerce kabulüne yönelik pazarlama çalışmalarının (*adoption*), satış ve dağıtım organizasyonlarının iç yönetmelik zorluklarını aşmadığı gözlenmektedir. Ancak anılan zorluklardan dolayı üniversitelerde ders kitabı üretilmesi neredeyse imkânsız hâle gelmiştir.

Gelişmiş ülkelerde ise profesyonel bir yayıncı konumuna gelen üniversite yayınevleri, ürettikleri yayınları bilim dünyasıyla paylaşıp, pazarlama, satış ve dağıtımını profesyonelce yaparak büyümüş; yalnızca kendi üniversitelerine yönelik yayınlar yapmaktan vazgeçmiştir. Bugün isimlerinin sonunda “*university press*” olan yayınevleri de aslında profesyonel bir yayıncılık anlayışıyla yayınlarını üreterek pazarlama, satış ve dağıtım işlerini de yapan bağımsız işletmeler hâline gelmiştir.

Profesyonel akademik yayıncılık yapan bu yayınevleri, oluşturdukları bağımsız yayın kurullarıyla hem kendilerine gelen başvuruları değerlendirmekte hem de yaptıkları araştırmalar sonucunda sipariş ettikleri kitapları bilim insanlarına yazdırmaktadırlar. Kitaplar, hazırlık aşamasında bilimsel editör, dil editörü ve tasarım editörlerinin ve çeviri eserlerde de çeviri editörlerinin çalışmalarıyla en yeni teknoloji ve gelişmelerin içerik olarak sunulduğu, okunabilir ve kullanılabilir metinler olmaktadır.

Bu kaynaklar dersi veren öğretim üyesinin işini kolaylaştırmak üzere gerektiğinde yardımcı malzemeleriyle akademik dünyanın hizmetine sunulmaktadır. Kendi alanında çıkan her akademik yayın, o dersi veren akademisyenlere tanıtılıp ders kitabı olarak seçildiğinde de yardımcı malzemeleriyle (öğretici el kitabı, problem çözümü kitabı, soru bankası, sunum malzemesi vb.) beraber akademisyenlere ücretsiz olarak temin edilmektedir.

Ülkemizde ise bilimsel bir çalışma veya ders kitabı hazırlayan bir akademisyen bu kitabın hazırlanması için yaptığı yazım, çizim vb. masraflarını üniversite veya yayınevi tarafından kendisine ödenen telif ücretiyle karşılayamamaktadır. Akademik bir yayın çoğu zaman yazar için mali bir külfet doğurmakta ve sadece kitap yazmış olmak ya da eğitime hizmet etmek amacıyla basılmaktadır.

BİLİMSEL SÜRELİ YAYINLAR (Bilimsel Makaleler)

Ülkemizde bilimsel süreli yayınlar üniversiteler, kamu kurumları ve özel kuruluşlar tarafından yayımlanmaktadır. Yurtdışında büyük yayınevleri tarafından basılan, uluslararası yetkin hakem kurullarına sahip, indekslere giren saygın süreli yayınlar bulunmaktadır. Türkiye’de de yayınevleri tarafından basılacak ve

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

değindiğimiz ölçütlere sahip bilimsel süreli yayınlar, ülkemizin sesini uluslararası bilim dünyasına da duyuracaktır.

Türkiye'deki süreli yayınlarda basılan makalelerin akademik yükseltmelerdeki değerlendirmelerde ikinci sınıf yayın muamelesi görmesi de bir başka sorundur. Bundan dolayı akademisyenler kariyerlerini etkileyecek üst düzey yayınlarını yurt dışında basılan dergilere göndermekte olup bu böyle devam ettiği sürece süreli yayınların istenen kalite düzeyine çıkması zorlaşacaktır.

Bu kısır döngünün kırılması için yurt içinde basılan yayınların da bir kalite ölçütüne kavuşturulması ve uluslararası indekslere girebilecek Türkçe yayınlarının sayısının artırılması gereklidir.

ÜNİVERSİTELERİN YAYIN YÖNETMELİĞİ VE YENİ DÜZENLEMELER

1984 yılında hazırlanan Üniversiteler Yayın Yönetmeliği, akademik yayıncılığın ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Baskı sayısından telif ücretinin hesaplanmasına kadar pek çok konuda ders kitabı yazımını teşvik etmek bir yana tersine bu çabaları engellemektedir.

Bu gerekçeler dikkate alınarak

Üniversiteler bütün dünyada olduğu gibi yayıncılık standartlarını göz önüne alarak editoryal hizmetler ve kitapların yaygın şekilde satış ve dağıtımını yapamadıkları koşullarda ders kitabı üretimi yapmak yerine tüm bu hizmetleri verebilecek yayıncılarla işbirliğine gitmelidir.

Üniversiteler, akademik yükseltmelerden bağımsız olarak ders kitabı yazımını özendirici tedbirler almalıdır. TÜBİTAK tarafından indeksli yayınlara verilen teşvik ödülüne benzer biçimde bir kitap yayın teşvik ödülü verilmelidir. TÜBA'nın üniversite ders kitabı yazımı ve çevirileri için verdiği türden ödüller yaygınlaştırılmalıdır.

Üniversitelerin, kamu kurumlarının ve özel kuruluşların yayımladıkları süreli yayınların bir kalite ölçütüne kavuşturulması ve uluslararası indekslere girebilecek Türkçe yayınların sayısının artırılması gereklidir.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
6. KOMİSYON: AKADEMİK-ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI

ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNDE DERS KİTAPLARININ KULLANIMI

Bugün tüm akademik dünyada genel kabul görmüş yönteme göre, bir dersi veren öğretim üyesi aynı zamanda dersle ilgili temel ders kitabını, yardımcı, kaynak ve başvuru kitaplarını, dönem başında duyurmaktadır.

Öğretim üyeleri derslerini, duyurdukları ve daha sonra ekleyebilecekleri yeni kaynaklarla zenginleştirerek işlemektedir. Öğrencilerden de derste anlatılanlarla birlikte verilen temel kitap ve kaynak kitaplardan yararlanarak eğitimlerini sürdürmeleri istenmektedir. Söz konusu ders kitapları ve diğer kaynak kitaplar, alanlarında yetkin bilim insanları tarafından kaleme alınan yapıtlardır.

Türkiye’de ise yapılan taramalarda bazı akademisyenlerin derslerini belirtildiği gibi temel ve yardımcı ders kitaplarını ve kaynak kitapları ilan ederek işledikleri görülmektedir. Ancak, salt kendi ders notlarıyla ve hiçbir kitaba bağlı kalmaksızın ders verenler de vardır. Gelişmiş toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de çağdaş eğitimin yöntemi, eğitimin ders kitaplarının yanı sıra kaynak ve başvuru kitaplarıyla desteklenerek yürütülmesidir.

Uluslararası alanda ders kitabı olarak seçilen kitaplar, üniversitelerin kitap satış büroları tarafından yayıncıya sipariş edilmekte, akademik yılın başlangıcında kitaplar, öğrencinin satın alması için hazır hâle getirilmektedir. Ülkemizde ise öğrencilerin kitaba kolay ulaşmasını sağlayacak kitabevleri her üniversite yerleşkesinde bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra bazı üniversite öğrencilerinin de ekonomik durumu ders kitaplarını satın almaya uygun değildir.

Bu gerçeklere dayanarak

Öğretim üyeleri çağdaş eğitimin gereği olarak derslerini, yalnızca ders notlarıyla değil ders kitaplarının kullanımını özendirerek işlemelidir.

Devlet ve öğrenim bursu veren kurumlar üniversite öğrencilerine kitap bursu da vermelidir.

Üniversiteler, kendi bünyeleri içinde yasadışı şekilde fotokopiyle çoğaltımların engellenmesi için ders kitapları ve yardımcı kitaplarla ilgili kütüphanelerine rezerv kopya kitap satın almalıdır.

Üniversiteler, yerleşkelerinde ders kitabı ve yardımcı kaynak kitapları satabilecek kitabevlerinin açılmasına kâr amacı gütmeksizin olanak sağlamalıdır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

KORSAN YAYIN VE FOTOKOPIYLE ÇOĞALTIMLAR

Ders kitaplarının korsan basımlarının ve yasadışı olarak fotokopiyle çoğaltımının suç olmasına karşılık bu yasadışılığın artarak devam etmesi akademik yayıncılığın sürdürülemez hâle getirmiştir. Çağdaş üniversite eğitiminin temel kaynağı olan kitapların yasadışı şekilde çoğaltılması, ülkemizde ciddi anlamda yatırım, telif kayıplarına neden olmakta ve akademik yayıncılığın gelişmiş ülkelerdeki boyutlara ulaşmasını engellemektedir. Akademik dünyanın bu hırsızlığa ve bilimsel yayıncılığın ölümü olacak korsan yayın konusuna duyarlı olması gerekmektedir.

YÖK ve üniversiteler, yerleşkeler içinde ders kitaplarının ve kaynak kitapların yasadışı çoğaltımı ve kullanımı konusunda yeterince önlem almamaktadır.

Üniversitelerde korsan yayın ve fotokopi ile çoğaltımların önlenmesi ve dolayısıyla akademik yayıncılığın gelişmesi noktasında,

YÖK ve üniversite yönetimlerinin korsan kitap kullanımı ve fotokopi ile çoğaltıma karşı karar almaları ve bu kararları uygulamaları, üniversite öğretim üyelerinin de öğrencilere bu yönde tavsiyede bulunması gerekmektedir.

Maddi durumu yeterli olmayan öğrencilerin kullanımı için kütüphanelere yeterli miktarda temel ders ve başvuru kitabı alımına daha çok önem verilmesi gerekmektedir.

Üniversiteler, yerleşke içinde faaliyet gösteren fotokopicilerle yaptıkları sözleşmelere kitap çoğaltılmaması, çoğaltılması durumunda cezai yaptırım uygulanacağı (sözleşmenin feshedilmesi gibi) yönünde bir madde eklemelidir.

YÖK YASASI VE AKADEMİK YAYINCILIK

Bugün uluslararası akademik dünyada ders kitabı yazan bilim insanları, yazdıkları eserlerin telif bedelleri olarak tatmin edici gelirler elde etmektedir. Bu durum, bilim insanlarını daha çok eser yaratmaya, yazdıkları kitapları geliştirmeye ve güncellemeye özendirilmektedir.

Ülkemizde kendi alanının uzmanı olan bilim insanlarımızın telif bedeli olarak elde ettikleri gelir, ne yazık ki, baskı adetlerinin ve satışların korsan üretim

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
6. KOMİSYON: AKADEMİK-ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI

nedeniyle düşük olması sonucu eğitimde çağdaşlığı yakalamış ülkelerdeki telif gelirlerinin çok gerisinde kalmaktadır.

Bunun yanı sıra Yükseköğretim Kanunu'nun 48. maddesinde yer alan “*Ders aracı olarak kullanılan kitap ve her türlü materyali öğretim elemanları kendi besaflarına bastırılmaz ve çoğaltamazlar, bunlar üniversite tarafından basılır, bastırılır veya çoğaltılır.*” şeklindeki ibare, bilim insanlarının kişi hak ve özgürlüklerine aykırıdır. Ayrıca bu madde bilim insanlarının yayıncısını seçme hakkını ortadan kaldırmakta, ülkemizdeki profesyonel akademik yayıncılığın gelişmesine engel olmaktadır.

Bu nedenle;

Yükseköğretim Kanunu'ndaki 48. madde iptal edilmelidir.

AKADEMİK YAYINLARDA EDITÖRLÜK VE DİL KULLANIMI

Akademik yayıncılıkta kalitenin artması, editörlük sürecinin öneminin kavranmasına bağlıdır. Akademik yayınlar, hazırlık aşamasında bilimsel editör, dil editörü ve tasarım editörlerinin ve çeviri eserlerde de çeviri editörlerinin teknik çalışmalarıyla okunabilir ve kullanılabilir metinler olmalıdır.

Bu gerçeğe bağlı olarak

Akademik yayıncılığın altyapısı editörlük kavramının işlevine uygun olarak geliştirilmelidir.

AKADEMİK YAYINCILIKTA DİJİTAL GELİŞMELERİN ETKİSİ

Bugün tüm dünyada akademik yayıncılık şekil değiştirmektedir. Kitapların yanına görsel malzemeler eklenmekte, kitaplar adına web siteleri oluşturulmakta ve kitap okurlarının bu sitelere ücretsiz girip öğrenmeye yardımcı ve açıklayıcı malzemeleri bulmaları sağlanmaktadır. Bu gelişmelere ayak uyduran bazı yayınevleri, mevcut dijital baskı teknolojisi sayesinde sınıfın ihtiyacına göre kitap hazırlayıp öğretim görevlisinin isteği doğrultusunda hazır olan bölümleri biraraya getirme, uygulama ve soru ekleme gibi değişiklikler ile dersi verenin isteğine ve sınıfın ihtiyacına göre sunabilmektedirler. Ülkemizdeki yayınevleri de bu teknolojiler üzerine çalışmaya başlamış bulunmaktadır. Bunun yanı sıra serbest piyasadaki rekabet şartlarında ders kitapları ve diğer öğretim malzemelerinin gelişimi de hızla devam etmektedir.

Dijital yayıncılıktaki gelişmeler, görme engelli öğrencilerin de yararlanabileceği özellikte akademik yayınların makul fiyatlarla piyasaya sürülmesine olanak sağlayabilmektedir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Değişen dünyadaki bu gelişime dayanarak

Dijital yayıncılık, korsan yayınların önlenmesinde daha etkili bir alan olabilir. Birçok ülkede dijital ortamda gerçekleştirilen korsan çoğaltım ve kullanımlar daha kolay tespit edilebilmekte ve daha etkili cezai yaptırımlar hızlı bir şekilde uygulanabilmektedir. Bu nedenle Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda bununla ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

Çoğaltılmaması için gerekli güvenlik önlemleri alınmak kaydıyla, basılı kitapların yanı sıra elektronik kitapların da öğrenciler tarafından kullanılmak üzere piyasaya sürülmesi hem maliyet ve fiyatların düşürülmesine hem de kâğıt kullanımının azalmasına katkıda bulunabilir.

AKADEMİK YAYINCILIK VE İNTİHAL

Akademik yayınlarda intihal ve bilimsel etik ile ilgili sorunlar, öncelikle eseri değerlendiren hakemlerce ele alınacak ya da saptanacak bir konudur. Bu saptamanın her zaman çok kolay olmayacağı düşünülürse zaman içinde intihal saptaması söz konusu olduğunda davalar ve bilirkişi/uzman raporları devreye girecektir.

Bu çerçevede,

İntihale karşı devlet kurumları ve özel sektörün kesin bir tavır alması, intihal yaptığı saptanan kişiler hakkında uygulanması gereken yaptırımların yerine getirilmesi gerekmektedir.

İntihalin belirlenmesi durumunda akademisyenlerin atama ve yükseltme işlemlerinde geriye dönük bir süreç işletilmesi de gereklidir.

YABANCI DİLDE EĞİTİMİN AKADEMİK YAYINCILIĞA ETKİLERİ

Türkiye'de bilimin gelişmesi için bilim dili Türkçe olmalıdır. Üniversitelerin işi yabancı dil öğretmek değildir. Yabancı dil ilk ve ortaöğretimde öğretilmelidir. Üniversite yayıncılığında Türkçe esas alınmalıdır.

Üniversitelerde yapılan yabancı dilde eğitim, bilim dili olarak Türkçenin, Türkçe ve çeviri akademik yayıncılığın gelişmesinin önünde bir engeldir. Bilim dilinin ana dil olması gerekliliğinden yola çıkarak ülkemizde de derslerin Türkçe yapılması doğru bir yaklaşım olacaktır. Ancak üniversite öğrencilerinin iyi derecede dil öğrenerek kendi alanlarındaki bütün bilimsel yayınları anlayabil-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
6. KOMİSYON: AKADEMİK-ÜNİVERSİTE YAYINCILIĞI

mesi, gelecekteki iş yaşamında bildikleri yabancı dilde faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli dil eğitiminin de verilmesi gerekir.

Bu gerçekten yola çıkarak

Ülkemizde akademik yayıncılığın ve Türkçenin bilim dili olarak gelişebilmesi için üniversitelerde dersler Türkçe yapılmalıdır.

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Komisyon raporuyla ilgili görüş alalım.

Kenan KOCATÜRK: Türkiye'deki akademik yayıncılığın en temel sorunlarından bir tanesi fotokopiyle çoğaltım. Ama çağdaş bir ülkede üniversitelerin yapması gereken 2 temel şey var. Birincisi ciddi kütüphanelerinin olması, diğeri de çok iyi kitabevlerinin olması. Türkiye'de çok iyi eğitim yapan üniversitelere baktığımızda hepsinin de çok iyi kitabevleri ve kütüphaneleri var. Biz akademik yayıncılığın gelişmesi açısından bu iki unsuru çok önemsiyoruz. Ama 1960'lardan kalmış Yayın Yönetmeliği'nin 48. maddesi bilim insanlarını ders kitabı yazımını özendirerek, geliştirecek, yayıncılıkta editoryal faaliyetleri geliştirecek bir yapıdan gittikçe uzaklaşıyor. Korsan ve fotokopi meselesi çözülmez, üniversiteler etik olarak buna karşı durmazsa akademik yayıncılığın durma noktasına geldiğini görürüz.

Fahri ARAL: 48. maddede çok somut bir cümleye dikkat çekmek isterim. "Ders aracı olarak kullanılan kitap ve her türlü materyali öğretim elemanları kendi hesaplarına bastıramaz ve çoğaltamazlar. Bunlar üniversiteler tarafından basılır, bastırılır ve çoğaltılır." Bu tamamen kişi hak ve özgürlüklerine aykırı bir durumdur. Bunun mutlaka değiştirilmesi gerekir. Tabii değişim sırasında bu farklı şekilde gelişirse başka şeyler çıkabilir. O yüzden kaldırılması daha doğru olur.

İsmet YILMAZ: Komisyon raporunu bu hâliyle oylamaya sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

7. Komisyon: SÜRELİ YAYINLAR

ÜYELER

Enver ERCAN	Başkan	Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı
Mehmet TURGUT	Başkan Yardımcısı	Bilgi-Başarı Yayınevi
İbrahim ÇELİK	Üye	Hece Yayınları
Özgen KILIÇARSLAN	Üye	Hayal Yayıncılık
Hüseyin YILDIRIM	Üye	Detay Yayıncılık
Doç. Dr. Nazmi KOZAK	Üye	Anadolu Üniversitesi
Şaban ÖZÜDOĞRU	Üye	Millî Eğitim Bakanlığı
Emine ÇALIŞKAN	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Mümine AYDIN	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Dr. Tayfun GÜLLE	Üye	Türk Kütüphaneciler Derneği
Prof. Dr. Ahmet KARA	Üye	YÖK, Yüksek Öğretim Kurulu
H. Hüseyin SOMUNCUOĞLU	Üye	Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
İsmail ŞEN	Üye	Sektörel Yayıncılar Birliği

Sürelî Yayınlar Komisyonu

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
7. KOMİSYON: SÜRELİ YAYINLAR

İsmet YILMAZ: Yedinci komisyonun raporunu okumak üzere Enver ER-CAN'ı davet ediyorum.

Sürelî Yayınlar Komisyon Başkanı Enver Ercan

SÜRELİ YAYINLAR KOMİSYONU RAPORU

Ülkemizde yaklaşık 150 yıllık geçmişi olan dergicilik, bu süreçte edebiyat, kültür, sanat ve bilimin gelişmesine değerli katkılar sağladı. Yeni kuşakların yetişmesinde önemli bir rol üstlendi. Dergiler, düzenli periyotlarla okurların eline ulaştığı için, günlük yaşamın niteliğinin yükselmesine doğrudan katkıda bulunan yayınlardır ve geleneğimizde toplumsal bir işlevi vardır.

Bu komisyon raporu, süreli yayıncılığın bugünkü durumunu, sorunlarını ve çözüm önerilerini sunuyor.

SÜRELİ YAYINLARIN MALİYET SORUNLARI

Dergi üretiminin en önemli iki gideri kâğıt ve baskı maliyetleridir. Dergiyi % 8 ve % 18 KDV ile üretip %1 KDV ile satmak, maliyeti yükselten önemli bir etkidir. Bir diğer etken de %17 olan stopajın yüksekliğidir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Çözüm önerileri

Maliye Bakanlığı ile görüşülerek KDV ve stopaj oranlarının %1'e indirilmesi sağlanmalıdır.

Bu oran, süreli yayınlara alınan reklam gelirlerinde de uygulanmalıdır. Ayrıca yazara ödenen telif ücretinin KDV'sine muafiyet getirilmelidir.

Yapılacak yasal düzenlemeyle sinema ve tiyatrolar gibi süreli yayıncılık yapanlara da devlet desteği verilmelidir.

DAĞITIM VE GÖNDERİM SORUNLARI

Dergi yayıncılığının en büyük sorunu dağıtımdır. Büyük dağıtım kuruluşlarının dergicilerden "dağıtım bedeli" adı verilen ön ödemeler talep etmesi ve bu rakamın bağımsız dergiciliğin bütçesini zorlayacak miktarlarda olması nedeniyle birçok dergi yaygın biçimde dağıtılamamaktadır.

PTT ile gönderim fiyatları da yüksektir. Bu etkenler yüzünden birçok dergi yayını durdurmuştur ya da durdurmak üzeredir.

Çözüm önerileri

Yayıncı meslek birlikleri, süreli yayınların kitabeveleri ve bayilerde satışı için dağıtım birimi oluşturmalı ya da meslek birliklerine bağlı yayıncıların çalıştığı dağıtım şirketleriyle süreli yayınların dağıtımını için protokol imzalamalıdır.

PTT, süreli yayınların gönderim giderlerini %75 oranında indirmelidir.

KÜTÜPHANELERE SÜRELİ YAYIN ALIMI

Bakanlık verilerine göre 1150 halk kütüphanesi vardır. Abone olunan toplam süreli yayın sayısı 2009 rakamlarına göre 165'tir. Abone olunan bu dergilerden sembolik sayıda alınmaktadır. Ayrıca bu alımlarda ölçütler net değildir.

Çözüm önerileri

Kütüphanelere Yayın Seçme Yönetmeliği'nde değişiklik yapılarak yayıncı birlikleri ve yazarlardan temsilcilerin de bulunduğu Yayın Seçme Kurulu oluşturulmalı, bu kurulun denetiminde daha çok dergiye yüksek miktarda abone olunmalıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
7. KOMİSYON: SÜRELİ YAYINLAR

Dergi aboneliği için Bakanlığın yayıncılardan talep ettiği indirim oranı düşük tutulmalı, örneğin piyasa satış fiyatının üzerinden %5'ten fazla indirim yapılmamalıdır.

ÖĞRENCİ DERGİLERİ VE SORUNLARI

2005 yılında uygulamaya konulan ücretsiz ders kitapları çerçevesinde öğrenci dergileri ve kaynak kitapların okullara sokulması, öğrencinin çantasında bulundurulması veya öğretmen tarafından yönlendirilmesi yasaklanmıştır. Pek çok ilde öğretmenlere “ders kitapları ücretsiz verildiği, eğitim ve öğretime yeterli olduğu, bu nedenle öğrenci dergisi ve kaynak kitap aldırılmayacağına” dair taahhütname (beden eğitimi öğretmenleri dâhil) imzalatılmıştır. Bu durum öğrencinin farklı kaynaklardan yararlanarak bilgi dağarcığını zenginleştirmesini engellemektedir.

Çözüm önerileri

Nisan 2004 tarih ve 2559 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Öğretmenin “Ders Kitabı Dışındaki Kaynak Yayınlarından Yararlanma Yönetmeliği”nin 31. maddesi'ne göre materyal seçmesi engellenmemelidir. 2005 yılından bu yana kamu yararı gözetilerek yayımlanan genelgeler yürürlükteki yönetmeliğe aykırıdır. Yardımcı ders kitabı mahiyetinde olan yardımcı kaynakların alımında, okul idaresi ve öğretmen tarafından öğrenci ve veliler zorunlu tutulmamalıdır ama bu kaynaklardan yararlanması da engellenmemelidir.

ÇOCUK DERGİLERİ VE SORUNLARI

Çözüm önerileri

Bilim, sanat, edebiyat, mizah, çizgi roman, karikatür vb. birçok içerikte özgün, nitelikli çocuk ve gençlik dergileri hazırlanması için teşvik, kaynak ve kadro yaratılmalıdır.

AKADEMİK DERGİLER VE SORUNLARI

Akademik süreli yayınlardan bir bölümünün uluslararası standartlara ve prosedürlere istikrarlı bir biçimde uyup uymadıkları ya da ne ölçüde uydukları tartışmalıdır. Örneğin, bu dergileri dikkate değer oranda katkı değeri içermeye ve ait oldukları alanların en son standartlarını sağlamaya zorlayan hakemlik prosedürünün yeterli titizlikle işletilip işletilmediği soru işaretidir. Bu belirsizlik,

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

dergilerin katkı değeri yüksek bilimsel çalışmaların sergilenme zemini olma şansını azaltmaktadır.

Çözüm önerileri

Bilimsel süreli yayıncılığımızın kalite ve standardı yükseltilerek uluslararası bilimsel süreli yayıncılıkla yarışabilir konuma getirilmelidir. YÖK'ün üniversitelere verdiği fondan performansa endeksli olarak bilimsel süreli yayınlara destek verilmelidir.

SEKTÖREL DERGİLER VE SORUNLARI

Sektörel dergiler yayımlandıkları sektörün ve ekonominin gelişmesine doğrudan katkıda bulunmaktadır. Son yıllarda KOSGEB'in ihracatın gelişmesi için yurt dışı reklamlarına verdiği destekten Türkiye'de yurtdışına yönelik yayımlanan dergiler yararlanamamaktadır.

Çözüm önerileri

KOSGEB'in yurt dışı tanıtım desteklerinden ulusal yayıncılar da yararlanmalıdır. Söz konusu destek, Türkiye'de yayımlanan yurt dışına yönelik dergilere de verilmelidir.

ULUSLARARASI VE YEREL VERİ TABANLARI VE SORUNLARI

Ulusal yayınlarımızın ulusal ve uluslararası erişilebilirliği yetersizdir. Bunun artırılması amacıyla her yayının Türkçe özetleri ile birlikte yabancı dilde özetlerine yer verilmemektedir.

Çözüm Önerileri

ULAKBİM Ulusal Veri Tabanlarında bulunan özgün dergi sayısı yaklaşık 600 başlıktır. ULAKBİM'in girişimleri neticesinde ISI Web of Science indekslerinde yer alan Türkçe dergilerin sayısı artmıştır. Ayrıca ulusal ve uluslararası erişimlerin artırılması amacıyla en çok kullanılan tarama motoru olan Google Scholar'dan ULAKBİM veri tabanlarına erişim sağlanmıştır. Yine ULAKBİM tarafından 2010'da faaliyete geçirilmesi planlanan Ulusal Atıf Sistemi ile veri tabanında yer alan dergilerde yayımlanan makalelerin ulusal atıfları ölçülebilecektir. Bununla birlikte ulusal çapta çeşitli göstergeler yayınlanacak ve yayınların kalitesi ölçülebilecektir.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
7. KOMİSYON: SÜRELİ YAYINLAR

Uluslararası indekslere giren ve Türkiye’de yayımlanan bilimsel dergiler doğrudan ULAKBİM veri tabanına alınmalıdır.

ISSN KULLANIMI VE YAYGINLAŞTIRILMASI

ISSN Türkiye Merkezi’nin verileri, yayıncıların verilerini düzenli olarak bildirmemesi nedeniyle güncel tutulamamaktadır.

Çözüm önerileri

ISSN zorunlu olmalıdır ve veriler düzenli olarak ISSN Türkiye Merkezi’ne gönderilmelidir.

Savcılık başvurusunun ISSN alınarak yapılmasıyla yani mevkiye beyanname-sinde ISSN almaya özendirilmeli ve gönüllülük esasına tabi olmalıdır. Böylelikle, farklı il ve ilçelerde aynı isimle dergi çıkarılması sorunu da çözülmüş olacaktır.

SÜRELİ YAYINLARDA STANDARTLAR

Makalelerin uluslararası makale yazım standartlarına uygun hazırlanması gerekmektedir. Standarta uymayan makalelerin veri tabanlarına aktarımında ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

ELEKTRONİK YAYINLAR

Elektronik yayıncılık, yakın bir gelecekte geleneksel yayıncılığın yerini alacaktır. Bu yayıncılığı, her türlü metnin bilgisayara dayalı depolama araçları (örneğin, manyetik ya da optik diskler) aracılığıyla dağıtım ve arşivlenmesi olarak tanımlamak mümkün. Bilgisayar teknolojisi beraberinde bazı sorun ve güçlükleri de getirmiştir. En önemli sorun her zamanki gibi yine telif sorunudur.

Çözüm önerileri

Bu konuda ne yapılması gerektiğine, bu sorunların ne şekilde üstesinden gelineceğine dair henüz hiçbir ülke kararlı bir adım atabilmiş değildir. Ülkemizde de elektronik ortamda iletişimin gerçekleştirilebilmesi için bu alandaki altyapı sorunlarının bir an önce ele alınması ve çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Bu konuda Uluslararası Yayıncılar Birliğinin görüşleri dikkate alınmalıdır.

Elektronik yayıncılık sağlıklı bir hukuki altyapıya acilen kavuşturulmalıdır.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

Metin CELAL: Kütüphanelere dergi alımlarıyla ilgili sorunlar olduğunu görüyoruz. Ben de bir dergi yayımcısıyım. Özellikle kültür edebiyat dergileri için kütüphanelere alım çok önemli bir durumdur. Kütüphanelere dergi ve kitap alırken hangi ölçütler kullanılıyor? Bu alımları seçme ve değerlendirme yaparak gerçekleştiren kurullarda neden sivil üyeler yok? Burada şeffaflık nasıl sağlanıyor? Bunları öğrenmek istiyoruz. Şöyle bir bilgi var: 2009 yılında kütüphanelere alınan dergi sayısında ve adedinde azalma olduğu söyleniyor. Örneğin, “Varlık” dergisinin bence en azından 81 ilin kütüphanesinde düzenli olarak bulunması gerekir. Aksi takdirde dergi koleksiyonunun tamamlanması mümkün değildir. Bu konularda açıklama yapılmasını istiyorum.

Fikret İLKİZ: Raporda Basın Kanunu’na “Elektronik yayıncılık da acilen eklenmelidir.” ifadesi çok tehlikeli bir ifadedir. Çünkü Basın Kanunu’na bunu eklemek doğru olmaz. Basın kanunu basılmış eserlerle ilgili olan bir kanundur. Elektronik veya dijital yayıncılık Türkiye’de henüz kurallarıyla, yapısıyla, hukuki ve cezai sorumluluğuyla belirlenmemiş bir yayıncılık alanı olduğu için bunu Basın Kanunu’yla çözmemiz zor olur ve doğru olmaz. Pek çok problem çıkar. Kaldı ki aynı konu çok önce Basın Kanunu ek madde 9 ile Türkiye’de yaşanmıştır. İyi bir düzenleme olmayacağı kanısındayım.

Turgay KURULTAY: Dergi kataloglarıyla ilgili, ULAKBİM üzerinden ulaşılması önerisi ile ilgili bir madde var. Bununla ilgili telif haklarıyla ilgili engeller yaşanabilir. Maddenin esas amacı ULAKBİM verilerine ücretsiz ulaşılması düşüncesi ise ULAKBİM’de aldığımız veriler sadece indeks verilerdir. Dolayısıyla yurtdışından alınan bir şeydir. Bu verilere ulaşmada kolaylaştırıcılığa ihtiyaç vardır. Ama Google Scholar üzerinden bunun yapılması teknik olarak ve telif açısından mümkün mü? Bunu öğrenmek istiyorum.

Tuncel ACAR: Süreli yayınlar çıktıkça biz kütüphanelerde bunları belli aralıklarla ciltliyoruz. Ancak sık sık ebat değişiyor. Bizde bunları ciltlemede sorun yaşıyoruz. Bu konuda da bir standart getirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

İsmail ŞEN: Basın Kanunu’nda son yapılan değişiklikle İl Emniyet Müdürlüklerine verilen Mevkute Beyannamesi, İlçe Cumhuriyet Savcılıklarına verilmeye başladı. Bunun sonucunda aynı gün içinde aynı isimle birden çok dergi çıkmaya başladı. Bunu ne engelleyebilir diye düşünürken bu uygulamaya gittik. Eğer teknik olarak ISSN’nin zorunlu olması mümkün değilse buna yönelik çözüm bulunması gerektiğini düşünüyorum.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
7. KOMİSYON: SÜRELİ YAYINLAR

Aytekin YILMAZ: Bakanlığımızda Yayın Seçme Yönetmeliği'ne göre dergi ve kitap alımları yapılıyor. Bu Yönetmelik'te belli kriterler bulunuyor. Bu kriterlerde tek tek somut ölçütler olmasa da nelerin alınmayacağına ilişkin hükümler var. Dergiler için de bu durum geçerlidir. Ancak şöyle bir durum var. Hızla değişen teknolojik gelişmeler birkaç kişinin bile dergi çıkarmasını mümkün kılıyor. Hızla çıkan bu dergiler süreklilik sağlamayabiliyor. Biz Bakanlık olarak geçen yıl 149 adet dergiye abone olduk. Bu sene de 165 çeşit dergiye aboneyiz. Ancak takdir edersiniz ki kamuda belli bir bütçeye göre dergi aboneliği yapılıyor. Böyle bir sınır içinde çalıştığımız için de imkânları aşamıyoruz. Yayın Seçme Kuruluna gelince, bu kurulda Bakanlık içinden kütüphaneciler var. Tabii ki bu kurulda akademisyenler, özel sektör temsilcileri, öğretmenler ve halk temsilcilerinin de olmasına ben kişisel olarak olumlu bakıyorum. Tabii bunlar için belli düzenlemelerin yapılması gerekiyor.

İsmet YILMAZ: Her seçim bir taraf olmayı doğuruyor. Pekii biz ne yapıyoruz? Bu seçilen kitap ve dergilerde (ben de kurul başkanı olarak imza atıyorum) çok sesliliğe önem veriyoruz. Tek taraf değiliz. Ama bu seçimi kim yaparsa yapsın her zaman itiraz olacaktır.

Komisyon raporunu ISBN ve ISSN numaralarının zorunluluk değil gönüllülük esasına göre devam etmesi, bir de dijital ortamdaki yayınların Basın Kanunu'nda yer alması değil başka bir hukuki mevzuata bağlanması şeklinde düzelterek komisyon raporunu oylarınıza sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

8. Komisyon: KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA

ÜYELER

Arman FİKRİ	Başkan	İnkılâp Kitabevi
Muharrem KAŞITOĞLU	Başkan Yardımcısı	BASYAYBİR
Erdoğan YENİCE	Üye	Sistem Yayıncılık
Vahit UYSAL	Üye	Doğan Kitap
Selahattin ARSLAN	Üye	Nesil Yayınları
Cengiz AVCILAR	Üye	Toptan Kitap Dağıtımçıları Derneği
Ünal ŞİMŞEK	Üye	Toptan Kitap Dağıtımçıları Derneği
Mehmet Raşit ŞAHİN	Üye	Polat Kitap
Yavuz TEKÇE	Üye	Kitapçılar Derneği Başkanı
Medet DAŞ	Üye	İstiklâl Kitabevi
S.Dursun ÇİMEN	Üye	Artı Yayın Dağıtım
Adnan ADEMİR	Üye	İKİA Yayın Dağıtım
Sıtkı KOÇAK	Üye	Final Yayın Dağıtım
Süleyman MUTLU	Üye	Millî Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Deniz KAVUKÇUOĞLU	Üye	TÜYAP
Meral TÜRKMEN	Üye	Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü
Naci CİVELEK	Üye	İnternet Üst Kurulu
Ender GÜNGÖR	Üye	Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü
Filiz ÖZCAN	Üye	Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
8. KOMİSYON: KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA

Kitapçılık, Dağıtımçılık, Satış ve Pazarlama Komisyonu

İsmet YILMAZ: Sekizinci komisyonun raporunu okumak üzere komisyon başkanı Arman FİKRİ'yi davet ediyorum.

Kitapçılık, Dağıtımçılık, Satış ve Pazarlama Komisyon Başkanı Arman Fikri

**KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK,
SATIŞ VE PAZARLAMA KOMİSYONU RAPORU**

1. Dağıtım şirketleri, uygulamalar ve sorunlar

- Tahsilatlarda yaşanan büyük sorunları aşmak için tahsilat sigortalaması şeklinde sigortacılık kanununa düzenlemeler getirmek.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- Dağıtıcı ve kitapçı şirketlerin KOBİ kredilerinden yararlanabilmesi için KOBİ statüsüne getirilmeleri.
- Ticari faaliyetteki şirketlerin iflas durumlarında ya da şirketler kapatılma talep ettiklerinde defter kayıtlarındaki borçlulara borçlarını ödemelerinin yasal yollardan takibi sağlanmalıdır (Şahsi mallarından 1. derece yakınlarına kadar sorumlu olmalıdır.).
- Sektörün değişik halkalarının katılımından oluşacak bir *etik kurul* oluşturulmalı.

2. Yurt genelinde yaygın dağıtımın sağlanması

- Neşriyat taşımada PTT ücretlerinin özel olmasına rağmen hâlâ pahalı kalmaktadır. Bu ücretlerin daha da uygun hâle getirilmesi gereklidir.
- Yerel kütüphanelerin yerel kitabevlerinden veya dağıtıcılardan kitap satın alması gereklidir.

3. Kitapçılığı özendirici teşvikler (her il ve ilçede kitapçı projesi)

Yerel yönetimler veya idareler müsait mülklerini mağaza olacak şekilde çok cüzi kiralalarla kitapçılık işi yapmak isteyenlere kiralamalı ve başlangıç için vergi muafiyetlerinde bulunmalı.

- Teşvik kanunları kapsamında dağıtımçıların ve kitapçıların vergi, SGK vb. kurumlarda haklarının korunması, gerekli düzenlemelerin yapılması ve bazı illerde muafiyet uygulanması gereklidir.
- Sertifika uygulamasının yayın sektörü örgütleri tarafından verilmesi.
- Uluslararası Yayıncılar Birliğinin yaptığı araştırmada, dünyanın çoğunluk ülkelerinde KDV ya 0 ya da % 1 mertebelerindedir. Kitap okumayı daha da teşvik etmek, kitap fiyatlarını daha da düşürebilmek amacıyla tüm alım (Kâğıt, baskı, cilt, film vb.) KDV oranları ile birlikte KDV oranlarının düşürülmesi ve eşitlenmesi.

4. Zincir mağazalar ve marketlerdeki uygulamalar

- Haksız rekabeti engellemek amacıyla taksitli satışların 4 ay ile sınırlandırılması.
- Haksız rekabeti engellemek için üretici yayıncının ilk belirlediği perakende satış fiyatı en az 6 ay süreyle geçerli olmalıdır. Bunun altında bir fiyata kitaplar satılmamalıdır. Üretimden 6 ay sonra üreticinin istemesi

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

8. KOMİSYON: KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA

hâlinde ve duyurusunu yapmasını takiben en az 1 ay sonra bu fiyatta indirim yapmışsa ancak düşük fiyatta satılabilmelidir (sabit fiyat uygulaması).

5. Dijital ortamda kitapçılık: Dijital tanıtım, dağıtım ve satış yöntemleri (İnternet, kitap ağları, e-ticaret)

- İnternet ortamında yapılan satışlarda sabit fiyat uygulamasında bir istisna getirilmeli ancak yıkıcı indirim yapılmaması da engellenmelidir.
- Korsan çerçevesinde dijital yayın da kanunlara dâhil edilmelidir. Henüz Türkiye “dijital korsanı” büyük ölçüde yaşamadığı için tecrübesi ve bilgisi azdır. Bu konuda Uluslararası Yayıncılar Birliğinden Türkiye Yayıncılar Birliği aracılığı ile fikir alınmalı ve kanunları bu çerçevede düzenlemelidir.
- Dijital yayına geçişte hem telif hakları hem de satış dağıtım konusundaki yasal uygulamaları ve kanunları hazırlarken ilgili yayıncılık örgütlerinden fikir alınıp hazırlanmalıdır.

6. Kitap Satış elemanlarının eğitimi

- Nitelikli insan gücüne sahip kitap satış elemanlarının eğitimi için Millî Eğitim Bakanlığı, İl Ticaret Odaları ve ilgili ihtisas kitap ve kırtasiye oda ve birlikleri ile bir işbirliğine gidilip her ilde bu konuda kurslar düzenlenmeli ve kitapçıda çalışanlar mutlaka bu kursları tamamlayıp sertifikalı olmalıdırlar. Zaman zaman bu kurslara sektörden de katılımcılar gitmeli ve gerçek hayattan örnekler anlatmalı, stajlar yapılmalıdır.

7. Kitap fuarları, şenlik, panayırlar ve okullarda kitap satışı

- Fuarlarda yıkıcı indirimlerin yapılmaması.
- 1 veya 2 gün profesyonellere ayrılması ve bu günlerde halka ziyaretin kapatılması.
- Dünyadaki pek çok ülkede uygulanan 23 Nisan Dünya Kitap Günü'nün Türkiye’de de uygulamaya alınması.
- Okullarda kitap tanıtımı ve pazarlamasının serbestçe yapılabilmesi, üniversitelerde kitabevi açılması ancak ilk ve ortaöğretim okullarında satışın okul yakınındaki yerel kitabevlerince yapılması kitapçılık ve dağıtıcılık kurumları için çok önemlidir. Bunun uygulanmasının sağlanması için gerekli karar ve yönetmeliklerin alınması.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

8. Reklam, sponsorluk vb. uygulamalar

- Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı yayın sektörü örgütlerinin hazırladığı film, reklam, slogan vb. tanıtımların yayımlanması ve kamuyu okumaya teşvik etmek ve bilinçlendirmek için bütçe ayrılmalıdır.
- Kitap okuma alışkanlığını artırıcı projeler düzenlenmesi için ön ayak olmalı ve bu gibi projelere maddi destek vermelidir.

9. Perakende de promosyon uygulamaları

- Gazete veya dergiler kültür ürünlerini kesinlikle promosyon malzemesi olarak ücretsiz veya kupon karşılığı dağıtmamalıdır.

10. Satış ve dağıtımı kolaylaştıran gelişmeler ve uygulamalar

- Korsanla mücadele kanunu olmasına rağmen uygulaması gerektiği gibi yapılamamaktadır. Polis, yerel belediyeler ve jandarmanın bu konunun uygulanmasını eksiksiz sağlaması için yeniden yönetmelikler düzenlemeli ve uygulamanın eksiksiz olması için yayıncılık örgütlerinden fikir alınmalıdır.
- FSEK 81. maddesi gereği yol, meydan gibi yerlerde kitap satışı yapılması yasaktır. Kaymakamlıklar veya belediyeler işgaliye parası karşılığı bu gibi yerlerde satış yapılmasına müsaade etmektedir. Bunların önünün kesilmesi gereklidir.

11. Ücretsiz ders kitaplarının dağıtımının değerlendirilmesi

- Ücretsiz ders kitaplarının öğrenciye ulaştırılması kitabevlerinden kitapçılar aracılığı ile yapılmalıdır.
- İsteyen il ve ilçe müdürlükleri kitap dağıtımını kendi imkânlarıyla yapabilir maddesi kaldırılmalı ve dağıtım %100 dağıtıcı ve kitapçılar aracılığı ile yapılmalıdır.
- Ücretsiz ders kitabı dağıtım modeli eczanelerin uyguladığı ücretsiz ilaç dağılımı modeli gibi uygulanmalıdır.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
8. KOMİSYON: KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Raporla ilgili görüş alalım.

Raşit CAVAŞ: Rapordaki bir maddede televizyon dizilerindeki senaryolarda kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasına yönelik yazarlara önerilerde bulunulması, yaratıcı yazarlara akıl verme gibi olacağı için bunun uygun olmayacağını düşünüyorum.

Metin CELAL: Raporda yer alan önemli bir madde var. Kitapta indirim yapılmaması, kitapların sabit bir fiyatla satılması konusu. Bu Avrupa Birliği ülkelerinde yaygın olarak kabul edilen bir kural. Bunun uygulanması, fuarlarda indirim, diğer konulardaki bütün alanlarda çok etkili olacaktır. Bu anlamda bir bildirimde bulunulması lazım... Kitap fuarlarıyla ilgili 1. ve 2. maddeyi pek anlayamadım. 1. maddede fuarlarda en fazla %10 indirim yapılması... Sanıyorum kitabevleriyle haksız bir rekabet yaratıldığı düşünülüyor. Ama bunun yasal bir uygulama olmadan sağlanacağını sanmıyorum. 2. maddede bir veya iki günün profesyonellere ve öğretmenlere ayrılmalı deniyor. Sanıyorum sadece bir fuar düşünülerek yazılmış.

Arman FİKRİ: Söz konusu madde TÜYAP İstanbul düşünülerek yazılmıştır. Bu maddeyi uluslararası kitap fuarı diye değiştirilebiliriz. 1. maddede yer alan %10 indirim konusunda da biz bunu Yayımcılar Birliği ve fuarlar arasından çözümlensin diye düşünmüştük ama komisyondaki arkadaşların isteğiyle kongrenin takdirine sunduk.

Cengiz AVCILAR: Komisyonda olan yayınevi temsilcileri “Bizim asıl amacımız fuarlarda perakendeciye kitap satmak değil editörümüzle, yazarımızla, personelimizle kaynaşmaları ve kitaplarımızın tanıtılmasını sağlamak.” derler. Biz de kitapçıların ve dağıtımçıların sağlıklı bir şekilde ayakta kalabilmesi için fuarlarda yapılan bu %70'lere varan indirimlerin sınırlandırılmasını istiyoruz. Madem yayınevlerinin asıl amacı kitaplarının tanıtılması, o zaman %10'luk indirime itiraz edilmemeleri gerektiğini düşünüyorum.

İkinci bir husus da biz satış ve dağıtımçıları olarak nitelikli personel gücüne sahip olmak istiyoruz. Bunun içinde yayınevlerinden destek bekliyoruz. Yayınevlerinin gerek yazarlarıyla gerek editörleriyle kitaplarının tanıtımında bizim personellerimizle dayanışma yapmalarını istiyoruz.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Tuğrul PAŞAOĞLU: Ülkemizde geçerli rekabet hukuku kurallarına göre alıcının, tüketicinin aleyhine bir sınır koyulamaz. Bu rekabet hukukuna aykırıdır. Ancak bu durum sektör içinde bir anlaşma yapılarak mümkün olabilir.

Kenan KOCATÜRK: Türkiye'deki yayıncılık endüstrisi keşke hiç perakende satış yapmayan bir fuarlar organizasyonu hâline gelse... İnternette veya kitaplarında %50 indirimlerden hepimiz muzdaribiz. Daha önce de biz bu konuyu tartıştık, araştırdık. Bize 2 şey önerdiler. Birincisi, ticari alanda kendi aranızda işbirliği; ikincisi, dava ettiğinizde rekabet kurulunun tüketicinin en iyi koşullarda AB bünyesinde çıkmış bir yasa var. Sizin sektörünüzde satış dağıtım indirim oranlarının incelediğinizde bir oran çıkar. Bu oranları dikkate alarak yıkıcı indirim tespit edip yıkıcı indirim yapanları ticaretten menedebilirsiniz. %80'lere varan yıkıcı indirimlerin fuarlarda olmaması için gerekir. Bana göre sabit fiyat uygulaması çıkana kadar bu meseleyi kendi içimizde tartışalım. Raporla sabit fiyat kavramı yerine yıkıcı indirim yapılmaması kavramının getirilmesine karar verelim.

Muharrem KAŞITOĞLU: Yıkıcı indirim kavramlarının getirilmesi konusunu komisyonda tartıştık ancak karara varamadık. Çünkü yıkıcı indirim göreceli ve geniş bir kavram. Kimine göre %20'lik oran yıkıcıdır. Kimine göre de %30... Yayıncılar olarak yüksek iskontolar ve vadeler gibi içsel sorunlar yüzünden zaten maliyetlere fahiş yüklemeler yapıp kendimize göre haklı gerekçelerle kitabın fiyatını olması gerekenden daha yüksek tutuyoruz. İşte bu indirimlerin kaldırılmasıyla sabit fiyat uygulaması da zaten orta ve uzun vadede okuyucuya ucuz kitap olarak dönecektir. Bu da göz ardı edilmemelidir.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
8. KOMİSYON: KİTAPÇILIK, DAĞITIMCILIK, SATIŞ VE PAZARLAMA

İsmet YILMAZ: Raporda %10 gibi bir indirim kavramı var, bu kavram Kanun'a aykırı bir kavramdır. Bu bölümü “Haksız rekabete yol açıcı yıkıcı indirimler yapılmamalı”. şeklinde düzeltelim. Bir de diziler için senaryo yazar yazarlara bu senaryolarda kitap okuma bölümlerinin konulmasının önerilmesi bölümünün de raporda kalmasını oylarınıza sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

9. Komisyon: KÜTÜPHANELER VE DERLEME SORUNLARI

ÜYELER

Raşit ÇAVAŞ	Başkan	Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
Ahmet VURAL	Başkan Yardımcısı	TÜRDAV
Mustafa KILIÇ	Üye	Basın Yayın Birliği
Sabri KOZ	Üye	Yazar
Mehmet TOPRAK	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Tuncel ACAR	Üye	Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanı
Cengiz ARSLAN	Üye	Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı
Günay UYSAL	Üye	Kültür ve Turizm Bakanlığı Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi
Ali Fuat KARTAL	Üye	Türk Kütüphaneciler Derneği Başkanı
Prof. Dr. Doğan ATILGAN	Üye	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
Prof. Dr. Bülent YILMAZ	Üye	Hacettepe Üniversitesi
Özer DAŞCAN	Üye	Anı Yayıncılık
Koray Barış İNCİTMEZ	Üye	Edebiyatçılar Derneği
Hicabi Kırlangıç İNCİTMEZ	Üye	Türkiye Yazarlar Birliği
Celal İNAL	Üye	İLESAM
Nezih BAŞGELEN	Üye	Arkeoloji ve Sanat Yayınları
Ramazan APAYDIN	Üye	Baytan Kitabevi
Ebru KAYA	Üye	Bilkent Üniversitesi
Erol YILMAZ	Üye	TBMM Kütüphanesi

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
9. KOMİSYON: KÜTÜPHANELER VE DERLEME SORUNLARI

Hale URAL	Üye	AB Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültürel İrtibat Noktası
Arif BÜK	Üye	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı

Kütüphaneler ve Derleme Sorunları Komisyonu

İsmet YILMAZ: Dokuzuncu Komisyonun raporunu okumak üzere raportörü Günay ÜNSAL'ı davet ediyorum.

Kütüphaneler ve Derleme Sorunları Komisyon Raportörü Günay Ünsal

KÜTÜPHANELER VE DERLEME SORUNLARI KOMİSYON RAPORU

1. Türkiye’deki bütün kütüphane türleri ulusal kütüphane sisteminin parçası olarak görülmeli ve bütünsel bir bakış açısı ile ele alınmalıdır. Bir kütüphane türüne ilişkin eksiklik ve sorunların diğer türlere yansıtacağı unutulmamalıdır. Bu çerçevede, Türkiye’deki kütüphane hizmetlerine yönelik bir “ulusal kütüphane politikası” oluşturulmalı, bu politika “ulusal kültür politikası”nın bir parçası olarak da düşünülmelidir.
2. Millî Eğitim Bakanlığı, okul kütüphaneleri konusunda üzerine düşen görevleri yerine getirmelidir. Kitap okuma alışkanlığı kazandırma ve kütüphane kullanımı ile ilgili olarak okullarda eğitim verilmelidir. Millî Eğitim Bakanlığı sınıf ve okul kütüphaneleri için her yıl düzenli bütçe ayırmalıdır. Okul kütüphanelerinin işlevlerini düzenleyen mevzuat, çağın hizmet anlayışına uygun olarak yeniden değerlendirilmelidir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı, okul kütüphanelerinde Bilgi ve Belge Yönetimi mezunu kütüphaneciler istihdam etmelidir.
3. Halk kütüphaneleri gerekli hukuksal, yönetsel ve finansal koşullar oluşturulmadan yerel yönetimlere devredilmemelidir. Devir işlemlerine ilişkin süreç, profesyonel bir mesleki komite tarafından planlanmalıdır.
4. Türkiye’deki kütüphanelerin işlevlerini düzenleyen çerçeve bir yasa çıkarılmalı, yürürlükteki mevzuat ülke koşulları ve dünya standartları esas alınarak yeniden gözden geçirilmelidir.
5. Halk kütüphanelerine yayın seçme işi yerel koşullar göz önünde bulundurularak yerinden yapılmalı, merkezden yayın alımları en aza indirilmelidir. Merkezden alımlarda objektif ölçütler kullanılmalı ve komisyonlara edebiyatçı ve yayıncılar da alınmalıdır.
6. Halk, okul ve çocuk kütüphanelerinin niteliği artırılmalı, kütüphane gereksinimi olan yerlerde yeni kütüphaneler açılmalıdır. Yeni kütüphaneler açılırken nitelikten ödün verilmemelidir.
7. Kütüphanelerimizin dünya standartlarında hizmet üretebilmeleri için bütçe ve personel açısından desteklenmeleri gerekmektedir. Kütüphaneciler “657 sayılı Devlet Memurları Kanunu”nda yer aldıkları Genel İdari Hizmetler sınıfından Teknik Hizmetler Sını-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
9. KOMİSYON: KÜTÜPHANELER VE DERLEME SORUNLARI

fına geçirilmeli ya da *Bilgi Hizmetleri Sınıfı* adıyla yeni bir sınıf oluşturularak teknik hizmetler sınıfının olanaklarından yararlanmaları sağlanmalıdır. Kütüphane binalarının, gereksinimleri karşılayacak düzeye çıkarılması için girişimler yapılmalıdır.

8. Her yayının iç kapağında standart bibliyografik künye (CIP) yer almalıdır. ISBN, ISSN, ISMN vb. kodlamalar zorunlu standart hâle getirilmelidir. Bibliyografik denetim ve derleme çalışmalarının sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için tüm bu işlemler, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı tek bir merkezden yönetilmelidir. Derleme konusunda yaşanan aksaklıkların (derleme kaçağı, mekân, personel vb.) giderilmesi için, TBMM Genel Kurulunda görüşülmek üzere bekleyen *Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eselerini Derleme Kanunu Tasarısı*'nın bir an önce yasalaşması için çaba sarf edilmelidir. Derlemenin en az kütüphaneler kadar yayıncılık için de çok önem taşıdığı konusunda sektör bilinçlendirilmelidir. Derleme Kanunu'nda yayıncılara verilen sorumluluk tekrar matbaacılara dönük olarak değiştirilmelidir.
9. Bütün kütüphanelerde elektronik kaynak ve hizmetler geliştirilmeli ve desteklenmelidir. Nadir eserlerin ve yazma eserlerin dijitalleştirilmesine ve kullanıcıların hizmetine sunulmasına hız verilmelidir.
10. Okurları kütüphanelerden uzak tutan, kitapların suç unsuru olarak gazete ve televizyonlarda sergilenmesi önlenmeli, kitap okuma ceza olmaktan çıkarılmalıdır. Kütüphane kullanımı ve okuma alışkanlığı kazandırma ve yaşam boyu öğrenme sürecinde devlet öncülük etmelidir. Gazetelerin kitabı bedava ya da kuponla verilen bir nesne olarak vermesiyle oluşan "Kitap bedava verilen üründür." algısını engellemek için bir uygulama düzenlenmelidir. Ayrıca gazetelerin verdiği kısaltılmış bütün kitapların üzerine en az 16 puntoyla bu kitabın özetlenmiş olduğu belirtilmelidir.
11. Kütüphanelerdeki telif hakları ihlalleri engellenmeli, fotokopi çekimleri yasal bir düzenleme ile kontrol altına alınmalı, kullanıcı hizmeti verenler telif hakları konusunda bilinçlendirilmeli ve meslek ahlak ilkelerine uymaları sağlanmalıdır.
12. Basın Kanunu gereği savcılıklara verilen kitaplar, dava açma süresi bittikten sonra bağış ve değişim amaçlı kullanılmak üzere

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Millî Kütüphaneye verilmelidir. Bu kitapların takibi için yasal düzenleme yapılmalıdır.

13. Dijital yayıncılık ve dijital haklar için gerekli yasal düzenlemeler bir an önce yapılmalı ve böylece kütüphanelerin bu alanda standartlaşmaları sağlanmalı ve yasa dışı duruma düşmeleri önlenmelidir.
14. Geçmişin mirası geleceğin yol göstericisi olan arşiv belgelerinin toplum hizmetine sunulması için yapılan çalışmalara hız verilmelidir.
15. Kütüphanecilik (Bilgi ve Belge Yönetimi) eğitiminde sektörün gereksinimlerini karşılayacak insan gücünün yetiştirilmesi için uygulamacılarla işbirliğine gidilmelidir. Eğitim programları, uluslararası yaklaşımlar, ülke gerçekleri ve uygulamadaki gereksinimler göz önüne alınarak oluşturulmalıdır. Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri, ülkemizdeki kütüphane hizmetlerinin gelişmesi ve yasal düzenlemelerin hazırlanması aşamasında öncü ve önderlik yapılmalıdır.
16. Engelliler için her halk kütüphanesinde özel bölümler açılmalı ve Braille alfabesiyle kabartma kitaplar ve sesli kitaplar alınmalı ve bu alandaki yayıncılar desteklenmelidir.

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Raporla ilgili görüş alalım.

Nezih BAŞGELEN: Bandrol veya bandrol türevi gelirlerden elde edilecek katkılardan bir okuma vakfının veya okumayı teşvik edecek bir birimin hayata geçirilmesini öneriyorum. Hele okuma alışkanlığı diğer ülkelere kıyasla çok düşük olan ülkemizde bu tür vakıflara çok acil ihtiyacımız olduğunu ve bunun için yasal bir zeminin olması gerektiğini düşünüyorum. Bunun ayrı bir madde de değerlendirilmesini öneriyorum.

Diğer bir konu da Millî Kütüphane... Millî Kütüphanenin bizim gelecekte beklentilerimizi tam olarak karşılayabilmesi için her türlü maddi, kurumsal, personel ve diğer her türlü fonksiyonlarının gözden geçirilmesi gerektiğini ve ayrı bir madde de değerlendirilmesini öneriyorum. Çünkü gelecekte yurt dışında Türkiye'yle ilgili yapılan her yayının izlenmesi, imparatorluktan gelen mirasımızın derlenmesi çok önemli. Ülkemizin yüz akı bir kuruluşu olan Millî Kütüphanenin bunu hak ediyor diye düşünüyorum.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
9. KOMİSYON: KÜTÜPHANELER VE DERLEME SORUNLARI

Metin CELAL: Mevcut Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu açısından fotokopiyle çoğaltmalar son derece açık şekilde tarif edilmiştir. Bununla ilgili Kültür Bakanlığının yapması gereken halk kütüphanelerinde fotokopi çoğaltmaları ile ilgili lisanslamayı ilgili meslek birlikleriyle yapıp gerekli ödemeleri tespit ederek yine meslek birlikleri aracılığıyla hak sahiplerine ödenmesini sağlamaktır. Bununla ilgili hiçbir yasal düzenlemeye gerek yoktur.

İsmet YILMAZ: Katkısı olanlara teşekkür ediyoruz. Komisyon raporunu mevcut hâliyle oylarınıza sunuyorum. Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

10. Komisyon: YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM

ÜYELER

Ümit Yaşar GÖZÜM	Başkan	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdür Yardımcısı
Münir ÜSTÜN	Başkan Yardımcısı	Basın Yayın Birliği Başkan Yardımcısı
Burhan AKINCI	Üye	İnsan Yayınları
Erdal CESAR	Üye	Nesil Yayınları
Doğan HIZLAN	Üye	Yazar
Saliha PAKER	Üye	Okan Üniversitesi
Esin KARAMAN	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Aynur HAYTAOĞLU	Üye	KOSGEB
Ali Fuat BİLKAN	Üye	Yunus Emre Vakfı Başkanı
Bülent ÖZCAN	Üye	AB Türkiye Temsilciliği
Mehmet DEVELİOĞLU	Üye	İTO
Osman Nuri ÖZTÜRK	Üye	İTO
Tuba KÖKSAL	Üye	AB KTB Kültürel İrtibat Noktası
Senem DERE	Üye	Kültür ve Turizm Bakanlığı
İhsan IŞIK	Üye	Yelkovan Ajans
Yakup DELİÖMEROĞLU	Üye	Bengü Telif Ajansı
Mehmet DEMİRTAŞ	Üye	Kalem Ajans
Barboros ALTUĞ	Üye	İstanbul Telif Ofisi

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
10. KOMİSYON: YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM

Yayıncılığın Dünyaya Açılması, AB ve Uyum Komisyonu

İsmet YILMAZ: Onuncu komisyonun raporunu okumak üzere komisyon başkanı Ümit Yaşar GÖZÜM'ü davet ediyorum.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

*Yayıncılığın Dünyaya Açılımı, AB ve Uyum Komisyon
Başkanı Ümit Yaşar Gözüm*

YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM KOMİSYONU RAPORU

1. Daralan yayın piyasasını hareketlendirmek, yüksek maliyetli özel eserleri, yeni ve deneysel çalışmaları yayın hayatına kazandırmak açısından bir örgütlenme modeli olarak *ortak yayıncılık* (co-publishing) öne çıkarılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.
2. Avrupa Birliği ve gelişmiş ülkelerde üzerinde önemle durulan yayıncılık sektörüne uluslararası rekabet gücü sağlayacak *yayın standartları* çalışması 2010 yılında sonuçlandırılmalıdır. Yayıncılığın sınırlarını zorlayan *dijital yayıncılık*la ilgili standartlar ayrı olarak ele alınmalı, standartları ve yasal mevzuatı oluşturulmalıdır.
3. Çeviri talebinin yoğun olmadığı İngiltere ve ABD’de edebiyatımıza ilginin artması bakımından Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinin öncelikle Londra, New York’un yanı sıra Frankfurt ve Paris’te açılmasına öncelik verilmelidir. Bu merkezler, Avrupa ülkelerindeki benzerleri gibi kurumsallaşıp yaygınlaşarak dil eğitimi, yayın tanıtım, çeviri destekleri ve yerel yayıncı, yazar ve çevirmenlerle iş birliğinin sağlanmasında etkin rol almalıdır.
4. *Uluslararası kitap fuarlarına* yayınevi, yazar ve telif ajanslarının katılımının Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından desteklenmesi artarak devam etmelidir. Ayrıca, sektörün fuarlara katılımını destekleyecek ulusal ve uluslararası fon ve teşvikler hakkında sürekli bilgilenmeleri sağlanmalıdır.
5. Kültür endüstrisi niteliğinde olduğu için yayıncılık sektörünün *vergileendirme* biçimi yeniden düzenlenmelidir. Düşük faizli kredi, vergi indirimi, vergi muafiyeti ve vergi iadesi sağlanması öncelikli hedef olmalıdır.
6. KOSGEB tarafından yapılan yeni düzenleme ile yayıncılar da sektörel temsilci olarak *KOBİ desteklerinden* yararlanma aşamasına gelmiştir. Bu çerçevede sağlanacak destekler ile son yıllarda Türk yayıncılığının yeniden yapılandırılmasının bu temel sacayağı uygulamaya geçirilmelidir.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
10. KOMİSYON: YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM

7. Türkçenin farklı ülkelerde öğrenilme oranının her geçen gün arttığı göz önüne alınarak Türk edebiyatının çeviri yolu ile dışa açılımının yanı sıra *doğrudan kitap ihracı*, Türkçe basılı eserlerin Türkiye dışında da takip edilebilme imkânları üzerinde durulmalıdır. Bu çerçevede ihraç edilen kültür ürünlerinin üzerindeki tüm vergilerin iadesi Maliye Bakanlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığına teklif edilmelidir ve ülkemizi tanıtmaya için ayrılan kaynaklardan bu ihracatı yapanlara teşvik primleri ödenmelidir.
8. Yayınevlerinin KOBİ statüsüne geçmesiyle birlikte Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından verilen ihracata yönelik devlet yardımlarından da yararlanması için gerekli yasal düzenleme yapılmalıdır.
9. *TEDA Projesi*'nin devam ettirilmesi yayıncılığımızın dışa açılımında oldukça önemlidir. Ancak, TEDA çeşitli etkinliklerle zenginleştirilerek etkinliği ve yaygınlığı artırılmalıdır. Bu kapsamda,
  - İlgili ülkelerle gerçekleştirilecek işbirliği programları ile karşılıklı yayıncı, yazar, çevirmen ziyaretleri yapılması, yabancı çevirmenlere yönelik Çevirmenler Merkezinin kurulması,
  - Yine aynı şekilde yazar, yayıncı veya çevirmenlerin etkinlikler gerçekleştirebilecekleri aynı zamanda kısa süreli konuk edilebilecekleri “Edebiyat Evleri”nin kurulması,
  - Düzenli olarak her yıl uluslararası nitelikte bir “Edebiyat Festivali”nin düzenlenmesi,
  - Kültür ve Tanıtma Müşavirliklerinin Türk edebiyatının tanıtımını ve ilgili ülkelerdeki yayıncı, yazar ve çevirmenlerle işbirliği sağlanması konusunda etkin şekilde çalışmaları,
  - TEDA Projesi resmî internet sayfasının Türk edebiyatı, Türk yazarları, Türk yayıncılığı, Türkçe çevirmenler, çeviri bibliyografyaları, telif hakları, çeviri destekleri, yayın sektörünün son durumu gibi oldukça geniş bir yelpazeden bilgi sunulmasını mümkün kılacak şekilde geliştirilmesi,
  - Başlangıçtan itibaren uygulama sonuçları dikkate alınarak çeviri kontrol sisteminin projeye dâhil edilmesi,
  - Yayın, çeviri desteklerinin aşamalı olarak ödenmesi uygulamasına geçilmesi,

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

- Yayıncının, eserin çevirmeninin niteliklerini, yayımlanmış çevirisinin olup olmadığını ve benzeri hususları başvurusunda belirtmesi,
  - Yayıncıdan istenecek çeviri örneklerinin uzmanlarca incelenmesi ve TEDA Danışma ve Değerlendirme Kuruluna bilgi vermesi ve bu işlem için belirli bir bütçe ayrılması,
  - Yayıncının çevirinin okurlara hangi yollardan tanıtılacağına dair TEDA'ya bilgi vermesi,
  - Yazarlara kitaplarının yayımlandıkları ülkelerde yapacakları tanıtım faaliyetlerine katılması için destek verilmesi,
  - Türk edebiyatından çeviri destekleri arasına edebiyat dergileri de dâhil edilmesi,
  - Eser ve yayınevi seçerken edebiyatımızı en iyi temsil eden eserlerin tanınmış yayıncılar tarafından yayımlanmasının önemsenmesi,
  - TEDA'nın Danışma ve Değerlendirme Kuruluna üniversitelerden yetkin çevirmen, akademisyen, yazar, yayıncı meslek birliklerinden birer temsilcinin dâhil edilmesi,
  - TEDA'nın, sadece yurt dışındaki yayınevlerinin Türk yazarlarından çevirilerine değil, yurt içindeki yayınevlerinin Türk yazarlarından çevirilerine de destek vermesi,
  - Türk yapıtlarının yabancı ülkelerde yayımlanma şansının artması, yapıtların ilgi toplayabilmesi için Fransızca, İngilizce ve Almanca gibi çok konuşulan dillerde yayımlanmasına öncelik verilmesi sağlanmalıdır.
  - Yabancı yayınevlerinin, klasik yazarların yanı sıra gelecek vaat eden genç yazarları tercih ettikleri de göz önünde bulundurularak TEDA kapsamında ileriye dönük çalışmalarda genç yazarların desteklenmesine ve tanıtımına önem verilmesi,
10. **Yunus Emre Kültür Vakfı**, British Council, Goethe Enstitüsü, Cervantes Enstitüsü, İtalyan Kültür Enstitüsü gibi dil eğitimi, yayın tanıtım, çeviri destekleri ve yerel yayıncı, yazar ve çevirmenlerle iş birliğinin sağlanmasında etkin rol almalıdır.
11. Ülkemizde yayın sektöründe faaliyet gösteren **sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşların** yeniden yapılanması ve Avrupa'daki örnekleri gibi destekler, ödüller, eğitim ve araştırma gibi konularda etkinliklerinin artırılması. Bu çerçevede, Kültür ve Tu-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

10. KOMİSYON: YAYINCILIĞIN DÜNYAYA AÇILIMI, AB VE UYUM

rizm Bakanlığı, yazar, yayıncı, çevirmen, telif ajansı meslek birlikleri ile iş birliği yaparak sektörle ilgili bir **ulusal enstitü** kurulmasına öncülük etmelidir.

12. Türkçeden çeviri yapabilecek yetkin çevirmen eksikliğinin giderilmesi amacıyla her yıl gerçekleştirilen Türk Edebiyatı Çevirmenleri Cunda Atölyesi Projesi (TEÇCA)'nin sürdürülmesinin yanı sıra diğer dillere yönelik **çeviri atölyelerinin** açılması,
13. Bilimsel bir platformda değerlendirilecek olan çeviri sorunları ve çözümleri, TEDA Projesi'nin gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu çerçevede ortaya çıkan genel çeviri sorunları üzerinde ortak çözüm üretmeye yönelik düşüncelerin ortaya konulacağı konferans, panel gibi etkinliklerin yararları göz önünde bulundularak 2007 yılından bu yana 2 yılda bir gerçekleştirilen **Çevirmenleri ve Yayıncılarıyla Türk Edebiyatı Sempozyumu'nun** sürdürülmesi sağlanmalıdır.
14. **Yayıncıların uluslararası fon ve sübvansiyon kanallarından yararlanabilmelerini sağlayacak bir veritabanı elektronik ortamda kullanıma açılmalı ve gerek hangi fonların olduğu gerekse kullanım şartları ve prosedür hakkında bilgi verilmelidir.**
15. **Avrupa Birliği ülkelerinde yürürlükte olan Vergi ve Telif Hakları Kanunları örnek alınarak kültür sektörüne yönelik destekleyici uygulamalar ülkemizde de uygulanmaya konmalıdır.**

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Komisyon raporu ile ilgili görüş alalım.

Tuğrul PAŞAOĞLU: TEDA Projesi yönetmeliği zaten Batı'da benzerleri olan şeyin Türkiye'ye uyarlanması şeklinde başladı. TEDA'nın istendiği kadar başarılı olmamasının arkasında Türkiye'den yurt dışına metinlerin aktarılması konusunda yeni bir perspektif izleme sorunu mu var? Bu konunun araştırılmasını düşünüyorum. TEDA'nın amaçları içerisinde özellikle uluslararası nitelikteki yayınevlerinin başvurusu arzu edilmektedir. Görünen o ki büyük yayınevleri TEDA'ya rağmen Türk edebiyatına istenen düzeyde ilgi göstermemiştir. Özellikle Almanya'dan biliyorum. Çoğunlukla küçük yayınevleri buna ilgi gösteriyor. Ama bunlar arasında nitelikli olanlar ve nitelikli olmayanlar var. Bunun ayrımının nasıl yapılacağı ile ilgili araştırma yapılması gerekiyor. 2. konu da

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

etkinliklerin ve festivallerin yararlı olacağını düşünüyorum. Ama burada bizim kendimize nasıl baktığımızın yeterli olmayacağı kanısındayım. Etkinliklerde özellikle Türk edebiyatıyla ilgilenen yurt dışındaki akademisyen, çevirmen ve yayıncıların düzenleme komitesinde yer alması son derece belirleyici olur.

Mehmet DEMİRTAŞ: 4 yıldan beridir Türk edebiyatını yurt dışında tanıtmak amacıyla kurulmuş bir özel telif hakları ajansı olarak bence TEDA'nın görevlerinin arasında birinci önceliğimiz bunu zaten yurtdışında kendi yayınevini stratejisinde en iyi çeviriyle, en iyi tanıtımla kendi okuruna tanıtmak için seçim yapıyor. Buna rağmen ayrıca bizim orada yayınevinin işini onlara öğretircesine "Bu iyi bir çevirmen miydi?" "Bu iyi bir editörden geçti mi?" "Bunu nasıl tanıtacağınızı söylediniz mi?" dememiz yanlış anlaşılmalara yol açabilir. Bunun dışında da komisyonun festival fikrine katılıyorum. Uluslararası nitelik kazanması için zaten ortakların da uluslararası olması gerekir.

İsmet YILMAZ: Mevcut komisyon raporunu oylarınıza sunuyorum. Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
11. KOMİSYON: ÇEVİRİ POLİTİKALARI

11. Komisyon: ÇEVİRİ POLİTİKALARI

ÜYELER

Müge GÜR SOY SÖKMEN	Başkan	Metis Yayınları
Mehmet MORALI	Başkan Yardımcısı	ÇEVİRİ Başkanı
Cem KÜÇÜK	Üye	Çevirmen
Tuncay BİRKAN	Üye	ÇEVİRİ
Turgay KURULTAY	Üye	Çeviri Derneği
Betül PARLAK	Üye	İstanbul Üniversitesi
Şehnaz T. GÜRÇAĞLAR	Üye	Boğaziçi Üniversitesi
Doç. Dr. Ender ATEŞMAN	Üye	Hacettepe Üniversitesi
Ercan ERTÜRK	Üye	AB Temsilcisi
Hakan TANRIÖVER	Üye	AB KTB Kültürel İrtibat Noktası
Sevda TALU	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
Fatih ÖZDEMİR	Üye	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Çeviri Politikaları Komisyonu

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

İsmet YILMAZ: Onbirinci komisyonun raporunu okumak üzere Komisyon Başkanı Müge GÜRSOY SÖKMEN'i davet ediyorum.

Çeviri Politikaları Komisyon Başkanı Müge Gürsoy Sökmen

ÇEVİRİ POLİTİKALARI KOMİSYON RAPORU

Çeviri alanına ilişkin sorunlar iş sözleşmeleri, sosyal güvence, yargı sorunları, emek hırsızlıkları-çeviri intihalleri, eğitim ve meslek birlikleri ve dernekler içinde örgütlenmenin bürokratik engelleri olarak belirlemektedir. Aşağıda bu sorunlar için komisyonumuzun üzerinde durduğu talep, öneri ve saptamalar yer almaktadır:

1. ÇEVİRİ SÖZLEŞMELERİ VE ANLAŞMAZLIKLAR

- Yayıncı-çevirmen ilişkilerinin en belirleyici ayağı olan sözleşmelerde standart uygulamasına gidilmelidir. Devletin ilgili kurumlarının desteğiyle, yayıncılık örgütleriyle çevirmen dernekleri arasında protokol imzalanması ve standart bir tip sözleşme üzerinde uzlaşılması sağlanmalıdır. ÇEVBİR ile YAYBİR arasında bu yönde bir protokol ve tip sözleşme uzlaşması sağlanmıştır, bunun yaygınlaştırılması önerilmektedir. Devletin ilgili kurumları, bu konuda, çeviri ve yayıncı ile bağlantılı ihale ve çalışmalarında standart sözleşmeler kullanarak öncülük edebilir.
- Yayınevleri ve çevirmenler arasındaki anlaşmazlıklarda tahkim kurulu mekanizmasının işletilmesi, anlaşmazlığın bu şekilde çözülmemesi durumunda mahkeme yoluna gidilmesi yoluyla meslek içi denetimin güçlendirilmesi, ihtilafların çözümünü kolaylaştıracak ve nitelik kazandıracaktır. Mesleği ve alanın bilgisini temsil eden aktörlerin katılımıyla ve

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

11. KOMİSYON: ÇEVİRİ POLİTİKALARI

Bakanlığın düzenleyiciliğinde oluşturulabilecek bir tahkim kurulunun temel olduğu düşünülmektedir. Ayrıca telif hakları konusuna bakan mahkemelerde çeviri yayınlar konusunda görüş belirtmek için bu alanın sorunları üzerine çalışmış uzmanlar görev almalıdır. Davalarda ilgili meslek örgütlerinin görüşlerine de başvurulmalı ve bilirkişilerin performansları (gerekli arşiv mekanizmasının çalıştırılması yoluyla) izlenmelidir.

- FSEK (madde 48)'de “eser sahibi veya mirasçılarının mali hakları süre, yer, içerik olarak sınırlı veya sınırsız; karşılıklı veya karşılıksız üçüncü kişilere devredebileceği” yolunda bir düzenleme mevcuttur. Bu düzenlemenin değiştirilerek süresiz devirlerin kesinlikle önlenmesi, karşılıksız devirlerin de ancak belli koşullarla (hayır amaçlı, bağış anlamında devirler) gerçekleşebileceğinin kurala bağlanması gereklidir.

2. ÇEVİRMENİN (ESER SAHİBİ OLARAK) SOSYAL GÜVENCESİ

- Çevirmenlerin, özellikle kitap çevirmenlerinin büyük kısmı, bu işi tam mesai olarak yapma imkânı bulamamaktadır ve çevirmenin aylık ödemeye dayanan özel bir sosyal güvenlik sisteminden yararlanması, gelirin düşüklüğü de göz önünde bulundurulduğunda, zor gözükmektedir. Eser sahibi sanatçıların sosyal güvenlik sisteminden yararlanmaları ve geriye dönük sigortalılıkları konusunda başlatılan çalışmaların tamamlanması önemlidir.

3. ÜCRET KESİNTİLERİ (KDV, STOPAJ)

- Çeviri ücretlerinin düşüklüğü düşünülerek kitaplardan alınan KDV oranlarının ve çevirmen-yazarlardan kesilen stopajların düşürülmesi gerektiği görüşündeyiz.

4. ESER SAHİPLİĞİ

- Meslek birliği mevzuatında yapılması muhtemel değişikliklerde FSEK kapsamında ayrı bir alan telakki edilen, çevirmenlerin de dâhil olduğu “işleme-derleme eser” alanının kaldırılmasının sakıncalı olduğu kanısındaız.
- Çevirmenle eserini çevirdiği yazar, sinema yapımcısıyla ona iş yapan dublaj çevirmeninin aynı alanlarda ve dolayısıyla da aynı meslek birliklerinin içinde yer almasının bir çıkar çatışması durumunda meslek birliğini zora sokacağını düşünüyoruz.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

5. BANDROL TAKİBİ

- Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü meslek birliklerine teknik olarak bilgi temininde kolaylık sağlayacak bir kurum olsa da bürokratik aksaklıklar nedeniyle gereken verim sağlanamamaktadır. Bandrolle ilgili işlemlerin, korsan ve intihalci yayıncıların ayıklanması açısından, bandrol takibi ve temininin Bakanlık tarafından, FSEK md. 81’de de belirtildiği gibi sektördeki meslek birlikleri aracılığıyla yapılmasında yarar görüyoruz. Yayıncılık alanında bandrol verilmesi ve denetlenmesi işinin yayıncı meslek birlikleri tarafından gerçekleştirilmesi doğaldır. Ancak sektördeki diğer (yazar ve çevirmen) meslek birliklerinin hem bu işlemlerle ilgili bilgiye hem de hiçbir kısıtlamaya uğramaksızın bandrol veri tabanlarına erişmelerinin sağlanması gerekmektedir.

6. MESLEK BİRLİKLERİNİN GELİRLERİ

- Müzik gibi büyük gelirlerin söz konusu olduğu alanlar dışında, eser sahibi sanatçıların haklarını koruyacağı varsayılan meslek birliklerinin bu işlevlerini ailet gelirleri ve birlik payı kesintileriyle sürdürmeleri olanaksızdır. Orta vadede meslek birliklerinin önemli bir kısmının tamamen ortadan kalkmasını önlemenin tek yolu, bu meslek birliklerini koşulsuz dış mali kaynaklara kavuşturmadır.
- Örgütlenmelerin geliştirilmesinde de kamu araçlarının ve kaynaklarının rolü söz konusudur. Sözelimi araştırma ve uygulama projelerine verilecek mali desteklerde STK’ların yer almasının bir değerlendirme ölçütü olarak benimsenmesi STK’ların mali bakımdan desteklenmesini ve statülerinin güçlenmesini sağlayacaktır.
- Bugün ülkemizde çok sayıda mesleki örgüt ortaya çıkmış durumdadır. Bu örgütlerin farklı misyonları ve statüleri vardır ve temsiliyet açısından birbirinden farklı konumları söz konusudur. Kuşkusuz kamu erki STK’lara eşit mesafede durmalıdır. Öte yandan yapay bir eşit davranma, gerçek temsil niteliği olmayan hatta özel çıkarlara hizmet eden yapıların da alanın düzenlenmesinde rol almasına yol açabilecek sakıncalı bir durumdur. Kamunun dâhil olacağı mekanizmaların oluşturulmasında rol alacak STK’ların niteliklerinin gözetileceği seçim ölçütlerine gereksinim vardır.

7. ÇEVİRMEN YARGILAMASI

- Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çevirmeni ‘işleme eser sahibi’ olarak tanımlamakta ve mali/manevi haklarını güvenceye almaktadır. Buna

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI

11. KOMİSYON: ÇEVİRİ POLİTİKALARI

rağmen Basın Kanunu, eğer yazarı yurt dışındaysa kitabın içeriğinden ‘eser sahibi’ sıfatıyla çevirmeni sorumlu tutmakta, hak vermeden cezai sorumluluk yüklemektedir. Bu tutum çok temel ve basit evrensel hukuk normlarını görmezden gelmektedir. Özelde çevirmenlerin yargılanmasına zemin hazırlayan Basın Kanunu’nun 11. maddesinin değiştirilerek, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na aykırı bir biçimde *müstakil* ‘eser sahipleri’ arasında sayılan çevirmenlerin madde kapsamından çıkarılması, genelde ise bilimsel ve sanatsal eserlerin keyfi soruşturmalara konu edilmemesi için ifade özgürlüğü önündeki engelleri kaldıracak yasal düzenlemelerin bir an önce yapılması gerekmektedir.

8. EMEK HIRSIZLIĞI: ÇEVİRİ İNTİHALI VE KAÇAK YAYINLAR

- Çeviri intihali, diğer bir deyişle başkasına ait bir çevirinin farklı isimler altında ya da isimsiz olarak yayımlanması, kaynak belirtilmeden büyük ölçüde alıntılanması, çevirmenin izni olmadan kısaltılması, değiştirilmesi Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na göre altı aydan beş yıla kadar hapis ve adı para cezası öngörülen bir suçtur.
- Yayın piyasasında günümüzde çok yaygın olarak işlenen bu suça karşı önlem alınması acil olarak gerekmektedir. Meslek birlikleri teknik kurul üyeleri, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri, üniversitelerin dil ve çeviri bölümü öğretim üyelerinden oluşacak sürekli bir “intihal inceleme kurulu” oluşturulmalı ve kurulun çalışma giderleri fikri hakların güçlendirilmesine ilişkin kaynaklardan karşılanmalıdır.
- Çeviri eğitimi veren kurumlarda bu konuların Çeviri Etiği ve Çeviri Piyasası gibi derslerde ele alınması ve çevirmen adaylarının bilinçlendirilmesinin sağlanması yönünde çalışmalar desteklenmelidir.

9. ÇEVİRMEN VE KİTAP ÇEVİRMENİ EĞİTİMİ

- Yayıncılık alanında çevirmenlerin önemli bölümü pratikten yetişmiştir ve üniversitelerdeki çeviri bölümleri bu alandaki çevirmenlerin yetişmesinde sınırlı bir yere sahip görünmektedir. Uzun vadede üniversitelerin lisans ve/veya yüksek lisans eğitimlerinin bu açıdan daha güçlü bir rol üstlenmesi arzu edilir. Ancak hâlen çevirmenlik yapanların ve kitap/makale vb. çevirmenliğine başka kanallardan yönelenlerin bilgi ve beceri kazanması bakımından desteklenmesi bugün ve her zaman için bir gerekliliktir. Bu amaçla meslek örgütleri ve üniversiteler arası işbirliğiyle yürütülecek çalışmaların mali bakımdan desteklenmesini sağlaya-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

çak kaynakların (mali enstrümanların) geliştirilmesi, bu eğitimlerden (seminer ve çalıştaylar öncelikli olmak üzere) yararlanan çevirmenlerin belgelendirilmesi düşünülmelidir.

- Mevcut yüksek öğrenim giriş sınav sistemi, çeviri eğitimi veren kurumların gereksindiği ölçüde donanımlı ve dil yetkinliğine sahip adayların seçilmesine olanak tanımamaktadır. Çeviri bölümlerine kabul edilecek adayların bu bölümleri kazandıklarında genel bir dil yetkinliği ve genel kültür sınavına girmeleri zorunluluğu getirilebilir. Ayrıca üniversiteler çeviri bölümlerine giren öğrencilere ayrı dil hazırlık programları uygulamalı ve yeni hazırlık müfredatları oluşturmalarıdır. Çeviri eğitimi veren bölümler Erasmus ve benzeri değişim programlarına ağırlık vermelidir.
- Çevirmenlerin diller arasında aktarım yapan “şeffaf” birer mekanizma olmadığına özellikle vurgulanması mesleğin görünürlük kazanması açısından önemlidir. Bu bağlamda çeviri eğitimi verilen bölümlerde Türkiye’de kitap çevirisi sektörünün gerçekleriyle bağlantılı olan, uygulamada yaşanan örneklerle ve somut olaylara kapsamlı olarak yer verilen ve öğrencileri meslekte yaşayabilecekleri sorunlara hazırlayan bir *Çeviri Etigi* dersi verilmesi uygun olacaktır. Benzer bir şekilde, özellikle çeviri ve yayın piyasasıyla bağlantılı olarak, profesyonel çevirmen ve yayıncıların aktif katılımlarıyla seminer biçiminde yürüyecek bir *Çeviri Piyasası* dersinin dördüncü sınıf müfredatlarında yer alması önerilmektedir.
- Çeviri eğitimi veren bölümler arasında bir eş güdüm oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda hem sorunların hem de “iyi uygulamaların” paylaşımı açısından çeviri eğitimi veren bölümlerin doğal üye olacağı bir “çeviri eğitimi konsorsiyumunun” kurulması önerilmektedir.
- Lisans düzeyinde çeviri okuyan öğrencilerin çevirmen birlikleri ve çeşitli yayınevleri bünyesinde staj yapmaları konusunda üniversitelerle protokoller yapılabilir.
- Yayınevlerinin akademik eğitime katkıda bulunmak için deneyimli kadrolarıyla çeşitli seminer ve konferanslar dâhilinde belli periyotlarla öğrencilerle buluşması sağlanabilir; böylece lisans ve lisansüstü düzeyde çeviri müfredatı hazırlayan akademisyenler ile yayınevi yetkilileri karşılıklı beklentiler konusunda fikir alışverişinde bulunabilirler.

10. EDİTÖRLÜK KURUMU

- Yayıncılığın itibarının artması ve çevirmenliğin meslek olarak yerleşmesi için yayıncıların sürekli editör çalışmalarını öneriyoruz. Bunun için yayınevlerinin yayımladıkları kitaplarda çeviri editörü olarak kimden yararlandığını belirtmeleri, bu kişilerin uzmanlıklarının da görünür kılınması önem taşımaktadır. (Bu konu aynı zamanda, intihal çeviriler sorunu açısından da önemlidir. Bu yayınlarda denetimsizce “yayına hazırlayan” isimlerine yer verilmesi, editörlük kurumunun saygınlığını yitirmesine yol açmaktadır.)
- Bu çerçevede, çeviri eğitimi veren üniversitelerle yayıncılık sektörü işbirliğine gitmelidir. Staj olanakları, bitirme projesi vb. çalışmalarda sektörle eşgüdümlü çalışma öğrencilerin yetişmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca yüksek lisans düzeyinde verilen “editörlük” programları da artırılmalıdır.
- Çevirmenlik ve editörlük mesleklerinin saygınlığını, güvenilirliğini desteklemek üzere devlet kurumlarının ilgili birimlerinin kütüphanelere kitap alımları vb. işlemlerde, üzerinde editör ya da çevirmen ismi olmayan, akredite denebilecek yayınevlerinden yayımlanmamış kitaplara yer vermemesi talep edilmektedir.

11. AB DESTEĞİ VE ÇEVİRİ ATÖLYELERİ

- Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından desteklenen ve AB Kültür Programı kapsamında Literatures Across Frontiers programına üye olan Türk Edebiyatı Çevirmenleri Cunda Atölyesi, 2006 yılından bu yana Saliha Parker’in başkanlık ettiği bir icra kuruluyla birlikte Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümü tarafından yürütülmektedir. Atölyede Türk edebiyatının İngilizce’ye çevirisine ağırlık verilirse de diğer Avrupa dillerinde çalışan çevirmenlerden de katılım gerçekleşmektedir. *Farklı dilleri kapsayacak benzer projelerin oluşturulması Bakanlık, AB ve üniversiteler arasında işbirliğini arttıracak ve Türk edebiyatının yurt dışında tanıtım ve yayımlanmasına katkıda bulunacaktır.*
- Kendi kültürlerini dünyaya tanıtmak isteyen bütün ülkeler, bir yandan özel çeviri destek programları oluştururken (bizde de TEDA’da yapıldığı gibi) *bir yandan da kültürlerini dünyaya tanıtacak çevirmenleri ağırlayıp onlara rahat bir çalışma ve barınma mekânı sağlayacak, sürekli atölyeler düzenlenecek, ihtiyaç duyacakları kaynaklara rahatça ulaşabilecekleri bir Çeviri Kütüphanesi olan çevirmenleri de kuruyorlar.* Türkiye’de, özellikle de İstanbul’da mutlaka böyle bir mekân oluşturulması ve bu mekânın kitap çe-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

virmenlerinin örgütünce yönetilmesi gerektiği açıktır. Bunun için başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere devlet kurumlarının özellikle mekân tahsisi ve işletme giderleri konusunda somut destek vermeleri gerekmektedir. AB çeviri fonlarından da bu amaçla yararlanılması konusu araştırılıp somut bir sonuca bağlanmalıdır.

12. BİBLİYOGRAFYA ÇALIŞMASI

Üniversitelerde çalışan araştırmacı ve öğrencilerin katkıları ve Bakanlık desteği ile düzenli aralıklarla çıkarılacak Türkiye çeviribilim bibliyografyasının ve Türkiye çeviri eserler bibliyografyasının hazırlanması için harekete geçilmelidir. Bu bibliyografya elektronik ortamda hazırlanmalı ve halkın kullanımına açık olmalıdır. Bu bibliyografyanın hazırlanması için Bakanlık farklı üniversitelerden öğretim üyelerini ve ayrıca bağımsız çeviri araştırmacılarını bir araya getiren bir çalışma grubu kurabilir.

13. NİTELİKLİ ÇEVİRİLERİN DESTEKLENMESİ, ÇALIŞMA KOŞULLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ

Yayın dünyasında çevirmenler zor koşullarda çalışmakta, maddi ve manevi hakları yeterince korunmamaktadır. Alanın meslekleşmesinin önünde piyasa koşullarından kaynaklanan zorluklar bulunduğu için *nitelikli çevirilerin oluşmasını sağlayacak destek mekanizmalarına gereksinim vardır*. Örneğin kütüphanelere çeviri yayınların satın alınması, bu alımlardan sağlanacak gelirden çevirmenlerin pay sahibi olmasının sağlanması, satın alınacak kitapların seçiminde çevirilerin niteliklerinin dikkate alınması bu yönde bir mekanizma olarak düşünülebilir. TEDA'dakine benzer çeviri teşvikleri, yabancı dilden dilimize yapılan çeviriler için de düşünülmelidir. Bu gibi mekanizmaların şeffaf ve gerçekçi biçimde yürütülmesi için ilgili bakanlıklar, üniversiteler ve STK'lar arasında dengeli bir eşitlikçi bir ilişki kurulmalıdır.

Ayrıca, çevirmenlerin toplumdaki görünürlüğünün artırılması ve yerine getirdikleri yüksek düzeyli entelektüel faaliyetin taltifi için ödül programlarına ihtiyaç vardır. Öncelikle "devlet sanatçısı" seçiminde çevirmenlerin de dikkate alınması önemlidir. Kamu yönetimi ve STK'lar arası iş birliğiyle ödül ve burs programları geliştirilebilir.

14. ÇEVİRİ KİTAPLIĞI

Kütüphanelerde çeviri sanatının önemli örneklerine ayrı bir yer ayrılması, en az bir kitaplığın, sözcelimi bir heyet tarafından o yılın ve geçmişin nitelikli çevirileri olarak belirlenen çeviri kitaplarına ayrılması yoluyla okurlarda çevirinin

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
11. KOMİSYON: ÇEVİRİ POLİTİKALARI

özel bir iş ve sanat olduğu bilincinin uyandırılması sağlanabilir. Ayrıca çevirmen meslek örgütleri Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından desteklenecek bir Çevirmenler Sözlüğü/Ansiklopedisi hazırlanması mesleğin tanınması açısından önemli olacaktır.

15. ULUSLARARASI ÇEVİRİ HAFTASI/GÜNÜ

Türkiye'nin çeviri yayınlar açısından özel önemde bir ülke olduğu, 20. yüzyılın ilk yarısında, UNESCO gibi uluslararası kurumlar tarafından da dile getirilmiştir; ayrıca Türkiye, ilk uluslararası çevirmen örgütlerinden olan FIT'in de kurucuları arasında yer almıştır. Bu kabullerden yararlanarak Türkiye, (Dünya çeviri gününden ayrı olarak) özel bir çeviri haftası ya da günü ilan edebilir. Böyle bir haftada çeşitli ülkelerden çevirmenler, yazarlar ülkeye gelebilir ve toplantılar, ortak girişimlerle kültürel canlılık sağlanabilir.

16. MESLEK BİRLİĞİ MEVZUATIYLA İLGİLİ SORUNLAR

- Meslek birliği mevzuatında, her üyenin birliğe bir yetki belgesi vermesi zorunluluğu vardır. Halbuki bu, esas olarak tarifeli çalışan meslek birlikleri için gerekli bir husustur, böyle bir hizmeti olmayan birlikler için bu zorunluluk kaldırılmalıdır.
- Manevi Hakların Takibi: Çevirmenler sıklıkla eleştiri ve şikâyet konusu edilen mesleklerden birini icra etmektedirler. Bu tür durumlarda bireysel olarak bir avukat tutarak hukuk yoluna başvurmak kısıtlı gelirleri nedeniyle çoğunlukla mümkün olmamaktadır. Mevzuat, meslek birliklerinin mali hak takibine izin verirken manevi hak ihlali takibinde bazı tereddütler olduğu için manevi hak takibine olanak tanıyacak doğrultuda değiştirilmelidir.
- Diğer meslek örgütleriyle ortaklaşa düzenledikleri tarife aracılığıyla düzenli tahsilatlar yapan ve bu tahsilatları periyodik olarak üyelerine yansıtan kimi meslek birlikleriyle ancak bir sorun olması durumunda devreye giren meslek birliklerinin işleyişini aynı mevzuatla düzenlemek mahsurludur. Bu konuda Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.
- Meslek birlikleri mevzuatına göre, birliklerin yeminli mali müşavirlerle çalışmaları gerekmektedir. Ancak düşük bütçeli meslek birliklerinin, böyle bir yükü kaldırmaları mümkün değildir, mevzuat çeşitli birliklerin yapısına göre yeniden düzenlenmelidir.
- Kimi malzemenin satışı sırasında copyright levy (kişisel kullanım hakkı) olarak kesilen ve bir fonda toplanan paraların, meslek birlikleri aracılı-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

ğıyla hak sahiplerine bir an önce ödenmesi için gerekli düzenleme yapılmalıdır. Benzeri uygulamaların radyo, televizyon ve kütüphaneler gibi toplu kullanım mecralarında da yaygınlaştırılabilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

RAPORUN TARTIŞMAYA SUNULMASI

İsmet YILMAZ: Okunan komisyon raporu ile ilgili görüş alalım.

Tuğrul PAŞAOĞLU: Hem Sektörel Yapı Komisyonu'nun raporunda hem de Telif Hakları Komisyonu raporunda 48. madde ile ilgili (sözleşmenin süresiyle ilgili) karar geçmişti. Her iki kararda da eser sahipleri ve yayıncı arasındaki hakkaniyetin bulunarak yeniden düzenlenmesi kararı alındı. Çeviri komisyonunun bu raporunda olduğu gibi 48. madde kaldırılсын diye somut bir öneri yaparsak bu başta aldığımız iki kararı bozmuş oluruz. Bence bunun somut olmaktan çok "Yayıncıyla eser sahibi arasındaki hakkaniyete uygun bir şekilde düzenlenmelidir." ifadesinin raporda yer almasının daha önce aldığımız iki karara uygun olacağını düşünüyorum. 48. ve 52. maddede belirtilen aslında bizim hukukumuzda sözleşme, yazılı şekil şartına bağlı olacak, bir de yer ve süre belirteceksiniz. Zaten bizim hukukumuz bunu düzenlemiştir.

Turgay KURULTAY: Buradaki temel kaygı uygulamadan kaynaklanıyor ve telif hakkının özü itibarıyla zaten süresiz devri de çelişkili bir konu... Yani telif hakkı felsefe açısından bir problem... Bu pratikteki yaşanan sorunlara dikkat çekmek gerekir. Dolayısıyla "Süresiz devirlerin özellikle çevirmenlerin çok ciddi hak kaybına yol açtığı vurgusuyla yapılmalıdır." ifadesini çıkartıp "buna dikkat edilmelidir." şeklinde düzeltilmelidir.

Tuğrul PAŞAOĞLU: İntihal konusu bizim komisyonumuzda da tartışıldı ve sonuçta telif haklarının kullanımının ve ihlalinin yasayla belirlenmiş olduğunu, dolayısıyla buna ilişkin ihlallerin yargı kararı gerektirdiğini, bunun için ideal bir tasarrufa konu olmayacağına dair bir görüş belirlendi. Yargıya gitmesi gereken bir konu... Biz bunu YAYBİR olarak Telif Hakları Komisyonu'na sunduk ama komisyonda yapılan tartışmalar sonucu Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü uzmanları ve hukukçular bunun yargı sorunu olduğunu söylediler. Ayrıca bizim komisyonumuzda da Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcileri böyle bir intihal görevinde yer almayacaklarını için biz de geri çekildik. Yani burada ciddi bir kısıtlama var.

Metin CELAL: YAYBİR ve ÇEVBİR'in birlikte yaptığı komitenin oluşmasında ben de katkıda buldum. Burada sorun şudur: Daha önce de konuştu-

KOMİSYON RAPORLARININ OKUNMASI VE TARTIŞMAYA SUNULMASI
11. KOMİSYON: ÇEVİRİ POLİTİKALARI

ğumuz 100 Temel Eser meselesi. Eserlerin tahrip edilmesi, kısaltılması, öte yandan çevirilerin alınıp değiştirip tekrar başka isimle yayımlanması, bu görüşü oluşturuyor. Bence Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu 19. madde son fıkrasına göre bu açık ve net bir şekilde Türk ve Dünya Klasiklerinin korunması görevi Kültür ve Turizm Bakanlığı'na aittir. Bu açıdan baktığımız takdirde Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülük yapıp bir komite kurabilir ve gerekirse dava açabilir. Bunlar da örnek davalar olur. Bu da bizim şikâyetlerimizde yasal olarak önemli mesafeler kazanmamızı sağlar.

Mehmet MORALI: İntihal inceleme komisyonu ve komisyonun hazırladığı raporun ve bu raporda sözü edilen intihal inceleme kurulunun esas gayesi çevirilerde meydana gelen birtakım usulsüzlüklerin bir şekilde önüne geçmektir. Çünkü 100 Temel Eser uygulaması başladığından beri bu 100 Temel Eser kapsamındaki klasik eserler tahribe uğramıştır. Bunun önüne geçebilmek için böyle bir kurulun oluşturulmasının uygun olacağını düşündük.

Arman FİKRİ: Kısaltma vb. gibi şeyler bütün dünyada yapılıyor. Eğer bu kısaltmalara engel olunursa o zaman 1000 sayfa olan kitapları çocukların anlayabileceği şekilde kısaltamayız. Bunun da değerlendirilmesi gerekir.

Tuğrul PAŞAOĞLU: Telif Hakları Komisyonu'nun da oylamayla kabul edilen maddede çeviri basımlarda çevirinin özgün dil ve eserden mi yoksa başka dil ve uyarlamadan mı yapıldığının veya kısaltılmış ya da basitleştirilmiş olup olmadığının belirtilmesi gerektiğinin zorunlu olması diye bir madde vardır.

Buradaki intihal konusu hem çeviri dünyası için hem de telif eserleri açısından çok önemli bir konu. Bakanlık bu konuda bir inisiyatif kullanacaksa sadece çeviri intihallerini değil tüm intihalleri kapsasın istiyoruz. Akademik intihallerde de aynı inisiyatif alınsın.

İsmet YILMAZ: Raporda tahkimle ilgili bir cümle var. Eğer böyle bir sistem düşünülüyorsa buna “*tabkim*” değil “*uzlaştırma kurulu*” denmesi daha doğru olur. Biz hukukçular açısından tahkimin kendisi bir mahkemedir. Mahkemeden sonra bir başka mahkeme olmaz. O yüzden bu şekilde düzelterek onbirinci komisyonun raporunu oylamaya sunuyorum. Çoğunluğun oyuyla kabul edilmiştir.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ KAPANIŞ KONUŞMALARI

5 Aralık 2009 ANKARA

İsmet YILMAZ: 11 tane komisyon raporunu tamamlanmıştır. Raporlarda yapılacak değişiklikleri komitede görevli arkadaşlarımız yapacaktır. Bir de sonuç raporunun hazırlanması konusunda yine komite üyelerine yetki veriyoruz.

3 kişiye dilek ve temennilerini sunmak üzere söz veriyoruz.

Sabri KOZ: Açılış oturumundan itibaren kullandığımız cümleler ve konuşmalarımız bütünüyle -malıdır, -melidir şeklinde... Burada raporlarını dinlediğimiz 11 komisyonun raporları sürekli istek ve temenni şeklinde... Demek ki toplumumuzun bu kesiminin çok büyük sıkıntıları var. Bir toplum yeniden organize edilirken bu tür demokratik isteklerin daha çok dile getirilmesi ve bu dile getirilen isteklerin raporlarda, tutanaklarda, kitaplarda kalmaması gerekir. Dolayısıyla devleti temsil eden en üst makamdan aşağıya doğru inilerek herkesin bu

kongrede alınan kararlara sahip çıkması ve daha yukarılara aktarılması için gayret göstermesi gerekir. Benim bundan sonraki toplantı için 2 önerim olacak:

1. Geçmiş 5 kongrenin tutanaklarının bir sonraki toplantıya katılacak kişilere kitap olarak sunulması.
2. Türkiye’de yayın alanında tarihi tam anlamıyla yazılmamış bir kurumdur. Ayrı bir komisyon kurarak kendi tarihinin yazılmasını teşvik etmek için karar almalıdır. Burada büyük yayınevleri var. Bu büyük müesseselerin tarihlerinin yazılması gerekir.

Kongreyi ben çok başarılı buldum. Bu kongrenin devletin değişik kademelelerinde yansımalar bulmasını temenni ediyorum.

İlke AYKANAT: Ben bu kongrede Çocuk ve Gençlik Kitapları Yayıncılığı Komisyonu’nda yer aldım. Genel olarak kongrede çevirmenlerimizin bir komisyonu olduğunu görüyorum. Bir sonraki kongrede yazarlarımızın ve çizerlerimizin de ayrı bir komisyonda yer almasını temenni ediyorum.

Kenan KOCATÜRK: Sevgili kongre arkadaşlarım, Sevgili Eşbaşkan ve diğer komisyon üyeleri ile birlikte Nisan’dan beri çalışıyoruz. Bütün yayıncı, kitapçı, dağıtıcı arkadaşlarımızla bu sektörü daha ileri nasıl götürebileceğimizi, her şeyi devletten beklemeyen bir mantıkla tartıştık ve bu kadar büyük, önemli bir kongre gerçekleştirdik.

“Birlikte düşünmek ve birlikte yapmak” fikrini çok önemsiyorum. Farklı farklı yerlerde olan, kamuda olan ve sektörün içerisindeki arkadaşlarımızla yeniden yapılanma için birlikte düşünme, birlikte yapma fikrinden hareketle bunun takipçisi olmak için çaba harcadık. Bu çabadan uzaklaşmayarak 6. kongrede de

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

5. kongrede alınan kararlardan neleri yaptık, 6. kongreye kadar neleri yapabileceğimize bakarak izleyerek sürdürülebilir bir yayıncılığın olmasını ve ülkemizin başka ülkelerle rekabet edebilir hâle gelmesi için üzerimize düşen işler var. Kongreye katılan bütün arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığının kadrosuna... Onların da en az bizim kadar aşkla ve şevkle çalıştıklarını gördüm. Herkese tekrar teşekkür ediyorum. Bir de Sayın Müsteşarıma yaptığı değerli katkılar için teşekkür etmek istiyorum. Saygılar sunarım.

Münir ÜSTÜN: Ben de Sayın Müsteşarıma KOSGEB'ten dolayı yürekten teşekkür ediyorum. Çünkü yayıncılığın KOSGEB'le anılmasının mimarı kendisidir. Bunu çok kimse bilmez. Tekrar yürekten teşekkür ediyorum.

İsmet YILMAZ: Ben de çok teşekkür ediyorum. Sektör varsa biz varız. Sektör yoksa biz de yokuz. Sektör olacak ki biz ondan sonra var olalım. Varlık sebebimizin sektör olduğunu bilerek uygulamada kararlar almasını istiyoruz. 1939'da yapılan I. Neşriyat ve I. Maarif Şurası olarak başlayan ve bugün V. Ulusal Yayın Kongresi aşamasından geriye doğru baktığımızda birçok konuda ilerleme kaydedildiğini görüyoruz. Umutsuz olmaya gerek yok. Bu kongrede alınan kararların da birçoğu muhakkak gerçekleşecek.

Ben burada bir sonraki kongrenin tarihini de kararlaştırmak istiyorum. 6. kongrenin 2015 yılında yapılmasını oylarınıza sunuyorum. Oylarınızla kabul edilmiştir. Kongrenin 2015 yılında 6. sı yapıldığında bu kongrede alınan kararların bir kısmı yapılmış olacaktır. Hiçbir şey olduğu gibi kalmaz. O yüzden ben Türkiye'nin bugününün dünden, yarının da bugünden daha aydınlık olacağına inanıyorum. Yeter ki birlik beraberlik içerisinde herkes kendisine verilen görevi hakkıyla yerine getirebilsin. 5. Yayın Kongresi'nin başarılı bir şekilde tamamlanmasında katkıda bulunan tüm kurumlara özellikle de kongre üyelerine çok teşekkür ediyorum.

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

12 Aralık 2009 İSTANBUL

5. Ulusal Yayın Kongresi, 04-05 Aralık 2009 tarihlerinde Ankara'da Crowne Plaza Otelinde toplandı. İlki 1939'da düzenlenen ve 1975, 1991 ve son olarak da dördüncüsü 1998 yılında yapılan ulusal yayın kongreleri ülkemiz yayıncılık politikalarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Ülkemiz yayıncılığının son on yılda katettiği olumlu gelişmeler ilk kongrenin düzenlenişinden 70 yıl, sonuncusundan 11 yıl sonra 5. Ulusal Yayın Kongresi'nin toplanmasını gerektirmiştir. Önceki kongrelerden farklı bir yöntem izlenerek bu kongre *yönetişim anlayışı* çerçevesinde düzenlenmiştir. Ulusal Yürütme Komitesi'nin yapısı yayıncı, yazar, çevirmen, telif ajansı, kitapçı ve dağıtımçıların meslek

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

örgütü yöneticileri ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığının birer temsilcisinden oluşturulmuştur. Devletin sivil toplum ve özel sektör ile işbirliğine verdiği önem, diğer yayın kongrelerinden farklı olarak bu kongrenin kamu kuruluşlarının ağırlıklı yer aldığı bir kongre olmaktan çok yayıncılık sektörünün ve yayıncı meslek kuruluşlarının yer aldığı bir kongre olmasını sağlamıştır.

Bilindiği üzere ilk yayın kongresi 1939 yılında toplanmıştır. 2. Dünya Savaşı arifesinde toplanan bu kongrede ulus oluşturma ve sanayi toplumuna geçiş sürecinin bir aşaması olarak Latin alfabesinin kabulü ile birlikte *Türk yayıncılığının alt yapısının devletçe oluşturulması ve dünya literatürünün Türkçeye aktarılmasına öncelik verilmesi ele alınmıştır*. Nitekim bu kongrede alınan karar doğrultusunda 1940'larda Tercüme Odası kurulmuş ve 1940-1966 arası dönemde 39 adet Şark İslam klasiğinin Türkçeye çevrilmesi dışında 640 adet Batı ve Doğu klasiği Türkçeye tercüme edilmiştir.

70 yıl sonra 4-5 Aralık 2009 tarihinde toplanan 5. Ulusal Yayın Kongresi ise küreselleşme ve ulus sonrası veya ulus ötesi dünya edebiyatı tartışmalarının sürdüğü, dünyanın ve Türkiye'nin sanayi sonrası bilgi/enformasyon toplumuna geçiş sürecini yaşadığı bir dönemde yapılmıştır. **Bu kongrenin ana temasını devletin yayıncılıktan çekilerek bu alanı gelişen özel sektöre bırakması, yayıncılığın hukuki alt yapısını sektörün bütün bileşenleriyle birlikte oluşturması, Türk edebiyat, kültür ve sanat eserlerinin ve Türk yayıncılığının dünyaya açılması, yeni toplumsal ve teknolojik ortama uyum sağlaması konuları oluşturmuştur.** 2004 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığınca başlatılan devletin kültür yayıncılığından çekilmesi politikası da Türk kültürünün dünyaya açılması doğrultusunda atılan bir adımdır. Nitekim 2005 yılında başlatılan TEDA Projesi ile 634 Türkçe esere yabancı dillere çevrilerek yurt dışında yayımlanmak üzere destek verilmiştir. Dolayısıyla 5. Ulusal Yayın Kongresi yayıncılıkta yeni bir döneme ve perspektif değişimine işaret etmektedir.

Yayıncılık sektörünün bütün bileşenlerinin katkılarıyla oluşturulan 5. Ulusal Yayın Kongresi'nde örnek alınacak bir çalışma sergilenmiştir. Farklı meslek örgütlerinden sivil delegelerin yanı sıra konularının uzmanları ve devletin yayıncılıkla ilgili çeşitli kurumlarından katılan komisyon üyeleri konuları en ince ayrıntısına kadar tartışırken bir ilki gerçekleştirmişlerdir, **birlikte düşünebilmek ve birlikte yapmak**. Birbirlerini dinleyip anlamaya çalışan kongre katılımcıları, yayıncılığın sorunları karşısında çözüm odaklı yaklaşımların ortaya çıkmasına özen göstermiştir.

5. Ulusal Yayın Kongresi'nde yayıncılık sektörü ve sorunları 11 ayrı başlık altında oluşturulan komisyonlarda tartışılmıştır. 11 komisyon ayrı ayrı toplanarak Sektörel Yapı; Yayımlama Özgürlüğü ve Telif Hakları; Yayıncılıkta Devletin Rolü ve Devlet Yayıncılığı; Çocuk ve Gençlik Kitapları Yayıncılığı; Eğitim Yayıncılığı; Akademik – Üniversite Yayıncılığı; Süreli Yayınlar; Kitapçılık, Dağıtımçılık, Satış ve Pazarlama; Kütüphaneler ve Derleme Sorunları; Yayıncılığın Dünyaya Açılımı, AB ve Uyum; Çeviri Politikaları konularında komisyon raporlarını hazırladılar. 2. gün öğleden sonraki genel kurulda komisyon raporları okundu, tartışıldı ve oylandı.

Yüzlerce konuyu tartışıp geleceğe yönelik öneriler oluşturan komisyonlarda yayıncılığın öncelikle çözümlenmesi gereken sorunları belirlendi.

5. Ulusal Yayın Kongresi'nde alınan önemli kararlardan bazıları şunlardır:

1- Özgürlükler

- Herkes bilgi edinme, haber alma, düşünce ve kanaat özgürlüğüne, ifade ve serbest eleştiri hakkına sahiptir. Demokratik hukuk devletindeki çoğulculuk ve demokrasinin gereği budur. Yayımlama özgürlüğünün sağlanabilmesi amacıyla kanunlardaki ifade özgürlüğüne aykırı bölümler kanun metninden çıkarılmalı ve mevzuattaki kanun hükümleri ifade özgürlüğü ile hukuk devleti ilkelerine uygun hâle getirilmelidir. Sözü edilen mevzuat açısından Türk Ceza Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu, Basın Kanunu ve internet ile ilgili kanunlar açıklanan bu ilkeler gözetilerek öncelikle dikkate alınmalıdır.

2- Sektör

- Yayıncılık iş kolunun öncelikli bir sektör olarak ele alınması ve sektörün endüstri hâline gelmesi sağlanmalıdır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için ilgili kamu kurum ve kuruluşları, meslek birlikleri ve STK'lar arasında etkin işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, idari ve yasal değişiklik ve düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.
- Yayıncı standartlarının, yayıncılık örgütleri tarafından belirlenip sertifikanın verilmesi ve denetiminin bu örgütler tarafından yapılması sağlanmalıdır.
- Yayıncılığın sektörel kalitesinin geliştirilmesi, haksız rekabetin engellenmesi, endüstrileşme yolunda atılan adımların hızlandırılması için yayıncılığın bütün aktörlerinin içerisinde yer alacağı, sektör örgütleri tarafından oluşturulacak "Yayıncılık Etik Konseyi" bünyesinde "Yayıncılık

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

Etik İlkeleri”nin belirlenmesi ve uygulamanın takibinin yapılması gerekmektedir.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde, ulusal bir yayın politikası oluşturulup bu politika doğrultusunda yayıncıların, yazarların, çevirmenlerin, kütüphanecilerin ve kitapçıların temsil edileceği bir konseyin oluşturulması yayıncılık politikasının hedefleri doğrultusunda (okuma alışkanlığını artırmak, yayıncılığın sektörleşmesini ve güçlenmesini, dünyaya açılmasını sağlamak vb.) çalışmalar yapılması sağlanmalıdır.
- Yazarlarımızın ulusal ve uluslararası alanda daha iyi temsil edilmesi, yeni yazarların desteklenmesi ve kültürel iletişim ve yönetişimin geliştirilmesi için yayıncı ve yazar platformunun oluşturulması ve bu platformda ara uzlaşma mekanizmalarının kurulması sağlanmalıdır.

Sektörel Yeni Açılımlar

- Kültür ve Turizm Bakanlığı, yazar, yayıncı, çevirmen, telif ajansı ve meslek kuruluşlarının yönetişiminde mevcut kamu kurumlarının yeniden yapılandırılması veya sektörü tek çatı altında toplayacak yeni bir özerk kurumsal yapı oluşturulmalıdır.
- Yayıncılığın itibarının yükselmesi, çevirilerin niteliğinin artırılması ve çevirmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlanması için yayıncıların kadrolu editör çalıştırmaları gerekmektedir. Çeviri eğitimi programlarının müfredatına “editörlük” derslerinin eklenmesi yönünde düzenlemeler yapılmalıdır.
- Yazarlarımızın ulusal ve uluslararası alanda daha iyi temsil edilmesi, kültürümüzü dünyaya tanıtan çevirmenlerin ve yazarların desteklenmesi, bunların ihtiyaç duyacakları kaynaklara rahatça ulaşabilmeleri, kültürel iletişim ve yönetişimin geliştirilmesi için yerel yönetimler, sektör örgütleri, STK’lar ve özel sektörün destekleriyle “Edebiyat Evi – Çevirmen Evi – Yazar Evi” gibi kültür ortamlarının oluşturulması zorunlu görülmektedir.

3- Devletin Rolü

- Devlet yayıncılık sektörünü olumsuz etkileyen ve gelişme ortamını yok eden uygulamalarla sektöre müdahale ve kontrol politikalarından vazgeçmeli, okuma kültürünü geliştirici önlemler almalı ayrıca diğer sektörler gibi yayıncılığı da desteklemeli, sektörün gelişmesini ve çağdaş

dünya yayıncıları ile rekabet edebilecek güce ulaşmasını sağlayacak tedbirleri almalıdır.

- Kamu yayıncılığı özel yayın sektörünün rakibi olmaktan çıkmalı ve asli görevi olan yardımcı, standart getirici, denetleyici ve kolaylaştırıcı misyonu üstlenmeye başlamalıdır. Devletin yayın üretim işinden elini çekmesi ve bu alanın özel sektöre bırakılması hem kaynak israfını önleyecek hem de yayın kalitesini yükseltecektir. Bu tür yayınlar için matbaa ve özel birimler kurmak yerine yayınevleri ile işbirliğine gidilmelidir. Kamu kuruluşları halka ve kitap piyasasına sunulacak kitaplarda kendi ihtiyacı kadarını alıp diğer kısmını da yayınevleri kanalı ile piyasaya vermelidir.
- Millî Eğitim Bakanlığı özel sektör yayıncıları ile rekabet yapmamalı, belirlenecek bir plan dâhilinde ders kitabı yayıncılığından çekilmelidir. Bakanlık ders kitapları yayıncılığında düzenleyici ve denetleyici konumunda kalmalıdır. Ders kitapları üretimi özel yayınevleri tarafından yapılmalıdır. Özel sektör yayıncıları ders kitaplarını hazırlayabilecek bilgi birikimine ve alt yapıya sahiptir. Millî Eğitim Bakanlığı ve yayınevleri rekabetin oluşması, çeşitliliğin artması, tekelleşmeye fırsat verilmesi ve kalitenin yükseltilebilmesi için gerekli önlemleri almalıdır.

4- Korsan Yayın ile Mücadele

- Fikrî hakların takibi ve korsanla mücadelede daha etkili olabilmek için bandrol, sertifika, kayıt, tescil, tevdi gibi işlemler, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 81. maddesinde de belirtildiği gibi sektördeki meslek birlikleri aracılığıyla yapılmalıdır.
- Fotokopi ile çoğaltım da korsan yayıncılığın bir türüdür. Millî Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu ve bağlı eğitim kurumlarında yasal olmayan kopyalamanın önüne geçecek ve müfettişlerce denetlenebilecek kesin önlemler uygulamaya konulmalı, uymayanlar hakkında yasanın emredici hükümleri uygulanmalıdır. Kütüphanelerde de fotokopi ve diğer yollarla çoğaltımda FSEK hükümlerine uyulmalıdır.

5- Çocuk ve Gençlik Yayıncılığı

- Çocuk ve gençlik yayıncılığında, kitaba ulaşma, kitap edinme, okumayı deneme ve kendi öznel alanında kitabı sevme ya da reddetme hakları tanınmalı ve uygulanmalıdır. Kitap ve okuma eylemi hiçbir biçimde, hiçbir nedenle ve hiçbir alanda (eğitim, hukuk vb.) ceza unsuru olma-

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

malı, bu konudaki uygulamaların ceza hukukundan çıkarılması sağlanmalıdır.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı ile MEB başta olmak üzere ilgili resmî ve sivil kuruluşlar öncülüğünde çocuk ve gençlik kitapları konusunda kamuoyunun bilinçlenmesini, bilgilenmesini, merak duymasını sağlayacak şekilde tüm medyada kitap okumayı özendiren farklı programlar ve kampanyalar düzenlenmeli, ödüller ve yarışmalarla çocuklar ve gençler okumaya özendirilmelidir.
- Çocuk ve gençlik kitapları yayıncıları, nitelikli çocuk ve gençlik kitapları hazırlayıp günümüz çocuğunun okuma gereksinimlerine uygun, farklı zevklere seslenen, farklı temalar ve içeriklerde kitaplar yayımlamalıdır. Yayıncı, hangi çocuğa, hangi metni, hangi gerekçeyle yayımladığının bilincinde olmalıdır.
- Üniversitelerde çocuk ve gençlik kitapları alanında akademik programların geliştirilmesi, eğitim fakültelerinde ilgili derslere ağırlık verilmesi, var olan ders saatlerinin artırılması ve bu konuda ana bilim dallarının kurulması gerekmektedir. Konu ivedilikle YÖK'e ulaştırılmalı ve sonuç alınması sağlanmalıdır.

6- Engellilere Yönelik Yayıncılık

- Mevcut eğitim-öğretim programları engellilere de hitap edecek bir yaklaşımla uyarlanıp geliştirilmelidir. Bu programlara uygun ders materyali ve yayınlar hazırlanmalıdır. Engellilere yönelik kitapların yazımı, basımı, dağıtımı ve satışı devlet tarafından desteklenmeli ve teşvik edilmelidir. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi daha fazla eserin engellilere yönelik bir kopyası hazırlanmalıdır.

7- Akademik Yayıncılık

- Yükseköğretim Kanunu'nun 48. maddesi öğretim elemanlarının ders aracı olarak kullanılacak eserlerini yönetimin oluru olmaksızın üniversite dışında çoğalttıramayacaklarını öngörmektedir. Bu hüküm Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda eser sahibine manevi hak olarak tanınan umuma arz salahiyeti ile çelişmektedir. Yükseköğretim Kanunu'nun ilgili maddesi, eser sahibi öğretim elemanlarının, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile kendilerine tanınan umuma arz salahiyetini kısıtlama olmaksızın kullanabilmelerini sağlayacak biçimde değiştirilmelidir.

- Üniversitelerde ders kitapları ile eğitim özendirilmelidir. Fikrî haklara zarar verecek iş ve eylemler engellenmeli, üniversite yayıncılığında öğrencilerin ihtiyacına yönelik ders kitabı ve akademik yayın yapılması özendirilmeli, öğretim üyelerinin eser verebilmeleri ve bastırabilmeleri için gerekli tedbirler alınmalı, bu konuda uygulamada ortaya çıkan aksaklıklar giderilmeli, Yükseköğretim Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılmalıdır.
- Devlet ve öğrenim bursu veren kurumlar öğretmenlere, akademisyenlere, öğrencilere kitap bursu da vermelidir. Maddi durumu yeterli olmayan öğrencilerin kullanımı için kütüphanelere yeterli miktarda temel ders ve başvuru kitabı alımına daha çok önem verilmesi gerekmektedir.
- Yayın piyasasında günümüzde çok yaygın olarak işlenen intihal suçuna karşı acil önlem alınması için meslek birlikleri teknik-bilim kurulu üyeleri, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri ve üniversitelerin çeviri bölümü öğretim elemanlarından oluşacak sürekli bir “**intihal inceleme kurulu**” oluşturulmalı ve kurulun çalışma giderleri fikri hakların güçlendirilmesine ilişkin kaynaklardan karşılanmalıdır.

8- Süreli Yayınlar

- Üniversitelerin, kamu kurumlarının ve özel kuruluşların yayımladıkları süreli yayınların bir kalite ölçütüne kavuşturulması ve uluslararası indekslere girebilecek Türkçe yayınların sayısının artırılması gereklidir.
- Yayıncı meslek birlikleri, süreli yayınların kitabeveleri ve bayilerde satışı için dağıtım birimi oluşturarak yurt genelinde yaygın dağıtımını sağlamalıdır.

9- Yayıncılığın Dünyaya Açılımı

- Avrupa Birliği ve gelişmiş ülkelerde üzerinde önemle durulan yayıncılık sektörüne uluslararası rekabet gücü sağlayacak **yayın standartları** çalışmasını TSE, meslek kuruluşlarının işbirliği ile 2010 yılında sonuçlandırmalıdır.
- Sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarının destekler, ödüller, eğitim ve araştırma gibi konularda etkinlikleri artırılmalıdır.
- Daralan yayın piyasasını hareketlendirmek, yüksek maliyetli özel eserleri, yeni ve deneysel çalışmaları yayın hayatına kazandırmak açısından yayınevleri, telif ajansları, meslek birlikleri ve kamunun işbirliği ile **güçlü bir kurumsal yapının oluşması** sağlanmalı ve bu çerçevede söz

5. ULUSAL YAYIN KONGRESİ

konusu ortak yayın projelerinin çevirisi için TEDA (Türk Kültür, Sanat ve Edebiyatının Dışa Açılımı) Projesi'nin çeşitli desteklerle zenginleştirilerek etkinliği ve yaygınlığı artırılmalıdır.

- Çeviri talebinin yoğun olmadığı İngiltere ve ABD'de edebiyatımıza ilginin artması bakımından Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinin öncelikle Londra ve New York'ta sonrasında ise Frankfurt, Paris, Roma, Madrid, Moskova, Tokyo, Pekin ve Tahran'da açılmasına öncelik verilmelidir. Bu merkezler, Avrupa ülkelerindeki benzerleri gibi kurumsallaşmış yaygınlaşarak dil eğitimi, yayın tanıtımı, çeviri destekleri ve yerel yayıncı, yazar ve çevirmenlerle işbirliğinin sağlanmasında etkin rol almalıdır.

10- Dijital Yayıncılık

- Dijital yayıncılık (e-kitap, web yayıncılığı, e-kütüphane vb.), dijital içeriğin kişiler arasındaki paylaşımı ve güvenliğinin sağlanması konularında hukuki düzenlemelerin yapılması, uluslararası güvenlik standartlarının özendirilmesi sağlanarak bu konuların görüşüleceği "Dijital Yayın Kongresi" gerçekleştirilmelidir.

11- Kütüphaneler

- Ulusal kültür ve eğitim politikalarının bir parçası olan kütüphane hizmetlerine yönelik bir "**ulusal kütüphane politikası**" oluşturulmalı ve kütüphanelerin işlevlerini düzenleyen çerçeve bir yasa çıkarılmalıdır.
- Halk kütüphaneleri çağdaş merkezler olarak düzenlenmeli ve toplumsal yaşamda, özellikle çocuklar için cazibe merkezi hâline getirilmelidir. Okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarının fiziki koşulları iyileştirilmeli, işleyişi modernleştirilmeli, derlemesi zenginleştirilmeli, çeşitliliği ve güncelliği bakımından mutlaka geliştirilmelidir.
- Halk kütüphanelerine yayın seçme işi yerel koşullar göz önünde bulundurularak yerinden yapılmalı, merkezden yayın alımları en aza indirilmelidir. Halk kütüphanelerine alımlarda şeffaf olunmalı ve objektif ölçütler kullanılmalıdır.

12- Kitapçılık, Dağıtımçılık, Satış ve Pazarlama

- Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanmakta olan "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı"nda aynen korunan 4077 sayılı Kanun'un 11. maddesindeki kültürel ürün ve hizmetlere tanınan ayrıcalığın kaldırılarak gazete ve

dergilerin promosyon olarak kitap, yardımcı ders kitabı, eğitim araç ve gereçlerinin dağıtılmasının önüne geçilmelidir.

- Teşvik kanunları kapsamında yeni kitapçılardan açılması desteklenmeli, diğer sektörlerde olduğu gibi dağıtımçıların ve kitapçıların vergi, SGK vb. kurumlarda haklarının korunması, gerekli düzenlemelerin yapılması ve muafiyet uygulaması getirilmelidir.
- Ücretsiz ders kitapları öğrencilere dağıtıcı ve kitapçılar aracılığı ile kitabevlerinden dağıtılmalıdır. Ücretsiz ders kitaplarının öğrenciye ulaştırılmasında Millî Eğitim Bakanlığı ile dağıtımçı, kitapçı örgütleri arasında görüşmeler yapılarak dağıtımın en uygun şekilde yapılması hususunda görüş oluşturulması sağlanmalıdır.

13- Mali Altyapı

- AB ülkelerindeki sabit fiyat uygulamasının (*fixed prices*) ulusal yayıncılık sektörüne uygulanabilirliğine ilişkin altyapı çalışmalarının yapılması ve bunun hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.
- Yazar ve çevirmenlere yapılan telif ödemelerindeki %18 KDV kaldırılmalıdır. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda tanımlanan ilim ve edebiyat eserlerine yapılan telif ödemelerinde stopaj oranı %17'den uluslararası yaygın oran olan %10'a indirilmelidir.
- Kitabın üretim (%18) ve satış aşamalarındaki (%8) fark ortadan kaldırılmalı ve KDV adil bir şekilde alısta ve satışta %8 olarak düzenlenmelidir. Yayıncıların biriken KDV alacaklarının, bir sınırlama getirilmeksizin, iadesi ya da gelir- kurumlar vergilerinden mahsup edilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, uygulamada bu işlemin yapılmasını kolaylaştırıcı tedbirler alınmalıdır.